

Ақмола облысы мәслихатының
2016 жылғы 12 желтоқсандағы
№ 6С-7-5 шешіміне
қосымша

**2016-2020 ЖЫЛДАРҒА АРНАЛҒАН АҚМОЛА ОБЛЫСЫНЫҢ
АУМАҚТАРЫН ДАМУ ТУ БАҒДАРЛАМАСЫ**

Көкшетау, 2016

МАЗМҰНЫ

1. БАҒДАРЛАМА ПАСПОРТЫ.....	4
2. АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙДЫ ТАЛДАУ	12
БАҒЫТ: Өнірлік экономиканың дамуы.....	12
Өнірлік макроэкономика	12
Бюджет	13
Өнеркәсіп	14
Жергілікті қамтуды дамыту	28
Ауыл шаруашылығы.....	30
Сыртқы сауда.....	43
Шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту	45
Өңіраралық ынтымақтастық	49
Инновациялар мен инвестициялар.....	54
Аумақтық (кеңістіктік) даму.....	57
Экономикалық даму орталықтарын дамыту	62
БАҒЫТ: Әлеуметтік сала	71
Білім беру.....	71
Денсаулық сақтау.....	77
Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау	79
Мәдениет.....	84
Мұрағат ісі	85
Тілдерді дамыту	86
Дене шынықтыру және спорт	87
Ішкі саясат	90
Ақпараттық кеңістік	92
Діни жағдай	95
Жастар саясаты.....	97
БАҒЫТ: Қоғамдық қауіпсіздік және құқықтық тәртіп	105
БАҒЫТ: Инфрақұрылым	114
Сәулет және қала құрылысы.....	114
Тұрғын-үй-коммуналдық шаруашылық	127
Электрмен қамсыздандыру	130
Жылумен қамтамасыз ету	130
Сумен қамтамасыз ету.....	131
Су бұру	132
Газбен қамсыздандыру	133
БАҒЫТ: Экология және жер ресурстары	134
Қоршаған ортаның жағдайы	134
Жер ресурстары.....	138
БАҒЫТ: Мемлекеттік қызметтер.....	142
3. НЕГІЗГІ БАҒЫТТАР, МАҚСАТТАР, МІНДЕТТЕР, НЫСАНАЛЫ ИНДИКАТОРЛАР, ТІКЕЛЕЙ НӘТИЖЕ КӨРСЕТКІШТЕРІ ЖӘНЕ ҚОЛ ЖЕТКІЗУ ЖОЛДАРЫ	145
4. ҚАЖЕТТІ РЕСУРСТАР(АДЖ жүзеге асыру бойынша іс-шаралар жоспарына сәйкес)	179

1. БАҒДАРЛАМА ПАСПОРТЫ

Атауы	2016-2020 жылдарға арналған Ақмола облысының аумағын дамыту бағдарламасы
Құжатты әзірлеуге негіздеме	2009 жылдың 18 маусымындағы Қазақстан Республикасы Президентінің «Мемлекеттік жоспарлау жүйесі туралы» №827 Жарлығы
Өңірдің негізгі сипаттамалары	<p>Ақмола облысы Қазақстанның солтүстік бөлігінде орналасқан. Облыстың аумағы 146,2 мың шаршы км., бұл ел аумағының 5,4%. Облыс бойынша халық тығыздығы 1 шаршы км аумаққа орташа есеппен 5,1 адамнан келеді. Облыс аумағында ел астанасы орналасқан. Республиканың төрт облысымен шектеседі (Қостанай, Солтүстік-Қазақстан, Павлодар және Қарағанды облыстары). Облыс халқының саны 744,4 мың адамды құрайды (2016 жылдың 1 қаңтарына).</p> <p>Ақмола облысы Қазақстанның агроөнеркәсіпті өңірі болып табылады. Экономикасының негізгі бағыты – ауылшаруашылықтық және өнеркәсіптік өндіріс.</p>
Бағыттар	<ul style="list-style-type: none"> - Экономика - Әлеуметтік сала - Қоғамдық қауіпсіздік және құқық тәртібі - Инфрақұрылым - Экология және жер ресурстары - Мемлекеттік қызметтер
Бағдарламаның мақсаттары	<ul style="list-style-type: none"> □ Ақмола облысының экономикасына бәсекеге қабілеттілікті және инвестициялық тартымдылықты беру есебінен халықтың өмір сүру деңгейі мен сапасын жоғарылату және демографиялық өсімді қамтамасыз ету □ Ақмола облысының кеңістіктік және инфрақұрылымдық дамуын қамтамасыз ету □ Мемлекеттік және жергілікті басқарудың тиімді жүйесінің тиімділігін арттыру □ өңір экономикасын тұрақты дамыту □ облыс өнеркәсібін дамыту □ агроөнеркәсіптік кешен субъектілерінің бәсекеге қабілеттіліктерін арттыру үшін жағдайлар жасау □ өңірде шағын және орта кәсіпкерліктің дамуы үшін қолайлы жағдайлар жасау □ басқа өңірлермен өңіраралық байланыстарды нығайту □ инновацияның дамуы және инвесторлар үшін тартымды жағдайлар жасау □ халықтың өсуі/кемуі бағытында облыс өңірлерінің әлеуметтік-экономикалық даму көрсеткіштерінің

	<p>тұрақты өсуін қамтамасыз ету бойынша өңірлік саясатты жүзеге асыру</p> <ul style="list-style-type: none"> □ білім сапасы мен қолжетімділігін жақсарту □ денсаулық сақтау жүйесін дамыту және халықтың денсаулық жағдайын жақсарту □ жұмыспен қамту және азаматтарды әлеуметтік қорғаудың тиімді жүйесін қамтамасыз ету □ өңірдің тарихи-мәдени мұрасын сақтау □ дене шынықтыру және бұқаралық спортты дамыту □ халықтың бірлігін қамтамасыз ету және қазақстандық патриотизмді нығайту □ жастардың өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуына қатысуын қамтамасыз ету □ этносаралық және конфессияаралық келісімді сақтау және нығайту □ Ақмола облысының туристік саласын дамыту □ өңірдегі үштілділікті дамыту □ халықтың өмір сүру қауіпсіздігін жоғарылату □ байланыс пен коммуникацияны дамыту □ тұрғын-үйдің қолжетімділігі мен құрылыстың дамуын қамтамасыз ету □ транспорттық инфрақұрылымды дамыту □ халықты сапалы коммуналдық қызметтермен қамтамасыз ету □ энергетиканы дамыту □ экологиялық қауіпсіздікті және қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету □ жерді тиімді пайдалану □ мемлекеттік қызметтердің сапасы мен қолжетімділігін арттыру
<p>Нысаналы индикаторлар</p>	<p><u>Экономика</u></p> <p><u>Өңірлік макроэкономика:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ Жалпы өңірлік өнімнің нақты көлемінің индексі, % □ Халықтың жан басына шаққандағы жалпы өңірлік өнім, адамға/мың теңге □ Жергілікті бюджетке салықтық және салықтық емес түсімдердің өсу қарқыны, % <p><u>Өнеркәсіп:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ Өңдеу өнеркәсібіндегі өнім шығарудың нақты көлемінің индексі, % □ Өңдеу өнеркәсібіндегі еңбек өнімділігі, адам/ мың АҚШ доллары □ Өңір экспортының жалпы көлеміндегі шикізат емес

	<p>тауарлардың көлемін экспорттау үлесі, %</p> <p><u>Агроөнеркәсіптік кешен:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ Ауыл шаруашылығының негізгі капиталына тартылған инвестициялардың нақты көлемінің индексі, % □ Тамақ өнімдері өндірісінің негізгі капиталына тартылған нақты көлемінің индексі, % □ Ұйымдастырылған шаруашылықтардағы ірі қара мүйізді және ұсақ қара мүйізді малбасының үлесі, % □ Тұқымды өзгерістерге қатысатын ірі қара мүйізді және ұсақ қара мүйізді мал үлесі, % □ Мерзімі бұзылып берілген субсидиялар үлесінің төмендеуі, % <p><u>Шағын және орта бизнес, сауда:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ Тіркелген жалпы көлемдегі шағын және орта кәсіпкерліктің қолданыстағы субъектілерінің үлесі, % □ Бөлшек сауданың нақты көлемінің индексі, % □ Сауда алаңы 2000 шаршы метрден кем емес сауда объектілерінің санын ұлғайту («Бөлшек сауда» қызметі түрімен), бірлік <p><u>Өңіраралық ынтымақтастық:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ Басқа өңірлерге жөнелтілген өндірілген өнім көлемі (жұмыскерлер саны 50 адамнан астам өнеркәсіптік кәсіпорындар бойынша), мың теңге □ Резиденттер емес және облыс резиденттерінен сатып алынған тауарлардың жалпы қарағанда басқа өңірлерде сатып алынған тауарлардың үлес салмағы (жұмыскерлер саны 50 адамнан астам көтерме кәсіпорындар бойынша), % <p><u>Инновациялар мен инвестициялар:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ Жан басына шаққандағы негізгі капиталға салынған инвестициялардың өсу қарқыны, % □ Негізгі капиталға инвестициялардың жалпы көлеміндегі сыртқы инвестициялардың үлесі, %; □ Шикізаттық емес секторының негізгі капиталына салынған инвестицияның 2015 жылға өсуі (мемлекеттік бюджеттен инвестицияларды қоспағанда), % □ Жұмыс істеп тұрған кәсіпорындардың ішіндегі инновациялық белсенді кәсіпорындардың үлесі, % □ Жалпы өңірлік өнімнің жалпы көлеміндегі инновациялық өнімнің үлесін ұлғайту, % <p><u>Әлеуметтік сала</u></p> <p><u>Білім беру:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ Жұмыс істеп тұрған авариялық және үш ауысымдық мектептер саны, бірлік
--	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

	<ul style="list-style-type: none"> □ Жаратылыстану-математика пәндері бойынша мектеп бітірушілердің арасында білім беру бағдарламаларын табысты (өте жақсы/жақсы) меңгерген оқушылардың үлесі, % □ Мүмкіндіктері шектеулі балалардың жалпы санының ішінде балалардың инклюзивтік біліммен қамтылуы, % □ Балаларды (3-6 жас) мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен қамту, % оның ішінде жеке меншік мектепке дейінгі ұйымдар желілерін дамыту есебінен, % □ 15-28 жастағы жастардың жалпы санындағы NEET үлесі, % (NEET – ағыл. Not in Education, Employment or Training), % □ Мемлекеттік тапсырыс бойынша техникалық және кәсіптік білім беретін оқу орындары түлектері мен оқуды аяқтағаннан кейінгі бірінші жылы жұмысқа орналастырылғандарының үлесі, % □ Мемлекеттік жастар саясатын іске асыруда 14-29 жастағы тұрғындардың қанағаттанушылық деңгейі, % □ Типтік жастағы (14-24 жас) жастардың техникалық және кәсіптік біліммен қамтылу үлесі, % □ Мемлекеттік желілер нормативіне сәйкес жалпы орта білім беру ұйымдарының жұмыс істеуін қамтамасыз ету, % <u>Денсаулық сақтау:</u> □ 100 мың тірі туылғандарға шаққандағы аналар өлім-жітімін төмендету, % □ 1000 тірі туылғандарға шаққандағы балалар өлім-жітімін төмендету, % □ 100 мың тұрғынға шаққандағы жаңадан пайда болған қатерлі ісік аурулардан болатын өлім-жітімді төмендету, % □ 15-49 жас ерекшелігі тобындағы адамның иммун тапшылығы вирусының таралуы, 0,2-0,6 % шегінде, % <u>Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау:</u> □ Жұмыссыздық деңгейі, % □ Жұмысқа орналастыру мәселелер бойынша жүгінген адамдардың ішінен жұмысқа орналастырылғандардың үлесі, % □ Жүгінген нысаналы топтардың ішінен тұрақты жұмысқа орналасқандардың үлесі, % □ Өндірістік жарақаттану деңгейі (1000 адамға оқиғалардың жиілік коэффициенті, бірлік □ Заңды тұлғалар тартатын шетелдік жұмыс күшінің
--	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

	<p>құрамындағы білікті мамандардың үлес салмағы (шетелдік жұмыс күшін тартуға арналған квота бойынша), %</p> <ul style="list-style-type: none"> □ Атаулы әлеуметтік көмек алушылар ішіндегі еңбекке жарамды адамдардың үлесі, % □ Арнайы әлеуметтік қызметтерді көрсете отырып қамтылған адамдардың үлес салмағы (оларды алуға мұқтаж адамдардың жалпы санының ішінде), % □ Жеке сектор субъектілері (оның ішінде, үкіметтік емес ұйымдар) ұсынатын арнайы әлеуметтік көрсетілетін қызметтермен қамтылған адамдардың үлесі, % □ Әлеуметтік, көліктік инфрақұрылымның паспортталған объектілерінің жалпы санының ішіндегі мүгедектер үшін қолжетімділікпен қамтамасыз етілген әлеуметтік инфрақұрылым объектілерінің үлесі <p><u>Мәдениет:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ 1000 адамға шаққандағы мәдениет ұйымдарына келушілердің (келу) орташа саны, адам: <ul style="list-style-type: none"> кітапханаға театрға концерттік ұйымдарға мұражайларға <p><u>Дене шынықтыру және спорт:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ Дене шынықтырумен және спортпен шұғылданатын азаматтарды қамту, % □ Балалар мен жас өспірімдер жалпы санына қатысты 7 пен 18 жас аралығында балалар-жас өспірімдер спорт мектептерінде және спорт клубында дене шынықтырумен және спортпен шұғылданатын балалар мен жас өспірімдерді қамту, % <p><u>Туризм:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ Өткен жылмен салыстырғанда ішкі туризм бойынша орналастыру орындарымен қызмет көрсетілген келушілер санының өсуі (резиденттер), % □ Өткен жылмен салыстырғанда сырттан келу туризмі бойынша орналастыру орындарымен қызмет көрсетілген келушілер санының өсуі (резиденттер емес), % □ Өткен жылмен салыстырғанда тәулігіне ұсынылған төсек санының өсуі, % <p><u>Үш тілдікті дамыту:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> □ Мемлекеттік тілді меңгерген ересек тұрғындардың үлесі, % □ Ағылшын тілді меңгерген ересек тұрғындардың
--	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

	<p>үлесі, %</p> <p><input type="checkbox"/> Үш тілді (мемлекеттік, орыс және ағылшын) меңгерген ересек тұрғындардың үлесі, %</p> <p><u>Қоғамдық қауіпсіздік және құқықтық тәртіп:</u></p> <p><input type="checkbox"/> Көшелерде жасалған қылмыстардың үлес салмағы, %</p> <p><input type="checkbox"/> 100 зардап шеккен адамға шаққандағы жол-көлік оқиғаларынан қайтыс болғандар санын төмендету, %</p> <p><input type="checkbox"/> Жас өспірімдер жасаған қылмыстардың үлес салмағы, %</p> <p><input type="checkbox"/> Бұрын қылмыс жасаған адамдардың жасаған қылмыстарының үлес салмағы, %</p> <p><input type="checkbox"/> Төтенше жағдайларға қарсы іс-қимыл инфрақұрылымының қамтамасыз етілу деңгейі, %</p> <p><u>Инфрақұрылым</u></p> <p><u>Байланыс және коммуникация:</u></p> <p><input type="checkbox"/> 100 тұрғынға телефон байланысының тіркелген желісінің тығыздығы, бірлік</p> <p><input type="checkbox"/> Интернетті пайдаланушылардың үлесі, %</p> <p><input type="checkbox"/> Халықтың цифрлық сауаттылығының деңгейі, %</p> <p><u>Құрылыс:</u></p> <p><input type="checkbox"/> Құрылыс жұмыстарының нақты көлемінің индексі, %</p> <p><input type="checkbox"/> Пайдалануға берілген тұрғын үйлердің жалпы ауданы, мың шаршы метр</p> <p><input type="checkbox"/> Әлеуметтік, көліктік инфрақұрылымның паспортталған объектілерінің жалпы санының ішіндегі мүгедектер үшін қолжетімділікпен қамтамасыз етілген әлеуметтік инфрақұрылым объектілерінің үлесі, %</p> <p><u>Жолдар мен көлік:</u></p> <p><input type="checkbox"/> Жақсы және қанағаттанарлық жағдайдағы облыстық және аудандық маңызы бар автомобиль жолдарының үлесі, %</p> <p><input type="checkbox"/> Жолаушылар автокөлігі қатынасымен қамтылмаған елді мекендер үлесі, %</p> <p><u>Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы:</u></p> <p><input type="checkbox"/> Күрделі жөндеуді талап ететін кондоминиум объектілерінің үлесін төмендету, %</p> <p><input type="checkbox"/> Қалаларда орталықтандырылған қолжетімділік: сумен жабдықтау, % су бұрумен жабдықтау, %</p> <p><input type="checkbox"/> Ауылдық елді мекендерде орталықтандырылған қолжетімділік: сумен жабдықтау, % су бұрумен жабдықтау, %</p> <p><input type="checkbox"/> Жалпы ұзақтықтан жаңғыртылған желілердің үлесі:</p>
--	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

	<p>жылумен жабдықтау, % газбен жабдықтау, % электрмен жабдықтау, %</p> <p>□ Өндірілген электр энергиясының жалпы көлеміндегі энергияның жаңартылған көздерінен өндірілген электр энергиясының үлесі, %</p> <p><u>Экология және жер ресурстары:</u></p> <p>□ Су шаруашылығының (су шаруашылығының объектілері) және гидромелиоративті жүйелермен жабдықтардың негізгі капиталына мемлекеттік емес инвестициялардың нақты көлемі индексі, %</p> <p>□ Орман шаруашылығының негізгі капиталына инвестициялардың нақты көлемі индексі, %</p> <p>□ Ағаш егу шаруашылығы плантациясының негізгі капиталына мемлекеттік емес инвестициялардың нақты көлемі индексі, %</p> <p>□ Жануарлар дүниесін қайта өндірудің негізгі капиталына тартылған мемлекеттік емес инвестициялардың нақты көлемінің индексі, %</p> <p>□ Пайда болған тұрмыстық қатты қалдықтарды кәдеге жарату үлесі, %</p> <p>□ Облыстардың, республикалық маңызы бар маңызы бар қалалардың, астананың халқын қалдықтарды жинау және тасымалдау бойынша көрсетілетін қызметтермен қамту, %</p> <p>□ Экологиялық және санитариялық қағидалар талаптарына сәйкес келетін тұрмыстық қатты қалдықтарды орналастыру объектілерінің үлесі (орналастыру орындарының жалпы санынан), %</p> <p>□ Ластаушы заттардың нормативті көлемі: атмосфераға шығарындылар, млн. тонна су объектілеріне төгінділер, млн. тонна</p> <p>□ Жергілікті атқарушы органдардың қарамағында орналасқан мемлекеттік орман қоры аумағында орманмен жабылған алқап ауданы, мың га</p> <p>□ Жергілікті атқарушы органдардың қарамағында орналасқан мемлекеттік орман қоры ауданында 1 орман өртінің орташа ауданы, мың га</p> <p>□ Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жердің ауыл шаруашылығы айналымына тартылған үлесін ұлғайту, %</p> <p>□ Жыртылған жер құрамындағы ауыспалы егіс үлесі (ауыспалы егіс алқабы), %</p> <p>□ Табиғи жайылымдық жерлердің құрамындағы</p>
--	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

	<p>жайылымдық ауыспалы егістің үлесі (азықтық ауыспалы егіс), %</p> <p><u>Мемлекеттік көрсетілетін қызметтер:</u></p> <p>□ Жергілікті атқарушы органдар көрсететін мемлекеттік қызметтердің көрсетілу сапасына қанағаттанушылық деңгейін арттыру, %</p>
Қажет ресурстар	<p>Қаржыландыру көздері: республикалық және жергілікті бюджет, инвесторлардың меншік қаражаттары, қарызға алынған қаражаттар.</p> <p>Қаржыландыру көлемі:</p> <p>2016 жыл – 142 051,490 млн. теңге</p> <p>2017 жыл – 152 879,849 млн. теңге</p> <p>2018 жыл– 67 353,336 млн. теңге</p> <p>2019 жыл– 52 718,555 млн. теңге</p> <p>2020 жыл – 510 599,097 млн. теңге</p> <p>Барлығы: 925 602,327 млн. теңге</p>

2. АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙДЫ ТАЛДАУ

БАҒЫТ: Өнiрлiк экономиканың дамуы

Өнiрлiк макроэкономика

Ақмола облысы ҚР аграрлық өнiрлерiнiң бiрi болып табылады (2015 ж. ҚР жалпы ауыл шаруашылығы өнiмi құрылымындағы облыстың үлесi 9,4% құрады). Облыс ауыл шаруашылығына, құрамында алтын бар рудаларды, уранды өндiруге, машина жасауға, химия өнеркәсiбiне мамандандырылған.

Ақмола облысында құрамы мен ауқымдылығы бойынша бiрегей алтын, уран, молибден, техникалық алмаз, каолин және мусковиттiң, кеңiнен таралған пайдалы қазбалардың, минералды сулардың барланған қорлары шоғырланған.

2015 ж. облыстың ЖӨӨ 1 121 025,0 млн. теңгенi құрады. Облыстың 2015 ж. ЖӨӨ құрылымының негiзгi үлесiн өнеркәсiп – 19,9%, ауыл шаруашылығы – 16,1%, көтерме және бөлшек сауда – 13,1%, жылжымайтын мүлiкпен операциялар – 11,8% алады. Республиканың ЖIӨ көлемiндегi облыстың үлесi 2,7% (2015 ж.) құрады.

2013-2015 жж. Қазақстан Республикасының ЖIӨ облыстың ЖӨӨ үлес салмағы 0,1 пайыздық орынға көбейiп, 2015 ж. 2,7% құрады. 2013-2015 жж. облыстың ЖӨӨ 17,3%-ға өсiп, 2015 ж. 1 121 025,0 млн. теңгенi құрады (республикада 14 орын). 2013-2015 жж. халықтың жан басына шаққандағы жалпы өнiрлiк өнiм 16,3%-ға өсiп, 2015 ж. 1513,9 мың теңгенi құрады (республикада 12 орын).

Республиканың өнеркәсiптiк өндiрiсiндегi облыстың үлес салмағы 2,4% құрады (республика бойынша 13 орын). Облыстың барлық өнеркәсiп өндiрiсiнiң 69,6% өндеу өнеркәсiбi құрайды, бұл ретте 2013-2015 жж. өндеу өнеркәсiбiнiң үлесi 66,4%-дан 69,6%-ға ұлғайды.

Облыста өндiрiстiк күштердi аумақтық орналастыруда теңгерiмсiздiк орын алған. Мысалы, барлық шығарылатын өнiмнiң 74% астамы Көкшетау, Степногорск қалаларына және Бурабай, Атбасар, Зерендi аудандарына тиесiлi.

Аумағы және халқы. Ақмола облысы аумағының үлкендiгi бойынша Қазақстанның тоғызыншы облысы болып табылады. Облыстың құрамында облыстық маңызы бар 2 қала - Көкшетау және Степногорск, ауданға бағынысты 8 қала (Ақкөл, Атбасар, Державинск, Ерейментау, Есiл, Макинск, Степняк, Щучинск), 17 ауылдық аудан, 5 кент және 613 село мен ауыл бар.

ҚР ҰЭМ Статистика жөнiндегi комитетiнiң деректерi бойынша 2015 ж. 1 қаңтарда облыстың халық саны 736 605 адамды құрады.

Ақмола облысының экономикалық әлеуетi:

Игеру үшiн келешектi кен орындары құрамында алтын бар рудаларды өндiрудi дамыту болып табылады. Васильков алтын кен орнының теңгерiмдi қоры жеткiлiктi болып табылады, келешектi кен орындары - Ақсу, Бестөбе, Жолымбет, Кварцит төбешiгi.

Барланған темiр рудаларының теңгерiмдi қоры шамамен 570 млн. тоннаны құрайды, оның iшiнде Өркен кен орны - 46 млн. тонна, олар Қарағанды облысының металлургия кәсiпорындары, атап айтқанда «Арселор

Миттал Теміртау» АҚ үшін шикізат базасы болып табылады. Жарқайың ауданындағы Масалы кен орнындағы темір рудасының қоры (524 млн. тонна) бар, мұнда оны қайта өңдеу өндірісін дамытуға болады.

Экспортқа бағдарланған өнім болып табылатын уранды өндіруді және қайта өңдеуді дамыту келешекті Звездное және Глубинное кен орындарымен байланысты.

Өңір цемент өндірісі үшін республикада шикізат қорлары бойынша қамтамасыз етілген (Целиноград, Еңбекшілдер және Зеренді аудандарында – шикізат қоры шамамен 1700 млн. тонна), бұл цемент өндірісін дамытуға және одан бұйымдар өндіруге нақты негіз жасайды. Құрылыс материалдары өндірісін кеңейтуге алғы шарттар жасайтын, кеңінен таралған пайдалы қазбалардың (кұрылыс тасы, құм, ПГС, саз балшық және т.б.) жеткілікті қоры бар.

Көлік-транзит әлеуеті:

Қаланың географиялық орналасуы, астанаға жақындығы, сонымен қатар ірі көлік дәліздерінің қиылысында орналасуы өңірге жоғары көліктік әлеуетті қамтамасыз етеді.

Көкшетау қаласы арқылы 4 темір жол тарамы өтеді. Облыста республика бойынша темір жол бағыттарының ең жоғарғы тығыздығы тіркелген – 1000 ш. ш аумаққа 10,66 ш (ҚР орташа көрсеткіш – 5,53).

Облыс аумағы арқылы халықаралық маңызы бар Алматы – Екатеринбург, солтүстік дәліз (Достық – Ақтоғай – Саяқ – Мойынты – Астана – Петропавл - Ресей) өтеді.

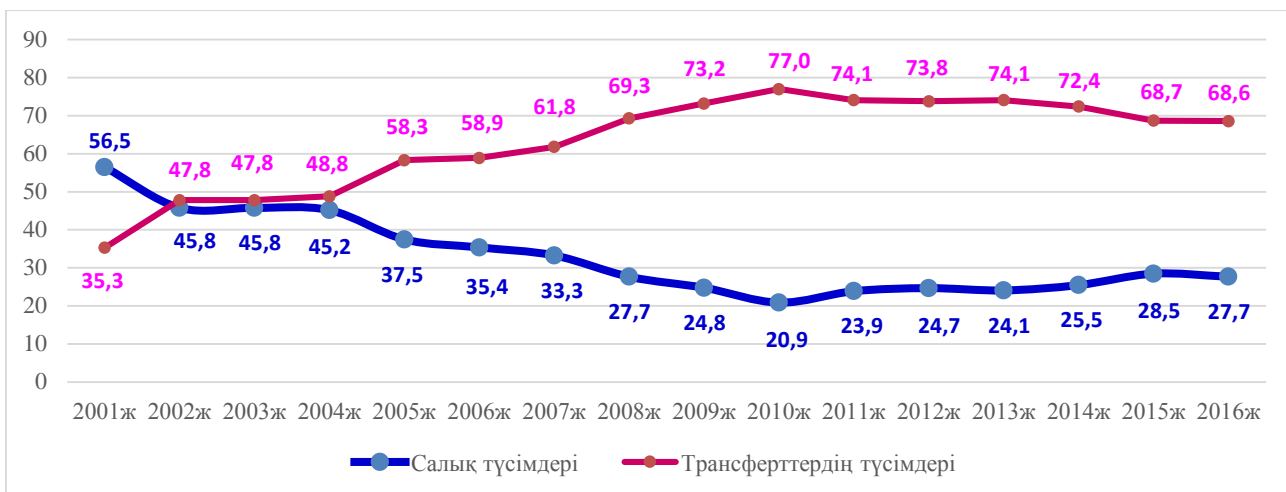
Ақмола облысының әуе көлігі саласы «Көкшетау авиакомпаниясы» АҚ ұсынылған, ол Көкшетау қ. әуежайға иелік етеді және пайдаланады, сондай-ақ әуе кемелерінің дербес паркі арқылы әуе тасымалы қызметтерін көрсетеді. Көкшетау қ. әуежайы ИКАО талаптарына сай және әуе кемелерінің барлық түрлерін қабылдай алады.

Бюджет

Өңір республикалық бюджеттің трансферттеріне тәуелді. 2010 жылдан бастап 2016 жылды қоса алғанда облыс бюджеті кірістерінің құрылымында салық төлемдерінің меншікті салмағының біртіндеп ұлғаюы және трансферттер кірісінің төмендеуі байқалады. Қарастырып отырған кезеңде облыс бюджетінің кіріс бөлігінде жоғары тұрған бюджеттен бөлінген трансферттердің үлесі 2010ж. 77%-дан 2016ж. 68,6%-ға дейін азайған. Сәйкесінше салық түсімдерінің меншікті салмағы 2010ж. 20,9%-дан 2016ж. 27,7%-ға ұлғайған.

Облыс бюджетіне түсетін салық түсімдерінің көлемі абсолюттік көріністе 2001-2016 жылдардың ішінде 6,7 есе яғни, 2001 ж. 7 813 млн. теңгеден 2016 ж. 52 113,6 млн. теңге дейін өскен.

Облыс бюджетіне түсетін трансферттердің түсімдері 2016 жылы 2001 ж. қарағанда 25,1 есе өсті, яғни 2001ж. 7891 млн. теңгеден 2016ж. 122 806 млн. теңгеге дейін.



1-сурет – Ақмола облысының жергілікті бюджетіндегі салық түсімдері мен трансферттердің үлесі, %

Ақмола облысының бюджеттік қамтылу есептемесінің талдауы 2016 жылдан бастап 2016 жыл бойынша оның 29,3%-ға өскенін көрсетіп отыр (бір адамаға шаққанда 185 594,9 теңгеден бір адамаға шаққанда 239 980,9 теңгеге дейін).

Бюджетке түсетін салық және салықтан тыс түсімдердің көлемінің өсуі есебінен бюджеттің өзін қамтамасыз етуін арттыру келешектегі **негізгі басым міндеттер** болады.

Бюджет кірісінің өсуі негізінен облыс бюджетінің кірісіндегі 92,6%-ды алатын, салық түсімдерінің болажынып отырған ұлғаюымен қамтамасыз етілетін болады.

Салық түсімдерінің негізгі түрлері өзіндік салмағы 31,4%-ды құрайтын жеке кіріс салығы, әлеуметтік салық – 22%, меншік салығы – 15%, акциздер – 14,1%, табиғат ресурстарын пайдаланғаны үшін түсімдер – 5,5% құрап отыр.

Жергілікті бюджетке түсетін жалпы түсімдердің 53,4%-ын құрайтын жеке кіріс және әлеуметтік салықтарды есептеу базасы еңбек ақы төлеу қоры болып табылады. Индустриалды-инновациялық дамытудың мемлекеттік бағдарламасы, Астана қаласының төңірегіндегі азық-түлік белдеуі, экономика салаларындағы еңбек ақыны арттыру шеңберіндегі жобаларды іске асыру кезінде жаңа жұмыс орындарын ашу есебінен еңбек ақы төлеу қорының өсімі жоспарланып отыр.

Өнеркәсіп

Өңірдің өнеркәсіптік өндірісінің дамуы Қазақстан Республикасын индустриялық-инновациялық дамытудың 2015-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының негізгі бағыттарына сәйкес жүзеге асырылады. Басты мақсаты – бәсекеге қабілетті экономиканы және бәсекеге қабілетті өнеркәсіптік өндірістерді дамыту жолымен халықтың әл-ауқатын арттыру. Өнеркәсіп өңір экономикасында маңызды рөл атқарады. Таяудағы 5 жылда өнеркәсіп өңірдің экономикалық әлеуетін арттыру көздерінің бірі болады. Облыста нақты бәсекеге қабілетті экономика дамуы тиіс. Облыс өнеркәсібі дамуының ең басым бағыттары азық-түлік, құрылыс

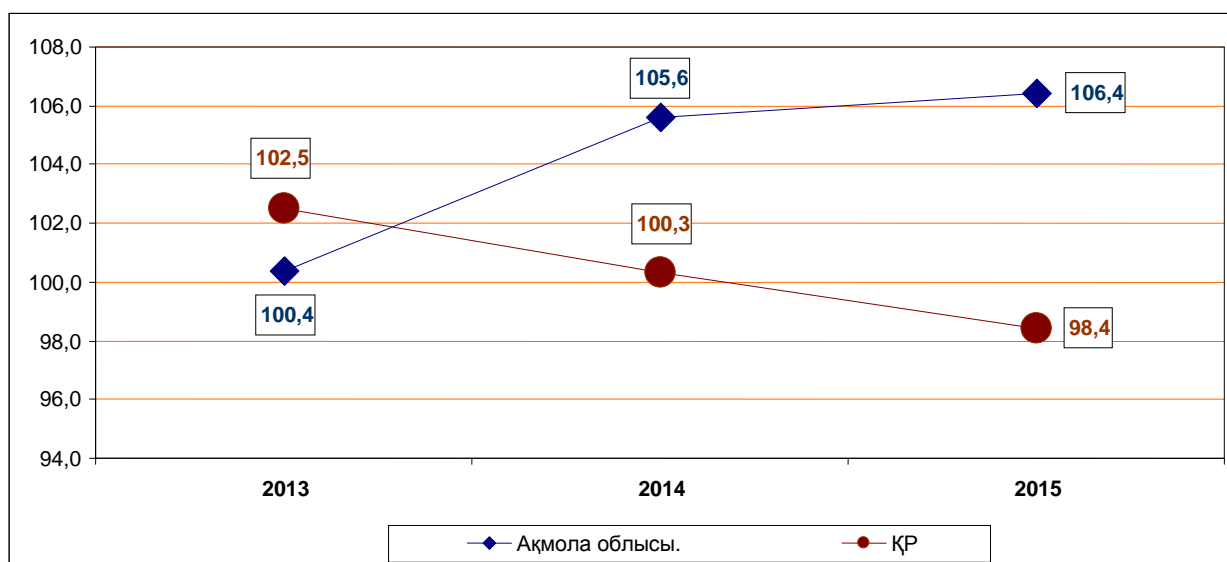
материалдары, түсті металлургия, темір жол және ауыл шаруашылық машина жасау өндірісі болып табылады. Өңір өнеркәсібінде облыстың барлық жұмыспен қамтылған халқының 12,3%-ы жұмыс істейді. Облыстың ЖӨӨ өндірісінде саланың үлесі 18,3%-ды құрайды.

2015 ж. өнеркәсіптік өндірістің көлемі 335 402,4 млн. теңгені құрады, 2013 ж. деңгейіне қарағанда өсу 15,0%-ды құрады. Өнеркәсіптік өндірістің жалпы республикалық көлеміндегі облыстың үлесі 2,3%-ды құрайды (ел өңірлері арасында 14-орын).

Өнеркәсіптік өндірістің құрылымында басым бөлігін өңдеу өнеркәсібі алады, оның үлесі 68,9%-ды құрайды. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің үлесі – 16,0%, электрмен жабдықтау, газ беру, бұмен-ауамен ауа баптау – 13,4%, сумен жабдықтау; кәріз жүйесі, қалдықтарды жинауды және таратуды бақылау – 1,7%.

1 – кесте – 2013-2015 жж. аралығындағы Ақмола облысының өнеркәсіптік өндірісінің құрылымы, %-да

	2013	2014	2015
Өнеркәсіптік өндіріс	100	100	100
Тау-кен өндіру өнеркәсібі	15,2	15,2	16,0
Өңдеу өнеркәсібі	72,0	71,5	68,9
Электрмен жабдықтау, газ беру, бұмен-ауамен ауа баптау	11,1	11,6	13,4
Сумен жабдықтау; кәріз жүйесі, қалдықтарды жинауды және таратуды бақылау	1,7	1,7	1,7



2 - сурет – ҚР және Ақмола облысы бойынша өнеркәсіп өнімінің өсу қарқыны

Ақмола облысының өнеркәсіптік өндірісінің өсу қарқыны соңғы 3 жыл бойы Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік өндірісінің өсу динамикасынан асады.

2 - кесте – 2013-2015 жж. аралығындағы өнеркәсіптің дамуының негізгі көрсеткіштері

	2013	2014	2015
Өнеркәсіптік өндіріс, млн. теңге	291655,3	312105,6	335402,4
Өнеркәсіптік өнім өндірісінің ФКИ, %	100,4	105,6	106,4
Тау-кен өндіру өнеркәсібі	44333,3	47677,7	53470,5
Тау-кен өндіру өнеркәсібінің ФКИ, %	111,6	93,3	102,3
Өңдеу өнеркәсібі	210163,1	223104,3	231415,1
Өңдеу өнеркәсібінің ФКИ, %	100,2	109,0	107,9
Электрмен жабдықтау, газ беру, бумен-ауамен ауа баптау	32236,4	36232,6	44819,5
Электрмен жабдықтау, газ беру, бумен-ауамен ауа баптаудың ФКИ	85,2	102,9	103,2
Сумен жабдықтау; кәріз жүйесі, қалдықтарды жинауды және таратуды бақылау	4922,4	5091,0	5697,2
Сумен жабдықтау; кәріз жүйесі, қалдықтарды жинауды және таратуды бақылаудың ФКИ	100,9	93,3	102,1

Аумақтық қимада 2015 ж. қорытындылары бойынша өнеркәсіптік өндірістің шоғырлануы келесі түрде: Көкшетау қаласы – 25,0%, Степногор – 20,7%, Зеренді ауданы – 14,3%, Бурабай ауданы – 6,5%, Целиноград ауданы – 5,0%, Аршалы ауданы – 4,8% , Атбасар ауданы – 4,5%.

Өнеркәсіп келесі аудандарда азырақ дамыған: Егіндікөл – 0,2%, Жарқайын – 0,6%, Сандықтау – 0,6%, Жақсы – 0,7%, Қорғалжын – 0,8%.

Тау-кен өндіру өнеркәсібінің дамуы

Ақмола облысының тау-кен өндіру өнеркәсібінің негізгі салалары металл кендерін өндіру және көмір өндіру болып табылады.

2015 ж. тау-кен өндіру өнеркәсібінің өндірісі 53470,5 млн. теңгені құрады және 2013 ж. салыстырғанда 20,6%-ға өсті.

Соңғы 3 жылда өндіріс көлемдерінің өсуі металл кенін өндіруде – 20,2%, басқа тау-кен өндіру өнеркәсібінің өзге салаларында –74,7% болды. Көмір өнеркәсібінде өндіріс көлемі 1,9 есеге кеміді (3-кестеге қараңыз).

3-кесте – Ақмола облысының тау-кен өндіру өнеркәсібінің негізгі көрсеткіштері

	2013	2014	2015
Тау-кен өндіру өнеркәсібі, млн. теңге	44333,3	47677,7	53470,5
Көмір мен лигнит өндіру, млн. теңге	5 090,8	2 903,1	966,1
Металл кенін өндіру, млн. теңге	29633,1	32428,2	35628,4
Тау-кен өндіру өнеркәсібінің өзге салалары, млн. теңге	8 548,7	11364,7	14934,4
Тау-кен өндіру өнеркәсібі саласындағы техникалық қызметтер, млн. теңге	1 060,7	981,6	1941,7
Тау-кен өндіру өнеркәсібінің НКИ, өткен жылға қарағанда %-да	111,6	93,3	102,3
Өнеркәсіптік өндіріс құрылымында саланың үлесі, %	15,2	15,2	16,0

Саладағы өндіріс көлемдерінің өсуіне өндіріс технологиясын жаңғырту есебінен қол жетті. 2012-2014 жж. аралығында саланың негізгі капиталына 27

989 млн. теңге инвестицияланды: металл кенін өндіруде – 23 514 млн. теңге, тау-кен өндіру өнеркәсібінің өзге салаларында – 3 497 млн. теңге.

2015 жылы тау-кен өндіру өнеркәсібінің негізгі капиталына инвестициялардың көлемі 7698,3 млн. теңгені құрды, с.і. метал кендерін өндіруде 6669,7 млн. теңге, тау-кен өндіру өнеркәсібінің басқа салаларында - 1002,2 млн. теңге.

Көмір мен лигнит өндіруде 2013-2015 жж. аралығында табиғи мәндегі өнім өндірісі 4,4 есе кеміді. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің құрылымындағы саланың үлесі 2,0%-ды құрайды. 2015 жылы саланың негізгі капиталына 9,4 млн. теңге инвестицияланды. Көмір өндірісі Ерейментау ауданында шоғырланған. Сала өнімі облыс ішінде іске асырылады, сондай-ақ Ресей мен Беларуське экспортталады.

Металл кенін өндіру саласының табиғи мәндегі өнім өндірісі 10469,8 мың тоннаны құрады (2013 ж. қарағанда өсу – 15%). Елде өндірілетін алтынның 35%-ын өңір өндіреді. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің құрылымында сала негізгі бөлігін алады – 67%. 2013-2015 жж. аралығындағы сала өндірісі көлемдерінің өсуіне Атансор, Васильковский, Ақсу, Кварцитов төбешіктері, Байлюсты, Бестөбе, Жолымбет кен орындарында алтын құрамды және темір кендері өндірісінің өсуі есебінен қол жетті. Саланың кәсіпорындары Еңбекшілдер, Зеренді, Шортанды, Бурабай аудандарында және Степногор қаласында шоғырланған.

Саланың негізгі кәсіпорындары «Алтынтау Көкшетау» АҚ, «Қазақалтын» ТМК» АҚ және «Өркен-Атансор» ЖШС болып табылады.

«Алтынтау Көкшетау» АҚ Зеренді ауданындағы Васильковское кен орнын өңдеуді жүзеге асырады. Кәсіпорынның өнімі катодтық алтын (Доре қоспасы) алтын құрамды концентрат болып табылады. Кәсіпорынның өндіру қуаты жылына 12 тонна алтынды немесе құрамында алтын бар кендерді қайта өңдеу 8 млн. тоннаны құрайды. 2015 ж. қорытындылары бойынша өндірістік қуаттарды жүктеу 91,8%-ға жуық құрады.

«Қазақалтын» ТМК» АҚ Ақсу, Кварцитов төбешіктері, Байлюсты, Бестөбе, Жолымбет алтын кенді кен орындарын өңдеуді жүзеге асырады. Кәсіпорынның өнімі алтын құрамды кендер және өңделмеген алтын болып табылады.

2015 ж. алтын құрамды кендерді өндіру саласындағы өндірістік қуаттарды жүктеу 84,5%-ды құрады.

Темір кендерін өндіруді Атансор кен орнындағы «Өркен-Атансор» ЖШС жүзеге асырады. Өндірісі Еңбекшілдер ауданында. Кәсіпорынның негізгі өнімі темір кенді концентрат болып табылады. Кәсіпорынның өндірістік қуаты жылына 1,7 млн. тонна темір кенін құрайды. Өндірістік қуаттардың жүктелуі 24,7%-ды (2015 ж.) құрайды. Өндірістік қуаттардың жүктелмеуі «Арселор Миттал Теміртау» АҚ-да өнімді тұтынудың төмендеуімен байланысты. Барлық өнім «Арселор Миттал Теміртау» АҚ-ның цехтеріне өңдеуге жіберіледі. Соңғы 3 жылда темір кенін өндіру көлемі 4,2%-ға өсті және 2015 ж. қорытындылары бойынша 378,3 мың тоннаны құрады.

4 - кесте – Тау-кен өндіру өнеркәсібінде табиғи мәндегі өнім өндірісі, мың тонна

	2013	2014	2015
Тас көмір, мың тонна	3 200,0	2 006,9	723,3
Темір кендері, мың тонна	363,2	401,2	378,3
Алтын құрамды кендер, мың тонна	8 745,4	10 087,4	10091,5

Перспективалары:

Өндіріс көлемдерін өсіру және жаңа кен орындарын игеру мақсатында перспективада «Қызылту» мыс-молибден кен орнын (Ерейментау ауданы) өңдеу, «Масальское» темір кенді кен орнында (Жарқайың ауданы) тау-кен-байыту комбинатының құрылысы, қуаты жылына 80 мың тонна болатын «Arai Pro» ЖШС каолин шикізатын байыту фабрикасының құрылысы, Зеренді ауданында қуаты жылына 150 мың тонна кен болатын «Көкжиек тау-кен өнеркәсіптік компаниясы» ЖШС полиметалдарды өндіру бойынша байыту фабрикасының құрылысы жоспарлануда.

Өңірдің өңдеу өнеркәсібінің дамуы

Өңірдің өңдеу өнеркәсібі азық-түлік өндіру, жеңіл және химия өнеркәсіптері, резеңкеден және пластмассадан жасалған бұйымдарды өндіру, өзге металл емес минералды өнімді өндіру, металлургия және машина жасаумен ұсынылған. 2015 ж. өңдеу өнеркәсібінің кәсіпорындары 231 415,1 млн. теңге сомасына өнім өндірді (2013 ж. қарағанда өсу – 10,1%). 2013-2015 жж. аралығында өңдеу өнеркәсібінің физикалық көлемінің индексі 100,2%-дан 107,9%-ға дейін өсті.

Өндіріс көлемдерінің оң өсу динамикасына азық-түлікті өндіру, машина жасау, металлургия, химия өнеркәсібі және өзге металл емес минералды өнімді өндіруде өнім шығаруды ұлғайту әсер етті(6-кестені қараңыз).

5 - кесте - Өңірдің өңдеу өнеркәсібінің құрылымы

	2013	2014	2015
Өңдеу өнеркәсібі	100	100	100
Тағам өнеркәсібі	20,6	22,8	26,2
Сусын өндірісі	6,8	5,8	5,1
Химия өнеркәсібі	5,7	5,2	6,7
Резиналық және пластмассалық бұйымдар өндірісі	6,7	7,1	6,3
Металл минерал емес өнімдер өндірісі	6,4	6,6	7,3
Металлургия	21,0	20,5	21,3
Машина жасау	26,9	22,8	19,8
Басқа салалар	5,8	8,2	7,3

6-кесте – Өңдеу өнеркәсібінде өнім өндіру млн. теңге

	2013	2014	2015
Өңдеу өнеркәсібі	210 163,1	223 104,3	231 415,1

Азық-түлік өндіру	43 240,3	50 823,0	60 518,3
Сусындарды өндіру	14 386,6	12 933,9	11 916,5
Жеңіл өнеркәсіп	3 013,2	4 165,0	3 795,0
Тоқыма бұйымдарын өндіру	2 541,1	3 493,5	3 384,0
Киім өндіру	457,9	641,0	356,8
Былғары және оған жататын өнімді өндіру	14,2	30,4	54,3
Жиһаздан басқа, ағаш және тығындау бұйымдарын өндіру; сабаннан және өруге арналған материалдардан жасалған бұйымдарды өндіру	1 127,0	3 066,3	2 888,8
Қағазды және қағаз өнімін өндіру	174,5	196,4	331,7
Коксты және мұнай өңдеу өнімдерін өндіру	1 612,5	5 014,7	2 235,3
Химия өнеркәсібі өнімдерін өндіру	11 971,0	11 491,3	15 570,1
Негізгі фармацевтикалық өнімдерді өндіру	290,8	271,2	280,3
Ребеккеден және пластмассадан жасалған бұйымдарды өндіру	14 169,4	15 939,2	14 607,3
Өзге металл емес минералды өнімді өндіру	13 430,9	14 804,6	16 915,4
Металлургия өнеркәсібі	44 194,1	45 720,7	49 348,6
Машиналар мен құрал-жабдықтан басқа, дайын металл бұйымдарын өндіру	2 259,6	3 432,1	2 979,0
Машина жасау	56 595,0	50 854,6	45 922,5
Жиһаз өндіру	1 703,9	1 233,7	1 519,3

Өңдеу өнеркәсібі өнімінің негізгі бөлігі Көкшетау, Степногорск қалаларына, Атбасар және Зеренді аудандарына тиесілі, мұнда саланың ірі кәсіпорындары шоғырланған.

Машина жасау

2015 ж. машина жасау саласында 45922,5 млн. теңге сомасына өнім өндірілді (2013 жылға қарағанда өсу – 18,9%). Машина жасау өнімін өндірудің жалпы республикалық көлеміндегі саланың меншікті салмағы 6,9%-ды құрайды. Өңдеу өнеркәсібінде саланың үлесі 19,8%-ды құрайды. Өндіріс көлемінің төмендеуі мойынтіректерді өндірудің азяуымен байланысты. Сала өнімінің негізгі түрлері: шар және дөңгелек тәрізді мойынтіректер, жүк автомобильдері, темір жол құрамдарын жөндеу және т.б.

7-кесте – Машина жасаудың бағынысты салаларын өндіру көлемдері

	2013	2014	2015
Машина жасау	56595,0	50854,6	45922,5
Компьютерлерді, электрондық және оптикалық өнімді өндіру	8,6	5,1	29,2
Электр құрал-жабдығын өндіру	315,3	391,5	501,8
Өзге санаттарға жатқызылмаған машиналарды және құрал-жабдықтарды өндіру	20829,6	14599,8	14519,6

Автокөлік құралдарын, трейлерлерді және жартылай тіркемелерді өндіру	15716,0	15305,2	8576,2
Машиналарды және құрал-жабдықты жөндеу және орнату	17856,6	18870,1	21767,5

Саланың негізгі кәсіпорындары «Степногор ЕМК» АҚ, «КАМАЗ-Инжиниринг» АҚ, Атбасар электровозжөндеу зауытының «Камкор-Локомотив» ЖШС филиалы, «Вектор» комбайн зауыты» ЖШС, «Тыныс» АҚ болып табылады.

Ірі машина жасау кәсіпорындары Көкшетау, Степногор қалаларында, сондай-ақ Атбасар және Бурабай аудандарында орналасқан. Олардың үлесіне салада өндірілетін өнімнің 90%-нан астамы тиесілі.

Перспективалары:

Машина жасау саласы дамуының таяудағы 5 жылға перспективалық бағыттары келесілер болады:

- 1) Қуаты жылына 72 мың данаға дейін болатын «Степногор мойынтірек зауыты» АҚ жаңа мойынтіректер номенклатурасын игеру;
- 2) Қуаты жылына 1500 бірлік техникаға дейін болатын «Қазақстандық Агро Инновациялық Корпорация» ЖШС базасында ауыл шаруашылық және коммуналдық техниканың индустриялық-технологиялық паркін құру (Көкшетау қаласы);
- 3) Қуаты жылына 300 бірлік техника болатын «Вектор» комбайн зауыты» ЖШС-те комбайндерді құрастырып өндіруді ұйымдастыру (Көкшетау қаласы).

Азық-түлік өндіру

Тамақ өнеркәсібі өңір өнеркәсібінің ең маңызды салаларының бірі болып табылады. Облыстың ауыл шаруашылық мамандандыруы және шикізат базасы тамақ өнімдерін өндірудің дамуына септігін тигізеді. Соңғы 3 жылда саланың даму көрсеткіштері тұрақты түрде өсті, ал өңдеу өнеркәсібінің құрылымында саланың үлесі 26,2%-ға жетті (2013 ж. – 20,6%). Жалпы республикалық көлемде саланың меншікті салмағы 5,4%-ды құрайды (2015 ж.). 2015 ж. қорытындылары бойынша саладағы өнімді өндірудің ФКИ 113,9%-ды құрады (2013 ж. деңгейге қарағанда өсу – 11,3 п.о.). 2013-2015 жылдар аралығында азық-түлікті өндіру көлемі 40,0%-ға өсті. Қаралып отырған кезеңде етті және қосалқы тамақ өнімдерін өндірудің көлемдері 3,4 есе, рафинатталмаған және өсімдік майы – 1,3 есе, сүт өнімдері – 1,7 есе ұлғайды.

Саланың негізгі кәсіпорындары: «Астана Агропродукт» ЖШС, «Молоко Синегорья» КСЗ» ЖШС, «Agrimer Astyk» ЖШС, Атбасар «Интэр Трайд» филиалы, «Урожай» ЖШС, «Айбат» ЖШС, «Milk Project» ЖШС.

Өнімнің негізгі түрлері: ет және қосалқы өнімдер, сүт және кілегей, өсімдік майы, сары май, ұн, нан.

Металлургия

Металлургия өнеркәсібі өңделетін өнеркәсіп өнімінің 21,3%-ын өндіреді. 2015 ж. салада өнім шығару көлемі құндық мәнінде 49348,6 млн. теңгені құрады (2013 жылға қарағанда өсу – 11,7%). 2013-2015 жж. аралығында өнім өндірудің НКИ 41,3 п.о.-ға өсті. Қаралып отырған кезеңде өңделмеген алтынды өндіру 2,6 есе өсті, 2015 ж. 20769 кг құрады.

Негізгі кәсіпорындар: «Қазақалтын» ТМК» АҚ, «Алтынтау Көкшетау» АҚ, «RG Gold» ЖШС, «СТКХК» ЖШС. Саланың негізгі өнімі өңделмеген алтын болып табылады.

Перспективалары

Металлургия өнеркәсібі дамуының таяудағы 5 жылға перспективалық бағыттары келесілер болады:

1) 2016-2017 жылдары 25,4 млн. тонна ТМТ қайта өңдеу (2017-2022 жж. 13,2 тонна Доре қорытпасын алумен) қуатымен техногенді минералды түзінділерді қайта өңдеу жөніндегі үш фабрикасының құрылысын жоспарлайтын, «Қазақалтын» АҚ өңделмеген және жартылай өңделген алтын өндіру көлемдерін арттыру.

2) «RG Gold» ЖШС Райгородок кен өрісінің алтын құрамды кенін өңдеу бойынша қуаттарды кеңейту. Әсері – алтын өндіру көлемдерін 2 есе ұлғайту (1267 кг-ға дейін).

3) Астрахань ауданында жобалық қуаты 792 кг болатын «Esil Gold Company» ЖШС алтын өндіру бойынша жобаны іске асыру (10 жыл пайдалануға).

Жеңіл өнеркәсіп

Өңдеу өнеркәсібінің құрылымында жеңіл өнеркәсіптің үлесі 1,6% құрайды. 2015 ж. нәтижесі бойынша жеңіл өнеркәсіптің нақты көлем индексі 91,3% құрады.

2015 ж. жеңіл өнеркәсіп кәсіпорындарымен 11916,5 млн. теңгеге немесе 2014 ж. қатысты 92,1% өнім өндірілді.

Облыста «Жеңіл өнеркәсіп» саласына қарайтын үш орта кәсіпорын қызмет істейді: «Асыл Арман» ЖШС, «Войлочная фабрика» ЖШС.

«Асыл Арман» ЖШС» - полипропиленді матадан орама ыдыс шығаратын Ақмола облысының аса ірі кәсіпорындарының бірі болып табылады. Кәсіпорын Батыс Еуропа және Тайваньнан әкелінген заманауи жабдықпен қанымдалған. БЖК-2020 шеңберінде инвестиция көлемі 1,5 млрд. теңгені құрады. Фабрика өнімділігі айына 10 млн. қап және «Биг-Бэг» типтес 100 мың контейнерді құрайды. Объем инвестиций в рамках ДКБ-2020 составил порядка 1,5 млрд. тенге. Кәсіпорына Қазақстан Республикасының ішкі нарығын аталмыш өніммен толық қанымдауға мүмкіндікке ие. «Новопэк» ЖШС» өнімі әмбебап, әртүрлі салаларда пайдаланыла алады, соның ішінде «ҚТЖ» ҰК» АҚ мұқтаждықтары үшін (сусымалы жүктер үшін), құрылыс саласында цементті (цементті сақтау үшін).

2015 ж. өнім өндірісінің көлемі 2513,7 млн. теңгені, немесе 2014 ж. қатысты 75,8% құрады. 2014 ж. сомасы 3316,5 млн. теңгеге өнім өндірілді (2013 ж. қатысты 135,7%).

«Войлочная фабрика» ЖШС –кәсіпорын қызметінің негізгі түрі киізден өнім өндіру болып табылады (киіз, киізден жасалған аяқ киім, резеңке табанды киізден жасалған аяқ киім).

2015 ж. өндіріс көлемі 123,5 млн. теңгені, немесе 2014 ж. қатысты 68,8% құрады. 2014 ж. 179,4 млн. теңгеге, немесе 2013 ж. қатысты 100,6% өнім өндірілді.

8-кесте – Жеңіл өнеркәсіптің дамуының негізгі көрсеткіштері

	Тоқыма өнімдерін өндіру және киім		
	2013ж	2014ж	2015ж
Дайын тоқыма өнімдері, мың дана	31,2	36,7	59,4
Киізден жасалған және фетр аяқ киімдері, мың жұп	39,3	39,4	27,9
Киіз, тонна	65	48,0	35
Жоғары киім трикотажды, дана	2740	4280	2657

Өнеркәсіп салаларының дамуының негізгі проблемалары: өнеркәсіптік кәсіпорындардың өндірістік қуатының толық жүктелмеуі; негізгі қорларды толық жаңарту қажеттілігі; айналма қаражатының жетіспеушілігі және төмен пайыздық мөлшерлеменен берілетін ұзақ мерзімді несиелердің қол жетімді болмауы, ел ішінде әлсіз салааралық экономикалық бірігу, өнімнің әлемдік нарықта бәсекеге қабілетсіздігі.

Резеңкеден және пластмассадан жасалған бұйымдарды өндіру

Резеңкеден және пластмассадан жасалған бұйымдарын өндіру көлемі 2015 жылы 14607,3 млн. теңгені құрды. Нақты көлем индексі - 84,5%. НКИ деңгейіне пластмассадан жасалған құбырлардың өндіріс көлемінің 18,9% төмендеуі әсер етті, бұл «Арыстан» СҚЗ» ЖШС қызметіне байланысты.

9-кесте – Резеңкеден және пластмассадан жасалған бұйымдарды өндіру саласы дамуының негізгі көрсеткіштері

	2013ж	2014ж	2015ж
Резеңкеден және пластмассадан жасалған бұйымдарды өндіру, мың теңге	14169,4	15939,2	14607,3
Сала өнімінің НКИ, %	97,1	118,4	84,5
ҚР-да облыс саласының үлесі, %	9,8	10,1	9,7
Өндеу өнеркәсібі құрылымындағы саланың үлесі, %	6,7	7,1	6,3

2013-2015 жылдар аралығында полиэтиленнен жасалған қаптар мен сөмкелер өндірісі 6,5 есе өсті.

2015 жылдың қорытындысы бойынша саладағы өндіріс көлемінің төмендеуі су құбырлары мен жылу желілерін қайта жаңарту және салуға бюджеттік бағдарламалар бойынша қаржыландырудың азаюына байланысты.

10-кесте – Заттай көріністегі өнім өндіру

	2013	2014	2015

Режекеден жасалған мұржалар, түтіктер, түтік құбырлар және құбыршектер (эбониттен басқа), кг	140 366	232 727	113 385
Пластмассадан жасалған мұржалар, түтіктер, түтік құбырлар және құбыршектер және олардың фитингтері, кг	20 721 063	22 204 757	18 015 840
Пластмассадан жасалған, өзге материалдармен арқауланбаған немесе құрамдастырылмаған тақталар, табақтар, пленкалар, жұқалтыр және жолақтар, кг	4 198 162	6 003 829	5 493 449
Полиэтиленнен жасалған қаптар және сөмкелер (конус пішіндегіні қоса алғанда), кг	111 476	963 348	726 158
Есіктер, терезелер, есіктерге арналған қораптар және терезе жақтаулары, есіктерге арналған табалдырықтар, терезе қақпақтары, жалюзи және ұқсас бұйымдар және олардың пластмассадан жасалған бөліктері, кг	2 623 874	2 674 531	2 463 952
Пластмассадан жасалған асханалық, асүйлік, дәретханалық және басқа үй тұрмысы заттары, кг	1 668	738	937

Өзге металл емес минералды өнімді өндіру

2015 ж. өзге металл емес минералды өнімді өндіру саласы өндірісінің көлемі 16915,4 млн. теңгені құрады (2013 ж. қарағанда өсу – 25,9%). 2015 ж. қорытындылар бойынша жалпы республикалық көлемде саланың үлесі 3,8%-ды құрады. Өндеу өнеркәсібінің құрылымында сала 7,3%-ды алады.

2013-2015 жж. аралығында кірпіш өндіру 8,8%-ға, тауарлы бетон 88,6%-ға, құрылыс мақсаттары үшін бетоннан жасалған бұйымдарды өндіру 2,8 есе, құрылыс мақсаттары үшін құрылыс ерітінділері өндіру – 4,2 есе өсті.

Заттай көріністегі өнім өндірісінің 85,3% төмендеуі бетоннан жасалған құрама құрылыс конструкциялар бойынша байқалды. Көлемінің төмендеуі жол құрылыс ұйымдарының, «ҚТЖ» ҰК» АҚ қажеттіліктерінің азаюына байланысты.

Саланың негізгі кәсіпорындары «ЕНКИ» ЖШС, «ҚазШпал» АҚ, «Регионстрой» ЖШС, «Аркада Индастри» ЖШС болып табылады.

Өнімнің негізгі түрлері кірпіштер, бетоннан жасалған құрылыстық құрылымдар, темірбетон шпалдар, қиыршық тас болып табылады.

Таяудағы бес жылда салада келесі жобаларды іске асыру жоспарланған:

1) «Регион-Строй» ЖШС және «Көкшетау-Жолдары» ЖШС енгізілген қуаттарды жүктеу;

2) Шортанды ауданында қуаты жылына 200 мың дана болатын «Центрпласт НС» ЖШС металсэндвич панельдерін өндіру бойынша зауыттың құрылысы;

3) Қуаты жылына 120 млн. дана болатын «Аршалы кірпіш зауыты» СП» ЖШС Аршалы зауытында шой таспен толтыру кірпішін өндіру бойынша зауыттың құрылысы;

4) Еңбекшілдер ауданында қуаты жылына 2 млн. тонна болатын «Көкше-Цемент» ЖШС цемент зауытын іске қосу.

Химия өнеркәсібі

Облыстың өндеу өнеркәсібі құрылымында химия өнеркәсібінің үлесі 6,7%-ды құрайды. 2015 ж. химия өнеркәсібінде 15570,1 млн. теңге сомасына өнім өндірілді, бұл 2013 ж. деңгейден 1,3 есе артық. 2014 ж. өндірістік қуаттардың жүктілігі: этил спирті – 64%-ды, пестицидтер – 37,2%-ды құрады.

Өндірістің өсуі пестицидтерді, этил спирті, аммиакты шығару көлемдерінің ұлғаюымен байланысты.

Облыста «Биокорм» ЖШС филиалы, «Айдабол спирт зауыты» АҚ, «Astana Nan Chemicals» ЖШС сияқты кәсіпорындар тұрақты түрде жұмыс істейді.

Өнімнің негізгі түрлері этил спирті, аммиак, пестицидтер, сирек кездесетін жер металдары, көміртегі диоксиді болып табылады.

Саланың бұдан әрі дамуы үшін келесі жоспарлануда:

1) Қуаты жылына 180 мың тонна күкірт қышқылына дейін болатын «Казатомпром» КҚЗ» СП» ЖШС өнімін шығару;

2) Қуаты жылына 12 тонна болатын «Astana Nan Chemicals» ЖШС-ке су-ыдырағыш түйіршіктер түріндегі пестицидтерді өндіру бойынша цехтың құрылысы.

Өнеркәсіптегі еңбек өнімділігі

Жалпы Ақмола облысының өңдеу өнеркәсібінде еңбек өнімділігінің көрсеткіші орташа Қазақстан Республикасы бойынша 2 есе төмен, шамасымен жоғары өнімді секторлардың бірі – мұнай өңдеуі жоқ, Солтүстік Қазақстан облысы, Батыс Қазақстан облысы, Қостанай облысы, Қызылорда облысы, Оңтүстік Қазақстан облысы сияқты өңірлердің деңгейінде тұр.

11-кесте – ҚР өңірлері бойынша 2013-2015 жылдары аралығындағы еңбек өнімділігі, мың АҚШ доллар/адам

Өңір	2013ж.	2014ж.	2015ж.
Қазақстан Республикасы	57,0	44,1	44,4
Ақмола облысы	28,2	18,7	14,2
Ақтөбе облысы	37,7	32,6	31,0
Алматы облысы	72,9	60,6	49,2
Атырау облысы	50,0	47,7	52,0
БҚО	36,6	36,7	15,2
Жамбыл облысы	46,8	47,0	45,4
Қарағанды облысы	95,5	73,8	84,0
Қостанайоблысы	26,4	24,6	21,5
Қызылорда облысы	11,2	18,9	19,7
Маңғыстау облысы	32,4	29,0	25,8
ОҚО	73,9	68,2	78,5
Павлодар облысы	61,7	45,0	44,6
СҚО	24,9	17,6	14,0
ШҚО	61,4	30,6	31,3
Астана қ.	49,5	36,0	43,4
Алматы қ.	33,3	26,5	22,4

Бұл осы өңірлерде салыстырмалы төмен еңбек өнімділігімен сипатталатын өнеркәсіптің белгілі бір салаларының (ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу, жеңіл өнеркәсіп, құрылыс индустриясы, машина жасау) басымдылығына байланысты.

Ақмола облысының өңдеу өнеркәсібінде еңбек өнімділігі 2013,2014 және 2015 жылдары теріс серпінін (доллар баламасында) көрсетті.

Сонымен, егер 2013 жылдың қорытындысы бойынша ол 28,2 АҚШ долларды құрса, ал 2014 жылы – 18,7, 2015 жылы -14,2 құрды.

Еңбек өнімділігі есептік көрсеткіш сияқты тікелей жалпы қосылған құнына байланысты.

Талдау, соңғы 3 жылда Ақмола облысы бойынша өңдеу өнеркәсібінің жалпы қосылған құны тұрақты өсуін көрсетті.

12-кесте – номиналдық көріністегі өңдеу өнеркәсібінде 2013-2015 жылдардағы ЖҚҚ, млн. теңге

Өңір	2013ж.	2014ж.	2015ж.
Ақмола облысы	137 793,1	147 488,1	166 194,6

13-кесте – өткен жылмен салыстырғанда нақты көріністегі өңдеу өнеркәсібінде 2013-2015 жылдардағы ЖҚҚ, млн. теңге

Өңір	2013ж.	2014ж.	2015ж.
Ақмола облысы	100,2	109,0	107,9

Осымен қатар, өңдеу өнеркәсібінде жұмыспен қамтылғандар санының төмендеуі байқалады.

14-кесте – өңдеу өнеркәсібінде 2013-2015 жылдардағы жұмыспен қамтылғандар саны, мың адам

Өңір	2013ж.	2014ж.	2015ж.
Ақмола облысы	30,7	29,6	29,6

Сөйтіп, өңдеу өнеркәсібіндегі еңбек өнімділігінің негізгі құрайтындар осы көрсеткішті көрсететін үрдісі бар.

Нақтысында өңдеу өнеркәсібіндегі еңбек өнімділігінің индексі (өткен жылмен салыстырғанда) төмендеп келеді: 2013ж. – 111,8%, 2014ж. – 77,1%, 2015ж. – 93,8%.

Бұл ірі және орта кәсіпорындарын ғана ескеретін есептік көрсеткіштің әдістемесін жетілдірілмегенін айтады.

15-кесте – өңдеу өнеркәсібінде 2012-2015 жылдары аралығындағы еңбек өнімділігі, мың АҚШ доллар/адам

Сала	2012	2014	2015
Жеңіл өнеркәсіп	9,0	10,3	4,9
Құрылыс индустрия	14,7	25,0	8,5
Машина жасау	24,5	12,5	6,9
Химия өнеркәсібі	22,1	11,7	9,2
Металлургия	11,0	16,5	5,8

Жеңіл өнеркәсіп

Сала әсіресе жаңа технологиялар мен өнімнің жаңа түрлерін игеруге инвестициялар салуға жағдайы жоқ, шағын өндіріс көлемімен ұсақ кәсіпорындар ұсынылады. Шетел өндірушілері

	<p>тарапынан жоғары бәсекелестік орнын алады. Осы барлық факторлар саланың дамуын тежейді. Жеңіл өнеркәсібінің ірі және орта кәсіпорындары - «Асыл-Арман» ЖШС (Новопэк) және «Киіз фабрикасы» ЖШС. 2012-2015 жж. салада тұрақсыз серпін байқалуда, өтімнің жоқтығынан 2015 жылы «Силуэт» тігін фабрикасы» ЖШС қызметінің тоқталуына байланысты.</p>
Құрылыс индустрия	<p>Темір-бетон бұйымдарын, кірпіш, тауарлы бетон және т. б. шығару кәсіпорының, басқа метал емес минералды өнімдер өндірісінің саласында 2014 жылға дейін еңбек өнімділігінің оң серпіні байқалады. 2015 жылы төмендеу тұрғын үй құрылысына бюджеттік қаржыландырудың қысқаруына негізделген, соған байланысты саланың негізгі кәсіпорны - «ЕНКІ» ЖШС өткізумен байланысты қиындыққа тап болып отыр. Баламалы құрылыс материалдарының (кеуектен жасалған блоктар және т. б.) жаппай таралуына байланысты жалпы, бүгінгі құрылыс, әсіресе - жеке құрылыс үшін керамикалық кірпішке сұраныстың төмендеуі тән.</p>
Машина жасау	<p>Облыстың машина жасау саласында 2012-2015 жылдары өнімділік индексінің айтарлықтай төмендеуі байқалады (номиналды көріністе 4 есе). Өнімділік деңгейінің төмендеуі негізгі штатының қызметкерлерді сақтай отырып, облыстың ірі машина жасау компанияларының («КАМАЗ-Инжиниринг» АҚ, «ЕПК Степногорск» АҚ, «Тыныс» АҚ) өнімге деген сұраныстың құлдырауына, вагон жөндеу зауыттарының («Бурабай» ВЖД) ЖШС, «Аждар және К» ЖШС) қызметіне «ҚТЖ» ҰК» АҚ тапсырыстарды азайтуына байланысты.</p>
Химиялық өнеркәсіп	<p>Осы салада еңбек өнімділігін есептеген кезде, сондай маңызды емес кәсіпорындар («Параллель-Сервис» ЖШС, «Казфосфат» ЖШС тоқтап тұрған филиалы) ескерілетінін атап өткен жөн. Ақмола облысының химия саласы еңбек өнімділігін есептеген кезде есепке алынбайтын «Астана-Нан Хемикалз» ЖШС, «Прогресс-сельхозхим» ЖШС, «Тұрмыстық химия зауыты» ЖШС, «Гала-Косметик» ЖШС шағын кәсіпорындарымен</p>

	<p>қалыптастырылған. Осыған орай, салада статистикалық деректер шынайы бейнені көрсетеді.</p> <p>2015 жылдан бастап «Қазатомөнеркәсіп» БК» ЖШС күкірт қышқыл зауыты - ірі кәсіпорын іске қосылды. Осыған байланысты, 2016 жылдан бастап химия саласында еңбек өнімділігі көрсеткішінің айтарлықтай өсуі (бірнеше рет) күтілуде.</p>
Металлургия	<p>2015 жылы еңбек өнімділігі индексінің төмендеуі (шамамен 2 есе) байланысты «Қазатомөнеркәсіп» БК» ЖШС өңделме шикізат жеткізуіне тәуекел «Степногорск тау-кен-химиялық комбинаты» ЖШС қызметіне байланысты. Еңбек өнімділігінің жоғары деңгейімен алтын өндіруші компаниялар да металлургия саласына жатады («Алтынтау-Көкшетау» ЖШС, «Қазақалтын» ТКМҚ» АҚ, «RG Gold» ЖШС), Ақмола облысының еңбек өнімділігін есептеген кезде есепке алынбайды.</p> <p>Жалпы, «Масальский» темір кен орнында тау-кен байыту комбинатының құрылысы жобасының іске асыру басталуымен, ТМҚ қайта өңдеу жөніндегі үш фабриканың құрылысы «Қазақалтын» ТКМҚ» АҚ жоспарын есепке алғанда, саланың болашағы жаман емес.</p>
Қорытынды	<p>Экономика салаларының кәсіпорындары жеткіліксіз тиімді жұмыс істеуде. Әлеуметтік аспект, жұмыс орындарын барынша еңбек ақының ықтимал деңгейін сақтауға ірі компаниялардың жауапкершілігі орын алды.</p> <p>Нарықтың тұрақсыздығын, ірі тапсырыс берушілердің тәуелділігін, сондай-ақ нарықта көптеген жүйе құраушы кәсіпорындардың монополиясын ескере отырып, еңбек өнімділігін арттыру қосалқы мәселе болып табылады. «Өнімділік-2020» бағдарламасы аясында қолданыстағы қолдау шаралары жергілікті сипатта және жалпы құрал-жабдықтарын жаңарту, инновациялық технологияларды енгізу мәселелерді шешпейді.</p> <p>Кәсіпорындардың өздеріне негізгі қорларды қайта жаратандыру, өндірістік үдеріске роботтандыруды енгізу үшін инвестициялауға</p>

құралдар жетіспейді.

Жергілікті қамтуды дамыту

Ақмола облысының өңдеу өнеркәсібі ішкі нарықты отандық бәсекеге қабілетті өніммен толтыру әлеуетіне ие, алайда бүгінгі таңда өндіріс және сәйкесінше отандық тауарларды сатып алу номенклатурасы импортталатын тауарлар тізбесімен салыстырғанда аз болып отыр.

16-кесте – Жергілікті қамтуды дамытудың негізгі көрсеткіштері

Кезең	Мемлекеттік сатып алу				Жүйекүрушы кәсіпорындар			
	Барлығы, %	оның ішінде:			Барлығы, %	оның ішінде:		
		тауарлар	жұмыстар	көрсетілетін қызметтер		тауарлар	жұмыстар	көрсетілетін қызметтер
2010 жыл	78,3	64,4	74,9	95,0	34,9	22,4	77,6	55,8
2011 жыл	71,9	59,4	74,9	93,7	71,7	44,4	98,3	99,9
2012 жыл	69,2	47,7	87,4	93,9	75,3	55,0	100,0	100,0
2013 жыл	68,1	50,3	84,0	86,9	62,7	56,6	94,0	99,5
2014 жыл	71,1	45,1	76,8	87,8	39,7	22,4	100,0	100,0
2015 жыл	65,5	51,9	57,0	78,7	51,1	31,3	100,0	100,0

Ақмола облысы бойынша мемлекеттік сатып алуда жергілікті қамту үлесі 2015 ж. 65,5%-ды құрады, яғни, 2013 ж. салыстырғанда 2,6 пайыздық көрсеткішке төмендеді. Жалпы үлестің төмендеуіне республика шекарасынан тыс шығарылған тауарларды сатып алудың артуы әсер етті.

Мемлекеттік органдардың импорттық сатып алу құрылымында мынадай импорттық тауарлар басым: автокөлік құралдары (*арнайы техника, крандар, тракторлар*); ұйымдастыру техникасы (*серверлер, компьютерлер, принтерлер, сканерлер*), медициналық жабдық (*жануарлардың қанын вакуумдық алудың бір реттік пайдаланым жүйелері*); қазандық жабдығы (*құбыр блоктары, түтін сорғысы, электр сүзгісі*); құрылыс материалдары (*цемент, бояу, ағаш материалы*); өзге тауарлар (*лингафонкабинеттері, химия, биология, физика кабинеттері, конференц-залдарға арналған жабдық, өрт-күзет дабылы жабдығы, құлақ биркалары, жануарларға анықтау белгісін салу аппараттары, штрих-кодтарды басып шығаруға арналған принтер, жануарлар нөмірлерін оқуға арналған сканер*).

Мемлекеттік мекемелер мен кәсіпорындардың тауарларды сатып алуында жергілікті қамту үлесінің төмендеуінің басқа себебі «Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік сатып алулар» интернет-порталында есептіліктің дұрыс толтырылмауы болып табылады.

ҚР Үкіметінің 2009 жылғы 20 наурыздағы №366 Қаулысына сәйкес Ақмола облысының жергілікті қамтуға мониторинг жүргізілетін жүйе құрушы кәсіпорындары ретінде мыналар анықталған: «**Степногор подшипник зауыты**» АҚ (2015 жылдан бастап -«ЕПК-Степногорск» АҚ), «**Көкшетау минералды сулары**» АҚ, «**Көкше**» АҚ, «**ЕНКІ**» ЖШС.

2015 жылдың нәтижелері бойынша жүйе құрушы кәсіпорындарының тауарларды сатып алуларында жергілікті қамту үлесі аталған компаниялар есептілігіне сәйкес төмендеді. Сатып алуға жасалған талдау жергілікті

қамтудың нақты үлесі бұрынғы деңгейде қалып, артқанын байқатты, көрсеткіштің төмендеуі «ЕПК-Степногорск» АҚ-ның 2015 жылдың нәтижелері бойынша ашық (мерзімсіз) шарттары есепте «орындалған» болып шыққанымен байланысты, ал өткен жылдары олар жабық шарттардың жалпы көлемінде ескерілмеген. Отандық аналогтардың болмауымен байланысты «ЕПК-Степногорск» АҚ негізінен импорт тауарларын сатып алады.

Басқа 3 жүйе құрушы кәсіпорындардың тауарды сатып алуының негізгі үлесі («ЕНКІ» ЖШС, «Көкшетау минералды сулары» АҚ, «Көкше» АҚ) жергілікті өндіріс тауарларына тиесілі.

- **«ЕНКІ» ЖШС:** Кәсіпорынның тауар сатып алуының негізгі үлесі сұйылтылған газға (ол өндіріс ерекшелігімен байланысты), оның өнім берушісі «СК Ауыл Газ» ЖШС - «СНПС Ақтөбемұнайгаз» АҚ дилері және мұнай өнімдеріне – «ҚазМұнайГаз Өнімдері» АҚ тиесілі. Осының салдарынан кәсіпорын тауарларды, жұмыстарды және көрсетілетін қызметтерді сатып алуда қазақстандық қамтудың шамамен 80%-на қол жеткізеді. Жұмыстар мен қызметтер – 100% отандық.

- **«Көкшетау минералды сулары» АҚ:** Отандық сатып алудың негізгі бөлігі (50-60%) этил спиртіне («Биокорм» ЖШС, Степногор қ.), сатып алынатын электрэнергиясына («Екібастұз МАЭС-2 станциясы» АҚ), гофроыдысқа («Қазполиграф» ЖШС, Алматы қ.), жанар-жағар материалдарына («ҚазМұнайГаз Өнімдері» АҚ, Астана қ.), шыны бөтелкелеріне («САФ» шыны компаниясы» АҚ, Алматы қ.) тиесілі.

- **«ЕПК-Степногорск» АҚ:** тауарларда ЖҚ үлесі 0%, жұмыстарда 100%, көрсетілетін қызметтерде 100%. Тауарлардың көпшілігі (шамамен 85%) таяу шет елдерінен сатып алынады: Украина, Ресей, Беларусь, Германия, Нидерланды, Канада. Бұл өлшеу құрылғылары, оларға арналған станоктар мен бұйымдар, домалақ подшипникті болат, сепараторларға арналған технамид, жез құймасы, абразивтік құрал, қатты құймалы табақтар. Қазақстан Республикасының аумағында аталған тауарлардың аналогтары (аомастырғыштары) жоқ. ҚР аумағында сатып алынатын тауарлар арасында: ацетилен, оттегі, азот, полиэтилен үлдірі, арнайы киім, жеке қорғаныс құралдары, алмаз құралы. Алайда аталған отандық өнім берушілердің тауадың қазақстандық екенін растайтын сертификаттар жоқ, бұл өз кезегінде жыл нәтижелері бойынша нөлге тең жергілікті қамту үлесінің пайызына әсер етеді.

«Көкше» АҚ: Кәсіпорындармен сатып алынатын негізгі тауарлар – болат, оттегі, электродтар, резина, көміртек қышқылы, құрамдауыштар, құрылыс материалдары, құралдар. Барлық жоғарыда аталған өнім Қазақстан Республикасының аумағында орналасатын өнім берушілерден (өндірушілерден немесе делдалдардан) сатып алынады (Ақмола, Павлодар, Қарағанды және басқа облыстар, Астана және Алматы қалалары). Аталған өнім берушілер тауардың отандық өндірісін растайтын құжаттарды (сертификаттарды) ұсынбайды («Биокорм» ЖШС және «ҚазМұнайГаз Өнімдері» АҚ қоспағанда), бұл «Көкше» АҚ тауарларын сатып алуда 1-2 пайыздан аспайтын қазақстандық қамтудың төмен пайызына әсер етеді.

Осылайша, проблемалық мәселелерге кейбір отандық өнім берушілердің тауардың қазақстандық қамтуын растайтын сертификаттардың болмауын жатқызуға болады, бұл жергілікті қамтудың нақты үлесін анықтауда қиындық тудырады.

Отандық тауар өндірушілерін қолдаудың және жергілікті қамтуды дамытудың әрекетті шараларының бірі меморандумдар мен шарттарды жасай отырып форум өткізу болып табылады.

ҚР Премьер-Министр орынбасары Б.М.Сапарбаевтың Ақмола облысына жұмыс сапары және 2015 ж. 4 ақпанда болған жергілікті қамту мәселелері бойынша форум шеңберінде әкімдіктер, ұлттық компаниялар, жүйе құрушы кәсіпорындар және отандық тауар өндірушілері арасында жалпы сомасы **14,8 млрд. теңгеге 7 меморандум жасалған**. Аталған меморандумдар бойынша бүгінгі таңда **8,7 млрд. тенгесомасына 209 шарт жасалған**.

«Астана ЭКСПО-2014» ҰК» АҚ Басқарма Төрағасының ағымдағы жылдың 18 қыркүйегінде Ақмола облысына жұмыс сапары шеңберінде Астана қ. ЭКСПО-2017» көрмесінің объектілерін салуда мердігерлер болып табылатын компаниялары үшін Ақмола облысы құрылыс индустриясының кәсіпорындары өнімдерін жеткізу туралы меморандумдар **(4)** және шарттар **(2)** жасалған.

Жасалған шарттар және меморандумдар шеңберінде қазіргі уақытта жұмыс тәртібінде «ЭКСПО-2017» көрмесінің объектілеріне құрылыс материалдарын жеткізу мәселелері пысықталып жатыр, өнімді тиеу қажеттіліктің пайда болуымен байланысты жүзеге асырылатын болады.

Ақмола облысының тауар өндірушілері көрмелердің, республикалық және облыстық деңгейдегі өнім жәрмеңкелерінің тұрақты қатысушылары болып табылады.

2016-2020 жж. жергілікті қамту мәселелері, жәрмеңкелер мен көрмелер бойынша меморандумдарды жасау тәжірибесін жалғастыру жоспарланып отыр.

Ауыл шаруашылығы

Ақмола облысы елдің негізгі ауыл шаруашылығы өңірлерінің бірі болып табылады. 2015 жылы еліміздің ауыл шаруашылығы өнімдерінің жалпы өндірісіндегі облыстың үлесі 8,8%-ды құрады.

Аймақ Астана қаласының азық-түлік белдеуін қамтамасыз ету жағынан маңызды буын болып табылады.

Кесте 17 – 2013-2015 жылдардағы ауыл шаруашылығының жалпы өнімі

	2013	2014	2015
ҚР ауыл шаруашылығының жалпы өнімі , млрд. теңге / НКИ, %	2438,0 (110,8%)	2509,9 (100,8%)	3307,0 (103,4%)
Облыстың ауыл шаруашылығының жалпы өнімі , млрд. теңге / НКИ, %	231,59 (130,7%)	238,6 (102,5%)	290,9 (102,0%)
Облыстың үлес салмағы, %	9,4	9,5	8,8

2015 жылы агроөнеркәсіптік кешен саласында 1569 ауыл

шаруашылығы құрылымы (2014 ж – 1552 бірлік) мен 3794 шаруа және фермер шаруашылықтары (2014 ж – 4308 бірлік) жұмыс істеді.

Соңғы 3 жылдың ішінде ауыл шаруашылығы құрылымдары санының өсуінің оң беталысы байқалып келеді – олардың саны 2014 жылмен салыстырғанда 17 субъектке артты, сонымен қатар, шаруа және фермер қожалықтарының саны 514 бірлікке азайды.

Фермерлік шаруашылықтар мен ауыл шаруашылығы құрылымдарының ең жоғары үлес салмағы Зеренді (9,5% фермер шаруашылықтары және 13,4% ауыл шаруашылығы құрылымдары), Жарқайың (10,4% және 5,9%) және Еңбекшілдер (7,9% және 4,8%) аудандарына тиесілі болып табылады.

Өсімдік шаруашылығы

Өңірде орын алып жатқан табиғи-климаттық жағдайларға байланысты ауыл шаруашылығы саласындағы аграрланған көрсеткіштердің динамикасы тұрақсыз болып табылады. Өнімді жылдары динамика көрсеткіші оң болса, өнім болмаған жылдары бұл көрсеткіш теріс болып табылады.

Соңғы 3 жылдың ішінде орта есеппен өсімдік шаруашылығының үлесі 70,3%-ды құрады, сонымен қатар, 2014 жылы 68,8%-ға дейін түсті, ал 2013 жылы 73,1%-ға дейін өсті.

Кесте 18 – 2013-2015 жылдары Ақмола облысында ауыл шаруашылығының жалпы өнімінің құрылымы.

	2013	2014	2015
Ауыл шаруашылығының жалпы өнімі, млрд. теңге / НКИ, %	231,59 (130,7%)	238,6 (102,5%)	290,9 (102,0%)
өсімдік шаруашылығы, млрд. теңге / НКИ, %	169,38 (145,9%)	164,2 (101,1%)	200,3 (99,6%)
мал шаруашылығы, млрд. теңге / НКИ, %	61,42 (105,6%)	73,27 (105,4%)	89,29 (106,9%)

Қолайлы болған 2013 жылдан қарағанда (НКИ- 130,7%) ауыл шаруашылығының жалпы өнімі 2014 жылы 238,6 млрд. теңгені құрады (НКИ- 102,5%), соның ішінде өсімдік шаруашылығы 164,2 млрд. теңге (НКИ – 101,1%), мал шаруашылығы – 73,27 млрд. теңге (НКИ – 105,4%).

2015 жылы ауыл шаруашылығының жалпы өнімі 290,9 млрд. теңгені құрады (НКИ 102,0%) өсімдік шаруашылығы (НКИ – 99,6%) жағынан өнімділігі жоғары болған және мал шаруашылығы саласында (НКИ – 106,9%) тұрақты көрсеткіштерімен көзге түскен 2013 жылмен салыстырғанда өсім жоғары емес.

2015 жылы бидай себілетін алқап көлемі өткен жылдармен салыстырғанда шамалы ғана өсті, сонымен қатар сұр дақылдарды өсіру алқабының көлемі артты: арпа мен сұлы 2,8%-ға жоғары болды, картоп алқабы 1,6%-ға өссе, көкөністер алқабы өткен жылдың деңгейінде қалды.

2015 жылы майлы дақылдардың көлемі гектарлық субсидиялау тоқтатылғаннан кейін 29,6%-ға немесе 245,8 мың га-ға дейін төмендеді (1-кестеге қараңыз).

Кесте 19 – 2013-2015 жылдары ауыл шаруашылығы дақылдарының егіс алқаптарының динамикасы.

	Себу алқабы, мың га		
	2013	2014	2015
Себу алқабының барлық көлемі, мың га	4724,4	4988,3	4906,2
Дәнді дақылдар	4249,2	4171,0	4198,6
бидай	3796,2	3659,9	3666,4
Картоп	18,3	18,5	18,8
Майлы дақылдар	251,5	349,1	245,8
күнбағыс	81,8	59,0	29,0
Көкөністер	4,2	4,4	4,4
Мал азықтық дақылдар	203,8	212,1	193,9

Егіс алқаптарының негізгі үлес салмағы (78,0%) немесе барлық алқаптың 3826,4 мың га-ы ауыл шаруашылығы кәсіпорындарына, 21,6%-ы (1061,3 мың га) шаруа және фермер қожалықтарына, 0,4%-ы (18,5 мың га) жұртшылық шаруашылығына тиесілі.

2016 жылы 4351,1 мың га-ға дейінгі алқапқа дәнді дақылдар (152 мың га-ға өсті), 219,8 мың га-ға дейінгі алқапқа майлы дақылдар (26,0 мың га-ға төмендеді), 18,0 мың га-ға картоп (0,8 мың га-ға төмендеді), 4,3 мың га-ға көкөністер (0,1 мың га-ға төмендеді) себілді. Мал азықтық дақылдар алқабының көлемі (өткен жылдары себілген көпжылдық шөптерді есепке алғанда) 427,4 мың га болып табылады.

Егіс көлемінің төмен болуының негізгі себебі майлы дақылдар, картоп және көкөніс өндірістерінің тиімділік деңгейі дәнді дақылдарға қарағанда біршама төмендігі болып табылады. Жалпы, гектарлық субсидиялау жұмысының тоқтатылуы облыстың АШТӨ-нің тиімділігі аз дақылдарды өндіруден толығымен бас тартуына әкеліп соқтырады, бұл өз кезегінде осы өнімнің алыс және жақын шет мемлекеттерден облысқа импортталу көлемінің артуына әкеліп соқтырады.

Мал шаруашылығы

Облыстың барлық өңірлерінде мал шаруашылығын дамыту үшін барлық мүмкіндіктер бар. Осы саланың даму келешегі Аршалы, Атбасар, Бурабай, Зеренді, Ерейментау және Целиноград аудандарында қарастырылған.

Облыста 23 репродукторлық шаруашылық базасында толыққанды мал азығы базасын дамыту және асыл тұқымды мал басының үлес салмағын арттыру бойынша инвестициялық жобалар мен іс шаралар іске асырылып жатыр.

2015 жылы ауыл шаруашылығы жануарларының негізгі түрлері 2014 жылмен салыстырғанда төмендегідей өсті: ірі қара мал - 2,4%-ға (383,5 мың басқа дейін), жылқылар - 6,9%-ға (152,2 мың басқа дейін), қойлар мен ешкілер - 3,7%-ға (509,5 мың басқа дейін), құстар –13,1%-ға (4,9 млн. басқа дейін) өсті, тек қана шошқа саны 2,3%-ға (111,9 мың басқа) төмендеді, бұл төмен көрсеткіштің орын алу себебі шошқа саны ауыл шаруашылығы кәсіпорындарында 11,2%-ға (18,3 мың басқа дейін) және шаруа фермер

кожалықтарында 7,4%-ға (8,9 мың басқа дейін) төмендеген.

Үлес салмақтың жыл сайын қысқаруына қарамастан ІҚМ-дың негізгі үлес салмағы бұрынғыдай жеке қосалқы шаруашылықтарына тиесілі болып қала бермек - 59,4 % (2013 ж – 65,8%, 2014 ж – 62,7%).

Кесте 20 - 2013-2015 жылдардағы мал шаруашылығы өнімдерінің өндірісі

	Мал шаруашылығының негізгі өнімі		
	2013	2014	2015
Мал мен құс еті, мың тонна	44,1	46,0	51,7
ІҚМ	19,5	20,3	22,0
Қойлар мен ешкілер	4,1	4,4	4,4
Жылқылар	6,3	6,5	7,1
Шошқалар	12,2	10,7	10,5
Құстар	2,1	4,1	7,7
Сүт, мың тонна	329,4	351,4	359,0
Жұмыртқа, млн. дана	523,4	587,2	783,5
Жүн, тонна	788,6	907,5	935,4

Мал шаруашылығы өнімдері өндірісінің өсімінің оң серпініне қолжеткізілді. Мәселен, 2015 жылы тірі салмақтағы өндірілген еттің көлемі 90,7 мың тоннаны (2014 жылы – 82,4 мың тонна), сойыс салмағында 51,7 мың тоннаны немесе 2014 жылғы деңгейден 112,3%-ды құрады, ет көлемінің ұлғаюы ІҚМ, жылқы, қой және құс етінің арқасында қамтамасыз етілді. Целиноград (13,4%), Зеренді (10,5%), Ерейментау (9,2%), Астрахан (8,7%), Атбасар және Бұланды (5,7%-дан) аудандарының шаруашылықтарында өндірілген ет (сойыс салмағында) көлемі жоғары болып табылады.

2015 жылы 359,0 мың тонна сүт сауылды, 2014 жылғы деңгейден 2,2%-ға жоғары болып табылады. Сауылған сүт көлемі бойынша Зеренді (13,5%), Ерейментау (9,5%), Бурабай (9,3%), Целиноград (8,2%), Атбасар (6,6%), Бұланды (6,2%) және Жақсы (5,7%) аудандарында көрсеткіштер жоғары болып табылады.

Ет және сүт өнімдері өндірісінің негізгі үлес салмағы бұрынғыдай жұртшылық шаруашылықтарына тиесілі болып табылады, алайда, соңғы 2 жылдың ішінде бұл көрсеткіш төмендеп келеді. Мәселен, 2015 жылы жұртшылық шаруашылықтарында өндірілген ет көлемі 67,1%-ды (2014 жылы -76,1%), сүт көлемі 84,5%-ды (2014 жылы – 86,9%) құрайды; ауыл шаруашылығы кәсіпорындарында 2015 жылы ет өндірісінің үлес салмағы - 26,2%-ды (2014 жылы – 17,2%), сүт өндірісі – 11,4%-ды (2014 жылы – 9,2%) құрайды; шаруа –фермер қожалықтарында ет өндірісінің үлес салмағы 6,7%-ды (2014 жылы - 6,7%) және сүт өндірісінің үлес салмағы– 4,0%-ды (2014 жылы – 3,8%) құрады.

2015 жылы қой мен ешкілердің саны өскендіктен, шығарылған жүннің көлемі 935,4 мың тоннаға дейін өсті, яғни 2014 жылға қарағанда 3,1%-ға, 2013 жылға қарағанда 18,6%-ға артты.

Облыстың құс фермалары өңірдің, соның ішінде, елорданың қажеттіліктерін толығымен қамтамасыз етеді, 3 жылдың ішінде олар жұмыртқа өндірісінің көлемін 1,5 есе өсіріп, 783,5 млн. данаға дейін жеткізді.

Кесте 21 – 2013-2015 жылдары өнімділік динамикасы.

Көрсеткіштер	Мал шаруашылығының өнімділігі, кг		
	2013	2014	2015
Қазақстан Республикасы/ Ақмола облысы бойынша бір бас ІҚМ-дың орташа салмағы	314 297	322 310	326 315
Қазақстан Республикасы/ Ақмола облысы бойынша бір сиырдан сауылатын сүт көлемі	2280 2711	2275 2927	2321 2977
Қазақстан Республикасы/ Ақмола облысы бойынша бір қойдан қырқылатын жүннің орташа көлемі	2,4 2,0	2,3 2,2	2,5 2,2
Қазақстан Республикасы / Ақмола облысы бойынша жұмыртқалайтын тауықтардың жұмыртқа салғыш қабілетінің орташа мәні	220 233	226 238	234 251

Мәселен, 2015 жылы 1 жұмыртқалайтын тауықтың шығарған жұмыртқасының орташа саны 251 дананы құрады, бұл орташа республикалық деңгейден 17 жұмыртқаға немесе 7,3%-ға жоғары болып табылады.

Шаруашылықтың барлық санаттары бойынша ірі қара малдың орташа тірідей салмағы 1,6%-ға артып, 315 кг-ды құрады, сонымен бірге, ауыл шаруашылығы кәсіпорындарында бұл көрсеткіш 400 кг-ды құрап отыр.

2015 жылы шаруашылықтың барлық санаттары бойынша бір сауын сиырынан сауылатын сүт мөлшері бойынша сүт бағытындағы малдың өнімділігі 1,7%-ға өсіп, 2977 кг-ды құрады, сәйкесінше, Ақмола облысының жағдайы жақсарып, облыс рейтингі бойынша 3-позициядан 2-ге көтерілді. Ауыл шаруашылығы кәсіпорындарында 2015 жылы облыс бойынша бір сауын сиырынан сауылатын сүттің орташа көлемі 4475 кг-ды құрады, бұл орташа республикалық деңгейден 2,1%-ға жоғары (4381 кг).

Кесте 22 – Мал шаруашылығы өнімділігі

	Шаруашылықтың барлық санаттары			ауыл шаруашылығы кәсіпорындарында			шаруа және фермер қожалықтарында			жұртшылық шаруашылықтарында		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
ҚР/облыс бойынша бір бас ІҚМ-дың орташа салмағы	314 297	322 310	326 315	379 380	399 392	401 400	319 296	329 316	332 312	310 287	315 297	319 295
ҚР/облыс бойынша бір сиырдан сауылатын сүт көлемі	2280 2711	2275 2927	2321 2977	3714 4055	4252 4472	4381 4475	1806 2368	1767 2622	1849 2828	2316 2641	2320 2838	2364 2855

Ауыл шаруашылығы құрылымдарында сауын сүті өнімділігінің өсімі (1 сиырға 4475 кг) облыс төңірегінде айқын көрінуіне қарамастан, өнімділік деңгейінің өсімі шамалы, бұл ІҚМ-дың негізгі бөлігі, соның ішінде сиырдың 58,9%-ы ұсталатын жұртшылық шаруашылықтарындағы (1 сиырға 2855 кг) сүт бағытындағы малдар өнімділігінің төмен болуымен байланысты болып табылады.

Ақмола облысында малдың сүт беру өнімділігі (2015 жылы – 2977 кг) Ресей Федерациясынан (2015 жылы -4131 кг) және Беларусь Республикасынан (2015 жылы – 4723 кг) төмен және Еуроодақ мемлекеттерінің (2012 жылы -6047 кг), Канаданың (8817 кг) және АҚШ-ның (9841 кг) орташа көлемінен біршама төмен болып табылады. Алыс орналасқан елдердің жекеленген шаруашылықтарында сүт бағытындағы малдың өнімділігі 1000 кг –ға дейін жетеді.

Ағымдағы ахуал мал шаруашылығының отандық аграрлық өнімнің бәсекеге қабілеттілігінің төмен болуын көрсетіп отыр, бұл жергілікті нарықтың жергілікті ауыл шаруашылығы тауар өндірушілердің өнімдерімен жеткіліксіз мөлшерде толтырылмауымен сипатталады.

Ұсақ тауарлы өндіріс және ірі қара малдың асыл тұқымдық мал басының жалпы табындағы үлес салмағының төмен болуы мал шаруашылығында орын алған төмен көрсеткіштердің себептері болып табылады.

Үй шаруашылығындағы секторда ұсталатын малдардың өнімділігін арттыру мақсатында қолдан ұрықтандыру және жұртшылық шаруашылықтарының, шаруа және фермер қожалықтарының табындарында ІҚМ-ды асыл тұқымды жануарлармен шағылыстыру жұмыстары жүргізіліп жатыр. 2015 жылы облыста 38,6 мың бас сиырлар мен қашарлар қолдан ұрықтандырумен қамтылған. Жалпы облыс бойынша аналық мал басының қамтылу деңгейі 21,4%-ды құрап отыр.

Сүтті тұрғындардан сатып алу жұмыстары ұйымдастырылуда, ол үшін аудандарда сүт сатып алудың 138 пункті ұйымдастырылған, соның ішінде, шикізатты сақтауға және жинауға арналған тоңазытқыштың жабдықпен жарақтандырылған 18 стационарлы пункт та жоқ емес. 2015 жылы 118,4 мың тонна (жоспардың 100,2%-ы) сүт тұрғындардан сатып алынды.

Облыста өңірлік «Етті мал шаруашылығын дамытудың 2011-2015 жылдарға арналған бағдарлама» іске асырылып жатыр, оның мақсаты сиыр етінің экспорттық әлеуетін құру болып табылады. Етті асыл тұқымды малды дамыту және көбейту үшін Ақмола облысына 2010-2015 жылдары шетел селекциясынан шыққан 12409 бас ІҚМ әкелінді.

Ет бағытындағы малды көбейтумен айналысатын 23 репродукторлық шаруашылық құрылды, соның ішінде, 19 шаруашылық шетел селекциясынан шыққан малды көбейтумен айналысады. 2011-2015 жылдары репродукторлар облыстың тауарлық шаруашылықтарына және республиканың басқа өңірлеріне 7,0 мың бастан астам, соның ішінде, 2015 жылы 2,2 мың бас асыл тұқымды малдардың төлдерін өткізді.

Бағдарлама шеңберінде жалпы қуаттылығы 12,5 мың басты құрайтын мал бордақылау алаңдарын құру қарастырылған.

Жалпы қуаттылығы 18,5 мың басты құрайтын 7 мал бордақылау алаңы құрылды: Еңбекшілдер ауданының «KazBeef LTD» ЖШС мен Қорғалжын ауданының «Агро Экспорт ЛТД» ЖШС, Атбасар ауданының «Бастау» ЖШС, Жақсы ауданының «Новокиенка» ЖШС, Астрахан ауданының «Колутон-04» ЖШС, Есіл ауданының «Заречное» ЖШС, Шортанды ауданының

«Новокубанское» ЖШС.

Бұдан басқа, облыста тағы 24 ұсақ және орташа мал бордақылау алаңдары жұмыс істейді. Барлық 31 мал бордақылау алаңының жалпы қуаттылығы 27,6 мың бастан асады.

Бағдарламаны іске асыру барысында тауарлық табынды дамыту және кеңейтілген түрде көбейтуге, сондай-ақ, жоғары өнімді етті тұқымды бұқаларды пайдалану жолымен оның асыл тұқымдық және өнімдік қасиеттерін жақсартуға бағытталған «Сыбаға» кредиттік бағдарламасының маңызы зор.

2011 жылдан бастап «Сыбаға» бағдарламасына облыстың 334 ауыл шаруашылығы тауар өндірушілері қатысты, олар 22,5 мың бастан астам аналық мал басы мен 718 бас асыл тұқымды бұқаларды сатып алды. Соның ішінде 2015 жылы 3966 бас аналық мал басы мен 130 асыл тұқымды мал сатып алынды.

2015 жылдың қорытындысы бойынша облыстағы асыл тұқымды ІҚМ саны 64,3 мың басты немесе жалпы мал басы санының 16,7%-ын (2014 ж - 16,5%) құрады. Соның ішінде, сүт бағытындағы асыл тұқымды мал саны 18,8 мың бас, ет бағытындағы асыл тұқымды мал саны 45,5 мың бас болып табылады.

Етті және сүтті мал шаруашылығын дамыту бағдарламаларын орындау нәтижесінде 2020 жылға қарай қоғамдық табындағы асыл тұқымды мал басының үлесін 17-20%-ға дейін жеткізу жоспарланып отыр.

Кесте 23 – 2013-2015 жылдардағы асыл тұқымды мал басының өсу динамикасы.

Асыл тұқымды ІҚМ-дың саны	2013		2014		2015		Өсім/кему 2015/2013	
	Барлығы	Аналық мал басы	Барлығы	Аналық мал басы	Барлығы	Аналық мал басы	Барлығы	Аналық мал басы
Барлық асыл тұқымды мал басы	59132	22088	61908	26808	64292	27588	5160	5500
Қазақ ақбас (етті)	17712	6553	18728	7116	18197	7045	485	492
Әулікөл (етті)	1865	610	1068	635	1405	536	-460	-74
Герефорд (етті)	10371	3869	10435	4400	10832	4363	461	494
Ангус (етті)	12429	4863	13503	7148	14021	7645	1592	2782
Обрак (етті)	524	156	676	156	975	344	451	188
Қалмық (етті)	105	5	98	0	98	0	-7	-5
Симментал (етті-сүтті)	1096	487	1247	619	1331	674	235	187
Қара -ала (сүтті)	8940	3370	8899	3706	10157	3974	1217	604
Далалық қызыл (сүтті)	2219	636	1821	628	1952	789	-267	153
Гольштин-фриз (сүтті)	3871	1539	5433	2400	5324	2218	1453	679

Ақмола облысының сүтті мал шаруашылығын дамытудың 2014-2015 жылдарға арналған бағдарламасын іске асыру шеңберінде сауындық табынның саны 20-дан 80 басқа дейін болатын отбасылық шағын тауарлық

ферманы құру жоспарланған. Сонымен бірге, СТФ-ды қаржыландыру мемлекеттік-жекешелік әріптестік шеңберінде жүзеге асырылды. Мәселен, 2013 жылы 17 сүтті отбасылық ферма құрылса, 2014 жылы бұл көрсеткіш 11-ге жетті. Бағдарламаны орындау шеңберінде облыс аудандарында 2015 жылы қуаттылығы 1200 бас сауындық табынды құрайтын 14 сүтті – тауарлық ферма қолданысқа енгізілді, бұл жылы 14 ферманы пайдалануға енгізу жоспары жеткізілді (жоспардың орындалуы 100%). Соның ішінде, «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-ның кредиттік қаражат есебінен 4 жоба, тауар өндірушілердің жеке қаражаты есебінен 10 жоба қолданысқа енгізілді.

Жалпы, мал шаруашылығы өнімдерінің өндірісін және ет пен сүттің экспорттық әлеуетін біртіндеп өсіру бойынша шаралар қолданылып жатыр.

Ауылшаруашылық өнімдерін қайта өңдеу

2015 жылы қайта өңдеу кәсіпорындары 52,2 млрд. тенгеге тамақ өнімдерін өндірді, бұл 2014 жылдың осы кезеңімен салыстырғанда 104,4% жоғары.

Қайта өңдеу кәсіпорындары өндірісі құрылымының негізгі үлес салмағы келесідей болып табылады: ұн өндірісі – 29,6%, сүт өнімдері – 26%, ет және ет өнімдері – 15,3%, нан-тоқаш өнімдері – 8,0%, басқа өнімдер – 21,1%.

Кесте 24 – Ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу

Атауы	Өндіріс көлемі, тонна			Жүктелімі, %		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Ет және ет өнімдері	5390	6941	12518	50,9	52,6	65,9
Өңделген сүт	67012	75401	76948	53,2	57,7	58,9
Ұн	320184	350240	329275	29,8	36,7	34,5
Өсімдік майы	3406	7806	4302	40,5	57,0	31,4

Етті қайта өңдеу

Облыста жылдық өндірістік қуаттылығы 19,0 мың тоннаны құрайтын 15 етті қайта өңдеу кәсіпорындары мен цехтары жұмыс істейді. (Етті қайта өңдеу кәсіпорындарының жүктелімі ет өндірісі бойынша 65,9%-ды құрайды, 2014 жылмен салыстырғанда 13,3% өсті (2014ж 52,6% болды), шұжық өнімдері бойынша 31,8% 2014 жылмен салыстырғанда 2,2% өсті (2014ж. 29,6% болды)).

2015 жылы 12,5 мың тонна ет өндірілді, бұл 2014 жылмен салыстырғанда 4,2 мың тонна артық, өндірілген шұжық өнімдерінің көлемі 2014 жылмен салыстырғанда 7,4%-ға өсіп, 1117 тоннаны құрады.

Сондай-ақ, 2013 жылмен салыстырғанда өндірістің өсімі де сақталды, ет өндірісі 2 есе өссе, шұжық өнімдерінің өндірісі 23%-ға артты.

Бұл өндіріс көлемі Астрахан ауданында 59,4%-ға, Қорғалжын ауданында 2 есе, Целиноград ауданында 3 есеге жуық, шұжық өнімдерінің өндірісі Шортанды ауданында 95%-ға, Целиноград ауданында 2 есе, Аршалы ауданында 33,3%-ға өсті.

Мал шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу саласының дамуын тежейтін негізгі мәселелерінің бірі шикізат пен өндірілген өнім сапасының төмен болуы болып табылады, себебі, мал басының көп бөлігі жеке қосалқы шаруашылықтарына тиесілі.

Қайта өңделген еттің көлемін ұлғайту мақсатында 2015 жылы жылдық өндірістік қуаттылығы 5 мың тоннаны құрайтын «МПЗ Бижан» ЖШС етті қайта өңдеу кәсіпорны іске қосылды.

Ағымдағы жылы Ерейментау ауданында жылдық өндірістік қуаттылығы 5 мың тоннаны құрайтын «Жаңа Береке» ШҚ етті қайта өңдеу кешенін қолданысқа енгізу жоспарланып отыр.

Сүтті қайта өңдеу

Облыста жылдық өндірістік қуаттылығы 132,6 мың тоннаны құрайтын 14 сүтті қайта өңдеу кәсіпорындары жұмыс істейді. (сүтті қайта өңдеу кәсіпорындарының жүктелімі өңделген сүт өндірісі бойынша 58,9%-ды құрайды, 2014 жылмен салыстырғанда 1,2% өсті (2014ж 57,7% болды)).

2015 жылы өңделген сүт өндірісінің көлемі 76,9 мың тоннаны құрады, яғни 2014 жылғы деңгейде болып табылады, өндірілген сары майдың көлемі 651 тоннаны құрады, бұл өткен жылмен салыстырғанда 49,3%-ға артық, өндірілген ірімшік пен сүзбенің көлемі 660 тоннаны құрады, яғни 13,8%-ға өсті.

Сондай-ақ, 2013 жылмен салыстырғанда сүт (өңделген) өндірісі 14,8%-ға, сары май өндірісі 54,2%-ға, ірімшік пен сүзбе өндірісі 45%-ға, басқа сүт өнімдері 2 есе артты.

Сүт (өңделген) өндірісінің көлемі Ақкөл ауданында 58%-ға, Зеренді ауданында 41,1%-ға, Целиноград ауданында 15,4%-ға, Шортанды ауданында 43,9%-ға; сары май өндірісі Зеренді ауданында 14,7%-ға, Целиноград ауданында 2 есе, Бурабай ауданында 4%-ға, Есіл ауданында 27,7%-ға, Көкшетау қаласында 2 есе; ірімшік пен сүзбе өндірісі Аршалы ауданында 11,1%-ға, Бурабай ауданында 87,8%-ға, Есіл ауданында 2 есе, Жақсы ауданында 3 есе, Целиноград ауданында 2 есе, Көкшетау қаласында 91,3%-ға өсті.

Сүтті қайта өңдеу кәсіпорындарының шикізатпен ең жоғары мөлшерде қамтылуын қамтамасыз ету мақсатында саланы ұсақ тауарлы өндірістен ірі және орташа тауарлық өндіріске көшіру бойынша шаралар қолданылып жатыр.

Мәселен, қайта өңделген сүттің көлемін ұлғайту мақсатында әрбір ауданында 1200 бас сүт бағытындағы малға арналған қосымша 18 сүтті тауарлы ферманы құру жоспарланып отыр.

Астықты қайта өңдеу

Ұн өндірісі бойынша 55 кәсіпорын жұмыс істейді, олардың жылдық өндірістік қуаттылығы 954 мың тоннаны құрайды. (Ұн өндіретін кәсіпорындарының жүктелімі орта есеппен 34,5%-ды құрады, бұл 2014 жылмен салыстырғанда 2,2%-ға төмендеді (2014 ж 36,7% болды)).

2015 жылы ұн өндірісінің көлемі 329,3 мың тоннаны құрады немесе 8,4%-ға төмендеді.

Осы сала бойынша шикізаттың жетіспеушілігі байқалмады, себебі 2015 жылы 4,4 млн. тоннаға жуық астық өндірілді.

Сондай-ақ, астықты өндіретін ірі тауар өндірушілер негізінен өсімдік шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеумен айналысатын кәсіпорындарының иелері болып табылады. Технологиялық жабдықтарды жаңарту жұмыстарына қаржы қаражаттары жеткілікті. Кәсіпорынды шикізатпен қамту тетігі жұмыс істейді (алыс-берістік астық).

Ұн өндірісі Сандықтау ауданында 48,7 есе, Көкшетау қаласында 27,1%-ға өсті.

Алайда, сонымен бірге, 2015 жылы ұн өндірісі Бурабай ауданында 20,7%-ға, Ақкөл ауданында 10,5%-ға, Шортанды ауданында 30%-ға, Есіл ауданында 12,6%-ға төмендеді.

Ұн өндірісінің көлемі бойынша ең жоғары үлес салмақ келесілерге тиесілі: Атбасар ауданы -31,3% және Жақс ауданы -23,5%.

2015 жылы ұн өндірісінің көлемін арттыру мақсатында тәулігіне 150 тонна ұн өндіретін өндірістік қуаттылығы бар «Ақмола Бидай» ЖШС қолданысқа енгізілді.

2016 жылы тәулігіне 150 тонна ұн өндіретін өндірістік қуаттылығы бар Атбасар ауданында «Атбасар Ұн» ЖШС диірменін пайдалануға беру жоспарланып отыр.

Майлы дақылдарды қайта өңдеу

Өсімдік майын өндіретін 6 кәсіпорын бар, олардың жылдық өсімдік майын өндіру қуаттылығы 18,3 мың тоннаны құрап отыр. (2015 жылы майлы дақылдарды қайта өңдеу кәсіпорындарының жүктелімі орта есеппен 31,4%-ды құрады, бұл 2014 жылмен салыстырғанда 25,6%-ға төмендеді (2014 ж. 57% болды).

2015 жылы 4,3 мың тонна өсімдік майы өндірілді немесе 2014 жылмен салыстырғанда 41,9%-ға төмендеді.

2016 жылдың басында Бурабай ауданының «Бота-2015» ЖШС өнімдерін қайта шығара бастады.

Ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу кәсіпорындарының өндірістік қуаттарын жүктеу мақсатында өңдеуші кәсіпорындардың бекітілген шикізат аймағы өндірілді.

Жұртшылықтан сүт сатып алу жұмыстары жанданып жатыр, сатып алынған сүттің көлемі 2015 жылы 118,4 мың тоннадан бастап 2018 жылдың аяғына қарай жылына 127,3 мың тонна болады деп болжанып отыр.

Шикізат көлемін көбейту мақсатында сүтті-тауарлы ферма құру, шаруашылықтың барлық санаттарында сиырлардың сүт беру өнімділігін ұлғайту бойынша іс шаралар жүргізіліп жатыр, бұл сүт өндірісін 47,1 мың тоннаға, яғни, 2014 жылы 351,4 мың тоннадан бастап, 2018 жылы 396,7 мың тоннаға дейін өсіру көзделуде.

Сондай-ақ, 2016 жылы ірі кара малды бордақылайтын 2 ірі кәсіпорынды қолданысқа енгізу жоспарда бар – әрбіреуі 3000 бас малды бір уақытта бордақылау қуаттылығы бар Ерейментау ауданының «Жаңа-Береке» ШҚ және «Ерейментау Құлан» ЖШС. 2018 жылға дейін

Қорғалжын ауданының «Агроэкспорт ЛТД» ЖШС-н бір уақытта мал бордақылау қуаттылығын 10000 басқа дейін жеткізу жоспарланып отыр.

Етті қайта өңдеу саласы бойынша қолданыстағы қуаттарды толық жүктеу үшін облыста ірі мал бордақылау алаңдарын жүктеудің сызбасы әзірленді, ол сызба шаруашылықтың барлық санаттарындағы сиырлардың саны мен олардан алынған төлдерден – бұқашықтардан негізделген, яғни бірде-бір қатынасы бойынша бұқашықтар мен қашарларды алу және 80%-ға дейін бұзауларды шығару деген сөз. Аталмыш сызбаға сәйкес, жыл сайын мамандандырылған мал бордақылау алаңдарына өсіру және соңғы бордақылауға орта есеппен 70 мыңнан астам бас мал жеткізілетін болады.

Эпизоотиялық жағдай

Эпизоотиялық амандықты және мал шаруашылығы өнімдерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету, ветеринариялық-профилактикалық іс-шараларды жедел, уақытында және сапалы өткізу, ветеринария саласында халыққажыл бойықызмет көрсетумақсатында Ақмола облысының барлық аудандары мен қалаларында 217 ветеринариялық пункттермен, ветеринариялық мамандардың жалпы саны 445 бірлікті құрайтын мемлекеттік ветеринариялық ұйымдар (ШЖҚ МКК – ветстанциялар) жұмыс істейді.

«Республикалық және облыстық бюджеттер, республикалық маңызы бар қала, астана бюджеттері арасындағы 2014 - 2016 жылдарға арналған жалпы сипаттағы трансферттердің көлемі туралы» Қазақстан Республикасының Заңымен Ақмола облысы үшін ағымдағы 2016 жылға эпизоотияға қарсы іс-шараларды өткізуге 682,4 млн. теңге және бруцеллезбен ауратын санитариялық союға жіберілген ауыл шаруашылығы жануарларының (ірі қара және ұсақ мал) құнын (50%-ға дейін) өтеу үшін 69,0 млн. теңге бөлінді.

Елбасының ветеринарияны халықаралық стандарттарға ауыстыру тапсырмасын орындау мақсатында «Ветеринариялық зертханалар объектілердің дамуы» бюджеттік инвестициялық бағдарламасы іске асырылды. Ақмола облысы бойынша республикалық бюджет есебінен 1 500 млн. теңге сомасына 11 біртектік модульдік виварийлары бар аудандық ветеринариялық зертханалар салынды және қолданысқа берілді.

Ветеринариялық заңнаманың нормаларын сақтау бойынша ветеринариялық-санитариялық бақылау Ақмола облысының аумағында 156 сою объектісіне, соның ішінде 11 ет өңдейтін кәсіпорындарға, 12 сою пункттеріне және 118 сою алаңдарына, 161 жемшөп және жемшөп қоспаларын өндіру, сақтау және өткізу жөніндегі объектілерге, жануарлардан алынатын өнім мен шикізатты өңдеуді жүзеге асыратын 92 өндіріс объектілеріне, жануарлардан алынатын өнім мен шикізатты сақтау және өткізуді жүзеге асыратын 60 объектілеріне, ветеринариялық препараттарды өндіру сақтау және өткізуді жүзеге асыратын 27 объектілерге, жануарлар мен құстарды өсіру және өткізуді жүзеге асыратын 153 өндіріс объектілеріне, сондай-ақ 17 ішкі сауда объектілеріне (базарлар) жүзеге асырылады.

Жергілікті бюджеттен аумақтың сiбiр жарасы бойынша ветеринариялық-санитариялық қауiпсiздiгiн қамтамасыз етуге, мемлекеттiк жер кадастрының бiрiнғай ақпараттық жүйесiне нақты координаттарды енгiзу мақсатында 18 985,4 мың теңге (10 000 мың теңге облыстық бюджеттен және 8 985,4 мың теңге аудандық бюджеттерден, оның iшiнде 2013 жылы – 616,0 мың теңге, 2015 жылы – 2 835,4 мың теңге және 2016 – 15,534 мың теңге) бөлiндi.

Ауыл шаруашылығы жануарларының құтыруының профилактикасы мақсатында жергiлiктi бюджеттен қаңғыбас иттер мен мысықтарды аулау және жоюды ұйымдастыру жөнiндегi iс-шараларды өткiзу үшiн қаражат бөлiндi:

25-кесте – Қаңғыбас иттер мен мысықтарды аулау жөнiндегi 2013-2015 жылдарға арналған ветеринариялық iс-шаралар

Ветеринариялық iс-шаралар	2013 жыл			2014 жыл			2015 жыл		
	Бөлiнген қаражат	Олардан игерiлдi	Ауланған иттер мен мысықтардың саны	Бөлiнген қаражат	Олардан игерiлдi	Ауланған иттер мен мысықтардың саны	Бөлiнген қаражат	Олардан игерiлдi	Ауланған иттер мен мысықтардың саны
Қаңғыбас иттер мен мысықтарды аулауды және жоюды ұйымдастыру жөнiндегi iс-шараларды жүргiзу	18,8 млн. теңге	15,7 млн. теңге	11891 бас	22,2 млн. теңге	22,2 млн. теңге	13223 бас	24,3 млн. теңге	24,3 млн. теңге	14972 бас

Ауыл шаруашылығы жануарларының аса қауiптi аурулары бойынша ветеринариялық-профилактикалық iс-шараларды (ауыл шаруашылығы жануарларын вакцинациялау және қан сарысуының сынамаларын жеткiзу):

26-кесте – ИҚМ-дi бруцеллезге зерттеу бойынша 2013-2016 жылдарға арналған ветеринариялық iс-шаралар

Ветеринариялық iс-шаралар	2013 жыл	2014 жыл	2015 жыл	2016 жыл
Бруцеллезге зерттелген ИҚМ (iрi қара мал)	288 431 бас	357698 бас	491087 бас	467016 бас
Оң әрекет көрсеткендер	2183	2658	3127	2709
Зерттелген бастарға % қатынастағы залалдану	0,8	0,7	0,6	0,6

27-кесте – ИҚМ-дi туберкулезге зерттеу бойынша 2013-2016 (қаңтар-қазан) жылдарға арналған ветеринариялық iс-шаралар

Ветеринариялық iс-шаралар	2013 жыл	2014 жыл	2015 жыл	2016 жыл (10 ай)
ИҚМ (iрi қара мал) зерттелдi	527 000 бас	651 000 бас	530 000 бас	470 000 бас
Оң әрекет көрсеткендер	-	24	18	-
Зерттелген бастарға % қатынастағы залалдану	-	000,4	000,3	-

28-кесте – ҰМ-ды бруцеллезге зерттеу бойынша 2013-2016 (қаңтар-қазан) жылдарға арналған ветеринариялық іс-шаралар

Ветеринариялық іс-шаралар	2013 жыл	2014 жыл	2015 жыл	2016 жыл (10 ай)
ҰМ (ұсақ мал) зерттелді	474 355 бас	440 361 бас	496 743 бас	447 615бас
Оң әрекет көрсеткендер	2139	2595	2276	1800
Зерттелген бастарға % қатынастағы залалдану	0,5	0,6	0,43	0,4

Ақмола облысындағы ветеринариялық жағдай

Жалпы алғанда 2016 жылдың ағымдағы мерзімінде бруцеллез бойынша 7 қолайсыз пункт тіркелді: олардың ішінде 5 ІҚМ бруцеллезі бойынша, соның ішінде 3 пункті (Еңбекшілдер ауданының Кеңашы а., Уәлихан а., Қаратал а.), Зеренді ауданының Чаглинка а. 1 пункті және Қорғажын ауданы Амангелді ауылдық округінде ЖШС «Базис-Блок» ҰМ бруцеллезі бойынша 2 пункт (Астрахан ауданының Жалтыр а., Зеренді ауданының Молодежное а.) тіркелді.

Ағымдағы жылы Аршалы және Целиноград аудандарында құтыру бойынша (иттер мен түлкілер) 2 қолайсыз пункттер тіркелді. Ағымдағы жылдың наурыз және сәуір айларында сауықтандыру іс-шараларын өткізуден кейін шектеу іс-шаралары алып тасталды.

Бруцеллез бойынша 6 қолайсыз пункттерден 3 пунктте сауықтандыру іс-шараларын өткізуден кейін қолайсыз пункт мәртебесі алып тасталды (Зеренді ауданының Чаглинка а., Астрахан ауданының Жалтыр а., Еңбекшілдер ауданының Кеңашы а.).

2015 жылы 10 қолайсыз пункт тіркелді, олардың ішінде:

- ҰМ бруцеллезі бойынша 1 елді мекенде (Целиноград ауданының Шалқар а.);

- ІҚМ құтыруы бойынша шектеу шаралары 7 пунктте енгізілді (Қорғалжын ауданының Коммунарский ауылдық округы – 2 ошақ, Астрахан ауданының Колутон а., Қорғалжын ауданының Бірлік а., Аршалы ауданының Берсуат а. – 2 ошақ, Зеренді ауданының Исаковский а/о);

- Иттердің құтыруы бойынша 2 пунктте шектеу шаралары енгізілді (Астрахан ауданының Астрахан а., Шортанды ауданының Жолымбет а.).

10 қолайсыз пункттен 9 пунктте сауықтандыру шараларын өткізгеннен кейін құтыру бойынша қолайсыз пункттер мәртебесі алынып тасталды.

2016 жылға ауыспалы қолайсыз пункттер болып 2014 және 2015 жылдардан ҰМ бруцеллезі бойынша – 8 қолайсыз пункт (Ерейментау ауданының Еркіншілік, Тайбабай, Сілеті ауылдық округтарында, Целиноград ауданының Приреченский, Софиевский, Шалқар а/округтарында, Жарқайың ауданының Тассуат а/о), олардан 2015 жылы Аршалы ауданының Қойгелді а., 2016 жылы Ерейментау ауданының Тайбабай, Сілеті ауылдық округтарында 3 пункттен шектеу шаралары алынып тасталды.

Бірдейлендіру

Ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіруді қамтамасыз ету бойынша жұмыс жалғастырылуда. 2016 жылдың 10 айында Министрлікпен

Ақмола облысына ірі қара малға арналған– 178 543 жиынтық, ұсақ малға арналған – 262 519 дана, шошқаларға – 203 487 дана, түйелерге – 29 дана құлақ сырғалары жеткізілді.

Салыстырғанда 2015 жылы Ақмола облысына ірі қара малға арналған 114 261 жиынтық, ҰМ-ға арналған сырғалар – 171 170 дана, шошқаларға арналған 103 495 дана құлақ сырғалары жеткізілді.

29-кесте – Ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіру бойынша 2013-2016 (қаңтар-қазан) жылдарға арналған ветеринариялық іс-шаралар

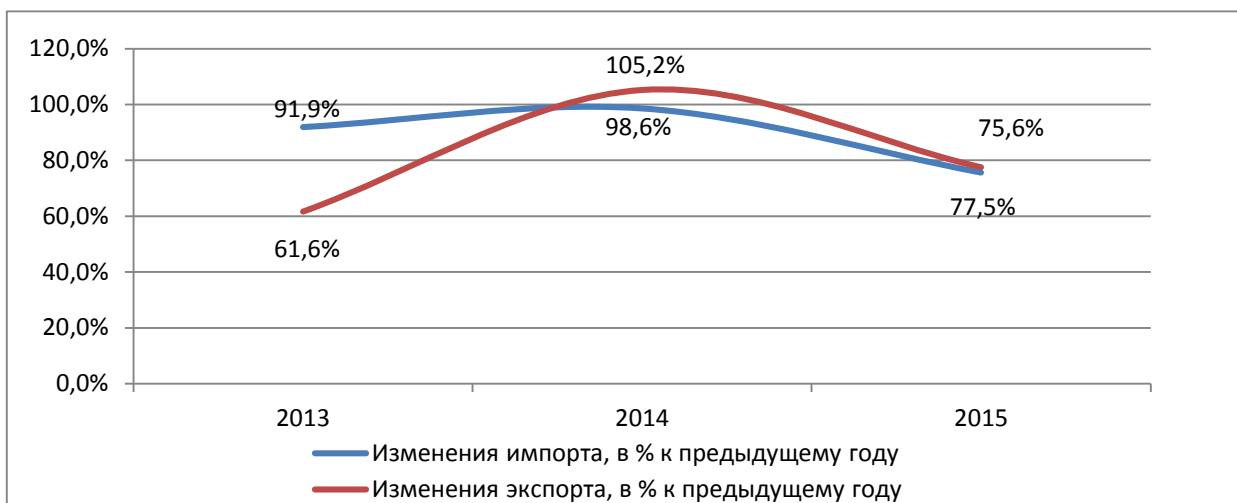
Ветеринариялық іс-шаралар	2013 жыл	2014 жыл	2015 жыл	2016 жыл (10 ай)
ірі қара мал	112088 бас	111020 бас	116542 бас	207 623 бас
ұсақ мал	408087 бас	145700 бас	159978 бас	236 108 бас
жылқылар	104366 бас	55660 бас	35598 бас	38 984 бас
шошқалар	150219 бас	48240 бас	45460 бас	60 284 бас
түйелер	114 бас	24 бас	21 бас	25 бас

2016 жылдың басынан Ақмола облысының ветеринария басқармасымен жануарларды өсіруді, жануарларды, жануарлардан алынатын өнім мен шикізатты дайындауды (союды), сақтауды, өңдеуді және өткізуді жүзеге асыратын өндіріс объектілеріне, сондай-ақ ветеринариялық препараттарды, азықтар мен азықтық қоспаларды өндіру, сақтау және өткізу жөніндегі ұйымдарға есептік нөмірлер беру мемлекеттік көрсетілетін қызметі – 130 өндіріс объектісіне берілді және ветеринария саласында кәсіпкерлік қызметпен айналасуға 5 лицензия берілді.

Халық арасында ветеринария мәселелері бойынша ағартушылық жұмысты ұйымдастыру және өткізу бойынша жұмыс жүргізілуде. 2016 жылдың басынан БАҚ-та бірдейлендіру және жануарлардың жұқпалы ауруларының профилактикасы бойынша 68 мақала жарияланды (2015 жылы – 45 мақала, 2014 жылы – 41 мақала).

Сыртқы сауда

Облыстың Қазақстан Республикасы экспортының жалпы көлеміндегі меншікті салмағы 2015 ж. бар болғаны 0,8%-ды құрады, ал импортта – 1,5%. 2015 ж. Ақмола облысының экспорты 2014 ж. салыстырғанда 22,5%-ға ұлғайды, бұл ретте импорт 24,3%-ға төмендеді.



3-сурет – 2013 – 2015 жж. аралығындағы Ақмола облысының сыртқы сауда серпіні

Облыстың жалпы экспорт құрылымында 2013-2015 жж. негізгі үлесті (68%) бидай, ұн, подшипниктер, ауыл шаруашылық дақылдарының тұқымдары, алтын, уран алады. Заттай көріністегі негізгі позициялар бойынша өсуі байқалады, ақшалай көріністегі төмендеу ұлттық валютаның құнсыздануына байланысты.

2013-2015 жж. кезеңінде экспортталатын жекелеген өнім түрлері үлесінің оң серпіні байқалады:

зығыр тұқымы –4,3%-дан 7%-ға дейін ұлғаю, с.і. ақшалай көріністегі өсім–1,2 есе;

ұн –5,1%-дан 9,7%-ға дейін ұлғаю, с.і. ақшалай көріністегі өсім –1,6 есе;

алтын –8,1%-дан 14,5%-ға дейін , ұлғаю, с.і. ақшалай көріністегі өсім – 1,5 есе;

уран –4,5%-дан 8,7%-ға дейін , ұлғаю, с.і. ақшалай көріністегі өсім 1,6 есе.

30 – кесте – 2013 және 2015 жж. ТМД елдер санымен Ақмола облысының экспорт құрылымы

Атауы	2013	2015
Бидай	35%	31,6%
Зығыр тұқымы	4,3%	7%
Күнбағыс тұқымы	3%	0,4%
Рапс тұқымы	0,2%	2%
Ұн	5,1%	9,7%
Подшипниктер	13,5%	6%
Алтын	8,1%	14,5%
Уран	4,5%	8,7%
Көмір	0,9%	0,6%

Облыстың импорт құрылымы негізгі үлесте (45%) темірден жасалған шыбықтар, тракторлар, этилен полимерлері, мұнай өнімдері, комбайндар, жер үсті көлік құралдары алады.

31 – кесте – 2013 және 2015 жж. Ақмола облысының импорт құрылымы

Атауы	2013	2015
Темір шыбықтары немесе қосындыланған болат	5,1%	1,7%
Тракторлер	5%	6,4%
Полимер этилендер	6,5%	7,3%
Мұнай және мұнай өнімдері	2%	3%
Комбайндар	4%	4,5%
Өсімдіктерді қорғау құралдары	1%	3,4%
Жермен жүретін көлік құралдары	2,1%	5,6%

Экспорттың негізгі көлемі ЕАЭО елдеріне келеді (2015ж. 36,2%), шамасымен 31,3% ТМД елдеріне, 26,2% Азия елдеріне және 11,3% ЕО елдеріне экспортталады. Бір жақтан, ЕАЭО елдеріне экспорттаумен, өңір осы елдерден 49,3%, ЕО елдерінен 21,1%, Азия елдерінен 14,9%, Америкалық континентінен 5,1% және ТМД елдерінен тек 3,7% импорттайды.

32 - кесте – 2015 ж. Ақмола облысының сыртқы саудасының географиялық құрылымы

Континентер	Экспорт, АҚШ мың. долл.	Экспорт, %	Импорт, АҚШ мың. долл.	Импорт, %
Барлығы	373779,0		468929,5	
ТМД Елдері	117093,5	31,3%	17510,7	3,7%
ЕАЭО Елдері	135416,3	36,2	231017,7	49,3%
ЕО Елдері	22846,3	11,3%	98859,6	21,1%
ЕО-дан тыс Елдері			1453,5	0,3%
Азия	98131,2	26,2%	70038,6	14,9%
Америка	291,7	0,1%	23980,1	5,1%
Африка			155,4	0,03%
Австралия и Океания			237,5	0,05%

Өңірдің сыртқы экономикалық қызметінде баға конъюнктурасының нашарлауы және негізгі экспортталатын тауарларға (уран, алтын, бидай) сыртқы сұраныстың қысқаруы тәуекелдер бар.

Перспективалық бағыт сұраныс тұрақты болып қалып отырған азық-түлік есебінен экспорттық жеткізуді кеңейту болып табылады. Осыған байланысты өнім экспортының өсуіне септігін тигізетін тиімді агроөнеркәсіптік өндіріс үшін жағдайлар жасауға ерекше назар аудару қажет.

Шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту

Облыс экономикасы дамуының басым бағыты шағын және орта бизнесті дамыту болып табылады.

2015 жылы облыс бойынша тіркелген шағын және орта кәсіпкерлік (бұдан әрі – ШОК) субъектілерінің саны 59 612 субъектіні құрайды, бұл 2014 жылғы деңгейден (67 868 бірлік) 12,2%-ға төмен және 2013 жылғы деңгейден (63 240 бірлік) 5,7 %-ға төмен.

Тіркелген ШОК субъектілерінің ең үлкен үлесі дәстүрлі түрде жеке кәсіпкерлер (бұдан әрі – ЖК) болып табылады. 2013-2015 жылдары орташа

есеппен тіркелген ШОК субъектілерінің 79,7 %-ы ЖК-ге тиесілі болды. Осы кезеңде облыста ЖК саны 63 240 бірліктен 59 612 бірлікке дейін (3628 бірлікке) төмендеді.

Тіркелген ШОК субъектілерінің ең төмен үлесі (6,4%) шаруа (фермерлік) қожалықтарға (бұдан әрі – ШФҚ) тиесілі. Бұл ретте, талданып отырған кезеңде ШФҚ саны 2013 жылғы 3939 бірліктен 2015 жылғы 3951 бірлікке дейін 12 бірлікке өсті.

2015 жылы тіркелгендердің жалпы санында белсенді ШОК субъектілерінің үлесі 77,1 %-ды құрады, бұл 2014 жылғы деңгейден 23,7 т.п. жоғары және 2013 жылғы деңгейден 24 т.п. жоғары. Осы динамика 2015 жылы тіркелген және белсенді ШОК субъектілерінің жалпы санының ұлғаюымен байланысты.

2013 жылы белсенді ШОК субъектілерінің саны 33 607 бірлікті құрады. 2015 жылы белсенді ШОК субъектілерінің саны 2014 жылғы деңгейге қарағанда 45 %-ға өсті және 36 271 бірлікті құрады. Бұл ретте, 2015 жылы белсенді ШОК субъектілерінің саны 2013 жылғы деңгейге қарағанда 19 015 бірлікке немесе 56,6 %-ға ұлғайды.

2013-2015ж. белсенді ШОК субъектілерінің ең үлкен үлесі дәстүрлі түрде жеке кәсіпкерлер 83,1% (бұдан әрі – ЖК) болып табылады. Осы кезеңде облыстағы ЖК саны 27 556 бірліктен 44 644 бірлікке дейін (17 088 бірлікке) өсті.

2013-2015 жылдары белсенді заңды тұлғалардың саны 2013 жылғы 2 605 бірліктен 2015 жылғы 4 027 бірлікке дейін 1422 бірлікке өсті. Белсенді ШОК субъектілерінің құрылымында заңды тұлғаларға үш жылда орташа есеппен 7,9% тиесілі болды.

2013 жылы ШОК саласында жұмыспен қамтылғандардың саны 115 672 адамды құрады. 2014 жылы шағын және орта кәсіпкерлікте 123 009 адам жұмыспен қамтылды, бұл 2013 жылғы деңгейден 6,3 %-ға жоғары. 2015 жылы жұмыспен қамтылғандардың саны 137 219 адамды құрады. Осы көрсеткіш 2013 жылғы деңгейден 18,6 %-ға немесе 21 547 адамға және 2014 жылғы деңгейден 11,5 %-ға немесе 14 210 адамға жоғары.

Заңды тұлғалар белсенділердің жалпы санының 7,9 %-ын ғана құрағандығына қарамастан, олар секторда жұмыспен қамтылғандардың жартысынан астамын қамтамасыз етеді (67 412 адам немесе ШОК-те жұмыспен қамтылғандардың жалпы санының 49,1 %-ы). 2013-2015 жылдары орташа есеппен ШОК-те жұмыспен қамтылғандардың жалпы санының 42,2 %-ы немесе 52 887 адам ЖК-ге тиесілі болды. Талданып отырған кезеңде ШФҚ орташа есеппен ШОК-те жұмыспен қамтылудың 5,8 %-ын немесе 7 256 адамды құрады.

2014 жылы ШОК субъектілерімен өнімді шығару 398,0 млрд. теңгені құрады, бұл 2013 жылғы деңгейден 32,2 %-ға жоғары (2013 жылы – 301,1 млрд. теңге). 2015 жылдың қорытындылары бойынша ШОК субъектілері шығаратын өнімнің көлемі 2014 жылғы көлемге қарағанда 20,1 %-ға, 2013 жылғы көлемге қарағанда 60 %-ға ұлғайды және 481,3 млрд. теңгені құрады.

Ұйымдастырушылық-құқықтық нысандағы қимада ШОК субъектілері өндірген өнімнің ең үлкен үлесі заңды тұлғаларға тиесілі (2013-2015 жылдары орташа есеппен – 77 %). ШФҚ ШОК субъектілері шығарған өнімнің жалпы көлемінің орташа есеппен 9,9 %-ын, ЖК – 13 %-ын өндіреді.

Жедел статистикалық деректер бойынша 2015 жылдың қорытындылары бойынша жалпы өңірлік өнімдегі (бұдан әрі – ЖӨӨ) ШОК үлесі 25,6 %-ды құрады. Осы көрсеткіш орташа республикалық мәннен 0,7 %-ға төмен (24,9 %). Бұл ретте, 2013 және 2014 жылдармен салыстырғанда 2015 жылы ЖӨӨ-дегі ШОК үлесі 6,1 т.п. (19,5%) және сәйкесінше 2,5 т.п. (23,1%) өсті. 2013-2015 жылдары облыс бойынша осы көрсеткіш орташа республикалық мәннен жоғары болғандығын атап көрсеткен жөн.

33-кесте – Өңірде ШОК дамуының жеке көрсеткіштері

Көрсеткіштер	2013	2014	2015
Тіркелген ШОК субъектілерінің саны, бірлік	63 240	67 868	59 612
Белсенді ШОК субъектілерінің саны, бірлік	33 607	36 271	52 622
Тіркелген ШОК субъектілерінің жалпы санында белсенділердің үлесі, %	53,1	53,4	88,3
ШОК-те жұмыспен қамтылғандардың саны, адам	115 672	123 009	137 219
ШОК субъектілерімен өнімді шығару, млрд. теңге	301 092	398 435	481 256

2010 жылдан бастап шағын және орта кәсіпкерлікті қолдау және дамыту мақсатында «Бизнестің жол картасы – 2020» бағдарламасы (бұдан әрі – БЖК-2020) іске асырылуда.

2013-2015 жылдары БЖК-2020 шегінде келесі бағыттар бойынша 340 жоба қаржыландырылды:

- 24 137,1 млн. теңге несиелеу сомасына 208 жобаны несиелеу бойынша пайыздық мөлшерлемені субсидиялау;

- ұсынылған 1390,9 млн. теңге кепілдіктер сомасына 83 жобаның банк несиелері бойынша кепілдіктер беру;

- 10 166,3 млн. теңге инфрақұрылымды қорытындылау сомасына 19 жобаның жетпейтін инфрақұрылымын қорытындылау;

- 97,5 млн. теңге гранттық қаржыландыру сомасына 30 жобаны гранттық қаржыландыру.

34-кесте – Құралдар бөлінісінде «Бизнестің жол картасы – 2020» бағдарламасы шегінде қаржылық қолдау алған жобалардың саны

Қолдау құралдары	2013	2014	2015
Субсидиялау	47	60	101
Кепілдік беру	7	24	52
Гранттар	14	6	10
Өндірістік инфрақұрылымды дамыту	10	7	2

2013-2015 жылдары БЖК-2020 бойынша шараларды іске асыру нәтижесінде қосымша 4,8 мың жұмыс орны жасалды.

2011 жылдан бастап БЖК-2020 шегінде «Кәсіпкерлерді қаржылық емес қолдау» 4-бағыты іске асырылуда. Сонымен бірге, ШОК субъектілерін

қолдаудың қаржылық шараларымен қатар «Кәсіпкерлік әлеуетті күшейту» төртінші бағыты шегінде соңғы 3 жылда (2013-2015 жж.) 27 144 адамға қаржылық емес қолдау көрсетілді.

28-кесте– Құрамдастар бөлінісінде «Бизнестің жол картасы – 2020» бағдарламасы шегінде оқудан өткен қатысушылардың саны

Қолдау құралдары	2013	2014	2015
Бизнес кеңесші 1	822	953	1092
Бизнес кеңесші 2		182	
Топ-менеджмент оқуы	37	24	17
Іскерлік байланыстар	25	20	15
Аға сеньорлар	1	4	
Жас кәсіпкер мектебі		61	

Өңірлерді 2020 жылға дейін дамыту бағдарламасы

Өңірлерді дамыту бағдарламасы елдің 2020 жылға дейін аумақтық-кеңістіктік дамуының болжамдық схемасын іске асыру тетіктерінің бірі болып табылады. Бұл ретте, құжат елдің дағдарыстан кейінгі дамуы жағдайларында ұзақ мерзімді негізде шағын бейінді қалаларды (шағын қалаларды) дамытуға үстемде олардың шараларын шоғырландыра және толықтыра отырып, «Өңірлерді дамыту», «Бизнестің жол картасы – 2020», «Жұмыспен қамту 2020 бағдарламасы» және басқа бағдарламалар шегінде өңірлердің дамуын мемлекеттік қолдау бойынша шаралардың қисынды жалғасы болып табылады.

Шағын қалаларды дамыту бағдарламасы аясында ¹ мемлекет кәсіпкерлерге несиелер бойынша пайыздық мөлшерлемені субсидиялау, оқыту және консультациялық қолдау сияқты құралдар арқылы қолдау көрсетті.

2015 жылы несиелерге ішінара кепілдік беру құралы қолданысқа енгізіледі.

Осылайша, Ақмола облысының ШОК субъектілері кездесетін мынадай проблемалары бар:

-шектеулі кредиттік ресурстарға қол жеткізудің болмауынан, кепілді қамтамасыз ету, жоғары пайыздық сыйақы ставкасын ұзақ мерзімге несиелік мекемелердегі құжаттарды қарастыруың болмауы; салық салу саласындағы жеңілдіктердің болмауы;

-кредиттік қарым-қатынастар саласындағы жеңілдіктердің болмауы.

Кадрлық мәселелер маңызды рөл атқарады. Бұл – тәжірибенің жеткіліксіздігі меншік иесінің және қызметкерлердің, білікті кадрлардың тапшылығы, кредиттік ресурстарды тиімсіз басқару.

2016-2020 жылдарға шағын және орта кәсіпкерлікті дамытудың басым бағыттары бизнесті жүргізуге жағдайларды әрі қарай жақсарту, қолданыстағы бағдарламалар шеңберінде қаржы және қаржылық емес

¹ 2014 жылы Шағын қалаларды дамыту бағдарламасы Өңірлерді дамыту бағдарламасына енді

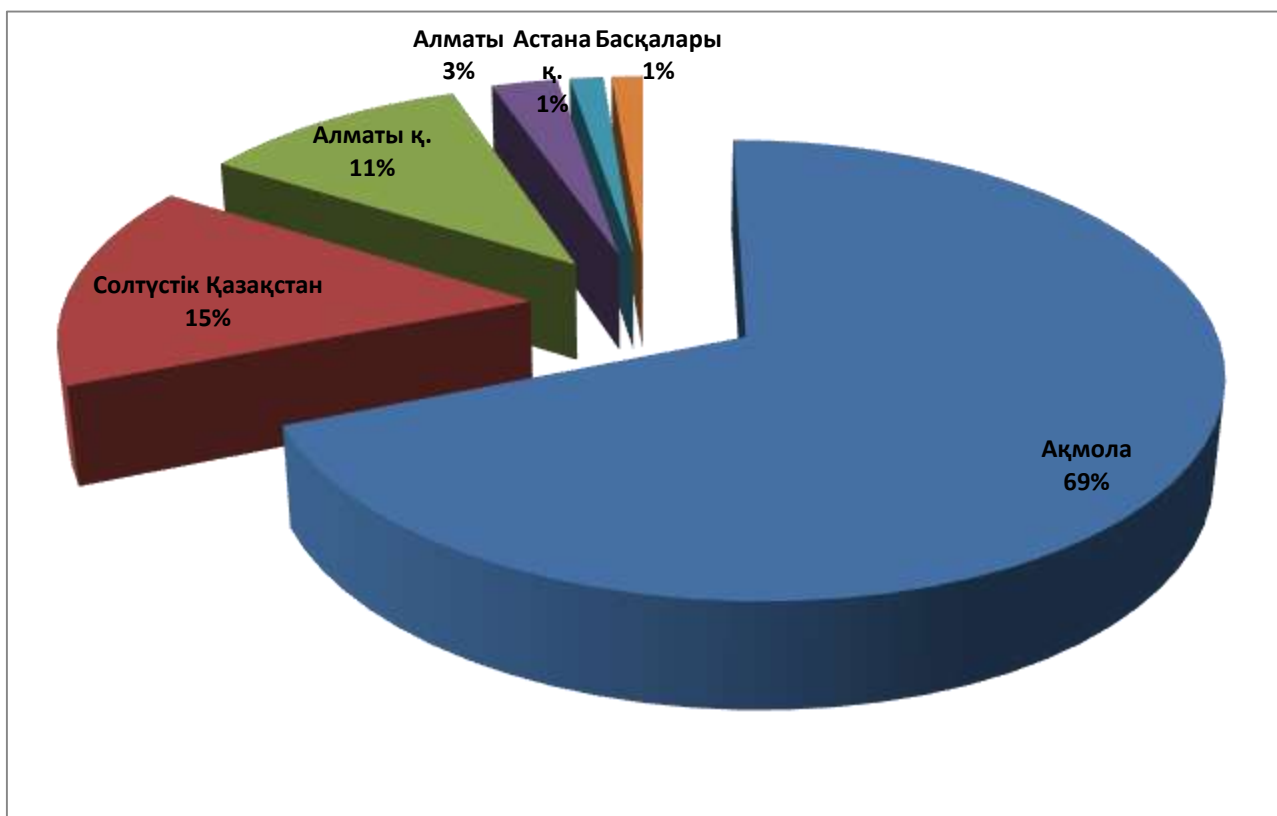
құралдарды пайдалануды жалғастыру, несие ресурстарының қолжетімділігін арттыру және т.б. болады.

Өңіраралық ынтымақтастық

Ақмола облысының басқа өңірлермен көтерме тауар айналымының көлемі 25 365,9 млн. теңгені құрайды.

Қазіргі уақытта Ақмола облысының өңіраралық ынтымақтастығы туристік, транзиттік-көліктік қызметтерді ұсыну саласында, ҚР-ның барлық дерлік өңірлерімен өнеркәсіпте тығыз тауар-экономикалық байланыстармен сипатталады.

2015 жылы Ақмола облысына ҚР-ның өзге өңірлерінен 11 160,3 млн. теңгеге өнім әкелінді. Жеткізілетін өнімнің негізгі түрлері ауыл шаруашылық шикізат (52,1%), азық-түлік (14,4%), мұнай өнімдері (12,2%) және машина жасау өнімдері (7,8%) болып табылады.



4-сурет – Ақмола облысында ҚР-ның заңды тұлға-резиденттерінен сатып алынған тауарлармен көтерме сауда жасаудың құрылымы

Мәлімет көзі: «Көтерме сауда саласында қызметтер көсететін кәсіпорынның есебі – 1 Вт (қосымша)» бюллетенінің деректері негізінде есептелді. ҚР Ұлттық экономика министрлігінің Статистика комитеті

Барлық жеткізілетін өнімнің 68,9%-ы облыс ішінде өндірілетін тауарлар құрайды.

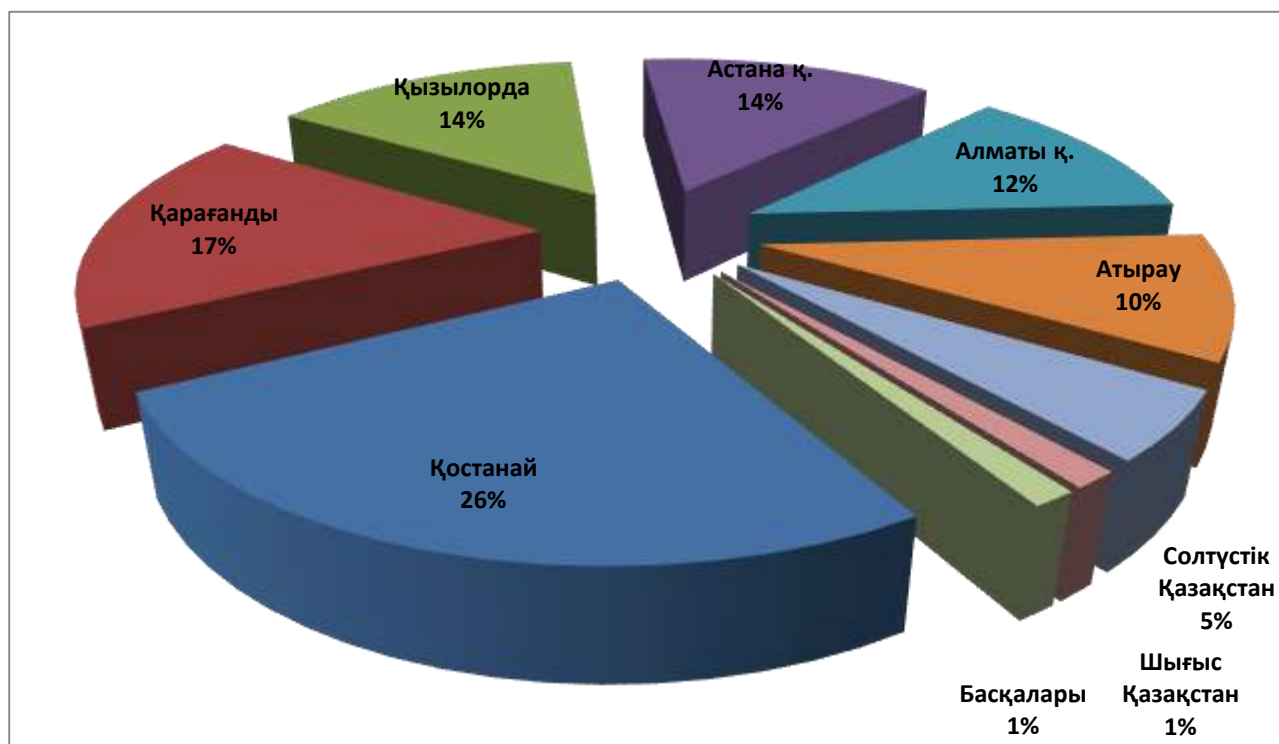
Көтерме жеткізілімдердің Ақмола облысының нарығына Солтүстік Қазақстан облысының үлесіне 14,9%-ы тиесілі, Алматы қаласының 10,9%

үлесі алады. Ақтөбе, Алматы, Атырау, Жамбыл, Қарағанды, Қостанай, Маңғыстау, Оңтүстік Қазақстан, Павлодар және Шығыс Қазақстан облыстарынан және Астана қаласынан жеткізілетін тауарлардың меншікті салмағы шамалы және сомасында 5,3%-ды құрайды.

36-кесте – ҚР-ның өзге өңірлерінен Ақмола облысына әкелінетін негізгі тауарлар түрлері

Облыс	Тауарлардың атауы
Ақмола	ауыл шаруашылық шикізат, азық-түлік, алкоголь сусындары, мұнай өнімдері, минералды тыңайтқыштар, химия өнеркәсібінің өнімдері, резеңке және пластмассадан жасалған бұйымдар, машина жасау өнімдері
Қостанай	резеңке және пластмассадан жасалған бұйымдар, машина жасау өнімдері
Павлодар	азық-түлік, мұнай өнімдері, химия өнеркәсібінің өнімдері
СҚО	ауыл шаруашылық шикізат, отын-энергетикалық тауарлар, азық-түлік, мұнай өнімдері, резеңке және пластмассадан жасалған бұйымдар, машина жасау өнімдері
Астана қ.	азық-түлік, мұнай өнімдері, минералды тыңайтқыштар, машина жасау өнімдері
Алматы қ.	ауыл шаруашылық шикізат, азық-түлік, мұнай өнімдері

2015 жылы Ақмола облысынан ҚР-ның өзге өңірлеріне 14 205,6 млн. теңге сомасына өнім шығарылды. Ақмола облысынан жеткізілетін өнімнің барлық 82,5% көлемі Қостанай облысына (25,6%), Қарағанды облысына (16,8%), Қызылорда облысына (14,3%), Астана (13,8%) және Алматы қаласына (12%) тиесілі.



5-сурет – Ақмола облысынан ҚР басқа өңірлерінен тауарлар шығару

Мәлімет көзі: «Көтерме сауда саласында қызмет көрсетуші кәсіпорынның есебі – 1 Вт (қосымша)» бюллетені деректері негізінде есептелген. ҚР Ұлттық экономика министрлігінің Статистика комитеті

Басқа өңірлерге жеткізілетін өнімнің негізгі түрлері ауыл шаруашылық шикізат, тамақ өнімдері, алкогольді сусындар және т.б. болып табылады.

37-кесте – Ақмола облысынан ҚР басқа өңірлерінен шығарылатын тауарлардың негізгі түрлері

Облыс	Тауар атауы
Ақтөбе	тамақ өнімдері (алкогольсіз сусындар)
Алматы	тамақ өнімдері
Алматы қ.	алкогольді сусындар, мақта және медициналық қолдану үшін одан жасалған бұйымдар, резеңке және пластмасса бұйымдар, медициналық аппаратура, медициналық құралдар
Астана қ.	ауылшаруашылық шикізат, тамақ өнімдері, алкогольді сусындар, химиялық өнеркәсіп өнімдері, басқа металл емес минералды өнімдер, металл өңдеу өнімдері, кітаптар
ШҚО	алкогольді сусындар
Қарағанды	тамақ өнімдері, машина жасау өнімдері
Қостанай	ауылшаруашылық шикізат, тамақ өнімдері, алкогольді сусындар, мұнай өнімдері, дәрілік препараттар, медициналық аппаратура
Павлодар	отын-энергетикалық тауарлар
СҚО	ауылшаруашылық шикізат, отын-энергетикалық тауарлар, алкогольді сусындар, мұнай өнімдері
ОҚО	тамақ өнімдері, алкогольді сусындар

Өңіраралық инвестициялық ынтымақтастық

Ақмола облысының негізгі капиталына инвестициялар көлемі 2015 ж. 199 270,9 млн. теңге құрады.

Негізгі капиталға инвестициялар құрылымындағы басқа өңірлердің экономикасына бағытталған негізгі капиталға инвестициялар үлесі елеусіз және 1,6% құрайды.

38 - кесте – ҚР басқа өңірлеріне бағытталған Ақмола облысының негізгі капиталына инвестициялар, мың теңге

Қайдан/қайда	Солтүстік Қазақстан облысы	Астана қ.	Алматы қ.	Барлығы
Ақмола облысы	1 804 971	1 112 686	243 178	3 160 835

2015 ж. Ақмола облысынан ҚР басқа өңірлеріне 3 160,8 млн. теңге инвестицияланды.

Ақмола облысы Астана қ. және Қостанай облысына, сондай-ақ көрші Солтүстік Қазақстан облысына белсенді түрде инвестициялауда. Ақмола облысынан негізгі капиталға инвестициялар ағынының елеулі бөлігі СҚО барады. 2015 ж. Солтүстік Қазақстан облысы экономикасына Ақмола облысының кәсіпкерлері 1 804,97 млн. теңге инвестициялады. Солтүстік Қазақстан облысының ҚР басқа өңірлеріне бағытталған Ақмола облысының негізгі капиталына инвестициялар құрылымындағы үлесі 57,1% құрады.

Астана қ. экономикасына Ақмола облысынан 1 112,7 млн. теңге инвестицияланды. Астана қ. үлесі 35,2% құрады.

Қостанай облысының Ақмола облысының инвестициялар құрылымындағы үлесі 7,7% құрайды. 2015 ж. Қостанай облысы экономикасына Ақмола облысынан 243,2 млн. теңге инвестицияланды.

Сонымен бірге, Ақмола облысының экономикасына ҚР басқа өңірлерінен 2015 ж. 23 492,6 млн. теңге инвестицияланды. ҚР басқа өңірлерінен Ақмола облысының экономикасына құйылатын барлық инвестициялардың 90%-дан артығын Павлодар облысы және Астана мен Алматы қ. инвестициялар құрайды. 2015 ж. Павлодар облысы және Астана мен Алматы қ. Ақмола облысының экономикасына 21 199,7 млн. теңге сомасында қаражат инвестицияланды. Олардың ҚР басқа өңірлерінен Ақмола облысының негізгі капиталына инвестициялардың жалпы көлеміндегі үлесі 90,2% құрайды.

39 - кесте – ҚР басқа өңірлерінен Ақмола облысының негізгі капиталына инвестициялар (мемлекеттік бюджеттен қаражатты қоспағанда), мың теңге

Өңірдің атауы	Сом
Ақтөбе	950
Қарағанды	434 772
Қостанай	665
Павлодар	3 060 642
СҚО	412 000
ШҚО	1 444 477
Астана қ.	15 809 208
Алматы қ.	2 329 883
Барлығы:	23 492 597

Сауда

Бөлшек сауда дамуының негізгі көрсеткіштері 40-кестеде келтірілген.

40 - кесте – Бөлшек сауданың дамуының негізгі көрсеткіштері

	2013	2014	2015
Бөлшек сауданың жалпы көлемі, млн. теңге	159428,1	181 754,7	185 791,1
азық-түлік тауарлар, млн. теңге	44 450,7	45 937,4	50 772,6
азық-түлік емес тауарлар, млн. теңге	114 977,4	135 817,3	135 018,5
Бөлшек сауданың ФКИ, % алдыңғы жылға	120,3	105,0	95,6
Жан басына шаққандағы бөлшек сауда, теңге	217 162	246 921	250 901

2012-2014 жж. бөлшек сауда айналымының құрылымы азық-түлік емес тауарлар үлесінің ұлғаюы және азық-түліктік тауарлардың меншікті салмағының азаюы тұсына өзгерді. 2015 жылдың қорытындысы бойынша бөлшек сауда айналымының құрылымындағы азық-түлік емес тауарлардың үлесі біршама төмендеді және 72,7%, азық-түлік тауарлар – 27,3% құрады.

2013-2015 жж. бөлшек сауданың физикалық көлем индексі 24,7 п.т.-қа төмендеді.

2015 ж. жан басына шаққандағы бөлшек сауданың көлемі 250,9 мың теңге құрады және 2013 ж. салыстырғанда 15,5%-ға өсті. Алайда, облыс бойынша көрсеткіш орташа республикалық мәннен әуелгідей 1,5 есе артта қалуда.

41 - кесте – Бөлшек сауда ФКИ, өткен жылға %-бен

	2013	2014	2015
Ақмола облысы	120,3	105,0	95,6
ҚР	116,0	107,9	97,5

Бөлшек сауда арналары бойынша барлық көлемнің 67,7%-ын жеке кәсіпкерлер және базарлар, 32,3%-ын сауда кәсіпорындары өткізеді (2015 ж.).

Бөлшек сауданың барлық көлемінің 56,4%-дан артығы Көкшетау қаласына келеді. Ең аз меншікті салмаққа Қорғалжын ауданы ие (0,2%).

42- кесте – Қалалар мен аудандар кесіндісінде бөлшек сауда көлемі

	2013	2014	2015
Облыс	159428,1	181754,7	185791,1
Көкшетау қ.	84 493,3	97495,8	104833,6
Степногор қ.	13 743,3	15462,6	16615,6
Ақкөл	5 488,9	6016,3	5663,1
Аршалы	5 184,6	5666,8	5207,5
Астрахан	2 071,0	2341,1	2488,6
Атбасар	6 180,5	6793,8	7296,6
Бұланды	3 317,5	3753,2	3139,5
Бурабай	18 600,1	2087,7	18011,0
Егіндікөл	597	683,8	726,7
Еңбекшілдер	705,8	1071,5	1141,5
Ерейментау	2243,9	2582,6	2331,9
Есіл	3 422,7	3839,5	4042,0
Жақсы	1 370,1	1565,4	1628,0
Жарқайың	871,3	977,9	1037,7
Зеренді	4 061,4	4568,3	3738,2
Қорғалжын	282,6	353,5	369,5
Сандықтау	1391,9	1566,7	1473,4
Целиноград	1629,8	1952,6	1518,6
Шортанды	3772,4	4186,5	4429,1

Облыс бойынша тұтыну тауарларын сату бойынша бөлшек сауданың дүкендер желісі сауда ауданы 578,3 мың шаршы метр 6820 дүкенін құрады.

2015 жылы көтерме сауданың көлемі 315 505,3 млн теңгені құрады (2014 ж. өсімі – 1,4%). Көтерме сауда құрылымында 2015 ж. қорытындысы бойынша 77,6% пайызын азық-түлік емес тауарлар және өндірістік-техникалық мақсатта қолданылатын тауарлар алады, 22,4% - азық-түлік тауарлары.

36 - кесте – Көтерме сауданың негізгі көрсеткіштері

	2013	2014	2015
Көтерме сауданың көлемі, млн. теңге	262 733,2	304 975,9	315 503,3
Өсім қарқыны, % алдыңғы жылға	87,4	110,0	101,4

Өңірлік кескінде көтерме сауда Көкшетау қ. (62,3%), Степногорск қ. (8,3%), Бурабай (6,8%), Жақсы (4,6%), Атбасар (4,1%) аудандарына шоғырланады.

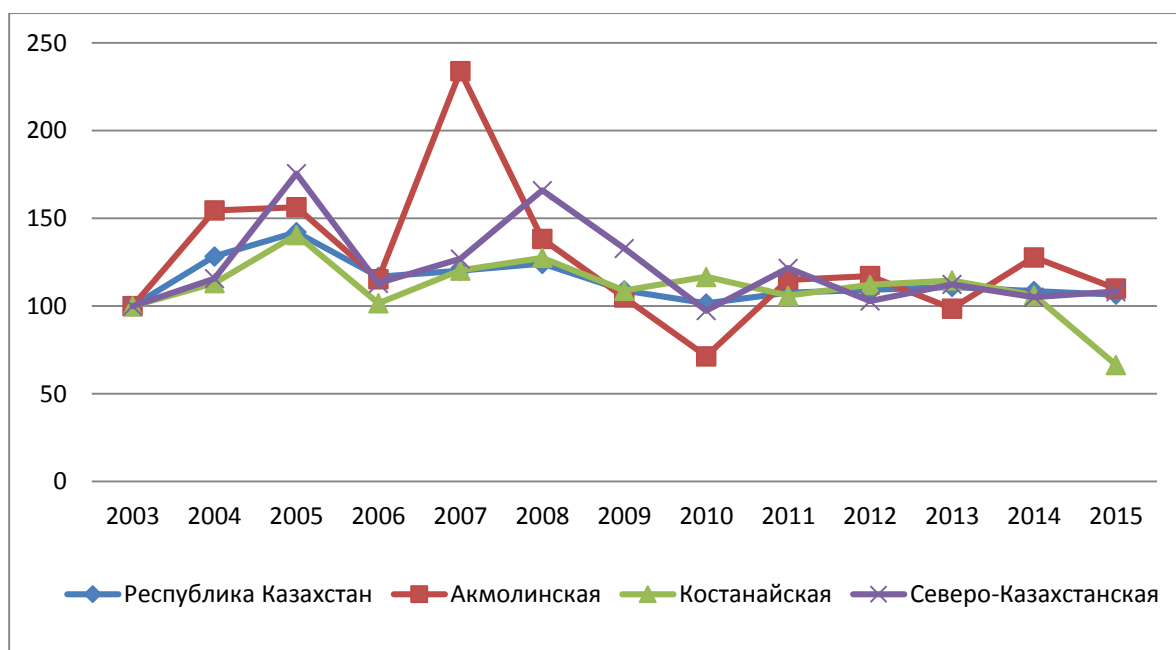
Көтерме сауда құрылымындағы ең аз деген меншік салмағы Егіндікөл, Қорғалжын, Сандықтау және Бұланды аудандарында.

Инновациялар мен инвестициялар

Инвестициялық қызмет өңірдің бәсекеге қабілеттігінің маңызды көрсеткіштерінің бірі болып табылады. 2015 ж. облыс экономикасының негізгі капиталына жалпы инвестициялар көлемі 199 270,9 млн. теңгені құрады және салыстырамалы бағалауда 2003 ж. деңгейінен 12,6 есе артты.

Негізгі капиталдағы жалпы республикалық инвестиция көлеміндегі ең үлкен үлес салмақ Целиноград ауданына тиесілі – 19%, Ерейментау ауданы – 14,5%, Көкшетау қ. – 14%, Аршалы – 12,5% және Бурабай (7,7%) аудандары.

Пайдалану бағыттары бойынша инвестициялау үшін ең артықшылықты көлік және қойма салалары – 33,5%, өнеркәсіп – 25,7%, жылжымайтын мүлікпен операциялар – 14,1% және ауыл шаруашылығы – 12,4% болып табылады.



6-сурет – Инвестициялардың нақты көлем индексі (2003 ж. = 100)

Негізгі капиталға инвестициялар көзінде жеке қаражат басым – 39,1%, республикалық бюджет – 38,9%.

44 - кесте - 2015 ж. қаржыландыру көздері бойынша негізгі капиталға инвестициялар

	республикалық бюджет	жергілікті бюджет	меншікті қаражат	банктердің несиелері	басқа қарыз қаражаты
барлық инвестициялар, мың	77523631	7332528	77923592	14073196	22418002

теңге					
инвестицияның жалпы көлеміне % -бен	38,9%	3,7%	39,1%	7,1%	11,2%

2015 ж. облыс экономикасы шетелдік инвестицияларды түсімі 1,6 есе өсті (өсім 163%).

Солтүстік макроөңірлерінің арасында Ақмола облысы жан басына шаққандағы негізгі капиталға инвестициялар көлемі бойынша екінші орын алады.

45 - кесте - 2015 ж. негізгі капиталға инвестициялар

	ҚР	Ақмола	Қостанай	СҚО
негізгі капиталға инвестициялар ҰКИ, %	103,7	105,5	84,0	128,4
жан басына шаққандағы негізгі капиталға инвестициялар, мың теңге/адам	400,4	269,1	189,2	270,8

46 - кесте – 2013-2015 жж. инвестициялық қызметтің негізгі көрсеткіштері

Көрсеткіштер	2013		2014		2015	
	млн. теңге	үлес %	млн. теңге	үлес %	млн. теңге	үлес %
Негізгі капиталға инвестициялар						
Ақмола облысы	140323	2,3	181141	2,7	199270	2,8
Көкшетау қ.	23580	16,8	26550	14,6	27883	14,0
Степногорск қ.	13931	9,9	8758	4,8	10029	5,0
Ақкөл	3328	2,4	4572	2,5	6990,4	3,5
Аршалы	11681	8,3	17301	9,5	24946,4	12,5
Астрахан	3870	2,7	3426	1,9	3543,2	1,8
Атбасар	5276	3,7	5857	3,2	6422	3,2
Бұланды	4882	3,5	5166	2,8	5256	2,6
Бурабай	12708	9	11608	6,4	15264	7,7
Егіндікөл	976	0,7	1929	1,07	2164	1,1
Еңбекшілдер	6453	4,6	28082	15,5	5330	2,7
Ерейментау	6926	4,9	12735	7	28795	14,5
Есіл	3570	2,5	4490	2,5	3462	1,7
Жаксы	3560	2,5	2182	1,2	2634	1,3
Жарқайың	3538	2,5	3341	1,8	3964	2,0
Зеренді	9361	6,7	7836	4,3	6241	3,1
Қорғалжын	5069	3,6	1912	1	1795	0,9
Сандықтау	3129	2,2	3731	2	2941	1,5
Целиноград	16720	11,9	28719	15,8	37823	19,0
Шортанды	1765	1,2	2941	1,6	3787	1,9

Ақмола облысында құрамына мемлекеттік органдарының, қоғамдық бірлестігінің басшылары, кәсіпкерлер және т.б.кіретін Инвесторларды тарту және инвестициялық ахуалды жақсарту жөніндегі кеңес құрылды.

Сондай-ақ, облыста «Халыққа қызмет көрсету орталығы» РМК негізінде инвесторларға қызмет көрсету секторында инвесторлар үшін «бір терезе» форматында жұмыс жүргізілуде. Инвесторларға қызмет көрсету секторының негізгі міндеті кеңес беру және мемлекеттік қызметтерді алуына көмек көрсету болып табылады.

Инвесторлармен өзара іс-қимыл жасау бойынша тиімді қызметті қамтамасыз ету және инвестициялық жобаларды жүзеге асыруға жәрдем көрсету үшін мемлекеттік органдар арасында, соның ішінде, инвесторларға қызмет көрсету секторымен өзара іс-қимыл жасау мәселесі тұрақты негізде пысықталуда.

Инновациялық қызмет

2013-2015 жж. инновациялық белсенді кәсіпорындардың саны 8,4% өсті, 2015 ж. 90 бірл. құрады. Инновациялары бар кәсіпорындар өңдеу өнеркәсібіне шоғырланған (2015 ж. 28,9%).

47 - кесте – Ақмола облысының инновациялары бар кәсіпорындары, бірлік

Салалар	2014	2015
Ауыл, орман және балық шаруашылықтары	22	10
Тау-кен өндіруші өнеркәсіп және карьерлерді өндіру	2	5
Өңдеу өнеркәсіп	23	26
Электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауа баптау	4	3
Сумен жабдықтау; кәріз жүйесі, қалдықтардың жиналуын және таратылуын бақылау	2	2
Көтерме және бөлшек сауда, автомобильдерді және мотоциклдерді жөндеу	11	11
Көлік және қоймалау	5	9
Ақпарат және байланыс	3	3
Басқа	20	21
Барлығы	92	90

Инновациялық белсенділік деңгейі 7,1-дан 6,8%-ға төмендеді, бұл 2013 ж. салыстырғанда 95,8% құрады. Осы көрсеткіш бойынша облыс ҚР өңірлері арасында 12 орын және Солтүстік макроөңір ішінде 3-інші орын алады. Облыс Қазақстан Республикасында инновациялық өнім көлемі бойынша 9-орын алады, 2015 ж. – 13217,2 млн. теңге.

48 - кесте - 2013 – 2015 жж. өңірдегі инновациялық белсенділік деңгейі

	2013	2014	2015
Қазақстан Республикасы	8,0	8,1	8,1
Ақмола	7,1	7,3	6,8
Қостанай	11,8	13,6	14,5
СҚО	10,9	11,6	10,6
Ақмола облысындағы инновациялық белсенділіктің өсу деңгейі, % (2013 ж. = 100)	100%	102,8%	95,8%

49-кесте – Инновациялық қызметтің негізгі көрсеткіштері

Көрсеткіштер	2013	2014	2015
Инновациялық белсенді кәсіпорындар саны, бірлік	83	92	90
Инновациялар саласындағы белсенділік деңгейі, %	7,1	7,3	6,8
Инновациялық өнімдер көлемі, млн. теңге	18 205,7	33 801,8	13217,2

Инновациялары бар кәсіпорындардың негізгі бөлігі Көкшетау және Степногорск ққ. орналасқан (сәйкесінше 37,8 және 16,7%).

50 - кесте - Кәсіпорындардың көлемі бойынша Ақмола облысындағы инновациялық белсенділік

	2014	2015
шағын	55	47
орта	15	17
ірі	22	26
барлығы	92	90

Инновациялық өнім көлемі **13217,2 млн. теңгені** құрды, соның ішінен **12840 млн. теңге** сомасына өнім сатылды. Экспортқа қойылған инновациялық өнім көлемі **1493,6 млн. теңгені** құрды.

Ақмола облысы бойынша жалпы өңірлік өнімнің жалпы көлеміндегі **инновациялық өнімнің үлесі** 2015 жылы 1,1% құрды (ҚР бойынша – 1,4%).

Талданып отырған кезеңде өнімдік және үдерістік инновацияларға жұмсалған шығындар, өткен жылмен салыстырғанда, **3 есе** артып шамасымен **39,6 млрд. теңгені** (2014ж. – 13,1 млрд. теңге) құрды. Бұл ретте, кәсіпорындардың меншікті қаражатынан **13,7 млрд. теңгені** құрды, инновациялық қызметті дамытуға арналған бұл жалпы шығындардан 34,5% құрды.

«Бизнестің жол картасы-2020» бизнесті қолдау мен дамытудың бірыңғай бағдарламасы аясында шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне гранттық қаржыландыру тетігі қолданылады.

2013 жылдан бастап 2015 жылға дейін 97,5 млн. теңге сомасына 30 инновациялық жоба мақұлданды. Гранттық қаржыландырудың мемлекеттік қолдау шаралары арқасында ісін жаңа бастаған, жас кәсіпкерлер және 50 жастан асқан адамдар Ақмола облысында инновациялық жобаларын жүзеге асыра алды.

Аумақтық (кеңістіктік) даму

Адам ресурстары

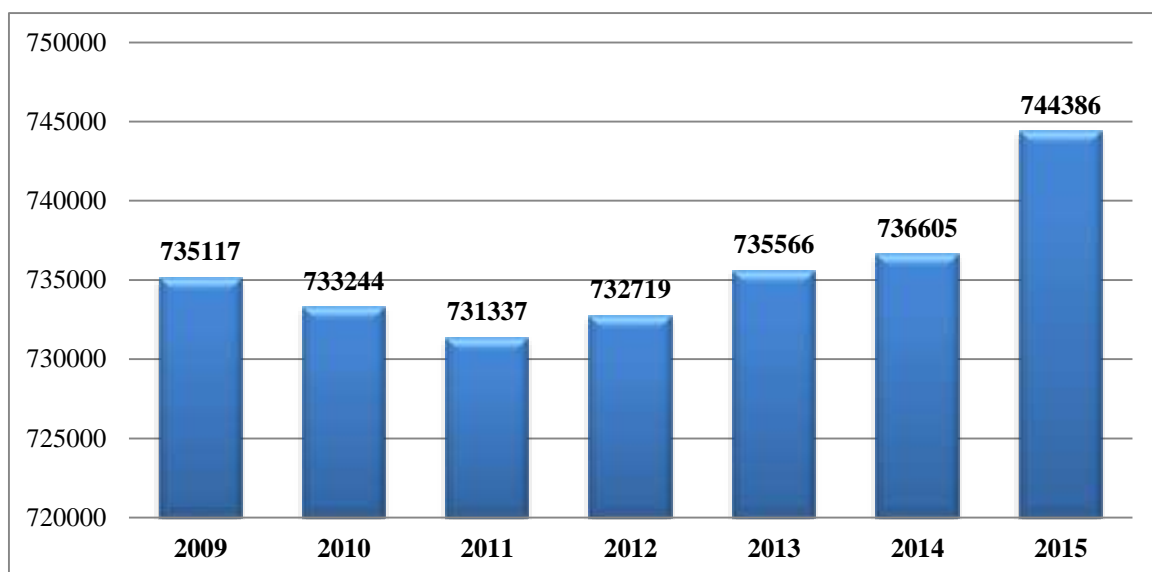
2009-2011 жж. өңірде бала туудың төмендеуі және халықтың көшіп кетуінің есебінен халық санының азаю үрдісі байқалды. 2012 ж. бастап халық санының ұлғаюы халықтың табиғи өсуі және халықтың көшіп кетуінің қысқаруы нәтижесінде қамтамасыз етілді.

Сонымен бірге соңғы алты жылда теріс көші-қон сальдосы сақталуда. Көші-қон шығыны негізінен еңбекақының төмен деңгейімен және жұмысқа орналасу үшін өңір шегінен тыс жаңа мүмкіндіктер іздестіруге байланысты.

2012-2013 жж. жалпы облыс бойынша көші-қонның теріс сальдосының 3429 адамнан 1975 адамға дейін азаюы байқалды. Алайда 2014 ж. көші-қонның теріс сальдосының 4352 адамға дейін өсуі тіркелді, 2015 ж. көші-қон келуі тіркелді, сальдо +2609 адамды құрады.

Соңғы үш жылда көші-қонның теріс сальдосының оң тенденцияға қарай азаюы тек Целиноград ауданында байқалды, ал қалған қалалар мен

аудандарда халықтың көшіп кетуінің (көшіп келуінің) біркелкі емес динамикасы байқалуда (51-кестені қараңыз).



7 - сурет – Ақмола облысының демографиялық көрсеткіштері, 2009-2015 жж.

Целиноград ауданына барынша тұрақты көші-қондық келу агломерациялық ықпалдың салдарымен байланысты, себебі аудан ел астанасы – Астана қаласын қоршап жатыр. Мигранттардың елеулі бөлігінің қала маңындағы ауылдық елді-мекендерде қоныстануы бейімделу үшін үлкен мүмкіндіктермен, ең алдымен тұрғын-үй бағасының төмен құнымен және оны салуға барынша кең мүмкіндіктермен, өмір сүрудің арзандылығымен, үй маңында шаруашылық жүргізу мүмкіндіктерімен және т.б. анықталады.

51 – кесте – Ақмола облысының қалалары мен аудандары кесіндісінде көші-қон сальдосы, 2013-2015 жж.

	2013	2014	2015
Облыс	-1 975	-4352	2609
Көкшетау қ.э.	176	-242	1484
Степногорск қ.э.	53	-29	26
Ақкөл	-26	-228	-90
Аршалы	-148	-9	81
Астрахан	-462	-655	-516
Атбасар	-467	-350	-215
Бұланды	-21	161	-78
Бурабай	95	-933	193
Егіндікөл	-31	-105	-42
Еңбекшілдер	-302	-400	-296
Ерейментау	-716	-845	-667
Есіл	-335	-400	-342
Жақсы	-343	-441	-85

Жарқайың	-80	-203	-204
Зеренді	-200	-350	-413
Қорғалжын	-138	-139	-106
Сандықтау	-318	-447	-116
Целиноград	1 371	1270	3840
Шортанды	-83	-7	155

2013-2015 жж. облыстық көші-қонның негізгі ағымы Көкшетау қ. және Целиноград ауданына бағытталды. Сонымен қатар қарастырылып отырған мерзімде облыстық көші-қонның оң сальдосы Степногорск қ, Аршалы, Атбасар, Бұланды, Бурабай және Шортанды аудандарында байқалды (52-кестені қараңыз).

52 - кесте – Облыстық миграция сальдосы

	2013	2014	2015
Ақмола облысы	-	-	-
Көкшетау қ.э.	460	678	665
Степногорск қ.э.	255	277	116
Ақкөл	-6	-110	-284
Аршалы	-1	71	33
Астрахан	-89	-137	-156
Атбасар	154	182	71
Бұланды	85	209	12
Бурабай	77	-122	148
Егіндікөл	7	-20	-30
Еңбекшілдер	-235	-258	-218
Ерейментау	-93	-133	-186
Есіл	-89	-57	-85
Жақсы	-110	-203	-99
Жарқайың	-6	-12	-51
Зеренді	-184	-285	-470
Қорғалжын	-11	6	-52
Сандықтау	-135	-163	-13
Целиноград	-94	25	509
Шортанды	15	52	90

Халықтың өңіраралық миграциясы

2015 ж. облыстан басқа өңірлерге 9 318 адам көшіп кеткен, ҚР басқа өңірлерінен 12977 адам көшіп келді. 2015 ж. өңіраралық көші-қон сальдосы оң болып табылады және 3 659 адамды құрады.

Ақмола облысы қалаларының халқы өз мекенжайларын белсенді түрде өзгертеді. Өңіраралық көші-қон сальдосының 25%-дан астамы қалалық жерлерге келеді. 2015 ж. Ақмола облысының қалаларынан 5234 адам көшіп

кеткен, өңір қалаларына 6146 адам көшіп келді. Өңіраралық көші-қон сальдосы оң және 912 адамды құрайды.

Өңірден елдің басқа облыстарына көшіп кетуші халықтың негізгі бөлігін (77%) еңбекке жарамды жастағы адамдар құрайды. 2015 ж. Ақмола облысынан көшіп кеткен еңбекке жарамды жастағы адамдар саны 7201 адамды, көшіп келген еңбекке жарамды жастағы адамдар саны 9 851 құрады. Еңбекке жарамды жастағы адамдар өңіраралық көші-қон сальдосы оң және 2650 адамды құрайды.

ҚР ҰЭМ Статистика комитетінің мәліметтері бойынша Ақмола облысынан көші-қон ағымы ҚР барлық өңірлеріне бағытталған. Ақмола облысынан көші-қон ағымының ең белсенді бағыты Астана қ. болып табылады. Мекенжай ауыстырудың негізгі себебі оқу, жаңа жұмыс, барынша жоғары еңбекақы және келешек болып табылады.

2015 ж. сыртқы көші-қонда теріс сальдо Ресеймен (-1714), Беларусь Республикасымен (-74), Германиямен (-242), Грециямен (-1) қалыптасты.

Соңғы үш жылда 0-14 жастағы халық үлесінің 2013 ж. 22,5%-дан 2015 ж. 23,1%-ға дейін ұлғаюы байқалуда.

Сонымен бірге еңбекке қабілетті халық үлесінің төмендеу және халықтың қартаю үрдісі жалғасуда, бұл еңбек нарығына теріс ықпал етеді (53-кестені қараңыз).

53- кесте – Негізгі жас топтары бойынша халық саны

	0-14		15-64		65 және жоғары	
	Саны, адам	Үлесі, %	Саны, адам	Үлесі, %	Саны, адам	Үлесі, %
2013	165432	22,5	507511	69,0	62623	8,5
2014	168079	22,8	504185	68,4	64341	8,7
2015	171802	23,1	506343	68,0	66241	8,9

Халықтың табиғи өсімі

2013-2015 жж. халықтың табиғи өсу/кему серпіні келесідей болды (48-кестені қараңыз).

54 - кесте – Табиғи өсімнің (кемудің) жалпы коэффициенттері, 1000 адамға шаққанда

	2013	2014	2015
Ақмола облысы	6,56	7,33	6,99
Көкшетау қ.э.	11,88	12,77	14,09
Степногорск қ.э.	2,73	3,74	3,02
Ақкөл	5,67	4,20	3,79
Аршалы	4,06	5,64	5,89
Астрахан	2,06	4,67	3,65
Атбасар	6,32	6,49	5,36
Бұланды	3,53	3,91	2,98
Бурабай	3,87	4,86	4,7
Егіндікөл	8,48	8,50	9,95
Еңбекшілдер	5,98	2,61	2,4

Ерейментау	8,01	10,61	9,41
Есіл	4,89	2,28	2,89
Жақсы	6,92	5,66	3,94
Жарқайың	7,44	6,66	1,68
Зеренді	3,71	5,24	3,31
Қорғалжын	10,23	10,17	6,6
Сандықтау	0,85	1,37	0,15
Целиноград	9,45	10,62	10,44
Шортанды	5,66	9,19	7,78

Қоныстану жүйесі

Ақмола облысының әрбір бесінші тұрғыны облыс орталығы – Көкшетау қ. тұрады (21,4%).

Көкшетаудан басқа, ең көп халық Степногорск қ. (9,3%) және шағын қалаларында, Бурабай (10,1%) және Целиноград (9,3%) аудандарында шоғырланған.

Халықтың ең көп тығыздығы Көкшетау қ. және Степногорск қ., Бурабай, Целиноград, Атбасар және Бұланды аудандарына тән.

Ақмола облысы ҚР төмен урбандалған өңірлерінің бірі болып табылады. 2015 ж. қала халқының үлесі 47,2%, ауыл халқының үлесі – 52,8% құрады.

2013-2015 жж. аралығында қала халқының үлесі 47%-дан 47,2%-ға дейін ұлғайды.

Облыс халқының саны соңғы үш жылда (01.01.2014-01.01.2016 жж.) 1,2%-ға өскен (55-кестені қараңыз). 01.01.2016 ж. халық тығыздығы 1 шаршы км-ге 5,1 адамды құрады.

55 - кесте – Халық саны және шоғырлануы, 2014-2016 жж.

	Халық саны, адам			Облыстың жалпы халық санындағы аудан халқының үлесі, %			Халық тығыздығы, адам/км ²
	1.1.2014	1.1.2015	1.1.2016	1.1.2014	1.1.2015	1.1.2016	1.1.2016
Облыс	735 566	736 605	744 386	100	100	100	5,1
Көкшетау қ.	154 000	155 736	159 441	20,94	21,14	21,42	398,6
Степногорск қ.	68 633	68 859	69 093	9,33	9,35	9,28	23,8
Ақкөл	26 499	26 383	26 393	3,60	3,58	3,55	3,2
Аршалы	27 081	27 225	27 467	3,68	3,70	3,69	4,7
Астрахан	25 114	24 575	24 148	3,41	3,34	3,24	3,3
Атбасар	49 895	49 869	49 921	6,78	6,77	6,71	4,7
Бұланды	34 863	35 161	35 188	4,74	4,77	4,73	6,9
Бурабай	75 179	74 610	75 155	10,22	10,13	10,10	12,7
Егіндікөл	6 376	6 325	6 346	0,87	0,86	0,85	1,2

Еңбекшілдер	16 295	15 937	15 679	2,22	2,16	2,11	1,4
Ерейментау	29 118	28 580	28 180	3,96	3,88	3,79	1,6
Есіл	26 100	25 759	25 491	3,55	3,50	3,42	3,2
Жаксы	20 127	19 799	19 792	2,74	2,69	2,66	2,0
Жарқайың	15 073	14 970	14 791	2,05	2,03	1,99	1,2
Зеренді	39 920	39 779	39 497	5,43	5,40	5,31	5,1
Қорғалжын	9 464	9 421	9 377	1,29	1,28	1,26	1,0
Сандықтау	20 010	19 590	19 477	2,72	2,66	2,62	3,0
Целиноград	62 457	64 401	68 937	8,49	8,74	9,26	8,7
Шортанды	29 362	29 626	30 013	3,99	4,02	4,03	6,4

Экономикалық өсуінің орталықтарын дамыту

Ақмола облысы халқын қоныстандыру жүйесін оңтайландырудың басты міндеттерінің бірі оның тұрақтылығын қамтамасыз ететін қоныстандыру жүйесінің тірек орталықтарын дамыту болып табылады:

- тірек ауылдық елдімекен пункттері;
- моноқала – Степногорск қ. және шағын қалалар – олардың кешенді дамулары үшінші деңгейдегі қалалар сияқты, Өңірлерді дамыту бағдарламасының шеңберінде жүргізіледі;
- облыс орталығы - Көкшетау қ., екінші деңгейдегі қаласы сияқты Өңірлерді дамыту бағдарламасының шеңберінде дамыды.

Моно және шағын қалалардың, тірек ауылдық елдімекен пункттердің дамытуы облыстық маңызы бар аудандардың және қалаларының аумақтарды дамыту бағдарламасының шеңберінде 2020 жылға дейінгі Елдің аумақтық-кеңістіктік дамуының болжамды схемасында және 2020 жылға дейінгі Өңірлерді дамыту бағдарламасында қарастырылған.

Тірек ауылдық елдімекендер

2013 жылы адамдардың саны, көлікпен жету көрсеткіші, базалық кәсіпорындардың бар болуы шарттарға сәйкес Ақмола облысының жоғары және орта даму әуелеттегі ауылдық елдімекен пункттерден 23 тірек ауылдық елдімекен пункттері анықталды. Оларда тұрғындарды және іргелес аумақтардың халықты қажет әлеуметтік стандарттармен қамсыздандыруға инфрақұрылым жасаланады.

2014 жылы ағымдағы даму жағдайды талдаудың негізінде, олардың мамандандыруларын, бәсекелі артықшылықтарын, келешектегі даму басымдықтарын ескере отырып әлеуметтік-инженерлік инфрақұрылымды дамытуға, жаңа өндірістердің құруға және әрекеттегі өндірістердің жаңартуға, туризмді, сондай-ақ шағын және орта бизнесті дамытуға арналған 2014-2018 жылдарға арналған дара ТАЕМ-дің Кешенді даму жоспарлары әзірленді.

Осы тірек ауылдық елдімекен пункттердің халықтың саны 2014 жылы 43,9 мың адамды құрады, 2015 жылы 45,1 мың адамды құрады. 2016 жылдың қорытындысы бойынша 45,6 мың адамға дейін халық санының өсуі күтіледі.

2015 жылы 8 шағын қала ішінен 7 (төмен даму әуелеттегі Степняктан басқа) Ақкөл, Атбасар, Есіл, Ерейментау, Державинск, Макинск, Щучье қалаларының 2016-2020 жылдарға арналған Кешенді даму жоспарлары әзірленіп бекітілген.

Қаланың монобейінді экономикасының тұрақтылығын ұлғайту және еңбек нарығын кенейту мақсатында 2015-2017 жылдарда Степногорск қаласының Кешенді даму жоспары орындалып жатыр. Бұл жоспарда жалпы қаржыландыру сомасы 32 млрд. теңге күкірт қышқыл зауытты, мини-МӨЗ жанғырту және гербицид шығару бойынша 3 «зәкірлі» инвестициялық жобаны іске асыру, жаңа негізгі және қосалқы өндірістерді, мемқұрылымдардың қала құраушы кәсіпорындармен әріптестік бағдарламаларды ұйымдастыру және жанғырту арқылы экономиканы әртараптандыру, шағын және орта кәсіпкерлікке ақпараттық және қаржылық қолдау көрсету, инженерлік инфрақұрылымды дамыту бойынша іс-шаралар көзделген.

Өңірлерді дамытудың 2020 жылға дейінгі бағдарламасына енгізілген өзгерістерге сәйкес (ҚР Үкіметінің 30.07.2016 жылғы № 449 қаулысы), шағын және моноқалалардың, ауданорталықтардың, тірек ауыл елді мекендердің Кешенді жоспарлары аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) аумақтарды дамыту бағдарламаларына енгізуге жатады.

Шағын және моноқалалар

Ақкөл қаласы – Ақмола облысы Ақкөл ауданының аудандық орталығы, агломерация аймағында Астанадан 109 шақырымда және Көкшетау қаласынан 198 шақырымда орналасқан.

Атбасар қаласы – Ақмола облысы Атбасар ауданының аудандық орталығы, автомагистраль бойында Астанадан 255 шақырымда және Көкшетау қаласынан 196 шақырымда орналасқан.

Державинск қаласы – Ақмола облысы Жарқайың ауданының аудандық орталығы, Астанадан 433 шақырымда және Көкшетау қаласынан 365 шақырымда орналасқан.

Есіл қаласы – Ақмола облысы Есіл ауданының аудандық орталығы, автомагистраль бойында Астанадан 405 шақырымда және Көкшетау қаласынан 346 шақырымда орналасқан.

Ерейментау қаласы – Ақмола облысы Ерейментау ауданының аудандық орталығы, автомагистраль бойында Астанадан 148 шақырымда және Көкшетау қаласынан 455 шақырымда орналасқан.

Макинск қаласы – Ақмола облысы Бұланды ауданының аудандық орталығы, автомагистраль бойында Астанадан 189 шақырымда және Көкшетау қаласынан 111 шақырымда орналасқан.

Степняк қаласы – Ақмола облысы Еңбекшілдер ауданының аудандық орталығы, Астанадан 232 шақырымда және Көкшетау қаласынан

124 шақырымда орналасқан.

Щучинск қаласы – Ақмола облысы Бурабай ауданының аудандық орталығы, автомагистраль бойында Астанадан 225 шақырымда және Көкшетау қаласынан 75 шақырымда орналасқан.

Өңірлерді дамытудың 2020 жылға дейінгі бағдарламасын бөлігі ретінде жоғары, орташа және төмен экономикалық әлеуеті бар қала шағын және моноқалалардың өткізетін тобы. Ақмола облысында 2 шағын қалада **жоғары экономикалық даму әлеуеті**(Ақкөл қ., Щучинск қ.), 4 шағын қалада – **орташа әлеуеті**(Атбасар қ., г. Есіл қ., Ерементәу қ., Макинск қ.)және 2 қалада – **төмен әлеуеті** (Степняк қ. және Державинск қ.) бар.

Қалалардың экономикалық мамандандырылуы жеке сипатқа ие. Ақкөл қ., Атбасар қ, Есіл қ. негізгі мамандандырылуы - ауыл шаруашылығы өнімін қайта өңдеу, Ерейментау қ. және Макинск қ. - өңдеу өнеркәсібі, Щучинск қ. - туризм, рекреация.

Негізгі кәсіпорындар «Есіл Дән» ЖШС, «Есіл Ұн» ЖШС, «Есіл ВИК» ЖШС, «Есіл МДК» ЖШС, «Державинский элеватор» ЖШС, «Агропромтехника» ЖШС, «Интер-Трайд» ЖШС, «Atbasar-grein» ЖШС, «Нан Абройы» ЖШС, «Макинск элеваторы» ЖШС, «Арна» АҚП ЖШС; Атбасар электровоз жөндеу зауытының филиалы «Қамқор Локомотив» ЖШС, «Аждар және К» ЖШС, «Макинск құйма-механикалық зауыты» ЖШС, «Азияэнергопроектмонтаж» ЖШС, «РСР-1» ЖШС, «Көкшетау мельинвест» ЖШС, «Есіл» ЖШС, «Щучинск сүт зауыты» ЖШС, «Евро Пласт Бурабай» ЖШС, «Восток Энерго» ЖШС, «Теміржол Су» ЖШС, РСУ-16, «Хоттей» ЖШС, ДЭУ-5, РЭЧ, «Бурабай» Вагон-жөндеу депосы» ЖШС және «Бурабай локомотив-вагон жөндеу депосы» ЖШС, «Рауан-Бурабай» ЖШС, «Көкшетау-Мельинвест» ЖШС, «Орион Минералс» ЖШС филиалы, «Силуэт» тігін фабрикасы» ЖШС, «Щучинск қазандық-механикалық зауыты» ЖШС болып жатады.

Щучье көліндегі жетекші сауықтыру және демалу орындары: «Зелёный бор» шипажай-профилакторий, «Светлый» шипажайы, «Щучинский» шипажайы, «Арқа» шипажайы, «Алмаз» қонақ үйі, «Самал» қонақ үйі, «Жұмбақтас» пансионаты, «Сұңқар» демалыс үйі, «Kokshetau» қонақ үй – бағы, «Rixos Lake Borovoe» қонақ үйі, «Балдәурен» республикалық оқу-сауықтыру орталығы.

2014-2016 жылдары **«Жұмыспен қамту 2020 жол картасы» бағдарламасы шеңберінде бірінші бағыт бойынша 39** нысанды жөндеуге **1831,4 млн. теңге бөлінді**, «кәсіпкерлік бастаманы ынталандыру» екінші бағыты бойынша **357,1 млн. теңге** сомасына 148 шағын несие берілді. 196 жаңа жұмыс орны құрылды.

Іске асыру мерзімі ішінде (2014 жылдан 2016 жылғы 1 қарашаға дейін) **«Бизнестің жол картасы 2020» бағдарламасының барлық бағдарлары бойынша** Өңірлік Үйлестіру кеңесімен **99 жоба мақұлданды** (пайыздық ставкаларды субсидиялауға 6125,77 млн. теңгеге 72 мәлімдеме мақұлданды, кредиттерге ішінара кепілдік беруге 336,4 млн. теңге сомасына

26 жоба мақұлданды, өндірістік (индустриялық) инфрақұрылымды дамытуға 155,2 млн. теңгеге 1 жоба мақұлданды).

2016 жылғы 1 желтоқсанға мемлекеттік және салалық бағдарламалар шеңберінде, сондай-ақ жеке бастамалар ішінде, 5 013 жұмыс орны құрылды, оның ішінде 2 328 - тұрақты, 2 685 - уақытша және мерзімдік.

2017 жылы Щучье қаласында 2017 жылға арналған бюджет жобасында 1600,3 млн. теңгеге ПБ ғимараты мен ПБ жеке құрамына арналған 100 пәтерлік тұрғын үйдің құрылысы, 1 012,6 млн.теңгеге Мәдениет үйін, 57,9 млн. теңгеге №4 орта мектебінің төбесін қалпына келтіру көзделген.Бұдан басқа, 245 млн. теңге сомасына магистралды су жеткізу желілері, сондай-ақ су бұру желілері мен нысандары салынады және қайта құрылады.

Макинск қаласында 31,7 млн. теңгеге жүзу бассейнінің құрылысын аяқтау жоспарланады, на 112 млн. теңгеге №4 ОМ ғимаратының 2 қабатты блогын балаларға арналған музыка мектебіне қайта құру, балаларға арналған шығармашылық үйі мен коррекциялық класстар мен кабинеттер.

Атбасар қаласында 2017 жылға арналған бюджет жобасында 65,4 млн. теңгеге темір жол желісі үстінде жылумен жабдықтау желілерін және жылумен жабдықтаудың жер асты құбыр желісін қайта құру көзделген.

Бұдан басқа, 2017 жылға арналған бюджет жобасында облыстық бюджеттен шағын қалалардың көше-жол желілерін ағымдағы жөндеуге 320 млн.теңге бөлу көзделген (Атбасар және Щучье қалаларында –50 млн. теңгеден, Ақкөл, Ерейментау, Есіл және Макинск қалаларына –40 млн. теңгеден, Степняк және Державинск қалаларына – 30 млн. теңгеден).

Экономиканы әртараптандыру және дамыту еңбек нарығын дамытуға және экономиканың дамушы салаларында жаңа жұмыс орындарын құруға алып келеді, ал бұл қаладан халықтың көшіп кетуін алдын алады.

Негізгі екі міндеттің – қолданыстағы кәсіпорындарды дамытып, жаңа өнеркәсіптерді құрудың шешімін табу – ұзақ мерзімді болашақта кәсіпкерлердің белсенділігіне оң ықпалын тигізеді, жаңа кәсіпорындарды ұйымдастыруға алғышарт болады.

Сонымен бірге, өндірістерді дамыту табыс деңгейін арттыруға әкеледі, ол қызметтерге және қызметтер саласын дамытуға сұранысты арттыруда көрініс табады. Өнеркәсіпті дамыту және жаңа кәсіпорындарды құру техникалық және кәсіптік білім беруді (ТЖКБ) дамытумен қоса жүреді, ол жастарды жергілікті экономиканың дамып келе жатқан секторларында сұранысқа заманауи дағдыларға машықтандыратын болады.

Сондай-ақ жаңа қолжетімді тұрғын үйлердің, жақсы инфрақұрылымның және сапалы қызметтер болуы есебінен оң даму қарқыны жеделдетілетін болады, мұның бәрі шағын қалаларды тұрғындар үшін жайлы және тұрарлық мекендеу орындарға айналдырады.

Степногорск қаласы – Ақмола облысының өндірістік орталығы. Степногорск қаласы Астанадан солтүстіктен-шығысқа қарай 199 шақырым орналасқан, 1964 жылы алтын кенді тұрғылықты жері және уран тұрғылықты

жері айналасында құрылған. Көкшетау қаласы облыстық орталыққа дейінгі кашықтық 248 шақырымды құрайды.

Қаланың минералды-шикізат базасы болып ірі алтын кенді және уранды тұрғылықты жері ұсынылған.

Қазақстан Республикасы Экономикалық даму және сауда Министрлігімен өңделген өлшемдерге сәйкес, Ақмола облысы әкімдігінің бағасы бойынша, Степногорск қаласының **орташа** экономикалық даму әлеуеті бар.

Қаланың экономикалық мамандандыруда индустриалды сипаты бар.

Қаланың өнеркісібі тау кен қазу өнеркісібі кәсіпорындарымен («ТМК «Қазахалтын» АҚ), химиялық өнеркәсіп («СГХК» ЖШС, Степногорск бөлімшесі «Астана-НанКемикалз» ЖШС, «БК «Сареко» ЖШС, «БККҚЗ «Қазатомпром» ЖШС, «СҚЗ «Арыстан» ЖШС, «Биокорм» ЖШС), машина жасау (ЕМКСтепногорск» АҚ, «ТЖЗ» ЖШС, «Целингормаш» ЖШС) және энергетика кәсіпорындарынан («Степногорск ЖЭС» ЖШС, «СтепногорскТеплотранзит» ЖШС, «СтепногорскЭнерготранзит» ЖШС) тұрады.

Қаланың қала құраушы кәсіпорындары болып табылатындар «Степногорск тау кен-химиялық комбинаты», «ЕМК - Степногорск» АҚ, «ТМК «Қазахалтын» АҚ, олардың үлесі 2015 жылдың қорытындысы бойынша өндірістік өнімнің жалпы көлемі 37,9%, құрады, 2015 жылға тауар өнімінің құрамы 70,2 млрд.тенге.

Қаланың өндірістік саласындағы тау кен қазу өнеркәсібі 14,5%, өңдеу өнеркәсібі – 69,9%, электр энергиясы мен суды өндіру және тарату -15,6%.

Мемлекеттік және салалық бағдарламаларды жүзеге асыруды назарға ала отырып, сонымен бірге Степногорск қаласы қолданыстағы кәсіпорындарындағы жұмыс тобының болжамды қажеттілігін есепке ала отырып 2017 жылы халықтың жұмыспен қамту санын 0,2 % арттыру жоспарлануда (2016 жылы– 39 090 адам, 2017жылы – 39 110 адам.) Сонымен бірге, 2013 жылдан бастап 2015 жыл бойынша жұмыспен қамтылған халықтың саны 2052 адамға, немесе 5,6%, артты.

Жалпы жұмыссыздар саны 2013 жылғы 2050 адамнан 2015 жылғы 1726 адамға дейін (84,2%) төмендеді. Жалпы жұмыссыздық деңгейі 4,2% құрды (2013 ж.- 5,3%). Сонымен бірге тіркелген жұмыссыздық көрсеткіші төмендеді және 0,2% құрады (2013 ж. - 0,4%). 2013-2015 жылдары қала кәсіпорындарында және шағын бизнесте 2152 жаңа жұмыс орны құрылды.

«Бизнестің жол картасы-2020» бағдарламасын іске асыру кезеңінде барлық бағыттар бойынша Степногорск қ. (2014 жылдан - 2016 жылдың 1 қарашасына дейін) өңірлік үйлестіру кеңесімен 19 жоба мақұлданды (пайыздық мөлшерлемелерді субсидиялауға 434,07 млн. теңгеге 13 өтініш мақұлданды, кредиттерді ішінара кепілдендіруге сомасы 68,0 млн. теңгеге 6 жоба мақұлданды).

Кеңістіктік ұйымдастыру және аумақтық даму

Ақмола облысы Солтүстік макроөңірінің құрамына кіреді. Әкімшілік-аумақтың бөлінісі бойынша өңір 17 ауданға және 2 облыстық маңызы бар қалаға (Көкшетау, Степногорск) бөлінеді.

Облыс аумағында 1 моноқала (Степногорск қ.) және 8 шағын қала (Ақкөл, Атбасар, Есіл, Ерейментау, Державинск, Макинск, Степняк, Щучинск) орналасқан.

Өнеркәсіптік әлеуеттің негізгі бөлігі Көкшетау қ. және Степногорск қ. аумақтарында шоғырланған. Осы қалалардың өнеркәсіптік өндірістің жалпы көлеміндегі үлесі 50% дерлік құрайды.

Жоғарыда көрсетілген қалалардан басқа өнеркәсіп Зеренді ауданында көбірек дамыған. Аудан өнеркәсібінің облыстың өнеркәсіптік өндірісінің жалпы көлеміне үлесі 16% құрайды.

«Өсу нүктелері» бағыттарының бірі Щучинск-Бурабай шипажай аймағын дамыту болып табылады. Тартымды инвестициялық ахуал құру, туристердің келуін қамтамасыз ету мақсатында Ақмола облысында 2014-2016 жж. арналған Щучинск-Бурабай шипажай аймағын дамыту жоспары жүзеге асырылуда (екінші кезең).



Ақмола облысы аумағында экономикалық кеңістікті ұйымдастыру қазіргі уақытта Индустрияландыру картасы есебінен жүзеге асырылуда (56-кестені қараңыз).

56 - кесте – Индустрияландыру картасы объектілерінің орналасуы

Салалар	Қалалар/аудандар
Тау-металлургиялық өнеркәсіп	Көкшетау қ., Степногорск қ., Зеренді, Еңбекшілдер
Химиялық өнеркәсіп	Степногорск қ.
Жеңіл өнеркәсіп	Шортанды
Құрылыс индустриясы және ағаш өңдеуші өнеркәсіп	Көкшетау қ., Степногорск қ., Ақкөл, Целиноград, Бұланды, Аршалы
АӨК және ауылшаруашылық өңдеу	Көкшетау қ., Степногорск қ., Қорғалжын, Атбасар, Егіндікөл, Жақсы, Жарқайың, Шортанды, Зеренді, Еңбекшілдер, Бұланды, Ақкөл, Астрахан, Целиноград, Аршалы

Ақмола облысының аумақтық дамуы қоныстандыру ерекшеліктерін есепке алуға, облыс аумағында өндірістерді орналастыруға негізделеді. Ақмола облысының Солтүстік макроөңірдің басқа облыстарынан айырмашылығы *астана маңы мәртебесі* болып табылады. Аршалы, Целиноград және Шортанды аудандары Астана агломерациясының ықпал ету аймағына кіреді. Облыс Астана айналасында азық-түлік белдеуін қалыптастыруға қатысады.

2011-2016 жж. арналған 20 елді-мекенді кешенді дамыту жоспарына сәйкес 1720 орындық 8 балабақша, 4,5 мың оқушыға арналған 5 мектеп, Целиноград ауданының Ақмол а. Емхана, Шортанды ауданының Босайғыр а. Дәрігерлік амбулатория, 9 медициналық пункт, Ақмол ауылында 45-пәтерлі тұрғын үй (1 позиция) салынды.

7 елді-мекенде 52,9 км көше жолдары салынып, жөндеуден өткізілді, Целиноград ауданының Қоянды, Тайтөбе, Талапкер ауылдарында, 96 разьездінде электр беру желілері эксплуатацияға енгізілді, Оразақ ауылынан 3 көтермедегі Ақмол а. дейін су таратқыштың магистральдік желісі, 4 елді-мекенде сумен жабдықтау желісі жөнделіп, қалпына келтірілді, Бозайғыр ауылының үйлеріне дейін 2 кезектегі су құбыр желісі мен су құбыры өткізілді және Ақмол ауылынан Қараөткел ауылына дейін су таратқышы өткізілді, 6 АЕП сумен жабдықтау желісі өткізілді, 1 ЖСҚ әзірленді, жер асты суларының қорын бағалау бойынша ЖІЖ 12 АЕП жүргізілді. Астана маңындағы аумақтардың бұдан әрі дамуы 2015-2020 жылдарға арналған жаңа кешенді даму жоспары аясында жүргізіледі, оған тағы 14 елдімекен қосылған.

SWOT-талдау

Күшті жақтары	Мүмкіндіктер
<ul style="list-style-type: none"> □ астанаға жақындық пен негізгі транзитті коридорларының қиылысында орналасу; □ тау-кен өнеркәсібін әрі қарай дамыту үшін пайдалы қазбалар кен орындарының болуы; □ құрылыс материалдарын шығаруды кеңейту үшін шикізатты базаның жеткілікті болуы (Зеренді және Еңбекшілдер аудандарында цемент шикізатының қоры шамамен 1700 млн.тоннаны құрайды); 	<ul style="list-style-type: none"> □ көлік коридорлары бойынша транзитті ағындарының өсуі (Алматы-Екатеринбург, Астана-Петропавл автожолы, Достық – Ақтоғай – Саяқ – Мойынты – Астана – Петропавл - Ресей теміржол коридоры); □ жоғары қосылған құны бар өндірістерді құру; □ құрылыс материалдарының кластерін құру; □ АӨК-де жоғары технологиялық өндірістерді құру;

<ul style="list-style-type: none"> □ жоғары агроөнеркәсіптік әлеует; □ Бурабай АЭА және Астана қаласының есебінен өткізу нарығын арттыру және шағын кәсіпкерлікті дамыту. 	<ul style="list-style-type: none"> □ Астана қаласының айналасында азық-түлік белдеуін құру мен облыстың халқын азық-түлікпен қамтамасыз ету бағдарламасы шеңберінде инвестициялық жобаларды іске асыру агроөнеркәсіптік кешеннің салаларының дамуына қолайлы әсер етеді; □ Жол картасы 2020 және Үдемелі индустриялық дамыту бағдарламасы шеңберінде инновациялық жобаларды іске асыру негізінде экономиканы әртараптандыру. □ өнеркәсіп, құрылыс, ауыл шаруашылық өнімді қайта өңдеу, көлік және қызметтер саласында шағын және орта бизнесті дамыту.
Әлсіз жақтары	Қауіп-қатерлер

<ul style="list-style-type: none"> □ өңдеуші өнеркәсіптегі төмен еңбек өнімділігі (2015 жылы 14,2мың АҚШ доллары /ад., ҚР бойынша орташа – 44,4 мың АҚШ доллары/ ад., 15 орын ҚР-да); □ инновациялық жобаларды қолданысқа енгізу динамикасы мен өнеркәсіптік әртараптандырылуының төмен деңгейі; □ экспортты жеткізілімдердің төмен әртараптандырылуы; □ мал шаруашылығының төмен өнімділігі (тексіз малдың басым болуынан, шаруа сойылымын қолдану, санитарлық бақылау нормаларын сақтамау және әлсіз азық базасына байланысты) және қайта өңдейтін кәсіпорын аймақтарында дайындау тіректерінің жеткіліксіз саны; □ халықтың кетуінің жоғары үрдісі (соңғы үш жылда көші қонның кері сальдосы сақталуда); □ урбанизацияның төмен деңгейі (47,2%). 	<ul style="list-style-type: none"> □ еңбек өнімділігінің төмендігінен кәсіпорындардың бәсекеге қабілеттіліктерінің төмендеуі; □ облыстың республикалық бюджеттен трансферттерге тәуелділігі (2016 жылы табыстағы трансферттердің үлесі – 68,6%); □ әлемдік бағалардың конъюктурасына тәуелділік (алтын, астық); □ ұсақ тауар өндірісінің басым болуы (көбіне мал шаруашылығында) жаңа технологиялардың енгізілуіне, қайта өңдеу деңгейінің артуына кедергі келтіреді, осылайша шығарылатын өнімнің бәсекеге қабілеттілігін төмендетеді; □ қайта өңдеуші сектордың кәсіпорындарының технологиялық артта қалушылығы сүт ет өнімдерінің бәсекеге қабілеттілігін төмендетеді және саланың дамуына жалпы теріс әсер етеді; □ ішкі нарықтың, оның ішінде Кедендік одақтың шеңберінде түсетін тауарлар есебінен импорттық тәуелділігін ұлғайту; □ ресурстарды рационалды қолданбау салдарынан минералды-шикізатты базаның тозуы, экологиялық қауіпті уран кенін шығару және қайта өңдеу нәтижесінде пайда болатын қалдық қойма мен су тұндырғыштары төндіреді; □ инвестициялар көлеміне әсер ететін инвестициялық тартымдылықтың төмендеуі; □ көші қонның әрі қарай күшеюі.
-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Экономика бойынша проблемалар:

Өңдеуші өнеркәсіптің төмен технологиялық жабдықтылығы;

Машина құрысы саласының негізгі қиыншылықтары болып тозған технологиялар салдарындағы төмен бәсекелестік, айналымдық қаражаттардың жетіспеушілігінен негізгі қордың жанартылуының төмен қарқыны, саладағы біліктік кадр жетіспеушілігі, өткізудің шағын нарығы, дамымаған өндірістік инфрақұрылым (ҒЗИ, тәжірибелік-эксперименттік базалар, конструкторлық бюро), шығарылатын өнімнің ғылымды қажетсінуінің төмен деңгейі және т.б. саналады;

Химиялық өнеркәсіптің негізгі қиыншылықтары болып минералды шикізатты қайта өңдеудің төмен тереңдігі, жабдықтар мен технологиялардың іс жүзіндегі тозуының жоғары деңгейі, шығарылатын өнімнің

сұрыпталымының тарлығы, жоғары технологиялық өндірістердің жоқтығы, білікті мамандардың жетіспеушілігі және т.б. саналады;

Ауыл шаруашылығы саласының осал технологиялық және техникалық жабдықталуы;

Мал өсіру шаруашылығының төмен өнімділігі;

Майда тауарлы өндіріс және асыл тұқымды мал басының меншікті аз салмағы;

Мал өсіру шаруашылығы өнімін өңдейтін кәсіпорындардың әлсіз шикізаттық базасы;

Мал өсіру шаруашылығындағы шикізаттың және шығарылатын өнімнің төмен сапасы;

Мал өсіру шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеудегі қуаттылықтардың толық емес жүктелімі;

Салық қамсыздандыруы болмағандықтан, несиелік ресурстарға шектеулі қолжетімділік, сыйлықақының жоғары пайыздық мөлшерлемелері, несиелік ұйымдарда құжаттарды қарастыру мерзімінің ұзақтығы; салық салу саласында жеңілдіктердің болмауы;

Салықтық қатынастар саласында жеңілдіктердің жоқтығы;

Меншік иесінде және қызметкерлерде тәжірибенің жетіспеушілігі, білікті кадрлардың аздығы, несие ресурстарын тиімсіз пайдалану;

Қосымша оқыту қажеттілігі және теория мен практика арасындағы айырмашылықпен байланысты келетін персоналды тәжірибелік дайындаудағы қателіктердің орын алу проблемалары;

Аймақаралық кооперациялардың басқа облыстармен бірге дамуына тосқауыл қойып отырған негізгі кедергілер болып халық санының аздығы, халықтың аз тығыздығы, халықтың сирек орналасуы, әлсіз дамыған инфрақұрылым, өндірілетін өнімнің бәсекеге қабілетсіздігі, халықтың сатып алу қабілеттілігінің төмендігі және т.б. саналады.

БАҒЫТ: Әлеуметтік сала

Білім беру

Мектепке дейінгі білім беру

Соңғы үш жылда өңірде мектепке дейінгі ұйымдардың саны 503 (2013-2014 оқу жылы) бірліктен 577 (2016-2017 оқу жылы) бірлікке 1,14 есе өскен. 01.10.2016 ж. жайы бойы ұйымдар саны 577 бірлік, оның ішінде 206 балабақша және 371 шағын орталықты құрады.

84 балабақша 14,2 мың баланы қамтуымен қалалық жерде және 122 балабақша 11,8 мың баланы қамтуымен ауылдық жерде орналасқан.

371 мектепке дейінгі шағын орталықтың 28 шағын орталықтары 1,1 мың бала қамтуымен қалалық жерде және 343 шағын орталық 8,1 мың тәрбиеленушіні жалпы қамтуымен ауылдық жерде орналасқан.

Соңғы үш жылда 1-ден 6 жасқа дейінгі балаларды МДБ қамту өсу үрдісіне ие. 2016 ж. есепті кезеңінде 63,9 % құрады.

Қазіргі уақытта мемлекеттік мектепке дейінгі ұйымдармен қатар облыста сондай-ақ 64 жеке меншік балабақша қызмет етеді.

Мектепке дейінгі білімге мұқтаж балалар санын (3-6 жас) азайту үшін 2016 ж. – 1834 орын ашылды.

57 - кесте – 01.10.2016 ж. жайы бойынша Ақмола облысында 3-тен 6 жасқа дейінгі балаларды мектепке дейінгі біліммен қамту

Қалалардың және аудандардың атауы	Барлық МДБ, бірлік	3-тен 6 жасқа дейінгі балалардың саны	3-тен 6 жасқа дейінгі МДБ-дегі балалардың саны	Қамту %	1-ден 6 жасқа дейін кезекте күтуші балалардың саны
Облыс	577	32493	30987	95,4	25222
Көкшетау қ.	41	7173	6278	87,5	10980
Степногорск қ.	20	2702	2702	100,0	2310
Ақкөл	25	1039	1007	96,9	517
Аршалы	27	1289	1218	94,5	790
Астрахан	27	888	831	93,6	374
Атбасар	37	1668	1601	96,0	1075
Бұланды	27	1022	957	93,6	280
Бурабай	46	2434	2388	98,1	2046
Егіндікөл	9	163	160	98,2	0
Еңбекшілдер	21	462	444	96,1	68
Ерейментау	27	1243	1189	95,7	329
Есіль	30	1075	1054	98,0	246
Жақсы	24	642	630	98,1	101
Жарқайын	23	551	542	98,4	527
Зеренді	54	1347	1286	95,5	208
Қорғалжын	15	432	427	98,8	27
Сандықтау	37	683	682	99,9	64
Целиноград	65	6548	6488	99,1	4611
Шортанды	22	1132	1103	97,4	669

Ақмола облысында мектепке дейінгі ұйымдарда орын алуға 25222 астам бала, соның ішінде 17219 бала – қалалық және 8003 бала – ауылдық жерде тіркелген. Жалпы кезектіліктен 3-тен 6 жасқа дейін кезекте – 7543 бала тұр.

Балалар кезектілігінің едәуір деңгейі Атбасар – 1075, Бурабай – 2046, Целиноград аудандарында – 4611 және Көкшетау қ. – 10 980 адам байқалады, осыған байланысты балабақша жетіспеушілігі мәселесі туындайды.

Мектепке дейінгі ұйымдардың педагог қызметкерлерінің білім деңгейі өңірлер кесіндісінде елеулі айырмашылыққа ие (58-кестені қараңыз).

58 - кесте – 01.10.2016 ж. жайы бойынша аудандар кесіндісінде мектепке дейінгі ұйымдардың педагог қызметкерлерінің білім беру деңгейі

	жоғары	орташа кәсіптік	жалпы орта
Облыс	1908	1789	30
Көкшетау қ.	518	306	0
Степногорск қ.	141	123	0
Ақкөл	68	63	2
Аршалы	87	78	0

Астрахан	31	55	8
Атбасар	91	85	5
Бұланды	64	88	0
Бурабай	136	151	0
Егіндікөл	6	15	7
Еңбекшілдер	43	27	0
Ерейментау	63	84	0
Есіл	49	75	0
Жақсы	29	43	0
Жарқайың	61	40	0
Зеренді	101	101	0
Қорғалжын	14	33	5
Сандықтау	46	53	3
Целиноград	299	294	0
Шортанды	61	75	0

Білім басқармасының деректері бойынша жалпы облыс бойынша МДБ жоғары және бірінші санатты педагог кадрлардың үлесі 2012 ж. - 20,8%, 2013 ж. – 21,8%, 2014 ж. – 20,5%, 2015 ж. – 19%, 2016 ж. – 19% құрады.

Орта білім беру

2016 ж. Ақмола облысында мектептер саны 572 бірлікті құрады, оқушылардың саны - 114,7 мың адам.

Облыста 2015-2016 оқу жылының басында Бұланды ауданындағы Алтынды орта мектебінің «С» блогының апаттылығы анықталды. Ағымдағы жылы Көкшетау қ. №1 және №6 орта мектептерінде және Целиноград ауданы Қажымұқан а. №4 негізгі мектебінде үш ауысымдық оқыту анықталды.

Ақмола облысында күрделі жөндеуді қажет ететін 12 мектеп бар.

Барлық жалпы білім беретін оқу мекемелерінде компьютерлер бар және интернет желісіне 100% қолжетімді болып келеді. 2013 жылдан бастап электрондық оқыту жүйесіне облыстың 37 білім беру ұйымы қосылды: 36 мектеп және 1 колледж (59-кестені қараңыз). Республикалық бюджеттен компьютерлермен, мультимедиялық және кеңсе техникасымен жабдықталған. Жалпы білім беретін мектептердің пәндік кабинеттермен қамтамасыз ету 2014 ж. 42,0%-дан 2016 ж. 46,5%-ға дейін ұлғайды. Облыс бойынша қазіргі уақытта 1 компьютерге 9,4 оқушы келеді.

59 - кесте – 01.10.2016 ж. жайы бойынша. Күндізгі жалпы білім беретін мектептер желісі

Қалалардың және аудандардың атаулары	Барлық мектеп, бірлік	соның ішінде қалалық/ауылдық	Электрондық оқыту жүйесін пайдалану	Жаңа модификациядағы кабинеттермен қамтамасыз ету		
				физика	химия	биология
Облыс	572	84/488	36	50,3	38,7	38,5
Көкшетау қ.	24	21/3	9	91,7	75,0	91,7
Степногорск қ.	22	17/5	4	61,9	61,9	57,1
Ақкөл	27	4/23	1	36	44,0	48,0
Аршалы	28	0/28	1	76,9	34,6	26,9
Астрахан	31	0/31	0	16,7	23,3	13,3

Атбасар	33	8/25	2	19,4	25,8	22,6
Бұланды	39	6/33	1	68,0	32,0	16,0
Бурабай	43	10/33	4	51,5	33,3	30,3
Егіндікөл	9	0/9	0	77,8	44,4	44,4
Еңбекшілдер	30	2/28	1	57,7	34,6	19,2
Ерейментау	27	6/21	0	44,0	32,0	44,0
Есіл	30	4/26	1	59,3	37,0	51,9
Жақсы	21	0/21	1	50,0	55,0	55,0
Жарқайын	22	3/19	0	81,0	42,9	47,6
Зеренді	65	0/65	6	29,1	25,5	29,1
Қорғалжын	18	0/18	0	64,3	64,3	50,0
Сандықтау	28	0/28	1	60,9	56,5	60,9
Целиноград	45	0/45	1	42,1	26,3	21,1
Шортанды	25	0/25	2	34,8	34,8	43,5
Облыстық	5	3/2	1	80,0	80,0	100

2016 ж. 11-сынып түлектерінің саны – 4329 адамды құрады, оның ішінде ТЖКББ оқуға түскені – 1213, ЖОО оқуға түскені – 2878, біліктіліксіз жұмысқа тұрғаны – 141, басқалары – 22 (әскерге-33, 42 оқушы облыс және Республика аумағынан кеткен).

2016 ж. мектеп түлектерінің ҰБТ орташа ұпайы 77,6 құрады, бұл көрсеткіш 2015 ж. көрсеткіштен 0,6 ұпайға, 2014 ж. 2,6 ұпайға төмен.

Соңғы үш жылда жалпы білім беретін мектептердегі жоғары және бірінші санатты педагог кадрлардың үлесі 46,9-ден 50 пайызға өсті.

Өңірде шағын жинақталған мектептер (бұдан әрі - ШЖМ) мәселесі өткір тұр, олардың 2016 ж. жалпы сандық үлесі 68,4% (391 бірл.), 2015 ж. 69,3% (401 бірл.), 2014 ж. 70,6 (418 бірл.) құрайды. (60-кестені қараңыз).

60-кесте–01.10.2016 ж. жайы бойынша Ақмола облысының шағын жинақты мектептері

	Барлығы мектеп, бірл.	Барлығы ШЖМ, бірл.	ШЖМ оқушылары, адам
Облыс	572	391	25885
Ақкөл	27	23	1531
Аршалы	28	19	1696
Астрахан	31	24	1501
Атбасар	33	24	2212
Бұланды	39	32	1818
Бурабай	43	26	1681
Еңбекшілдер	30	26	1314
Ерейментау	27	17	1238
Есіл	30	24	1523
Егіндікөл	9	7	401
Жарқайын	22	19	1136
Жақсы	21	16	1319
Зеренді	65	53	3017
Қорғалжын	18	15	824
Сандықтау	28	26	1690

Целиноград	45	20	1450
Шортанды	25	14	1039
Степногорск қ.	22	6	495
Көкшетау қ.	24	0	0
Облыстық	5	0	0

Облыста қосымша білім беру ұйымдарының саны 2015 жылы 51 бірліктен 2016 жылы 53 бірлікке дейін өсті (*Целиноград ауданында «Жас шабыт» балалар шығармашылығы үйі, және Егіндікөл ауданында БЖСМ ашылды*). Аталған кезең бойынша қосымша біліммен қамтылған балалар саны 30005-тен 34190 балаға дейін өсті.

Облыста мектеп жасындағы мүмкіндігі шектеулі балалардың жалпы санынан инклюзивті білім берумен қамтылған балалар көрсеткіші (48,6%) (61-кестені қараңыз).

61-кесте-Аудандар кесіндісінде инклюзивті білім берумен қамту, 01.10.2016 ж.

	Мүмкіндігі шектеулі балалар саны, адам	Инклюзивті білім берумен қамтылған мектептерде оқитын мүмкіндігі шектеулі балалар саны*	Мектеп жасындағы мүмкіндігі шектеулі балалардың жалпы санынан балалардың инклюзивті білім берумен қамтылуы, %
Облыс	5763	2806	48,6
Көкшетау қ.	1322	648	49
Степногорск қ.	673	157	23,3
Ақкөл	199	116	58,2
Аршалы	126	90	71,4
Астрахан	83	34	40,9
Атбасар	361	59	16,3
Бұланды	166	120	72,2
Бурабай	612	396	64,7
Егіндікөл	39	29	74,3
Еңбекшілдер	198	117	59
Ерейментау	254	130	51,1
Есіл	105	45	42,8
Жақсы	124	72	58
Жарқайын	115	80	69,5
Зеренді	541	189	34,9
Қорғалжын	51	42	82,3
Сандықтау	209	133	63,6
Целиноград	393	244	62
Шортанды	192	105	54,6

Инклюзивті тәжірибені енгізу бойынша тәжірибені тарату үшін Көкшетау қ. №19 орта мектеп базасында инклюзивті тәжірибелерде дамыту бойынша ресурс орталығы, сондай-ақ инклюзивті тәжірибелерді енгізу бойынша 42 тірек білім беру ұйымдары құрылды (22 мектеп, 19 балабақша, 1 колледж).

5295 оқушы тасымалдаумен қамтамасыз етілді, бұл 100% құрады, тасымалдау үшін 165 автокөлік құралы қатыстырылды.

Техникалық және кәсіптік білім беру

Қазіргі уақытта облыста 20983 оқушылар құрамымен 39 ТжКББ ұйымдары жұмыс жасайды (30 мемлекеттік, 9 жеке меншік). Кадрлар даярлаудың құрылымында техникалық, технологиялық, ауыл шаруашылығы мамандықтары басым.

Типтік жастағы (14-24) жастарды техникалық және кәсіптік біліммен қамту үлесі 2015 жылмен салыстырғанда өскен: 2014 ж. – 18,9%, 2015 ж. – 16,4%, 2016 ж. – 16,8% (2015 жылы орташа республикалық деңгейі – 16,1%).

ТжКББ ұйымдарының жоғары және бірінші біліктілік санаттары бар оқытушылардың үлесі 2014 ж. 47,5%-дан 2016 ж. 44% - ға дейін төмендеді. 2015 жылы бұл көрсеткіш 47% құрады. Көрсеткіштің төмендеу себептері зейнет жасына жеткендерді жұмыстан босату және көші-қон болып табылады.

ТжКББ жүйесінде 1954 инженерлік-педагогикалық қызметкер жұмыс істейді (2015 жылы 1868 жұмыс істеді).

ТжКББ-де оқыту 94 кәсіп пен мамандық және 139 біліктілік бойынша жүргізіледі. Облыс өңірлерінің индустриялық-инновациялық дамуы жобалары үшін мамандарды даярлау басым болып табылады.

«Жұмыспен қамту Жол картасы-2020» бағдарламасын іске асыру аясында жыл сайын халықты даярлау, қайта даярлау және біліктілігін арттыру жүргізіледі. Ағымдағы жылы Ақмола облысы жұмыспен қамтуды және әлеуметтік бағдарламаларды үйлестіру басқармасының жоспарына сәйкес 64 адам қайта даярлаумен және 22 адам кәсіби даярлықпен қамтылды.

Соңғы бес жылда техникалық және кәсіптік білімі бар мамандар даярлауға мемлекеттік тапсырыс тұрақты болып қалуда. 2016 - 2017 оқу жылында күндізгі бөлімде білім алатын студенттердің 76% (2014-2015 оқу жылы 72%) мемлекеттік білім тапсырысы бойынша оқиды.

2015-2016 оқу жылының қорытындысы бойынша 6784 түлектің 5075-і жұмысқа орналастырылды (74,8%), мемлекеттік тапсырыс бойынша 3744 түлектің 2781 адамы (74,3%) жұмысқа орналастырылды. Түлектердің жұмыспен қамтылуын ескеретін болсақ (жоғары оқу орындарында оқиды - 665, техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарында оқиды - 30, әскери қызметке шақырылды - 289, Қазақстан Республикасынан тысқары кеткендер - 85, декреттік демалыс - 191) жұмысқа орналастыру және жұмыспен қамту көрсеткіші 6335 адамды (93,4%) құрады.

Соңғы 3 жылда 7 экономика салалары бойынша (металлургия және машина жасау, сервис, көлік (салалар бойынша), құрылыс, тау-кен өнеркәсібі, ауыл шаруашылығы) дуальді оқытуды табысты енгізген колледждер саны 23-ке жетті және барлық мемлекеттік ТжКББ ұйымдарынан 70% құрайды. Дуалды оқытумен 21 мамандық және 27 біліктілік бойынша 1200-ге жуық студент қамтылды. Дуальді оқыту аясында облыста ТжКББ ұйымдары, кәсіпорындар мен кәсіпкерлер Палатасымен 163 үшжақты шарттар мен 7 қамқорлыққа алу туралы шарттары жасалды.

Қаладан тыс жерлерден келген студенттерге 26 ТжКББ ұйымдарында жатақхана бар, онда 4 мыңнан астам студент тұрады. Ауылдық жерлерден

келетін студенттердің саны көп болғандықтан (60% астам) жатақханаларға деген негізгі қажеттілік Көкшетау (1 бірлік), Степногорск (2 бірлік), Атбасар (1 бірлік) қалаларында орналасқан ТЖКББ оқу орындарында бар.

Денсаулық сақтау

2015 ж. облыстағы ауруханалар саны 38 бірлікті құрады (2013 ж. – 41 бірлік, 2014 ж.-40бірлік). 2015 ж. күндізгі стационарлардың 2013 ж. салыстырғанда 25 бірлікке ұлғаюы байқалуда.

2013-2015 жж. дәрігерлер саны 48 адамға азайып, 2202 адамды құрады. Сонымен қатар 10 мың халыққа есептегенде облыста дәрігерлермен қамтамасыз етілу (29,6) орташа республикалық деңгейден (39,5) төмен.

2015 ж. орта медициналық персонал саны 2013 ж. салыстырғанда 90 адамға қысқарып, 6796 адамды құрады, сонымен қатар 10 мың халыққа есептегенде (91,3) орташа республикалық деңгейден (92,8) төмен.

Медициналық кадрлардың тапшылығына байланысты 2015 ж. шәкіртақыларды бөлу кезінде медициналық мамандықтар бойынша оқитын жастарға артықшылық берілді.

Өңірде 2013- 2015 жылдар аралығында туу кезіндегі күтілетін өмір ұзақтығы (КӨҰ) орташа 2,3 жасқа өсті (62-кестені қараңыз).

62 кесте – Туу кезіндегі күтілетін өмір ұзақтығы (жыл саны), 2013-2015 жж.

	2013	2014	2015
Барлығы	68,3	69,8	70,6
Ерлер	63,4	64,8	65,7
Әйелдер	73,3	74,9	75,4

Алайда осы көрсеткіш ҚР басқа өңірлерімен салыстырғанда төмен (ҚР өңірлері арасында 13-орын). Бұған қоса, облыста ерлер мен әйелдердің күтілетін өмір ұзақтығында үлкен айырмашылық сақталуда (9,7 жас).



9 сурет – Өңірлер бойынша туу кезінде күтілетін өмір ұзақтығы (жыл саны), 2015 ж.

Облыста қайтыс болудың жалпы көрсеткіші жоғары болып қалуда (республикада 4-орын). Дегенмен де, осы көрсеткіштің 2013 ж. 100 мың халыққа шаққанда 1093,7 оқиғадан 2015 ж. 1004,2 оқиғаға дейін төмендеуі байқалуда.

Облыс халқының қайтыс болуының негізгі себебі қан айналым жүйесінің аурулары болып қалуда, 2015 ж. 100 мың халыққа шаққанда 309,5 оқиғаны құрады.

Ақмола облысы халқының қайтыс болу себептерінің құрылымында екінші орында қатерлі ісік тұр, олардың көрсеткіштері азаю үрдісіне ие (2015 ж. 100 мың халыққа 127,3 оқиға, 2013 ж. – 154,9).

Соңғы үш жылда бала өлімі көрсеткішінің оңтайлы динамикасы байқалады 11,84-тен (2013) 8,13 (2015) оқиғаға дейін 1000 тірі туғанға. Осы көрсеткіш бойынша ҚР өңірлердің арасында 5 орында және республикалық деңгейден төмен (9,37) болып келеді.

Соңғы үш жылда ана өлімі көрсеткішінің құбылмалы серпіні байқалуда.

Ақмола облысы ана өлімі жоғары болу жағынан ҚР өңірлерінің бірі болып табылады. 2015 ж. 100 мың туғанға ана өлімі 25,9 құрады.

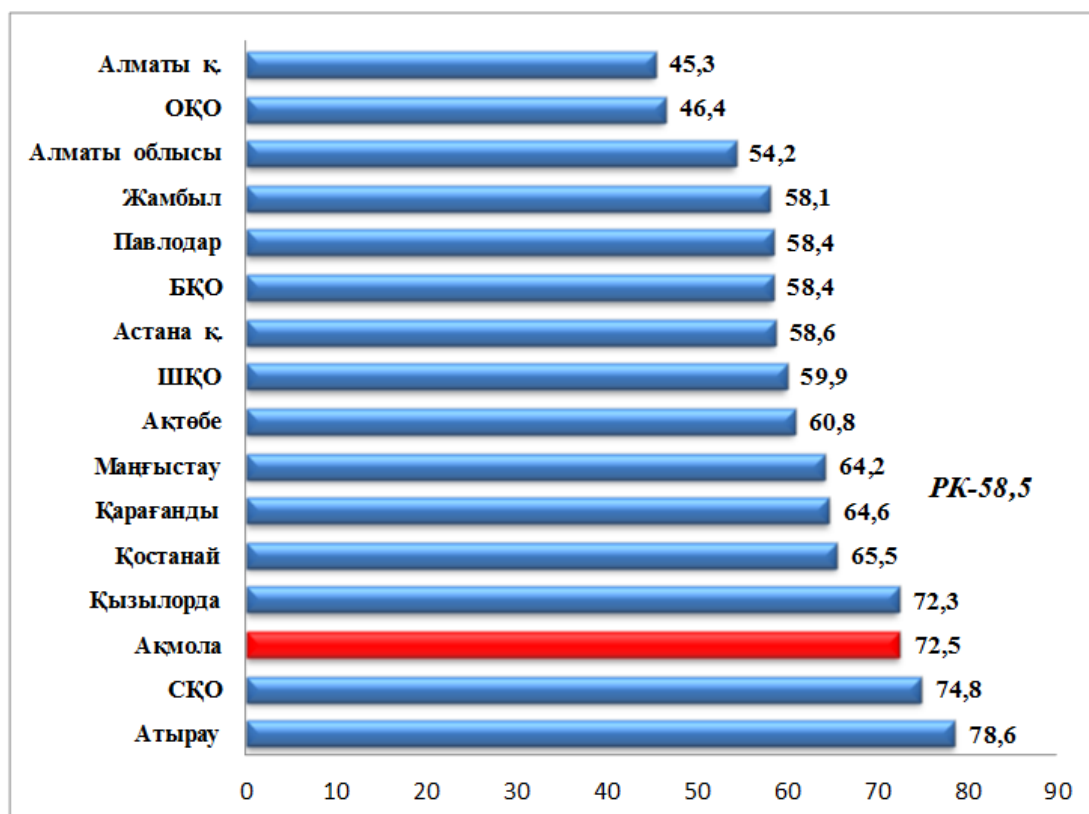
Сонымен қатар Ақмола облысы АИТВ-инфекциялармен ауыру бойынша салыстырмалы төмен деңгейі бар өңірлерге жатады. Дегенмен де, соңғы үш жылда АИТВ тасымалдаушылар санының 54-тен 75-ке дейін ұлғаюы байқалуда(63-кестені қараңыз).

Көкшетау, Атбасар, Степногорск қалалары және Жарқайың мен Ақкөл және Ерейментау аудандары қолайсыз аудандар болып есептеледі².

63 - кесте – Халықтың АИТВ-инфекциялармен ауыру көрсеткішінің серпіні, 2013-2015 жж.

	2013	2014	2015
АИТВ туындаған ауру			
- абсолютті сандар	2	0	4
- 100 мың адам халыққа	0,27	0,00	0,95
АИТВ тасымалдаушылар			
- абсолютті сандар	55	60	75
- 100 мың адам халыққа	7,49	8,15	10,2

2015 ж. қорытындысы бойынша Ақмола облысы ҚР-да туберкулезбен ауыру бойынша 13-орында орналасқан.



10 - сурет – 100 мың адамға шаққанда туберкулезбен ауыру (өмірінде алғаш рет белгіленген диагнозбен), 2015 ж.

Сонымен бірге соңғы үш жылда туберкулез бойынша жағдайдың жақсаруы байқалуда (64-кестені қараңыз).

64 - кесте – Туберкулез бойынша көрсеткіштер динамикасы, 2013-2015 жж.

Көрсеткіштер	2013	2014	2015
100 мың адамға шаққанда туберкулезбен ауыру (өмірінде алғаш рет белгіленген диагнозбен)	86.4	77.6	72,5
- қалалық жерде	161.8	129.1	92,4
- ауылдық жерде	78.7	31.6	54,7
100 мың адамға шаққанда туберкулезден адам өлімі	4,4	4,9	4,9
Туберкулезден қайтыс болғандар саны	32	36	36

Оған қоса туберкулезбен ауыру деңгейі қалалық жерде ауылдық жермен салыстырғанда 1,5 есе жоғары.

Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау

Ақмола облысы өз бетінше жұмыспен қамтылған халық үлесінің ең жоғары деңгейімен ҚР өңірлерінің бірі болып табылады (ҚР өңірлерінің арасында 8 орын). 2013-2015 ж.ж. ішінде динамикасында 168,2 мың адамнан (40,1%) 156,3,6 мың адамға дейін (37,0%) өз бетінше жұмыспен қамтылған халық үлесінің төмендеуі байқалады.

Сол мезетте облыстың өз бетінше жұмыспен қамтылған халық құрылымында өнімді жұмыспен қамтылғандар басым болып тұр (78,6%).

Өңірде өнімсіз жұмыспен қамтылған халықтың үлесі (21,4% немесе 33,4 мың адам) орта республикалық деңгейінен төмен болып тұр (22,0%).



11 сурет - 2015 ж. жұмыспен қамтылған халықтың жалпы санындағы өзін-өзі жұмыспен қамтыған тұрғындардың үлесі, %



12 сурет –2015 ж. өзін-өзі жұмыспен қамтыған халықтың жалпы санындағы өнімсіз өзін-өзі жұмыспен қамтыған халықтың үлесі, %

ҚР ҰЭМ статистика жөніндегі комитетінің мәліметтеріне сәйкес Ақмола облысында 71,1% жұмыспен қамтылған халықтың экономикалық қызметі ауыл, орман және балық шаруашылығы болып табылады, 43,3% - көтерме және бөлшек сауда; автокөліктер мен мотоциклдердің жөндеуі, 38,8% - құрылыс, 34,4% - көлік және қаттау.

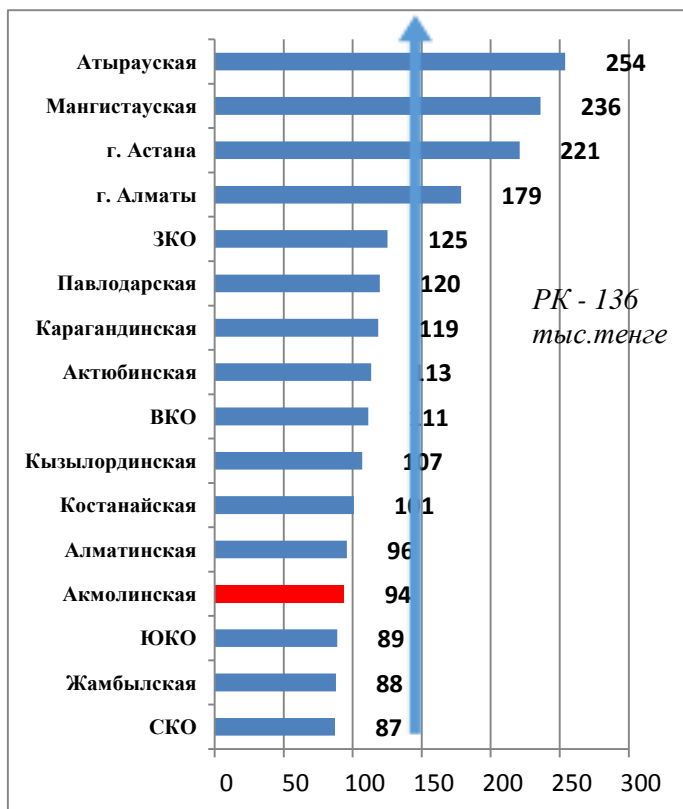
Экономикалық белсенділіктің осындай нысандарының төменгі өнімділігі төмен табыстарға әкеледі, осылайша бейресми секторда өз бетінше жұмыспен қамтылғандардың арасында кедейлік шегін арттырады. Сонымен қатар, өз бетінше жұмыспен қамтылғандардың бөлігінде тек ғана жеке үй-жайлары, сатпайтын азық-түліктері бар, ал олар өндіретін барлық зат жеке тұтынуға кетеді. Өз бетінше жұмыспен қамтылғандардың басты бөлігі ауылдық жерлерде тұрады, осында жұмыс орындарының нарығына шектеу қойылды, жұмыс туралы ұсыныс тек ғана ауылдық шаруашылықта аз төленетін жұмыстарға бар. Сондықтан ресми экономикаға бейресми секторын біріктіру облыстың күн тәртібіндегі маңызды мәселе болып қалуда. Сонымен қатар, болашақта өңірде шағын кәсіпкерліктің бәсекеге қабілеттілігінің негізі болып мынадай салалар болуы тиіс, атап айтқанда: өндіруші өнеркәсіп, қызмет көрсету саласы, туризм, құрылыс, осылар ЖӨӨ ең жоғары өсіміне әкеледі және жұмыс орындарының көп санын құруға және өңірдің іскери белсенділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Ақмола облысында жұмыссыздық деңгейі 2013-2015 жылдарда 5,2% (22,9 мың адам) 4,9%-ға дейін (21,3 мың адам) 0,3 пайыздық пунктіне қысқарды. Ақмола облысы аудандарының тұрғысында еңбек нарығының индикаторлары 2015 жылдың ішінде мынадай күйде қалыптасуда (65 кестені қ.).

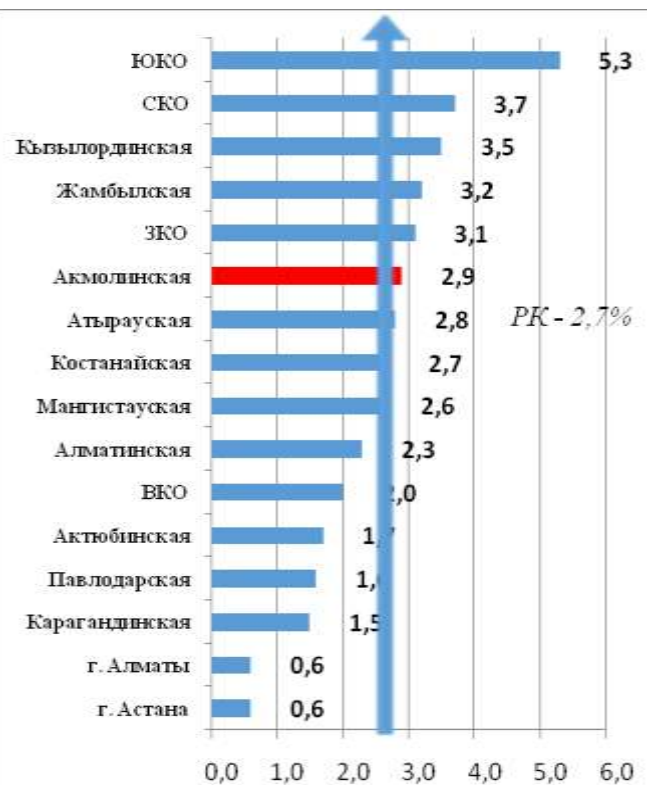
65 кесте – Ақмола облысы аудандарының тұрғысында еңбек нарығының индикаторлары, 2015 ж.

	Жұмыссыздық деңгейі, %	Жастар жұмыссыздығының деңгейі, % (15-28 жас аралығында)	Өз бетінше жұмыспен қамтылғандардың деңгейі, %
Облыс	4,9	3,0	36,9
Көкшетау қ.	4,2	1,8	22,4
Степногорск қ.	4,2	2,4	26,5
Ақкөл	5,3	4,0	39,9
Аршалы	5,3	3,0	48,9
Астрахан	5,4	2,8	46,3
Атбасар	5,2	2,4	43,3
Бұланды	5,4	3,5	58,0
Бурабай	4,9	3,7	39,7
Егіндікөл	5,2	1,9	23,0
Еңбекшілдер	4,8	4,3	31,0
Ерейментау	5,2	3,5	39,0
Есіл	5,3	3,2	30,4
Жақсы	5,2	2,8	35,7
Жарқайың	5,5	3,9	27,1
Зеренді	5,4	5,3	38,6
Қорғалжын	5,1	1,1	37,6
Сандықтау	5,2	3,6	39,2
Целиноград	5,1	3,4	53,7
Шортанды	5,2	5,9	50,8

2013-2015 жылдары ішінде динамикада 3,9%-н 2,9%-ға дейін күнкөріс минимумы шамасынан төмен табыстары бар халық үлесінің төмендеуі байқалуда. Алайда бұл көрсеткіш орта республикалық деңгейден асуда (ҚР – 2,8%) және осы көрсеткіш бойынша Ақмола облысы ҚР өңірлерінің арасында 6 орынды алады.



13 сурет– 2015 ж ҚР өңірлері бойынша 2015 ж орташа еңбек ақысы, мың теңге



14 сурет – 2015 ж. ҚР өңірлері бойынша күнкөріс минимумы шамасынан төмен табыстары бар халықтың үлесі, %

Әлеуметтік қорғау салаларының басты көрсеткіштері 2013-2015 жылдарда мынадай күйде болды (66 кестені қ.).

66 кесте – Әлеуметтік қорғау салаларының басты көрсеткіштері, 2013 – 2015 ж.ж.

Көрсеткіштер	2013	2014	2015
Жұмысқа орналастыру мәселесі бойынша өтінішпен жүгінген адам санынан жұмысқа орналасқандардың үлесі, %	95,8	98,0	96,4
Құрылған жұмыс орындарының саны, соның ішінде тұрақты, бірлік.	10653	11 141	11 864
Жұмыспен қамтуға көмек көрсету үшін өтінішпен жүгінген еңбекке қабілетті жастағы мүгедектердің жұмысқа орналастырылғандардың саны, адам	346	671	483
Тартылатын шетелдік жұмыс күшінің құрамындағы білікті мамандардың үлесі, %	56,0	56,0	82,8

Ақмола облысының еңбек инспекциясы басқармасының мәліметтеріне сәйкес 2013-2015 жылдары ішінде 1000 қызметкерге (Кч) жазатайым оқиғалардың жиілігінің коэффициенті бір деңгейде сақталуда - 0,3, ал 2016 жылдың қаңтар-қыркүйек ішінде 0,14 құрады.

2014 жылы анықталған бұзушылықтардың жалпы санынан еңбек заңнамасының жойылған бұзушылықтарының үлесі 2014-2016 жылдары ішінде динамикада 98% құрады, 2015 жылы - 99% және 2016 жылға жоспар кезінде – 95,2%, 2016 жылдың 3 тоқсаны ішінде 99% құрады.

Ақмола облысының жұмыспен қамту картасына сәйкес 2015-2017 жылдарға арналған еңбек ресурстарында жалпы қажеттілік 34,4 мың адамды құрайды (67 кестені қ.).

67 кесте – Экономика секторлары бойынша еңбек ресурстарына қажеттілік, 2015 -2017 ж.ж.

	2015	2016	2017
Еңбек ресурстарына қажеттілік, адам	12948	11145	10337
Ауыл, орман және балық шаруашылығы	2670	2363	2457
Тау-кен қазу өнеркәсібі	295	230	181
Өңдеу өнеркәсібі. Электр, жылу.сүмен жабдықтау, су тарту және шығынды жинау	1188	671	581
Құрылыс	5457	4721	4045
Көлік және қаттау	298	305	269
Ақпарат және байланыс, қаржылық және сақтандыру қызметі, жылжымайтын мүлікпен операциялар	292	250	236
Қызмет көрсету, көтерме бөлшек саудасы	1099	1288	1512
Білім беру, денсаулық сақтау, әлеуметтік қызметтер, өнер, ойын-сауық және демалыс	1258	1069	794
Мемлекеттік басқару	391	248	262

2015-2017 жылдарда еңбек нарығын толықтыруды ескере отырып, орта мерзімді кезеңде еңбек ресурстарының оң теңгеріміне жету күтілуде (68 кестені қ.).

68 кесте – 2015-2017 жылдарда еңбек ресурстарының теңгерімі.

	2015	2016	2017
Еңбек ресурстарына қосымша қажеттілік, адам	12948	11145	10337
Еңбек ресурстарын дайындау, адам	14024	12196	11349
Еңбек ресурстарының теңгерімі (+ артылу, - тапшылық), адам	+1076	+1051	+1012

Әлеуметтік көмек алушыларының санында төмендеуге беталыс байқалуда. Сол мезетте арнайы әлеуметтік қызметтер көрсетумен тартылған адамның салыстырмалы салмағының динамикасы өзгеруде (оны алуға мұқтажды адамның жалпы санында) (69 кестені қ.).

69 кесте – Халықтың әлсіз тобын қолдау, 2013-2015 ж.ж.

Көрсеткіштер	2012	2013	2015 факт
Атаулы әлеуметтік көмек алушыларының санынан еңбекке қабілеттілердің үлесі	32,5	32,1	30,3

Арнайы әлеуметтік қызметтер көрсетумен тартылған адамның салыстырмалы салмағы(оны алуға мұқтажды адамның жалпы санында)	96,5	96,4	97,0
Жеке сектор субъектілерімен көрсетілетін арнайы әлеуметтік қызметтермен тартылған адамның үлесі (соның ішінде үкіметтік ұйымдармен)	8,2	8,6	3,2
МАӘК алушыларының саны	2030	1525	737
18 жасқа дейінгі балаларға ай сайынғы мемлекеттік жәрдемақы алушыларының саны	12 778	10 088	7163
Тұрғын үй көмек алушыларының саны	6127	5314	4072

Ақмола облысында Шығыс Қазақстан және Жамбыл облыстарымен қатар 2014 жылдан бастап «Өрлеу» шартты ақшалай көмекті енгізу бойынша пилоттық жобасы іске асырылуда.

Мәдениет

2016 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша Ақмола облысының аумағында 2 кәсіби драмалық театр, 11 музей, 380 кітапхана және 269 клуб, 1 облыстық филармония, 1 облыстық халық шығармашылығы және мәдени демалыс орталығы, 1 тарихи-мәдени мұраны қорғау және пайдалану орталығы жұмыс істейді.

Театрлар Көкшетау қаласында орналасқан. Театрларға келушілердің саны 2015 ж. 59,1 мың адамды құрды.

Облыстық музейлер Көкшетау және Степногорск қалаларында, сондай-ақ, Атбасар, Бурабай, Ерейментау және Целиноград аудандарында орналасқан. Облыстық бюджет есебінен қаржыландырылады. Музейлерге келушілердің саны 2015 ж. 209,0 мың адамды құрды.

Соңғы 3 жыл ішінде ауылдық жерден халықтың кетуіне байланысты кітапханалар мен клубтар желісі санының азайғаны байқалады. (70 кестені қ.).

2015 ж. кітапханаларға келушілердің саны 258,1 мың адамды құрды.

Қолданыстағы мемлекеттік бағдарламалардың арқасында соңғы 3 жыл ішінде 26 мәдениет нысанына жалпы сомасы 786,0 млн. теңгеге күрделі жөндеулер жүргізілді және 174 жұмыс орны құрылды. Мемлекеттік –жеке меншік әріптестік аясында мәдениет кәсіпорындары облыстың шаруашылық жүргізуші субъектілерімен және коммерциялық құрылымдарымен тығыз қызмет істеп келеді. Мәдениет нысандарының МТБ нығайтуға және ағымдағы жөндеу жұмыстарын жүргізуге 60 меморандум жасалды. Осылайша, мәселен, 2015ж. ауылдық клубтардың МТБ нығайтуға және жөндеуге бизнес –құрылымдар 140 млн. тг аса қаражат жұмсады.

70-кесте –Ақмола облысының мәдени нысандары, 2013 – 2016ж.

Атауы	2013 жыл	2014 жыл	2015 жыл	2016жылдың 9 айы
Клубтар	279	278	269	269
Кітапханалар	388	382	380	378
Музейлер	11	11	11	11
Театрлар	2	2	2	2
Концерттік ұйымдар	1	1	1	1
Облыстық халық шығармашылық орталығы	1	1	1	1
Тарихи-мәдени мұраны қорғау және пайдалану орталығы	1	1	1	1

Оң көрсеткіштермен қатар оларды жою жөніндегі әрекетті шешімдерді талап ететін бірқатар проблемалық мәселелер бар. 2016 жылғы 1 қаңтарға арналып өткізілген мониторингтің нәтижесі бойынша 600-ден 800-ге дейін халық саны бар 53 елді мекенде мәдениет ошағы жоқ.

Мұрағат ісі

Қазіргі таңда облыста 21 мұрағат мекемесі (1 облыстық, 3 қалалық, 17 аудандық) қызмет етуде, онда облыстың мұрағат қоймаларындағы 5279 қорда 1 326 269 іс мемлекеттік сақталуда жатыр. Оның ішінде 859 411 сақтау бірлігі – басқармалық құжаттама, 6 758 – жеке тектік құжаттар, 873 – ғылыми-техникалық, 20 802 – фотоқұжат, 702 – дыбыс-бейнелік құжаттама, 437 693 құжат – жеке құрам бойынша.

2015 жыл мен 2016 жылдың 9 айы ішінде 15629 сақтау бірлігінің табиғи жағдайы жақсартылды, мемлекеттік сақтауға 39008 сақтау бірлігі қабылданды.

Мемлекеттік мұрағаттар көрсететін ақпараттық қызметтерді жыл сайын 20 мың азамат пайдаланады. Қызметтердің негізгі түрлері жұмыс тәжірибесін растрау, жалақы мөлшері, оқу туралы мәліметтер, сондай-ақ генеалогиялық сұраулар, жер учаскелерін бөлу фактілерін растау, капиталдық салымдар, ұйымдардың атауын өзгерту және меншік нысанын өзгертуі туралы және т.с.с. сұраулар болып табылады. Ақмола облысының мемлекеттік мұрағаттары пайдаланушылардың жеке жүгінулері арқылы тікелей мұрағаттарда, электрондық немесе пошталық байланыс арқылы, 2012 жылғы тамыздан бастап халыққа қызмет көрсету орталықтары және «электронды үкімет» веб-порталы арқылы балама негізде жүзеге асатын «Мұрағат анықтамаларын беру» мемлекеттік қызметін көрсетеді. 2015 жыл мен 2016 жылдың 9 айы ішінде 40176 мемлекеттік қызмет көрсетілді, соның ішінде ХҚКО арқылы - 15474 (38 %), пошталық байланыс арқылы - 14864 (36 %), электронды үкімет» веб-порталы арқылы - 9317 (23 %).

Мемлекеттік қызметті тиімдірек және сапалы орындау үшін белсенді түрде ақпараттық-іздістіру жүйелері жасалуда: бұл ажетті ақпаратты іздістіруде мұрағатшылар мен зерттеушілерге көмектесетін «Мұрағат қоры», «Толымдау көздері», «Марапатталғандар», «Нотариалдық әрекеттер» және т.б. деректер базалары.

Халық мәдениетін және өткен шаққа қызығушылығын арттыру бойынша жұмыс жүргізілуде. Осы мақсаттарда баспа жобаларына, көрмелерге белсенді қатысу жүргізілуде, экскурсиялар, мектеп сабақтары, лекциялар, «дөңгелек үстелдер», кездесулер өткізілуде және БАҚ-нда жарияланымдар мен хабарламалар әзірленуде.

Мұрағат құжаттарын әйгілендіру және мәдени-ағарту жұмысын дамыту мақсатымен түрлі тақырыптардағы мұрағат құжаттарының тұрақты және жылжымалы фотокөрмелері кең көлемде қойылады. Тек 2013-2015 жылдары және 2016 жылдың 9 айы ішінде ғана 115-тен астам түрлі көрме ресімделген.

Жыл сайын облыстық, қалалық және аудандық газеттерде шамамен 60 мақала жарияланады, телесюжеттер шығады.

Мемлекеттік мұрағаттардың материалдық-техникалық базаларын жаңарту бойынша да шаралар қолданылды. Облыстық мемлекеттік мұрағаттың көрме залы мен баспалдақ маршының, Атбасар ауданының мемлекеттік мұрағаты қасетінің ағымдағы жөндеуі аяқталды, көрме стендтері дайындалды, Ақкөл ауданының күрделі жөндеу жұмыстары аяқталды, Егіндікөл, Жарқайың аудандарының мемлекеттік мұрағаттарында автоматтандырылған ұнтақты өрт сөндіру жүйесі орнатылды, Степногорск қаласының, Бұланды, Ерейментау және Сандықтау аудандарының мемлекеттік мұрағаттарында металл стеллаждар сатып алынды, Жақсы ауданының мемлекеттік мұрағатында метал қоршаулар орнатылды.

Сонымен бірге, салада мұрағат мекемелерінің материалдық-техникалық базасын жақсарту және жаңа технологиялар енгізу қажеттілігі бар.

Барлық аудандық және қалалық мұрағаттар (облыстық және Көкшетау қаласынан басқа) бейімделген ғимараттарда немесе талаптарға сай келмейтін үй-жайларда орналасқан. 21 мемлекеттік мұрағаттың 12-сінде ғана өз ғимараты бар, 9-ы (Степногорск қаласының, Аршалы, Бұланды, Бурабай, Зеренді, Қорғалжын, Сандықтау, Целиноград және Шортанды мемлекеттік архивтері) үй-жайларды жалға алуда. Мобильді стеллаждар, құжаттарды сандық форматқа ауыстыру үшін сканерлер сатып алу қажеттілігі бар.

Облыстық мемлекеттік мұрағатты заманауи компьютерлік техникамен жабдықтау мұрағаттік құжаттарды жаңа тасымалдаушыларға көшіру, құжаттардың табиғи сақталуын қамтамасыз ету, аса құнды құжаттардың сақталу мерзімдерін ұзарту, өңі өшіп бара жатқан мәтіндерді қалпына келтіру бойынша жұмыстарды белсенділендіруге мүмкіндік жасайды.

Тілдерді дамыту

Өңірде мемлекеттік тілді білетін халық үлесінің артуы байқалуда. Жергілікті атқарушы органдардың ведомстволық есептеріне сәйкес берілген көрсеткіш 2011 жылы 51%-ды, 2012 жылы 52%-ды, 2013 жылы 53,1%-ды, 2014 жылы 60%-ды, 2015 жылы 62%-ды құрады.

Мемлекеттік органдардың жалпы құжат айналымындағы мемлекеттік тілде іс жүргізу үлесі жыл сайын өсуде: 2012 ж. – 90 %, 2013 ж. – 92%, 2014 ж. – 94%, 2015 ж. – 95%.

Бүгінде облыста 206 балабақшабар, оның 64-і қазақ тілді, 115-і аралас тілді, 27-сі орыс тілді балабақшалар. Оларда жалпы саны 26001 бүлдіршін оқиды, оның 16283-і (63 %) қазақ тілінде тәрбиеленеді. Шағын орталықтарға келсек, олардың жалпы саны облыс бойынша – 371. Олардың 175-і қазақ тілінде, 42-і аралас тілде, 154-і орыс тілінде білім береді. Бұл мекемелерде 9161 бүлдіршін тәрбиеленуде, оның 4078-і (44,5%) қазақ тілді топтарда оқиды.

Биыл облыс бойынша 572 мектеп бар, оның ішінде қазақ мектептері – 161, аралас мектептер – 221, орыс мектептері – 190. Оқушылардың жалпы саны – 114695, оның 54597-сі, яғни 48 %-ы қазақ сыныптарында оқиды.

Соңғы жылдардағы қазақ сыныптарында оқитын балалар санының динамикасы келесідей: 2012 жылы - 43%, 2013 жылы – 44,7%, 2014 жылы – 46%, 2015 жылы – 47%.

Облыстағы газеттерде 35 айдар мемлекеттік тілді насихаттауға бағытталған. Облыстық телеарнада берілетін барлық хабарлардың 69%-ы, радиода 50%-ы қазақ тілінде таратылды.

Қазір облыс бойынша 19 орталық жұмыс істейді (*16 аудандық, 2 қалалық және облыстық орталық*). Олардың 17-сінде қазақ және ағылшын тілдері, қалғанында қазақ тілі үйретіледі.

2013-2014 оқу жылы мемлекеттік тілді 3865 тыңдаушы оқыды. Сертификат алғандар саны 1568 тыңдаушы, оның ішінде 686-сы мемлекеттік қызметші, 552 -сі азаматтық қызметкер. Ағылшын тілін оқығандар саны - 428, сертификат алғандар саны 275 тыңдаушы, оның 122-сі мемлекеттік қызметші, 152-сі азаматтық қызметкер.

2014-2015 оқу жылы мемлекеттік тілді 4111 тыңдаушы оқыды. Сертификат алғандар саны 1944 тыңдаушы, оның ішінде 791-і мемлекеттік қызметші, 1153 -і азаматтық қызметкер. Ағылшын тілін оқығандар саны - 365, сертификат алғандар саны 365 тыңдаушы, оның 179-ы мемлекеттік қызметші, 186-сы азаматтық қызметкер.

2015-2016 оқу жылы мемлекеттік тілді 4009 тыңдаушы оқыды. Сертификат алғандар саны 1220 тыңдаушы, оның ішінде 491-і мемлекеттік қызметші, 729-ы азаматтық қызметкер. Ағылшын тілін оқығандар саны - 368, сертификат алғандар саны 368 тыңдаушы, оның 176-сы мемлекеттік қызметші, 192-сі азаматтық қызметкер.

Сонымен бірге тілдерді дамыту аясында бірқатар проблемалар бар:

- Зеренді, Бұланды, Еңбекшілдер және Жақсы аудандық Тілдерді оқыту орталықтары кабинеттерінің материалдық-техникалық базамен жабдықталуы талапқа сай емес.
- Идеологиялық көзқарас тұрғысынан облыстың көптеген елді мекендері мен олардың құрамдас бөліктерінің атауы ескірген. Атбасар, Ақкөл, Ерейментау аудандары олардың атауын өзгерту бойынша кезең-кезеңмен жұмыс жүргізуде. Жақсы, Бурабай, Жарқайың, Бұланды, Астрахан, Зеренді, Сандықтау аудандарында ономастика бойынша жұмысты бастау қажет.
- Көпшілік аудандар мен қалаларда көрнекі ақпарат пен жарнамалар тілі «Тілдер туралы» ҚР Заңының талаптарына сәйкес келмейді.

Дене шынықтыру және спорт

2013-2015 жылдары дене шынықтыру ұжымдарының саны 12 бірлікке өсті және 2015 жылы 1165 бірлікті құрады. Қарастырылып отырған кезеңде дене шынықтыру және спортпен шұғылданатындардың саны 2,8% ұлғайды және 2015 жылы 184,5 мың адамды құрады, оның ішінде 57,1 % ауылда.

Шұғылданушылардың жалпы санынан 82,4%-ы спорт түрлері бойынша топтар мен секцияларға барады, клубтарда, шынықтыру-сауықтыру бағытындағы топтар – 17,6%, ақылы топтар – 12,8%.

Спорт және халықты салауатты өмір салтына қалыптастыру саласында 1945 мамандар жұмыс жасайды, оның ішінде тек қана 74,8 %-ы жоғары дене шынықтыру білімдері бар (орташа алғанда ҚР бойынша – 91,5%).

Соңғы үш жылда барлық жастағы жүйелі түрде дене шынықтыру және спортпен шұғылданатын халықтың қамтылуының өсу тенденциясы байқалады: 2013 жылы 22,0% 2015 жылы 24,8% дейін.

2015 жылы дене шынықтыру және спорттың даму көрсеткіштері Ақмола облысының аудандары бөлінісінде келесідей болды (71 кестені қ.).

71 кесте – Ақмола облысының аудандары бөлінісінде 2015 жылы дене шынықтыру және спорттың даму көрсеткіштері

	Жүйелі түрде дене шынықтыру және спортпен шұғылданушылар саны, барлық жастағы халықтың қамтылуы, %	Халықтың 1000 адамға дене шынықтыру және спортпен шұғылдану үшін қолжетімді нысандардың саны, бірлік	Балалар мен жасөспірімдердің жалпы санынан балалар мен жасөспірімдер спорт мектептерінде, дене тәрбиесі дайындығының балалар мен жасөспірімдер клубтарында дене шынықтыру және спортпен шұғылданатын балалар мен жасөспірімдердің қамтылуы, %
Облысы	24,8	21	13,6
Көкшетау қ.э.	20,4	6	20,5
Степногорск қ.э.	24,9	2	21,3
Ақкөл	25,4	1	11,1
Аршалы	28,3		14,9
Астрахан	27,7		12,9
Атбасар	25,0	1	11,8
Бұланды	27,5		16,5
Бурабай	25,0	3	8,2
Егіндікөл	27,3		19,0
Еңбекшілдер	24,7	1	16,9
Ерейментау	26,8		14,0
Есіл	25,9	1	8,8
Жақсы	25,9	2	17,5
Жарқайын	29,2	1	13,5
Зеренді	28,4	2	9,9
Қорғалжын	21,0		21,1
Сандықтау	27,5		22,0
Целиноград	24,6		3,3
Шортанды	26,5	1	7,7

2013-2015 жылдары спорт мектептері мен балалар мен жасөспірімдер клубтарының секцияларында дене шынықтыру және спортпен шұғылданатын балалар мен жасөспірімдердің қамтылуы облыс бойынша 11,7%-дан 13,6 % артты. Аталған көрсеткіш бойынша 18% жоғары қамтылумен Қорғалжын, Сандықтау, Егіндікөл аудандары мен Көкшетау, Степногорск қалалары алда келеді. Целиноград, Бурабай, Шортанды және

Есіл аудандарында балалар мен жасөспірімдердің қамтылуы төмен болып отыр (10% төмен).

72 кесте – Дене шынықтыру және спорт жұмысының нәтижелері, 2013-2016 жж.

	2013	2014	2015	2016
Спорт мектептерінің саны, бірлік	29	29	29	29
дамытылатын спорт түрлерінің саны (олимпиадалық/ олимпиадалық емес), бірлік.	42 (22/20)	41 (21/20)	41 (20/21)	41 (20/21)
Дайындалды (СШК/СШ/ХКСШ), адам.	150/52/7	516/50/5	255/19/3	262/37/9
ұлттық құраманың құрамына енгендер, адам	323	340	323	293
Республикалық және халықаралық жарыстарда иеленген медальдар саны (ҚР/Азия/әлем), мед..	468/15/20	519/45/12	555/62/14	512/20/11

2015 жылы спорт ғимарат саны 2230 нысанды құрады. Оның ішінде 21 спорттық кешендер, 605 спортзалдары, 1212 жабық ғимараттар. Сонымен бірге нысандардың көбеюі, негізінде, жабық ғимараттар есебінен болады, оның үлесі нысандардың жалпы санына 54,3% -ды құрайды. Спорттық нысандардың жалпы санынан 72,2% спорттық құрылыстар білім беру жүйесіне қарайды, 3,8% - БЖСМ, 24% - басқа ведомстваларға қарайды, 5,7% - жеке.

73 кесте – Халықтың спорт құрылыстарымен қамтылуы, 2015 ж.

	Спортзалдар				Бассейндер		
	саны, бірлік.	көлемі (факт), кв.м	Нормативті аудан (1000 адамға 80 ш.м.)	Жетіспейтін аудан	көлемі (факт), кв.м	норматив. аудан (1000 адамға 25 ш.м.)	Жетіспейтін аудан
Облыс	63	18144	59508,1	41511,1	4680,0	18596,2	13916,2
Ақкөл	4	1152	2111,4	959,4	275,0	659,8	384,8
Аршалы	0	0	2197,8	2197,8	0,0	686,8	686,8
Астрахан	6	1728	1932,6	204,6	0,0	603,9	603,9
Атбасар	2	576	3996,6	3420,6	275,0	1248,9	973,9
Бұланды	1	288	2814,1	2526,1	0,0	879,4	879,4
Бурабай	9	2592	6008,9	3416,9	1100,0	1877,8	777,8
Егіндікөл	0	0	507,6	507,6	0,0	158,6	158,6
Еңбекшілдер	1	288	1254	966,0	0,0	391,9	391,9
Ерейментау	2	576	2254,3	1678,3	0,0	704,5	704,5
Есіл	1	288	2041,5	1753,5	0,0	638,0	638,0
Жақсы	6	1728	1581	жеткілікті	0,0	494,1	494,1
Жарқайын	3	864	1185,9	321,9	0,0	370,6	370,6
Зеренді	4	1152	3162,4	2010,4	700,0	988,3	288,3
Қорғалжын	1	288	750,7	462,7	0,0	234,6	234,6
Сандықтау	2	576	1560,9	984,9	0,0	487,8	487,8
Целиноград	2	576	5491,3	4915,3	0,0	1716,0	1716,0
Шортанды	6	1728	2398,2	670,2	0,0	749,4	749,4
Көкшетау	11	3168	12734,7	9566,7	1830,0	3979,6	2149,6
Степногорск	2	576	5524,2	4948,2	500,0	1726,3	1226,3

Үлгі спорт залының ауданы =288 м ² Жүзу бассейнінің ауданы (25 м 6 жолақ) = 300м ² Жүзу бассейнінің ауданы (50 м 8 жолақ) = 1050м ² Жүзу бассейнінің ауданы (25 м 3 жолақ) = 200м ²

Дене шынықтыру және спортты дамытудың негізгі проблемасы аудандарда халықтың спорт құрылыстарымен аз қамтылуы болып табылады.

Жабық спорт құрылыстарын түгендеуді талдау қазіргі кезде спорт залдарының қажеттілігі қазіргі кезде 41511,1 ш.м. немесе 144 спорт залын құрайды. Қазіргі уақытта облыстың (Аршалы, Астрахан, Бурабай, Егіндікөл, Еңбекшілдер, Сандықтау, Ерейментау, Целиноград, Қорғалжын) 9 ауданында жүзу бассейндер бар шынықтыру-сауықтыру кешендері жоқ, бұл жүйелі түрде дене шынықтыру және спортпен шұғылданушылардың қамтылуына ықпал етеді.

Облыста қазіргі заманғы спорт алаңдарының жетіспеушілігі сезіледі (жасанды жабыны, көше жаттықтырулары бар). Демек, 785 алаңның тек 24-тің (3,1%) жасанды жабыны бар, олардың ішінде 19 өңірден тек 7-де (Ақкөл, Аршалы, Бурабай, Егіндікөл, Шортанды, Целиноград, Көкшетау қ.) көше жаттықтырулары бар алаңдар жабдықталған.

Спорттық жабдықтар мен мүліктердің жетіспеушілігі сезіліп тұр, әсіресе ауылды аймақтардың спорт залдарында жабдықталу пайызы 5 тен 20% дейін.

Ауылды аймақтарда спорт бойынша нұсқаушы-әдіскерлер штаты (тек а/о 63,6%-ы ғана қамтылған), дене дайындығы бойынша балалар-жасөспірімдер клубтарының жетіспеушілігі көрінуде (облыста 3 клубы ғана бар).

Спорт мектептерінде жаттығатындар контингентін арттыру үшін жаттықтырушы-оқытушы құрамының ставкалары жеткілікті деңгейде бөлінбейді. Өңірлер үшін тапшы спорт түрлері бойынша (теннис, шорт-трек, коньки спорты, жүзу, велоспорт, керлинг) штаттық жаттықтырушы-оқытушы құрам бірліктерін арттыру қажет.

Халықты дене шынықтыру және спорт жаттығуларымен жүйелі түрде қамту бойынша орташа республикалық деңгейден қалу байқалады (2015 жыл - 26%, 2014 жыл – 25%, 2013 жыл – 23 %).

Ішкі саясат

Аудандардағы ішкі саяси тұралқтылықтың сақталуы және одан арғы нығайуы азаматтық қоғам институттарының дамуымен байланысты.

Облыста 2016 жылдың 9 айында саяси партиялардың 6 филиалы, 1002 үкіметтік емес ұйымдар, 43 этно-мәдени бірлестіктер тіркелген. 2016 жылы мемлекеттік әлеуметтік тапсырыстықаржыландыруға 34 млн.тг бөлінді.

Ақмола облысында үкіметтік емес 1002 ұйым тіркелген, және соның ішінде 158 ұйым біздің аумақта нақты әлеуметтік-саяси күш болып табылатын және біздің аймақтағы саяси тұрақтылық пен қоғамдық келісімді нығайтуға ықпал ететін ұйым болып табылады.

Үкіметтік емес ұйымдардың қызметінің негізгі бағыттары: этномәдени - 19%, жастар - 16%, әлеуметтік қорғау ұйымы - 8%, гендерлік - 2%, сауықтыру және профилактикалық - 5%, білім беру - 7%, экологиялық-7%, адам құқықтары, 7%, кәсіпкерлік бизнесті дамыту - 4% патриоттық - 4%, мүгедек жандврды қорғау-6%, спорт - 4%, қайырымдылық, - 11% және т.б

Үкіметтік және үкіметтік емес органдардың өзара әрекеттестігінің бірден бір механизмі бұл- қаржыландырудың оң тенденциясы байқалатын мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс болып табылады.

Кесте 74 – 2012-1016ж динамиктег-1016 ж динамиктегі Мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс.

жыл	Жобалар саны.		Бөлінген сома, млн.тенге	
	барлығы	ІСБ	барлығы	ІСБ
2012	34	25	49,0	37,5
2013	68	29	82,0	34,0
2014	62	21	113,0	34,6
2015	76	22	147,0	34,0
2016	73	28	167,0	34,0

2016 ж облыстық бюджеттен мемлекеттік әлеуметтік үлестіру бойынша қатысушы ұйымдар: ішкі саясат басқармасы (34 млн. теңге), денсаулық сақтау (15 млн. теңге), жастар саясаты мәселесі (14 млн. теңге) және дін істері (6 млн теңге).

Азаматтық қоғам институттарымен ынтымақтастықты дамытудағы басты проблема ,облыс аймақтарындадағы ҮЕҰ қызметінің біркелкі таратылмауы болып табылады. ҮЕҰ көпшілігі (70%) облыс орталығында орналасқан, және облыстың басқа да қалалары мен аудандарында 30% ғана болып табылады. Нәтижесінде аймақтарда үкіметтік емес ұйымдардың әлеуеті толықтай қолданылмайды. Аудандарда үкіметтік емес сектормен өзара әрекеттесетін консультативті-кеңесші органдарының жоқтығы байқалады және мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс шеңберінде ҮЕҰ қызметтерін сатып алу бойынша қаржыландыру қамтамасыз етілмейді.

Қоғамдық-саяси жағдайдың мониторингісі.

Ішкі саясат басқармасының жұмыс жоспарына сәйкес 2016 жылғы 9 ай бойы 9 әлеуметтік зерттеулер жүргізілді:

- Ақмола облысында қоғамдық-саяси жағдайдың бақылауы а.ж. 1,2,3 тоқсанына;

- Ақмола облысы аймақтарына әлеуметтік диагностика ошақтарын әлеуметтік кернеуі (Бурабай ауданының Щучинск қ. және Целиноград ауданының Қоянды а. тұрғындарының әлеуметтік диагностикасы бойынша жедел-сауалнама);

- Ақмола облысында сайлау алдындағы жағдайдың талдауы;

- Мемлекеттік рәміздерді қолдану тәртібі және тарихы бойынша аймақ тұрғындарының білім деңгейін бағалау;

- Ақмола облысында адамдардың бұқаралық жиналу объектілерінде терроризмге қарсы қорғау жағдай деңгейін анықтау;

- Қазақстан Президенті саясатына азаматтардың қарым-қатынасы: күту сипаты және артықшылығы.

Жоспардан тыс 2 әлеуметтік – зерттеулер өткізілді:

- Қоғамдық кеңестердің рөлін процесінде Қазақстанның орнықты дамуы;

- Халықпен мемлекеттік бастамаларды қабылдау.

Аяқталу сатысында 3 әлеуметтік-зерттеулер:

-Ақмола облысының мемлекеттік қызметтер көрсету сапасын бағалау қанағаттандыру деңгейі;

-Ақмола облысының межэтникалық жағдай мониторингі;

-Ақмола облысында сыбайлас жемқорлықты түйсінудің ұлттық индексі.

2016 жылғы 18 қарашадағы ахуал ойынша Ақмола облысының аймақтарында әлеуметтік ошақ шиеленістерінің әлеуметтік диагностикасы бейтараптандыру үшін міндетті шара қолданатын 3 потенциалды әлеуметтік ошақ шиеленісін айқындады.

Мемлекеттік рәміздерді қолдану және насихаттау.

Ақпараттық- насихаттау жұмысы мемлекеттік рәміздерді қолдану кезіндегі саясат басқармасымен мемлекеттік атрибуттарды қолдану аясында ҚР заңнамасы базасымен ақпараттық-әдістемелік материалдар шықты (2015 жылдың өзгерістерімен).

Мемлекеттік стандарт өзгерістер еңгізу туралы облыстық мемлекеттік органдардың басшылары үшін ескіргенді жою және сатып алу оқыту семинар өткізді.

Сонымен қатар Сандықтау ауданы мемлекеттік құрылымдар үшін өңірлік семинар өткізілді. Мемлекеттік қызметкерлерді қайта дайындау Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздер туралы Орталық тыңдаушылары үшін 17 лекция ұйымдастырылды. Аудан мектеп директорларына тамыз оқу бағдарламасында Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерін орналастыру және қолдану туралы сөз сөйлеу енгізілді.

Есептік кезең ішінде басқармамен Ақкөл, Бұланды және Еңбекшілдер ауданының мекемелерінде тексерулер жүзеге асырылды.

Қамтылған тексеру кезінде 38 мемлекеттік мекеме қамтылған.

Есептік кезең барысында ҚР Мемлекеттік Рәміздер ауыстырылуы 2014 жылғы мемлекеттік стандартқа сәйкес емес, аймақтарға 38,5 млн. теңге бөлінді.

Ақпараттық кеңістік

Мемлекеттік саясат басымдылықтарының бірі бәсекеге қабілетті ақпараттық кеңістік қалыптастыру. Жұмыстың негізгі мақсаты – Ақмола облысы БАҚ-тың бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін жағдай жасау.

Газет беттерінде «Стратегия - 2050», «Нұрлы Жол – болашаққа бастар жол» атты Елбасының Қазақстан халқына Жолдауы, мемлекеттік және салалық бағдарламалар, Ақмола облысы дамуындағы әлеуметтік-экономикалық маңызды мәселелер туралы мақалалар кең түрде жарияланды.

Облыста 98 БАҚ тіркелген. Баспа БАҚ - 83, электронды – 12, оның ішінде 4 телеарна, 7 кабельді телеарна операторлары, 1 радио (Жарқайың ауданындағы «Мегаполис» радиосы), 3 ақпараттық агенттік.

75 таблица – 2013-2016 ж.ж. тіркелген БАҚ динамикасы

Тіркелген БАҚ динамикасы	Өлшем бірлігі	2013	2014	2015	2016
Баспа басылымдары	дана	89	78	78	85
Электрондық БАҚ	дана	17	19	19	13

Өңірде 15 республикалық БАҚ-тың жеке тілшілері жұмыс істейді.

Мемлекеттік тілде 14 БАҚ эфирге шығады және басылады, орыс тілінде – 36, қазақ және орыс тілінде 27, мемлекеттік, ресми және басқа да тілдерде 11 БАҚ эфирге шығады және басылым жасайды.

Мемлекеттік саясаттағы басым бағыттар бойынша мемлекеттік ақпараттық тапсырыс аясында тақырыптық лоттар әзірленген.

Облыстың алдыңғы қатарлы БАҚ-тарымен серіктестік қарым-қатынас негізінде кешенді түрде қатынасу жүйесі қалыптасқан.

Қазіргі қоғамдағы ақпаратты тұтыну маңыздылығының артуы себебінен БАҚ-тың маңыздылығы артты.

Облыс бойынша мемлекеттік тапсырысты орындайтын БАҚ-тың жалпы апталық тиражы 93500 дана, оның 17 100 облыстық «Арқа Ажары» мен «Акмолинская правда» газеттеріне тиесілі.

Газеттердің басым көпшілігі (17 басылым) «Кокше-Полиграфия» АҚ типографиясында басылады: 2 облыстық, 2 қалалық 12 аудандық БАҚ.

Аршалы аудандық «Аршалы айнасы» және «Вперед» газеттері, Қорғалжың аудандық «Нұр Қорғалжың» газеті, Егіндікөл аудандық «Егіндікөл» газеті, Целиноград аудандық «Ақмол ақпараты», «Вести Акмола» газеттері, Астрахан аудандық «Маяк» газеттері Астана қаласында басылады.

«Жаңа Есіл» Есіл аудандық газеті Қостанай қаласында, «Бұқпа», «Курс», «Акмолинские вести» өңірлік газеттері Петропавл қаласында басылады.

Облыстағы электронды БАҚ өкілдері 4 телерадиокорпорациядан тұрады: АО «НТРК «Қазақстан» Ақмола облыстық филиалы, «Арай» (Бурабай ауданы) телерадиокешені, «Салем» (Атбасар ауданы) телерадиокешені, Степногорск .Степногорск қ.) телеарнасы, «Сары арқа» (Жарқайың ауданы).

«Қазақстан» НТРК» АҚ – мемлекеттік телеарна, «Қазақстан» Республикалық телерадиокорпорациясының бөлімшесі.

«Степногорск қ.» телеарнасы Степногорск қаласының, Ақсу, Заводской, Қарабұлақ ауылдарының аймағында жұмыс жасайды; дүйсенбі мен жексенбі аралығында «31 арна» көрсетілімін көрсетеді жалпы аптасына 106 сағат көрсетіледі, жеке баяндау аптасына бір рет жексенбі күні сағат 19:00 ден 20:00 дейін болады.

Буарабай ауданының «Арай» телеарнасы аптасына екі рет 1 сағат баяндама жасайды. Трансляция «Қазақстан-Көкшетау» телеарнасы арқылы көрсетіледі.

«Сәлем» ТРК ақпараттық баяндамасы аптасына бір рет 1 сағат уақыт көлемінде көрсетіледі.

«Сары арқа» телеарнасы (Жарқайың ауданы) аптасына 2 рет 30 минут бойы көрсетіледі.

Облыста 7 кабельді телеарна операторлары жұмыс жасайды.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 ж. 28 желтоқсандағы Қаулысына сәйкес осы операторлармен қызмет көрсетуде міндетті 12 теле, радиоканалдарды көрсету мәселесі шешілген.

Ақмола облысының ішкі саясат басқармасы БАҚ-та шыққан жағымсыз жаңалықтарға жауап қайтару бойынша жұмыс атқарылуда. Бұқаралық ақпарат құралдарында шыққан жағымсыз жаңалықтарға лауазымды тұлғалардың жауап қайтаруы туралы алгоритм әзірленген.

Бұқаралық ақпарат құралдарымен тиімді жұмыс жасау және ақпаратпен қамтамасыз ету деңгейін арттыруға сәйкесінше іс-шаралар жасалған. Нақтылап айтқанда мемлекеттік ұйымдарда баспасөз-хатшылар және БАҚ-пен жұмыс жасайтын жауапты тұлғалар базасын құру бойынша жұмыс жасалған.

Жұмыс бағыттарының бірі ретінде мемлекеттік ақпараттық тапсырысты орындауды қадағалау болып табылады. 2016 жылдың 9 айы бойынша негізгі басымдылықтарды жүеге асыру бойынша өңірлік БАҚ-та 13 252 материал шықты.

Республикалық телеарналарда Ақмола облысы туралы 747 сюжет шықты.

Ақпараттық агенттіктерде 4482 ақпарат шықты. Республикалық баспа БАҚ-та 711 мақала шықты.

Облыста ішкі саясат басқармасының «Өңірлік коммуникациялар қызметі» КММ ашылды. Мекеме алаңында тұрақты түрде мемлекеттік мекемелер басшыларының қатысуымен баспасөз-конференциялар, брифингтер өтеді. Іс-шаралар барысында жергілікті атқарушы органдардың қызметі, статистикалық мәліметтер, сала бойынша және тб. көрсеткіштер туралы ақпарат беріледі.

Қазіргі уақытта облыста 2017 жылдың бірінші жартысына жазылу науқаны өткізілуде.

Облыс қалалары мен аудандары бойынша «Егемен Қазақстан» республикалық газетіне жазылу 81,8%, «Казахстанская правда» газетіне 116,3% құрады. Облыстық «Арқа Ажары» газетіне жазылу – 71,5%, «Акмолинская правда» -78,9% құрады.

Облыста цифрлық телеарнаға көшу бойынша мемлекеттік стратегия жүзеге асырылуда.

01.11.2016 уақытқа дейін 4820 абонент қосылды.

Жалпы өткізіліп жатқан іс-шаралар өңірлік медиа кеңістікті бәсекеге қабілетті болуына үлесін тигізуде. Осының арқасында қоғам уақытында және сапалы ақпаратпен қамтамасыз етіледі.

Діни жағдай

2016 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша аймақта – 227 ДБ әрекет етеді (олардың ішінде 10 тіркелмеген ЕХБ қауымы). Дін тұту бойынша: 121 ислам ДБ, 42 – православ, 11 – католик, 42 – протестанттық, 1 дәстүрлі емес Бахаи діні.

Ақмола облысының аумағында 59 миссионер бар. Олардың арасында: 15адам Польшадан, 3 адам Филиппиныдан, 2адам Германиядан, 1 адам Украинадан, 4адам Ресейден, 34 адам Қазақстаннан.

Көкшетау қ. - 14 миссионер, Степногорск қ. – 1, Ақкөл ауданында – 2, Аршалы ауданында - 3, Астрахан ауданында - 3, Атбасар ауданында - 7, Бұланды ауданында – 4, Бурабай ауданында - 12, Есіл ауданында – 1, Жарқайың ауданында – 1, Шортанды ауданында – 9, Целиноград ауданында - 2 адам.

26 миссионер католицизмді, 20 миссионер протестантизмді, 13 миссионер - православиені тұтады.

Шетел азаматтарының Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу фактілері, келу мерзімін қысқарту немесе облыс аумағынан тыс жерлерге миссионерлерді шығару жағдайлары орын алған жоқ.

2013-2017 жылдарға арналған Қазақстан Республикасында діни экстремизмге және терроризмге қарсы іс-қимыл бойынша мемлекеттік бағдарламаны іске асыру шеңберінде діни қатынастар саласында мемлекеттік саясатты күзіретті түсіндіруге және радикалды діни идеологияны қабылдамау бойынша қоғамдық көзқарас қалыптастыруға бағытталған облыста дін мәселелері жөніндегі ақпараттық-түсіндіру топтары (АТТ) жұмыстарын жүргізуді жалғастыруда.

Осы топтардың құрамына мемлекеттік органдардың өкілдері; дәстүрлі діни конфессиялардың басшылары; «Зайырлылық және дінтану негіздері» пәнінің мұғалімдері; жергілікті халық арасында беделді ауыл тұрғындары, жастар және үкіметтік емес ұйымдардың өкілдері кіреді.

01.11.2016 ж. облыста құрамында 217 адам бар 23 АТТ өз қызметін жүзеге асырады (ДІБ жанындағы 1 облыстық, 17 өңірлік (2 қалалық және 15 аудандық), Көкшетау қ. ЖОО жанындағы 3).

Жалпы, 2016 жылдың басынан бері облыста АТТ 1974 әр-түрлі іс-шара өткізді (кездесулер, дәрістер, дөңгелек үстелдер, акциялар және т.б.), оған 79570 адам қатысты.

2015 жылы облыстың ААТ 57 986 адамның қатысуымен 1 643 іс-шара ұйымдастырды. 2014 жылы АТТ жалпы қамтылуы 32 960 адамға 726 іс-

шараны жүзеге асырды. 2013 жылы АТТ жалпы қамтылуы 21 641 адамға 298 іс-шара өткізді.

Жоғарыда аталған сандардың салыстармалы талдауы 2013 жылдан бастап 2016 жылға дейінгі кезеңде АТТ өткізген іс-шаралардың және қамтылған қатысушылар санының ұдайы артуының орын алатындығын көрсетті. 2016 ж. 10 айында Ақмола облысының БАҚ діни қатынастар саласындағы тақырыптарды ағартатын 1337 материал жарық көрді. Олардың ішінде: баспа басылымдарында 844 мақала жарияланды; облыстық және аудандық телестудияларда 145 телематериал көрсетілді (сюжеттер, бейнероликтер және телебағдарламалар; ғаламтор-ресурстарында 348 ақпараттық хабарлама орналастырылды. ДІБ сайтында (udr-akm.kz) әр түрлі сипаттағы (баспасөз-хабарламалар, басылымдар, суреттер, бейнероликтер және басқалары) 151 материал орналастырылды.

Ағымдағы жылдың басынан бастап саны 7 132 дана баспа өнімдерінің 14 түрі шығарылды (жинақтар, буклеттер, жадынамалар, визиткалар және т.б.). Осы басылымдар ақпараттық-түсіндіру қызметін жүргізу кезінде үлестірмелі материалдар ретінде пайдаланылады. ДІБ жанындағы "Конфессияаралық қатынастарды талдау және дамыту орталығы" КММ діни экстремизмге және терроризмге қарсы іс-қимыл тақырыбында 3 бейнеролик дайындады.

Конфессияаралық жағдайды болжау, дін саласындағы түйінді мәселерді анықтау және халықтың діншілдік деңгейінің динамикасын анықтау мақсатында, қызметтерді мемлекеттік сатып алу конкурсының нәтижелері шеңберінде а.ж. сәуірінен бастап қыркүйегіне дейінгі аралықта 3 әлеуметтік зерттеуді өткізілді:

1. Ақмола облысында дін саласында мемлекеттік саясатты халықтың қолдау деңгейі;

2. Ақмола облысы жастарының діншілдік деңгейі (Степногорск қ., (Бестөбе к.), Атбасар, Целиноград және Жақсы аудандары);

3. Дәстүрлі емес исламды ұстанатын Ақмола облысы әйел жамағатының әлеуметтік портреті (Көкшетау және Степногорск қалалары мысалында).

«Ақмола облысында дін саласында мемлекеттік саясатты халықтың қолдау деңгейі» (АДБ бойынша ДІБ көрсеткіші) әлеуметтік зерттеу нәтижелері көрсеткендей мемлекеттік саясатты өңір халқының қолдау деңгейі жоғары. Мысалы, сауалнамаға жауап бергендердің 83,01% облыстың конфессияаралық қатынастар саласында жүргізілетін мемлекеттік саясатын қолдайды.

2015 жылмен салыстырғанда жоғарыда аталған сандардың талдауы көрсеткіштердің +0,01% (2015 ж. 83%) кейбір артуларын көрсетеді. Әлеуметтік зерттеу деректері бойынша 2014 жылы аталған көрсеткіш 80,86% құрады. 2013 жылы әлеуметтік зерттеу жүргізілмеді.

2015 жылы респонденттер қатарына негізінен дін саласындағы мемлекеттің рөліне адал қарайтын, мемлекеттік сектор қызметкерлері (мемлекеттік қызметшілер, әскери қызметкерлер, бюджеттік саланың

қызметкерлері) кірсе, ағымдағы жылы әлеуметтік зерттеулермен негізінен конфессиялық мәселелерде мемлекеттің шараларына жоғары сыни қатынасқа ие, «қауіп тобы» деп аталатын халық (жұмыссыздар, өзін-өзі жұмыспен қамтушылар, жастар) қамтылғандығын атап өту қажет.

Ақмола облысындағы діни жағдайды талдау аймақта тұрақтылықтың, толеранттылықтың және басқарылу жағдайының бар екендігін көрсетті. Діни негізде шиеленістер тіркелген жоқ. Өңірде жүргізілетін діни қатынастар саласында мемлекеттік саясат рухани-адамгершілік жағдайды тұрақтандыруға, толерантты сана қалыптастыруға, сенім төзімділігі негіздерін нығайтуға, әр түрлі ұлт өкілдерінің және әр түрлі дін өкілдерінің өзара түсіністігіне ықпал етеді.

Тұрақтылық атмосферасын сақтауға дін саласында мемлекеттік органдардың біріктіруші рөлі, дін саласындағы мемлекеттік саясатқа діни бірлестік жетекшілерінің конструктивті ұстанымы, сонымен қатар облыстағы 12 конфессия діншілдері арасындағы ертеректегі дәстүрлі сенім шыдамдылығы және өзара сыйластық әсер етті.

Жастар саясаты

Бүгінгі күні аймақта бес адамның бірі 14 пен 28 жас аралығындағы адамдар.

Облыста жастар санының жалпы республикалық тенденциясы төмендеуде. Соңғы төрт жылда жастар саны 176,5 мың адамнан 162,7 мың адамға дейін кеміген.

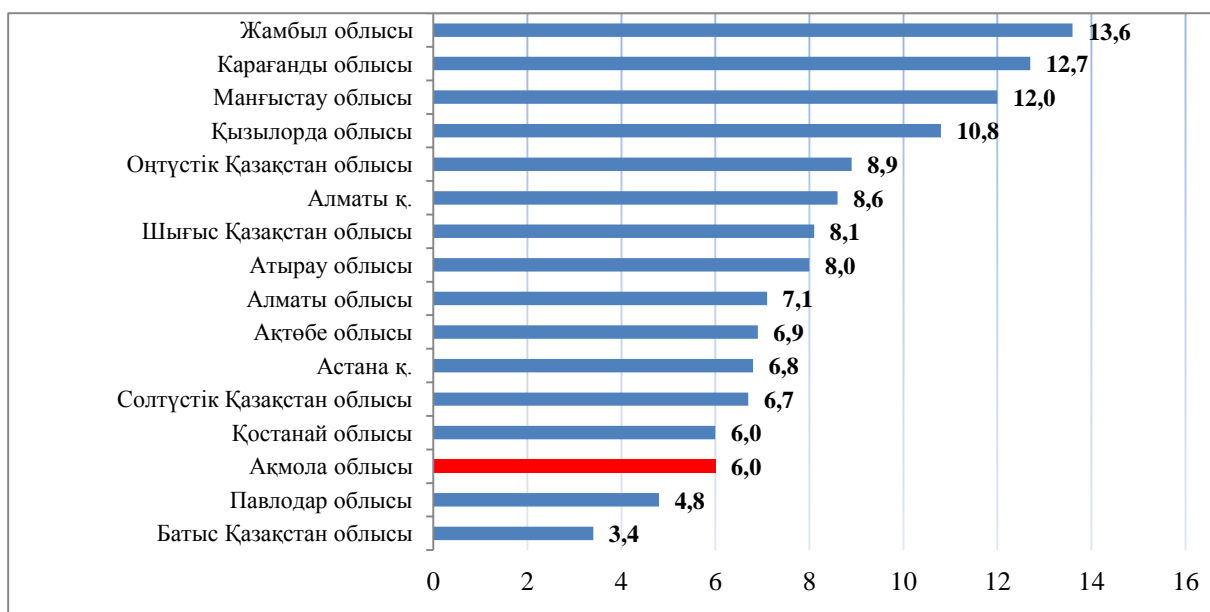
Сонымен қатар, Ақмола облысындағы жұмысқа жарамды жастағы жастардың орта есебі жыл сайын азаюда (2012 ж. - 37,8%, 2013 ж. – 37,3%, 2014 ж. – 36,5%, 2015 ж. - 35,8%), республика бойынша орта деңгейден төмен болып қалуда (2012 ж. – 41,8%, 2013 ж. – 41,1%, 2014 ж. – 40,1%, 2015 ж. – 39,2%).

2012-2015 жж. жастардың еңбек нарығына көрсеткіш динамикасы келесі түрде көрсетілген (76 кесте).

76 кесте – 2012-2015 жж. жастардың еңбек нарығындағы көрсеткіш динамикасы

	2012	2013	2014	2015
15-28 жас аралығындағы экономикалық белсенді жастар, мың адам.	102,9	108,8	105,7	100,7
- жұмыспен қамтылған	97,5	103,2	102,6	97,7
- жұмыссыз	5,4	5,6	3,1	3,1
Экономикалық белсенсіз, мың адам.	54,3	54,4	46,6	39,9
Жұмыссыз жастар деңгейі, %	5,2	5,2	3,0	3,0

Ақмола облысы ҚР NEET бөлімінің төменгі аймақтарының бірі болып саналады (жұмыссыз жастар үлесі (жұмыссыздар немесе жұмыспен қамтылғандар саласында емесжәне жалпы жастар санының % бойынша оқымайтындар).



15 сурет – NEET – жастар үлесі (15-28 жас) 2015 ж., %

Жалпы соңғы үш жылда аймақта NEET жастар үлесі төмендеуде. Динамикада 2012-2015 жж. аталмыш көрсеткіш 0,4 пайыздық тармаққа және 2015 ж. 6,0% құрады. 2015 жылға аталмыш көрсеткіш бойынша Ақмола облысы Қазақстан бойынша 3-ші орында тұр.

Белсенді емес жастар үлесінің төмендеуі бойынша жақсы нәтижелерге қол жеткізу келесі факторлармен көрсетіледі:

- жастар еңбек жасақтарының қызметін дамыту бойынша жобаларды жасау (2015 жылы 2480 студентті қамтыған 74 жасақ);
- әкімдермен (облыс, аудан және қала) басқарылатын мемлекеттік жастар саясатын жүзеге асыру бойынша 20 Кеңестердің белсенді қызметі (1 облыстық, 19 аудандық және қалалық);
- жыл сайынғы Ақмола облысы әкімінің атаулы шәкіртақысын тағайындау. 2015 ж. шәкіртақы 94 студентке тағайындалды (2012 ж. – 105 адам, 2013 ж. – 121, 2014 ж. – 77 адам), шәкіртақы алатындардың жалпы саны – 226 адам;
- тегін психологиялық және заңдық кеңестер беру, консалтингтік қызмет көрсету, жұмыспен қамтуда көмек көрсету, мәдени-бұқаралық жұмыстар ұйымдастыру, еріктілер қозғалысын дамыту мақсатында 20 жастар ресурстық орталықтарының жұмысы (1 облыстық, 2 қалалық және 17 аудандық).

Сонымен қатар, облыстың жастар ұйымдастықтары мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс шеңберінен тыс, ахуалды мәселелерді шешу және құқықтарын қорғау мақсатында өздерінің бағытталған топтарымен жүйелі түрде қызмет атқарылуда.

Туризм

Аймақтағы туризмді дамыту 2020 жылға дейінгі Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың Тұжырымдамасы, 2016 ж. дейінгі Щучье-Бурабай курорттық аймағын (бұдан әрі – ЩБКА) дамытудың жүйелі жоспары аясында жүзеге асырылады

Аймақтың туристік кластерінің негізгі сегменттері үш мемлекеттік ұлттық «Көкшетау», «Бурабай», «Бұйратау» табиғи парктерімен, сонымен қатар ЮНЕСКО-ның табиғи мұра тізіміне енгізілген мемлекеттік Қорғалжын табиғат қорығының бай табиғи ресурстарымен көрсетіледі. Туристерді орналастыру, қарсы алып және қызмет көрсету базасы демалыс және сауықтырудың 319 объектісімен сипатталады, ол жылсайын жаңа 5-10 объектілермен толығып отырады. Мәдени-тарихи сегмент кластеріне 900 ескерткіш ұсынылған, олардың ішіндегі ірі ескерткіштер мемлекеттің қорғауында және экскурсиялық бағдарламаларды қамтамасыз етуге пайдаланылады.

Бұл 2016 жылдың қаңтар-маусым айларында келушілерді орналастыратын объектілердің саны 307 бірлікті құрады, онда 4452 нөмір есептеліп, біруақыттағы адам сыйымдылығы 11231 койко-орынды құрады. Қызмет алғандардың саны 128063 адам, орындарға орналастыру үшін 2143,3 млн. теңге сомасына қызмет көрсетілді. Орынға орналастыру қызметінің көлемі есепі беру кезеңінде өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 34,0 пайызға артты.

Курорттық аймақтарда орналастыру орындарының саны 207 бірлікті құрады, онда 3085 нөмір есептеліп және көрсетілген қызмет көлемі – 1757,7 млн. теңге.

Аймақта орналастыру орындарының саны жылсайын артуда (77 кестені қараңыз).

77 кесте – Орналастыру орындарының көрсеткіші, 2012-2015 жж.

	2012	2013	2014	2015
Орналастыру орнының саны, бірлік.	165	225	292	319
Біруақыттағы адам сыйымдылығы, койко-орын	6287	9572	11922	12703
Ұсынылған койко-тәулігіне	499383	762173	558566	551587
Орналастыру орнының толығы (койко-орын), %	21,7	21,8	11,1	11,7

Ағымдағы жылдың бірінші жартыжылдығында туристік инфрақұрылымның 7 жаңа объектісі құрылды. Бұл «Керей» мейрамханасы, «Егоров» ЖК (Ақкөл ауданы), «Тулпар» ЖК, «Сағадатов Д.К.» демалыс аймағы (Астрахан ауданы), «Отау-К» ЖШС демалыс аймағы (Аршалы ауданы), «Куатов С.Х.» ЖК қонақ үйі (Бурабай ауданы), «Елікті» ЖК «Бектимиров А.Ж.» шаңғы тау базасының мейрамханасы мен мейманханасы (Зеренді ауданы), «Канафин Б.А.» ЖК бес қонақ үйі (Сандықтау ауданы).

«Бизнестің жол картасы 2020» Бағдарламасы бойынша туризм саласында 37 жоба қолдау тапты, 235 жаңа жұмыс орны құрылды. Олардың ішінен 7 жоба бойынша 26,4 млн. теңге жалпы сомасына гранттық қаржыландыру орын алды. Кредиттік банктер бойынша пайыздық ставканың субсидиясын 2 315,3 млн. теңгеге 23 жоба кредит алды.

Ақмола облысының туристік кластерін дамыту және объектілерге туристердің баруын кеңейту мақсатында табиғи көрікті жерлер мен тарихи-мәдени мұра объектілеріне апаратын автомобиль жолдарын жөндеу мен қалпына келтіру жұмысы жүргізілуде, автомобиль, әуе және темір жол қатынасының жүйелері кеңейтілуде, алдында басталған жобалар іске асырылуда.

Щучье-Бурабай курорттық аймағының көше-жол жүйесінің құрылысы мен қалпына келтірілу жұмысы жүргізіліп жатыр, Астана-Ерейментау автожолының құрылысы белсенді жүргізіліп жатыр, Щучинск-Зеренді, Астана-Қорғалжын автожолдарын қалпына келтіру және жөндеу көзделіп отыр.

Орынға орналастыру санының өсуімен қатар орынға орналастыру қызметінің көлемі артып отыр. Соңғы төрт жыл ішінде осы көрсеткіш 2,34 есе артты.



16сурет- 2012-2015 жылдар ішінде орынға орналастыру қызметінің көлемі, млн. теңге

Туризм инфрақұрылымының дамуына қарамастан көптеген туристік объектілерде қызмет көрсету сапасының деңгейі төмен болып отыр.

Туристердің саны бойынша Бурабай ауданы лидер болып қалады. Жылсайын ЩБКА туристік инфрақұрылымның 5-10 объектісі қолданысқа енгізіледі. Олардың ішінде жоғарғы стандарттарға сәйкес келетін, 5 жұлдызды «Rixos» мейманханасы, «Қазақстандық Лапландия» ойын-сауық кешені, «Парк Хаус» көпфункционалды конференц-залы және нөмірлер қоры

бар мейманханасы, Пантоемдеу орталығы, «Терасса Парк» мейманханасы және басқалар.

Республикалық шаңғы базасының құрылысы трамплин кешені және биатлон алаңымен бірге іске асырылуда, бұл көптеген туристерді көрермендер ретінде тартатын, жоғары деңгейдегі халықаралық сайыстарды өткізетін орталыққа айналатын болады. Заманауи гольф-клуб құрылысы белсенді салынып жатыр.

ЩБКА аумағында туристік-ақпараттық орталық бар. Бурабай поселкесінде онлайн-брондау ақпараттық киоскілері жұмыс жасайды.

ЩБКА жоспарына сәйкес Бурабай көлінің жигінен бастап «Ракушка» қарау аумағына дейін ұзындығы 17,9 км және төрт жалға алу пункті бар жаяу және велосипед жолдарының құрылысы бойынша жұмыс жүргізілуде.

Қазіргі уақытта туристердің ағынын басқа – Зеренді, Сандықтау аудандарына бөлу актуальді және маңызды мәселе болып табылады, себебі жазғы кезеңде Шучье-Бурабай курорттық аймағы демалыс және сауықтандыру қызметінің қажеттілігін қанағаттандыра алмайды.

78 кесте – 2015 жылы Ақмола облысы аудандарында туризм дамуының негізгі көрсеткіштері

	Орналастыру орнының саны, бірлік.	Қызмет алғандардың саны, адам		Көрсетілген қызмет көлемі, мың теңге
		Резидентте р	Резидент еместер	
Область	319	218 165	8 025	4 255 885,7
Көкшетау қ.	28	47 218	607	428 901,8
Степногорск қ.	7	4 728	436	71 692,0
Ақкөл	7	7 334	26	60 151,0
Аршалы	5	1 907	0	24 486,6
Астрахан	1	3 048	1 519	25 562,0
Атбасар	5	6 196	27	36 910,7
Бұланды	4	4 353	249	14 598,8
Бурабай	203	105 393	4 364	3 217 354,7
Еңбекшілдер	2	520	27	2 804,0
Ерейментау	6	5 180	40	29 149,6
Есіл	6	7 758	172	30 165,0
Жақсы	6	811	0	14 327,5
Жарқайың	6	4 580	0	20 528,0
Зеренді	15	12 788	534	250 737,0
Қорғалжын	3	96	4	1 475,5
Сандықтау	6	2 243	0	4 925,0
Целиноград	6	1 910	0	6 390,5
Шортанды	3	2 102	20	15 726,0

2017 жылы Астана қаласында ЭКСПО-2017 ХАК өткізуге байланысты шетел қонақтары мен отандастармен кездесуге туристік қызметтің инфрақұрылымы мен субъектілерін әзірлеу жөніндегі жұмыстар жүргізілуде.

ЭКСПО-2017 ХАК қонақтары мен қатысушыларына қызмет көрсету үшін Ақмола облысының туроператорлары 7 туристік маршрут әзірледі:

1. «Жас Астана бар сұлулығымен. Бурабайдың аңыздары. Мезгіл байланысы. (3 күндік экск.)» - «Круиз» ЖШС туроператоры;
2. «Ел жүрегі-Астана. Қазақстанның інжуі - Бурабай» (5 күндік экск.) - «Бурабай даму» ЖШС туроператоры;
3. «Жас Астана. Қазақстанның інжуі. Тарих тереңіне» 6 күндік экск.) - «Бурабай даму» ЖШС туроператоры;
4. «Жас Астана. Қазақстанның інжуі. - Бурабай, қайталанбас сұлулық өлкесі» 7 күндік экск.) - «Бурабай даму» ЖШС туроператоры;
5. «Астана – үшінші мыңжылдықтың қаласы. Бурабай - Қазақстанның інжуі» 4 күндік экск.) - «Ақмолатурист» АҚ туроператоры;
6. «Қорғалжын» экологиялық маршруты- 3 күндік экск.) - «Белсенді туризм мен демалыс орталығының» туроператоры.
7. «Нұра өзеніндегі Рафтинг» 4 күндік маршрут.) – «Белсенді туризм мен демалыс орталығының» туроператоры.

ҚР Инвестициялар және даму министрлігі ЭКСПО-2017 ХАК-нің қонақтары мен қатысушылары үшін бұл маршруттарды республикалық тізімге енгізді. Қазіргі уақытта «Турист», «Глобус» және басқалары турмаршруттар әзірлеп жатыр.

Ағылшын тілін білетін экскурсоводтар мен гидтерді әзірлеу жұмысы қарқынды жүргізілді. Ш.Уәлиханов атындағы университет базасында және Щучье қ. педагогикалық колледжінде ағылшын тілін үйренуде 39 гид-экскурсовод білім алды.

Астанада Гумилев атындағы Еуразиялық Мемлекеттік Университетпен қытай тілін меңгере алатын 2-3 курс студенттерін экскурсия жүргізуге әдістемеге үйрету туралы келісім-шартқа қол жеткізілді.

Бәсекеге қабілетті туристік өнімдерді жасау, туристік әлеуетті жалғастыру мақсатында туризм басқармасы имидж құрастыру бойынша, соның ішінде аймақтың туризмін ел ішімен қоса, сырт жерлерде де ақпараттық жылжыту жөніндегі жұмысты үнемі жүргізіп келеді.

Туристік сала үшін кадрларды әзірлеуді 3 ЖОО қызмет етеді – (Ш.Уәлиханов атындағы КМУ, Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті), олар жылсайын 50-ден астам мамандар дайындап шығарады, сол сияқты 2 колледж (туризм индустриясы және сервис колледжі мен Шучинск қаласының педагогикалық колледжі), оларда 59 адам оқиды.

ЭКСПО-2017 арнайы халықаралық көрмесінің ашылуына қарай Астана-Ерейментау автожолының құрылысы белсенді жүргізіліп жатыр, Щучинск-Зеренді, Астана-Қорғалжын автожолдарын қалпына келтіру және жөндеу жоспарланған.

Сонымен бірге өңірде туристік кластердің дамуына кедергі келтіретін бірқатар проблемалар толық шешілмеген күйінде қалып отыр:

- тек жақсы теориялық қана емес, сондай-ақ практикалық жұмыс дағдылары бар, шетел тілдерін білетін мамандардың, кәсіби білікті кадрлардың жетіспеушілігі;
- автомобиль жолдары және халықаралық көлік дәліздері бойында туристік, сервистік және ақпараттық инфрақұрылымның қанағаттанарлықсыз күйі;
- облыстың шипажай аймақтарына көлік қатынастарының жеткіліксіз саны және сапасы;
- негізгі танымал Зеренді, Сандықтау, Қорғалжын экскурсиялық бағдарларында жол инфрақұрылымының болмауы: жабдықталған және қауіпсіз, минимум сервисі бар (дәретханалар, электр энергиясы, қаламен байланыс, демалу және ойын-сауық орындары, тамақтану және түнеу орындары) тиісті жолдар, паркингтер, кемпингтер, қонақ үйлер, тұрақтар;
- ЩБША аумағында заманауи жоғары жылдамдықты ұялы байланыстың және ұлттық телеарналардың сапалы таратылуының болмауы;
- туристік қызметтердің ішкі және сыртқы нарықтарында ұлттық турөнімді жарнамалаудың жеткіліксіздігі;
- ЩБША көлдерінің тайыздануы;
құтқару қызметтерінің жетіспеушілігі (сәйкес штаттар және оларды ұстауға және материалдық-техникалық қамтамасыз етуге қаражат). Қазіргі уақытта құтқарушы қайық станцияларымен жарақталған жағажай аймақтары жеткіліксіз. ЩБША-нда 2 құтқару станциясы қызмет етеді: біреуі Щучинск қаласында, екіншісі – Бурабай елдімекенінде. Зеренді демалыс аймағында бір құтқару қызметі жұмыс істейді («Лагуна» д/а). Щучинск және Бурабай көлдерінде ғана емес, сондай-ақ Үлкен және Кіші Шабакты, Зеренді көлдерінде де жаңа қайық станцияларын құруға және жарақтандыруға қосымша қаражат бөлу талап етіледі.

SWOT-талдау

Күшті жақтары	Мүмкіндіктері
<ul style="list-style-type: none"> □ балалардың мектепке дейінгі біліммен қамтылуының салыстырмалы жоғары көрсеткіштері. 1-ден бастап 6 жасқа дейінгі балалардың қамтылуы 63,9% құрайды және 3-6 жас аралығындағы балалардың қамтылуы 95,4% құрайды; □ ТжәнеКБ түлектерін жұмысқа орналастырудың салыстырмалы жоғары көрсеткіштері; □ әкімнің шәкіртақыларын жыл сайын тағайындау негізінде медициналық кадрларды мақсатты дайындау; □ туберкулезбен ауру-сырқаудың және балалар өлім-жітімінің деңгейлерінің төмендеуі; 	<ul style="list-style-type: none"> □ мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының желісін ұлғайту есебінен, балалардың мектепке дейінгі тәрбие беру және оқытумен қамтылуын арттыру; □ дуалды оқыту жүйесін дамыту және осылайша студенттердің оқыту үрдісін ұйымдастыру; □ ТжәнеКБ ұйымдарының желісін дамыту, оның ішінде Қорғалжын және Егіндікөл аудандарында екі дербес колледж ашу есебінен ауыл жастарының техникалық және кәсіби дамуына қолжетімділіктің кеңейуі және жастардың техникалық және кәсіби біліммен қамтылу көрсеткішін ұлғайту;

<ul style="list-style-type: none"> □ тілдерді оқытатын 19 орталықтың болуы (олардың ішінде 17 қазақ және ағылшын тілдерін үйретеді); □ Кез келген адам үшін қазақ тілін оқып үйренуі үшін тегін курстар өткізу. □ NEET төмен үлесі (2015 ж. – 6,0 %, ҚР-да 3-ші орын); □ жоғары рекреациялық және туристік әлеует (ШБКА, Зеренді және Сандықтау аудандары); □ туризмді дамытуды ынталандыратын «Бурабай» экономикалық аймағының болуы. 	<ul style="list-style-type: none"> □ денсаулық сақтау жүйесін дамыту арқылы халықтың өмір сүру ұзақтығын ұлғайту; □ туристік ағындарды Зеренді және Сандықтау аудандарына тарату есебінен туристік әлеуетті кеңейту; □ туристік қызметтерге сұраныстың өсуі және облыстағы туристік тартымдылықты арттыру, заманауи туристік инфрақұрылымды, оның ішінде экотуризм, аңшылық туризмді дамыту.
Әлсіз жақтары	Қауіп-қатерлер
<ul style="list-style-type: none"> □ ТжәнеКБ ұйымдарының материалды-техникалық базамен жеткілікті түрде жабдықталмауы; □ облыстың бірқатар колледждерінде жатақхананың жоқтығы; □ жұмыс берушілердің өз есебінен кадрларды дайындауға мүдделі болмауы; □ өмір сүрудің төмен күтілетін ұзақтығы; □ қан айналымы жүйесі және онкологиялық аурулар бойынша өлім жағдайларының жоғары көрсеткіштері; □ ана өлімінің жоғары деңгейі; □ халықтың өзін-өзі жұмыспен қамтуының жоғары деңгейі; □ халықтың қаражаттық табысының төмен деңгейі; □ туризм саласында білікті мамандардың жетіспеушілігі; □ туристік, инженерлік, көліктік, сервистік инфрақұрылымның дамымағандығы. 	<ul style="list-style-type: none"> □ демографиялық және көші-қон үрдістері салдарында мектепке дейінгі білім беру орындарының жетіспеушілігі. □ колледждердің жеткілікті деңгейде материалды-техникалық базамен жабдықталмауы салдарында қоғамның заманауи талаптарына жауап бермейтін кадрларды дайындалуы; □ қан айналымы жүйесі және онкологиялық аурулар бойынша өлім жағдайларының жоғары көрсеткіштерінің сақталуы; □ ауылдық елді мекендерден көші-қон ағыны салдарында мәдениет объектілері санының одан әрі қысқаруы; □ жастар санының одан әрі төмендеуі; □ дамымаған инфрақұрылым салдарынан инвестициялық тартымдылықтың төмендеуі; □ рекреациялық аудандардың экологиялық қалпының нашарлауы.

Әлеуметтік саланың проблемалары:

- демографиялық және көші-қон процестері салдарынан мектепке дейінгі мекемелерде орындар тапшылығының артуы;
- білікті мамандар дайындау үшін ТжКБ материалдық-техникалық базаның жеткіліксіздігі;
- мектепке дейінгі мекемелерде жоғары білімі бар педагогтардың төмен үлесі;
- медициналық кадрлар тапшылығы;
- халықтың қанайналымы, онкологиялық аурулар, туберкулезбен ауыру деңгейінің жоғары болуы;
- халықтың өмір сүру ұзақтығының төмен болуы;
- өздігінен жұмыспен қамтылғандардың жоғары деңгейі;
- орташа республикалық мәнмен салыстырғанда халық табысының төмен деңгейі;

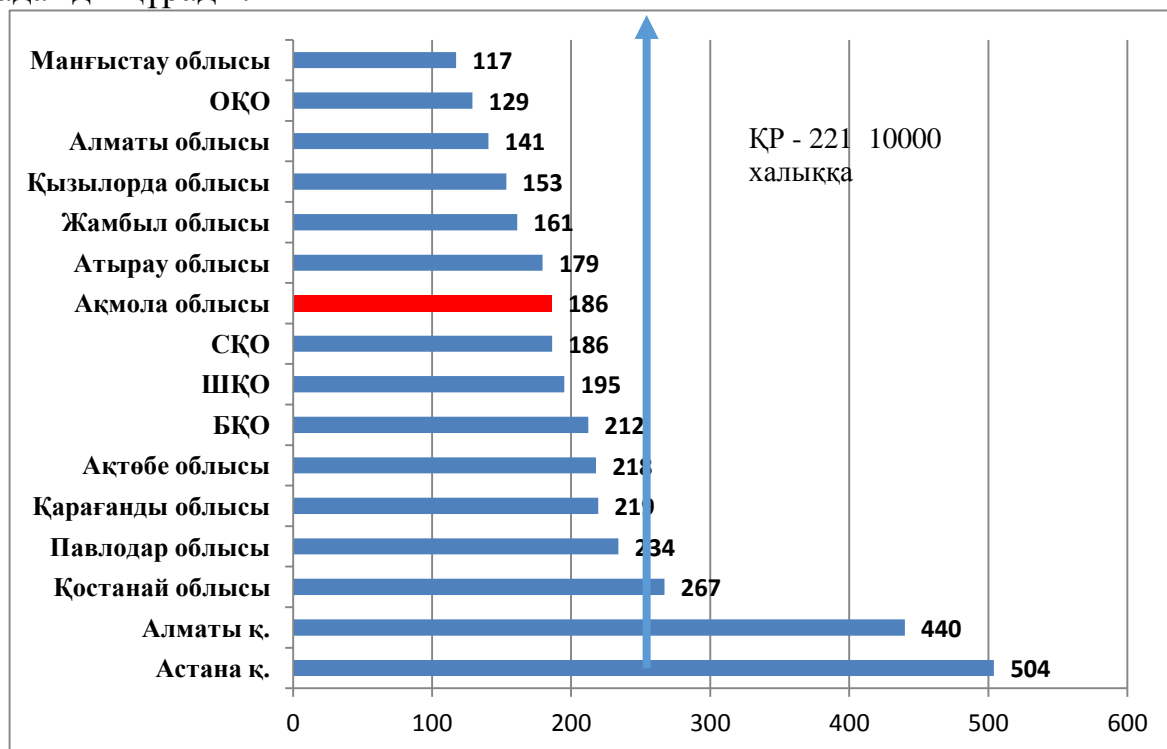
- тіл үйрететін орталықтардың материалдық-техникалық жарақтандырылуының төмен деңгейі;
- аудандар халқының спорттық құрал-жабдықтармен әлсіз қамтамасыз етілуі;
- дене шынықтыру бойынша балалар мен жасөспірімдер клубтары желісінің дамымауы;
- жастар саясаты саласында білікті мамандардың жетіспеушілігі;
- туристік, инженерлік, транспорттық және сервистік инфрақұрылымның дамымауы.

БАҒЫТ: Қоғамдық қауіпсіздік және құқықтық тәртіп

2013-20145жж. аралығында Ақмола облысындағы қылмыстылық деңгейі 10 мың халыққа 218-ден 186-ке дейін азайды. Осы көрсеткіш бойынша ҚР өңірлері арасында өңір 7-орынды алады.

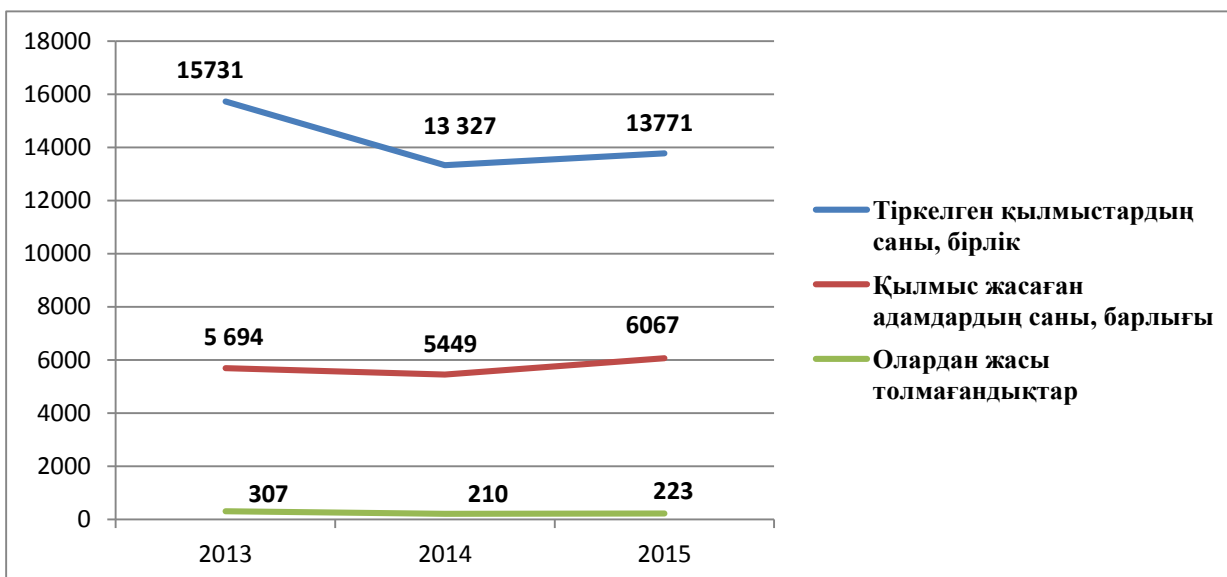
2013-2015 жж. аралығында тіркелген қылмыстар саны 15,7 мың бірліктен 13,8 мың бірлікке дейін 12,5%-ға төмендеді.

2013-2015 жж. қылмыс жасаған адамдар саны 6,5%-ға кебейіп, 2015 ж. 6067 адамды құрады.



17- сурет – 10 мың халыққа шаққанда қылмыстылықтың деңгейі, 2015 ж.

Соңғы үш жылда қылмыс жасаған адамдар санында кәмелетке толмағандардың үлестік салмағы 2013 ж. 5,4%-дан 2015 ж. 3,7%-ға дейін төмендеу тенденциясына ие.



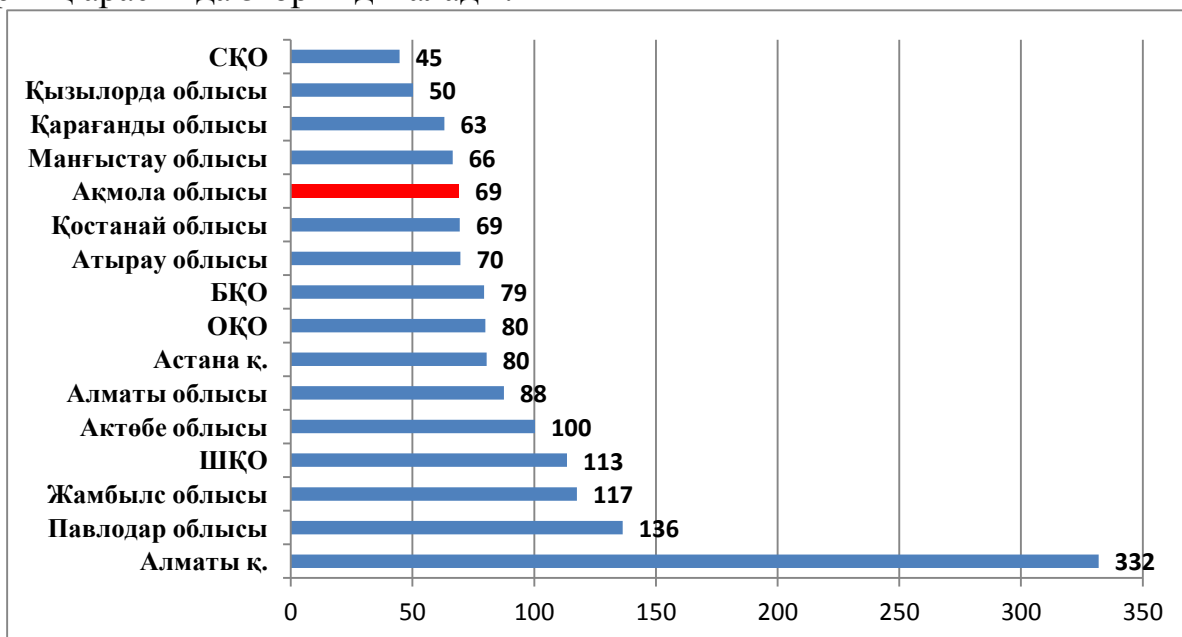
18-сурет – Ақмола облысындағы қылмыстылық көрсеткіштері, 2013-2015 жж.

Бұл тұста 2011-2015 жж. көше қылмысының үлес салмағы өз деңгейінде қалуда (2011ж. - 11,4%, 2012 ж. - 13,1%, 2013 ж. - 13,2%), 2014 ж. төмендеуі байқалды (10,5%) және 2015 ж. (7,4%). 9 айлы қортындысы бойынша үлес салмағы 8,1% құрады.

Облыстың 3 өңірінде орташа облыстық деңгейден жоғары көшеде жасалған қылмыстардың үлес салмағы байқалады, ең үлкен үлес салмақ Көкшетау (13,1%), Степногорск (13,7%) қалаларында және Ақкөл (8,4%) ауданында орын алған, мұнда облыс халқының 37,1% тұрады және «көше» қылмыстарының 74,6% жасалынады.

Ішкі істер органдарына сенімділік деңгейі 2012 ж. - 52,5%, 2013 ж. - 56,2%, 2014 ж. - 58,2% құрады.

Ақмола облысындағы 100 мың тұрғындардың жол-көлік оқиғаларының саны (бұдан әрі - ЖКО) деңгейі бойынша Ақмола облысы ҚР өңірлерінің арасында 5-орынды алады.



19 - сурет – 10 мың тұрғындардың ЖКО саны көрсеткіштері, 2015 ж

2013 ж. бастап 100 мың тұрғындаға ЖКО санының өзгеру динамикасы аталған көрсеткіштің 2015 ж. 69 дейін төмендеуін көрсетеді (2013 ж. – 101; 2014 ж. – 87).

2013 ж. бастап 100 мың зақымдалған адамдардың ЖКО-да қаза тапқан адамдардың санының өзгеру динамикасы аталған көрсеткіштің 2015 ж. 11,4 дейін төмендеуін көрсетеді (2013 ж. – 13,4; 2014 ж. – 13).

Бұл тұста жол инфрақұрылымы автокөліктің қауіпсіз және үздіксіз қозғалысын әлі толық қамтамасыз ете алмайды.

Өңірдегі ең көп тараған ЖКО түрлері мыналар болып табылады: көлік құралдарының соқтығысы (38,1%), жаяу жүргіншіні басып кету (33,8%) және төңкерілу салдарынан (14,6%).

Жалпы облыс бойынша ЖКО саны, қайтыс болғандар және жараланғандар саны төмендеу тенденциясына ие (79-кестені қараңыз).

79 - кесте– 2013-2015 жж. Ақмола облысындағы жол-көлік оқиғалары

Көрсеткіштер	2013ж	2014ж	2015ж
Оқиғалар саны, бірл.	740	642	512
Қайтыс болғандар саны, адам	155	134	98
Жараланғандар саны, адам	1 048	997	764

Нашақорлықпен күрес бойынша қабылданған іс-шаралардың тиімділігі, ең алдымен, қоғамда нашақорлықтың таралуымен бағаланады, яғни денсаулық сақтау органдарында есепте тұрған есірткі тұтынушылар саны. Есірткі құралдарын өткізу және тұтыну фактілерін анықтау және жол бермеу, есірткіге қарсы насихаттау, қабылданған алдын-алу шараларының нәтижесінде облыстық наркологиялық оңалту орталығында есепте тұрған облыстағы есірткі тұтынушылардың азаюының жағымды динамикасы байқалады (2013 ж. – 1079, 2014 ж. – 837, 2015 ж.-810).

Есірткі құралдарын өткізу, және өткізу мақсатында байланысты жалпы нашақорлық қылмыстар санынаң ашылған қылмыстар үлесі 2011 ж. – 69%, 2012 ж. – 79%, 2013 ж. – 85%, 2014 ж. – 86%, 2015 ж.– 88%, 2016 ж. 9 ай бойынша – 81%.

Алынған есірткі саны бойынша оның ішінде героин: 2011 ж. – 280кг./1,713кг., 2012 ж. – 338кг./2,372кг., 2013 .ж – 156кг./0,690кг., 2014 ж. – 209кг./23кг., 2015 ж. – 358кг./4кг., 2016 ж. 9 ай бойынша – 684кг./0,551кг.

Нашақорлыққа қарсы мақсатында облыстық ПД мүдделі мемлекеттік мекемесі жіне үкіметтік емес мекемесі мен бірге жасөспірімдік ортада нашақорлықты алдын алу және қоғамда есірткіге қарсы иммунитетті нығайту жұмыстарын жүргізуде. 2016 жылғы 9 ай бойынша өнірде 410 профилактикалық іс-шаралар оның ішінде есірткіге қарсы бағытта 10 акция, 7 семинар өтті. Ақмола облысы наркологиялық сауықтыру орталағы және СӨСЖ орталығы мен 224 дәрістер және жалпы білім беретін мектептер

оқушылар, орта арнаулы және жлғары оқу орандары мен 43 кездему өткізді. 49 спорттық іс-шаралар және жарыстар өткізді.

Бұдан басқа, бұқаралық ақпарат құралдары арқылы ақпараттық-насихаттық жұмыс жүргізілді, оның ішінде телевидение. Есепті кезеңде БАҚ 290 мәлімет, оның ішінде 65 телевидение (оның ішінде республикалық арналарда), 111 баспасөз басылымда (оның ішінде 35 республикалық БАҚ), 61 радио және 53 ақпараттық ғаламтор агенттігіенде шығарылып жарияланды.

Табиғи және техногендік сипаттағы дүлей апаттар мен авариялардан халықты пен аумақтарды қорғау

Ақмола облысы аумағының орналасуы бойынша әртүрлі табиғи, таулы-геологиялық шарттар бар, олар оның табиғи апаттарға ұшырауын алдын ала анықтайды: су басуына, тасқындарға, дауылдарға, орман және дала өрттерге, ауа температурасы мен қарлы дауылдардың күрт төмендеуі, эпидемиялар және эпизоотиялар, сондай-ақ ірі өнеркәсіп объектілерінде шақырылған апаттармен қосалқы факторларға.

Су тасқыны Ақмола облысының барлық аудандарының өзендерінде байқалады. Су тасқыны, көктемгі немесе көктемгі-жазғы судан туындаған, облыстың жазық өзендерінде наурыз-шілде айларында байқалады. Су тасқынына ең үлкен залалды Есіл, Нұра, Жабай (Есіл өзенінің құйылуы) өзендері әкеледі.

Ең қауіпті су тасқыны гидротехникалық құрылыстарына (дамбалар, бөгеттер) бұзуымен байланысты. Облыс аумағында 114 гидротехникалық ғимараттар бар: оның ішінде 12 су қоймасы республикалық меншікте тұрған, 51 – коммуналдық меншікте, 28 – жеке меншігінде, 23 – иесіз. Гидротехникалық құрылыстарды тексеру комиссиялық нәтижелеріне сәйкес, Ақкөл, Астрахан, Аршалы, Атбасар, Бурабай, Еңбекшілдер, Жарқайын, Жақсы, Целиноград және Қорғалжын аудандарындағы 15 гидротехникалық құрылыстар жөндеуді қажет етеді. Өткен жылдардың су тасқынына жүргізілген талдауды ескере отырып, су тасқыны әсеріне бейім 15 аймақтары анықталды, олар комиссиялық-зерттелді.

Халық пен аумақты инженерлік қорғаудан өткізуді талап етілетін ең қауіпті учаскелерін (2014, 2015 және 2016 жылдары су тасқынының өту қорытындысы бойынша) Атбасар ауданы Атбасар қаласы Заречный ауылы, кенттер Старый Колутон, Ягодное және Степное селосы, Астрахан ауданының кент және Талапкер, Қоянды, Тайтөбе, Қараөткел, Оразақ, Ағанас, Жаңажол Целиноград ауданы болып табылады.

2016 жылғы көктемгі кезеңде келеңсіз әсеріне 1 елді мекенінің су тасқыны ұшырады: Атбасар қ., Заречный ауылы, Атбасар ауданы, жалпы алғанда 13 тұрғын үй су басқан, нәтижесінде 5 аудандарда жылыну мен қардың қарқынды еруі (Целиноград, Зеренді, Егіндікөл, Астрахан, Сандықтау) және Көкшетау қ. 22 автожолдар учаскелерін су басу және орын алған, оның ішінде 4 учаскесі облыстық және 18 учаскесі аудандық маңызы бар, ұзындығы 0,764 шақ. орындарынан су басу болды, эвакуациялануға 140 адам

катысты, соның ішінде 24 бала (131 адам туыстарына орналастырылған, 1 адам №4 ОМ-2 адам, №5 ОМ, 6 адам КПТУ). Сондай-ақ, алдын ала дайындалған жерге кеткеннен үй жануарлары Заречный және Перекатное кентіне айдалды – 46 бас, соның ішінде (мүйізді ІҚМ – 4, жылқы – 1, қой мен ешкі – 41).

Барлығы қалыптасқан су тасқыны кезеңінде жағдайының күрделенуі Атбасар, Астрахан, Сандықтау және Целиноград аудандарында болды, 1455 адам мен 350 бірлік техника жұмылдырылды, 22 бірлік мотопомпа мен 16 бірлік жүзу құралдары жиынтық күштер мен құралдары.

Бүкіл су тасқыны кезеңінде 23 мыңнан астам метр уақытша бөген төселді, 181309 дана қап толтырылып, одан 496,5 мың м³ су тартып шығарылды, соның арқасында төтенше жағдайлар ауқымын азайтуға қол жеткізілді және елді мекендерді қорғауды қамтамасыз етуге, әлеуметтік және өндірістік объектілерге бірде-бір оқиға су басуға жол берілмеді.

2015-2016 жылдардың қысқы кезеңі ішінде Департаменті бөлімшелерімен құтқару жұмыстарын жүргізу үшін облыс жолдарында 250 шығу жүзеге асырылды, бұл ретте қауіпсіз жерге 676 адам көшірілді, оның ішінде 52 бала, қауіпсіз жерге 212 бірлік әртүрлі техника шығарылды. Облыс жолдарында азаматтар қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін 40 рет хабардар ету жұмысы жүргізілді және қозғалысты шектеу бойынша жолдарды жабу жүргізілді. Автокөлік жиналатын жерлерде, жергілікті полиция қызметі Департаментімен бірлесіп қысқы кезеңде қауіпсіздік шараларын сақтау туралы тұрғындармен түсіндіру жұмыстары жүргізілді. Қысқы кезеңде әлеуметтік сала және тұрғын үй қоры, энергия, су және кәріз жүйесі объектілерінің апатсыз жұмыс істеуі ұйымдастырылды.

Қысқы кезеңде азаматтардың қырылу фактілеріне жол берілген жоқ.

Табиғи сипаттағы төтенше жағдайлардың арасынан, әлі де облыс экономикасына елеулі залалды дала өрттері келтіреді, олар үлкен алаңға ауысады, орман алқаптарына айналады, осылайша өртке қарсы қызметінің айтарлықтай күштері мен құралдарын жоюға аударады. Үлкен алаңдарда орман өрті төтенше жағдайлар аймағында 49 елді мекен болуы мүмкін, 32-ге дейін демалыс үйлері, балалар демалатын лагерьлері, туристік базалар, санаторий жалпы саны-ден 38,0 мың адам, ал аймақта дала өрттерінің 15-дейінгі елді мекендердің болуы мүмкін, 5,0 мың адам.

2016 жылғы 9 ай ішінде облыс аумағында 176 шөптін жануы жалпы алаңы 1536,5 га, 30,7% - ға төмен, өткен жылдың көрсеткіштері (2015ж. – 254 жану, 2268,7 га). Өткен жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда сондай-ақ, 2,1 есе орман өрттерін 20 (43) азайтуға қол жеткізілді.

Техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың ең қауіпті факторы, мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдарында бақылау жоқ объектілерінде өндірістік және тұрмыстық өрттер, негізгілері тұрғын үй секторы және көлік құралдары болып табылады.

Ыстық заттармен жанатын, пәтерлер мен үйлер, синтетикалық бұйымдармен және тұрмыстық техникамен, бір жағынан, өрттің туындау мүмкіндігі қауіпін арттырады, екінші жағынан, синтетикалық

материалдардың жануы улы газдардың бөліну кезінде адамдардың өмірі мен денсаулығы үшін өрт ең қауіпті болады. Осылайша, мысалы, тек қана Көкшетау қаласының халқы 100,0 мың дана газ баллондарын пайдаланылады.

2016 жылдың 9 ай ішінде Ақмола облысының аумағында 589 өрттер болған, өсуі 1,8% (2015ж. – 578), негізгі ТЖ және оқиғалар санын құрайды. Өрт кезінде 32 адам (32) қаза тауып, 30 адам жарақат алған, бұл 2,5 есе артық 2015 жылға (12) қарағанда. Өрттердің материалдық шығыны 12,2% азайып, 91 млн. теңге (103,7 млн. теңге) құрады.

Тұрғын үй секторында өрттің өсуі 4,1% – 429 (2015ж. – 412), бақыланатын тәуекел нысандарда 2,5% – 15 (4) және автокөлік құралдарында 3,2% – 95 (92).

Үгіт-насихат жұмыстарын өткізу үшін 54 ерікті тартылды, баспа басылымдарында мен «көліктегі өрт кезіндегі әрекет» және «көліктегі өрттің қалай алдын алуға болады» тақырыптары бойынша 25 мақала мен белгілер жарияланған. Нәтижесінде, ағымдағы жылдың екінші тоқсанымен салыстырғанда оларды төмендету 20,5% - ға (2-ші тоқсанның олардың өсуі 23%) қол жеткізілді.

Тұрғын үй секторында адамдардың қаза болуын және өрттердің алдын алу мақсатында, 43 мыңнан астам үйлерді (27324, +1,6 есе) қамтитын аула аралау жұмысын жүргізді, 119 мың адамнан астам (79 мың адам+66%) нұсқаулықтан өткізілді, 1283 жиналыстар мен жиындар (896, +30%) ұйымдастырылды, 36 мыңнан астам (28116 адам, +22%) қатысты. Әлеуметтік тәуекел тобының (зейнеткерлер, аз қамтылған отбасылар, белгілі және тұрғылықты айналысатын жұмысы жоқ) тұрғылықты жерлері бойынша 1106 рейд – (935, өсуі 18%) жүргізілді. Жеке меншік кәсіпкерлік субъектілерімен жүргізілген пәрменді үгіт-насихат шараларының нәтижесінде өндірістік ғимараттарда, балалар және емдеу-профилактикалық мекемелерде жол берілген жоқ. Сонымен қатар, сауда кәсіпорындарында 2 есе (2016ж. – 9, 2015ж. – 18) өртті азайтуға қол жеткізілді, қойма ғимараттарында 20% - ға (2016ж. – 4, 2015ж. – 5) және 25% – ауыл шаруашылығы объектілерінде (2016ж. – 9, 2015ж. – 12).

Сонымен қатар, су артериялары суларда оқиғаларды алып жүретін, нақты қауіпті көтереді. Жыл сайын облыс су айдындарында адамдардың қаза болуы төтенше жағдай орын алады, негізгі себеп азаматтардың өздерінің абайсыздықтары және судағы жүріс-тұрыс қауіпсіздік ережесін сақтамау болып табылады. Көп оқиғалар су айдындарында болады, Департаментінің «Жедел-құтқару жасағы» ММ (бұдан әрі – «ЖҚЖ» ММ) бөлімшелері құрылмаған. Барлығы облыс аумағында саны 21 ресми және 1000-нан астам апатты жағажайлар. «ЖҚЖ» ММ барлығы 4 көл – Қопа, Зеренді, Бурабай және Щучье бақыланады.

Ең жиі тұрғындармен суға шомылуға, демалуға және балық аулауға 754 су айдыны пайдаланылады. Инфрақұрылымның дамуына байланысты, халық санының өсуі, бақыланбайтын аумақтарда табиғи жағажайлардың болуы, шомылу үшін бейімделген орындардың болмауы жыл сайынғы су қоймаларында адамдардың қаза болуына ықпал етеді.

Профилактикалық іс-шаралардың жүйелі өткізуін, облыстың су айдындарында адамдардың өлімін болдырмауға бағытталған, қосымша ведомстволық (қоғамдық) құтқару бекеттерін құру, сондай-ақ құтқару жасағының бөлімшелерінің қажетті қолдау жеке құрамның дайындық деңгейіне мүмкіндік берді, ағымдағы жылы шомылу маусымында адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге және азайтуға, облыс су қоймаларында зардап шеккендер саны екі есе өсті. 2016 жылдың басынан бастап облыстың су айдындарында оқыс жағдайды 186 адам (179 адам) бастарынан өткерді, оның ішінде құтқарылды – 170 адам (148), қаза болғандар – 16 адам (31), оның ішінде 2 кәмелетке толмағандар (9), қаза тапқандар 48% төмендеді. Барлық ТЖ қорғалмайтын акваторияларда орын алған.

Облыстың су айдындарында адамдардың өлімін алдын алу мақсатында БАҚ-та (радио және теледидар, баспа) сөз сөйлеулер ұйымдастырылды, 175 дана үгіт материалдары шығарылды, 4 пресс-конференциялар және 5 брифингтер, 1995 лекциялар, нұсқаулықтар, әңгімелер өткізілді, Көкшетау қаласының LED-экрандарында 2 әлеуметтік ролик көрсету ұйымдастырылған, халықпен 16 жиын ұйымдастырылған, облыс мектептері бойынша 16 интерактивті сабақ өткізілді, жалпы саны 3200 оқушы, нұсқаушыларымен бірлесіп 19 қала сыртындағы сауықтыру орталықтарында және лагерьлер арасында 1212 балалар жүзу бойынша жүзу дағдыларын өткізілді, 86 викториналар мен конкурстар, демалыс мекемелерінің басшыларымен 4 семинар-кеңестер өткізілді, 29 ұсыным хаттар жіберілді, 36 көрнекі стендтерді ресімдеу бойынша әдістемелік көмек көрсетілді, ҚР ІІМ ТЖК және Департамент сайтында 108 профилактикалық материалдар орнатырылды, 6605 жадынамалар мен буклеттер таратылды, облыстың қалалары мен аудандарында 31 баннер орнатылды, 69 тыйым салатын және ескертетін бастамашылық белгілер белгіленді. Жергілікті полиция қызметімен бірлесіп, азаматтардың демалыс және мереке күндері жаппай демалуға, жабдықталмаған жерлерде шомылуға жол бермеу және қауіпті су қоймаларының құқықтық тәртібін қамтамасыз ету бойынша 216 профилактикалық және патрульдік рейдтерге қатысты. Алкогольдік ішімдіктер ішкені үшін және қоғамдық орындарда, су айдындарын маңында мас күйінде әкімшілік жауапкершілікке 278 адам тартылды.

Жыл сайынғы тікелей залал ТЖ туындаған, облыс аумағында орта есеппен 16,2 млн. теңгені құрайды (жаһандық дүлей апаттар болмаған кезде). Жағдайы бойынша 2016 жылдың 01 қазаны Ақмола облысында 645 (706) төтенше жағдайлар мен оқиғалар тіркелген, соның ішінде 75 (188) ТЖ тіркелген, оның ішінде 20 (49) табиғи сипаттағы және 55 (139) техногендік сипаттағы, ұқсас кезеңімен салыстырғанда 2015 жылы (609) төмендеуі 8,6% құрады, оның ішінде 60,1% – ТЖ кезінде. Барлығы ТЖ кезінде 94 (98) адам зардап шекті, оның төмендеуі 4%, қаза болғандардың саны да 34% – 52 адам (79) азайды. Техногендік сипаттағы ТЖ кезінде 78 адам зардап шекті, ол 16,4% - ға артық, өткен жылғы кезеңге сәйкес (2015ж. – 67 адам), оның ішінде қайтыс болған-25% - ға төмендеуі – 36 (2015ж. – 48 адам). Табиғи сипаттағы

ТЖ кезінде 16 адам зардап шекті және қаза тапты, бұл 48,3% - ға кем, өткен жылғы кезеңге сәйкес (2015ж. – 31 адам).

ТЖ жалпы азаюы кезінде, авто авариялар саны 3 (0) артты және т/ж көлігінде 2 (0) және тіршілікті қамтамасыз ету жүйелеріндегі 3 (2), сондай-ақ 1 жағдай қатты желден (0) тіркелді. Анықтама: Жақсы ауданы «қорғаныс істері жөніндегі бөлімі» РММ ғимараты шатырының опырылуы. ТЖ аймағынан 2246 адам (995) құтқарылды, өткен жылмен салыстырғанда 2,2 есе көп, оның ішінде судағы 170 (148) адам, өсімі 14,8%, 65 (102) адамға алғашқы дәрігерге дейінгі медициналық көмек көрсетілді, төмендеуі-36%.

Облыс аумағында өнеркәсіптің және ауыл шаруашылығының дамуымен қауіпі туындайды, өндірістерде авариялардың пайда болуына күшті әсер ететін улы заттарға (бұдан әрі – ҚӘУЗ) байланысты таралуы мүмкін, халықтың арасында химиялық зақымдану аймағы мен ысыраптарға әкеп соғыу мүмкін. Осының негізінде халықты қорғау ұйымдастырылады.

Облыс бойынша есепте 14 химиялық қауіпті объектілер, оның ішінде – қалада 7 нысан (Көкшетау, Степногорск), ауылдық аудандарында – 7 нысан санатталған. Жаңа зақымдау құралдарын қолданған кезде және қираған объектілер алаңың ҚӘУЗ жұқтыру 66,9 шақ.² құрауы мүмкін, халық арасында шығын 18,6 мың адамды құрауы мүмкін, соның ішінде қайтарылмайтын – 7,2 мың адам. Ықтимал радиациялық жағдай өңірде кәсіпорындар бойынша өндіру, тасымалдау және өңдеу-уран кендерімен сипатталады. Радиациялық қауіпті объектілердің тізбесіне 2 нысан енгізілген, уран кендерін өндірумен және қайта өңдеумен айналысады. Сондай-ақ, облыс аумағында 5 нысан тіркелген, 105 иондаушы сәулелену көздерін пайдаланады. Жалпы жиынтық белсенділігі 153170,588 ГБк құрайды, оның ішінде Көкшетау қаласында – 2 нысан (5 көздер), Степногорск – 1 нысан (87 көздері), облыс аудандарында – 2 нысан (13 көздері).

Химиялық және радиациялық-қауіпті ипотенциалды қауіпті объектілерде 17 мамандандырылған командалар құрылған, жеке құрамның жалпы саны 284 адам мен 27 бірлік техника. Алайда, осы нысандарда радиациялық және химиялық қорғау құралдарының жұмысшылар, қызметшілер және Азаматтық қорғаныстың жеке құрамы жеткіліксіз болса, қолда бар химиялық қауіпті нысандардағы қор 10% – ды құрайды, радиациялық-қауіпті нысандарда – 30%. Химиялық қауіпті объектілерді оқшаулау мақсатында кесілген перделерді қою үшін арнайы құрал-жабдықтар мен газсыздандыру сыйымдылығы бар. Жақын маңда орналасқан үйлердің, жұмысшы персоналдың, объектілерді, тұрғындарды қатері төнген немесе апаттар туындаған кезде хабарлау бойынша жергілікті хабарлау жүйесі іске қосылады.

2013 – 2016 жылдары радиациялық, химиялық қауіпті және ықтимал нысандарда апаттар жағдайына жол берілген жоқ.

2016 жылдың басынан бастап Департаментімен бірқатар бағдарламалар іске қосылды, табиғи және техногендік сипаттағы ТЖ туындағанда немесе қатері төнгені туралы облыс халықтарын жедел және уақытылы хабарлауға мүмкіндік береді.

Табиғи сипаттағы дүлей зілзалалардан тұрғындар мен аумақтарды қамтамасыз ету үшін, экономикалық залал табиғи апаттарды азайтуға, учаскелер және аймақтар мониторинг ошақтарын дамытуды қажет етеді, қауіпті табиғи апаттардың туындауы бойынша, табиғи апаттарға қарсы іс-қимыл бойынша инженерлік-қорғау шараларының кешенін, соның ішінде өңірдің даму стратегиясын, елді мекендер құрылысының бас жоспарларын қосу арқылы жүзеге асырылады.

Табиғи, табиғи апаттарға қарсы шаралардың ұйымдастырушылық және инженерлік кешенін қамтамасыз етуге, қажетті материалдық құралдары, оны іске асыру үшін қойылған.

Талап етілетін нормаларға сәйкес, Азаматтық қорғаныстың жеке құрамын және жұмысшылар, қызметшілердің радиациялық және химиялық қорғау құралдарының қорларын арттырады.

Халықты хабарландыру жергілікті жүйені орнатуды қамтамасыз ету (бірде-бір гидротехникалық құрылыста орналасқан, облыс аумағының Астана, Селеті және Шағалалы су қоймаларын қоспағанда) әсер ету аймағында, шамамен 52 мың тұрады.

Сонымен қатар, облыс халқын неғұрлым толық қамту үшін облыстың барлық елді мекендерінде халықты құлақтандыру жүйесін орнатуды және жөндеуді қажет етеді, хабарландыру жүйесінің және оларда орналасқан ықтимал қауіпті объектілерде жүйелерімен халықты хабардар ету, сондай-ақ қанағаттанарлық жай-күйінде.

2016 жылғы су тасқынының өтуін ескере отырып, ғимараттар мен құрылыстарды су басуды алдын алу мақсатында, сондай-ақ көктемгі кезеңде су тасқынын авариясыз өткізуді қамтамасыз ету, қалпына келтіру бойынша жұмыстарды жүргізу және су тасқынына қарсы инфрақұрылымды жетілдіру.

Шалғай елді мекендерде өртке қарсы қорғауды қамтамасыз ету үшін, өрт сөндіру және өрт бірлік станцияларын құру бойынша жергілікті органдармен бірге жұмыс істеу.

Су қоймаларында қоғамдық құтқару станцияларды құру бойынша жұмыстар жалғастыруда.

Жергілікті полиция қызметінің мүшелерімен іс-шараларға қатысу және аулаларды аралауды өткізу, балалар еркелігі және тұрмыстық пен техникалық техникаларды пайдалану және жөндеу ережесі, пештер мен түтіндіктерді пайдалану кезінде өрт қауіпсіздігі ережелерін бұзу бұзушылықтарын алдын алу бойынша үгіт-насихат жұмыстарын арттыру, сондай-ақ бұқаралық ақпарат құралдарында сөз сөйлеу, соның ішінде ақпараттық интернет ресурстарына.

SWOT-талдау

Күшті жақтары	Мүмкіндіктері
----------------------	----------------------

<ul style="list-style-type: none"> □ қылмыс жасаған тұлғалар бөлігінде кәмелеттік жасқа толмағандардың үлестік салмағының төмендеуі; □ Апаттар көрсеткіштің төмендеуі: ЖКО саны; ЖКО-дан қайтыс болғандар мен жараланғандар саныны □ есірткі тұтынушылар санының төмендеуі. 	<ul style="list-style-type: none"> □ азаматтар көп жиналатын жерлерге сыртқы бейнебақылау жүйелерін енгізу; □ облыстың жол тораптарында ЖКО шоғырлану ошақтарын жоюды қосқанда, жолдардың анағұрлым қауіпті учаскелерінде қауіпсіз қозғалысты арттыру.
Әлсіз жақтары	Қауіп-қатерлер
<ul style="list-style-type: none"> □ қылмыс жасаған адамдар санының ұлғаюы; □ қауіпсіз және үздіксіз автокөлік қозғалысын қамтамасыз ететін жол инфрақұрылымының дамымауы. 	<ul style="list-style-type: none"> □ қозғалыс қарқындылығының ұлғаюы; □ облыста тіркелген автомобильдер санының ұлғаюы.

Қоғамдық қауіпсіздік және құқықтық тәртіп саласындағы проблемалар:

- Облыстың автожолдарындағы тұрақсыз жағдай.
- Автокөліктің қауіпсіз және іркіліссіз қозғалысын қамтамасыз ететін жол инфрақұрылымының дамымағандығы.
- Қылмыс жасаған адамдар санының өсуі.

БАҒЫТ: Инфрақұрылым

Сәулет және қала құрылысы

Облыс елді мекендерінің аумағын дамыту және құрылыс салу бекітілген бас жоспарлар мен егжей-тегжейлі жоспарлау жобалары негізінде жүзеге асырылады. Ақмола облысында 629 елді мекеннің ішінде 455 (72,3%) елді мекен бас жоспарлармен қамтамасыз етілген.

Бас жоспарларды әзірлеу басымдылығын анықтау мақсатында елді мекендерді тұрғындардың санына байланысты 3 санат бойынша саралау жүргізілді: тұрғындар саны 5 мыңнан жоғары, тұрғындар саны 5 мыңнан – 500-ге дейін, тұрғындар саны 500-ден кем. Облыстың 629 елді мекенінің 25 елді мекенінде ғана халық саны 5 мыңнан жоғары, оның ішінде бүгінде Бестөбе ауылында ғана бас жоспар жоқ. Халық саны 5 мыңнан – 500-ге дейінгі 222 елді мекен бар, оның 87,8% бас жоспармен қамтамасыз етілген. Халық саны 500 адамнан кем 382 елді мекен, бұл елді мекендердің бас жоспармен қамтамасыз етілгені 61,8% құрайды.

Облыс елді мекендеріне жаңа бас жоспарларды әзірлеу бойынша белсенді жұмыстар 2006 жылы басталды. 2006-2015 жж. аралығындағы кезеңде облыс бойынша 84 елді мекеннің жаңа бас жоспарлары әзірленді:

- жаңа бас жоспарларымен облыстық маңызы бар қалалар Көкшетау және Степногорск, сонымен қатар барлық аудан орталықтары (Ақкөл, Атбасар, Щучинск, Макинск, Степняк, Ерейментау, Есіл, Державинск қалалары, және де Аршалы к, Астрахан а, Егіндікөл а, Жақсы а, Зеренді а, Қорғалжын а, Балкашино а, Ақмол а, Шортанды к) қамтамасыз етілді;

- Астана қаласының қала маңы аймағына кіретін 80 елді мекеннің 62 елді мекені бас жоспармен қамтамасыз етілген, соның ішінде 38 жаңа бас жоспарлар. Сонымен қатар ҚР Үкіметінің 2014 жылғы 19 шілдедегі № 681 қаулысымен бекітілген, Астана қаласына іргелес елді мекендерді әлеуметтік-экономикалық дамытудың 2020 жылға арналған кешенді жоспарына сәйкес, 34 елді мекеннің дамуы қарастырылды, соның ішінде 7 елді мекен Аршалы, 3 елді мекен Шортанды, және 24 елді мекен Целиноград аудандарынан. Аталған кешенді жоспарға кіретін барлық елді мекендер ЕЖЖмен жаңа бас жоспарлармен қамтамасыз етілді.

- Бурабай ауданындағы 52 елді мекеннің ішінде 47 елді мекен бас жоспармен қамтамасыз етілген, соның ішінде жаңа бас жоспарлармен 11 елді мекен.

- 20 тірек ауылдық елді мекендердің 5 ауылдық елді мекені жаңа бас жоспармен қамтамасыз етілді.

Сонымен бірге, Көкшетау қаласының бас жоспарына сәйкес, жалпы ауданы 2085 га құрайтын 43 участкаға егжей-тегжейлі жоспарлау жобасы әзірленді, осылайша Көкшетау қаласының құрылыс салу аумағының 57% жаңа егжей-тегжейлі жоспарлау жобасымен қамтамасыз етілді.

2013-2015 жылдар аралығындағы кезеңде облыс бойынша әзірленді:

2013 жылы – бас жоспарлар: Аршалы ауданы Арнасай а, Астрахан ауданы Жалтыр а, Атбасар ауданы Атбасар қ, Бурабай ауданы Бурабай к. бас жоспарын түзету, Қатаркөл а, Егіндікөл ауданы Егіндікөл а, Еңбекшілдер ауданы Степняк қ. және Жүкей а, Есіл ауданы Есіл қ, Жақсы ауданы Новокиенка а. және Киров а, Зеренді ауданы Ақкөл а, Қорғалжын ауданы Қорғалжын а, Сандықтау ауданы Балкашино а.

2014 жылы – бас жоспарлар мен дамыту және құрылыс салу сызбалары: Аршалы ауданы Волгодоновка а, Қойгелді а, 42 Разъезд а, Атбасар ауданы Атбасар қ. ЕЖЖ – 2, Көкшетау қ. ЕЖЖ – 2, Бурабай ауданы Щучинск санатоиясы ықшам ауданы, Щучинск қ. ЕЖЖ, Ерейментау ауданы Торғай а, Жақсы ауданы Лозовое а, Зеренді ауданы Айдарлы а. және Садовое а, Шортанды ауданы Ключиа, Төңкеріс а, Целиноград ауданы Воздвиженка а, Р.Қошқарбаев а, Төңкеріс а, Жаңа жайнақ а, Жаңажол а, Өтеміс а, Раздольное а, Фарфоровое а. Сондай-ақ, Бурабай ауданы аумағының қала құрылысы дамуының кешенді жобасын түзетудің 1 кезеңі орындалды.

2015 жылы – Атбасар ауданы Новоалександровка а. және Жарқайың ауданы Бірсуат а. дамыту және құрылыс салу сызбасы, Бурабай ауданы аумағын дамытудың қала құрылысы жоспарлаудың кешенді жобасын түзету орындалды. Бурабай ауданы Щучинск қ. ЕЖЖ, Көкшетау қаласының жекелеген бөліктерінің ЕЖЖ (19 участка), Целиноград ауданы Ақмол а. және Оразақ а. ЕЖЖ әзірленді. Сонымен қатар, Аршалы, Ерейментау,

Еңбекшілдер, Зеренді, Целиноград аудандары әкімдіктерімен бірге аудандық мұрағаттарда 93 елді мекеннің бас жоспары табылды, осыны есепке алғанда 2015 жылы бас жоспармен қамтамасыз етілген елді мекендердің деңгейі 72,3% құрады (455ЕМ).

2016 жылы Зеренді ауданы Зеренді а. ЕЖЖ, Жақсы ауданы Ишимское а, Жарқайың ауданы Тасөткел а. дамыту және құрылыс салу сызбасы, Аршалы ауданы 42 Разъезд а, Зеренді ауданы Садовое а. дамыту және құрылыс салу сызбасын түзету және де Көкшетау қаласының жекелеген бөліктерінің (35 участке) ЕЖЖ әзірлеу жүргізілуде, нәтижесінде бас жоспармен қамтамасыз етілген елді мекендердің деңгейі 72,7% (457 ЕМ) құрайды.

2017 жылы Бестөбе к. бас жоспарын, 20 елді мекенге дамыту және құрылыс салу сызбасын, Көкшетау қ. 3 ЕЖЖ және Щучинск қ. 1 ЕЖЖ әзірлеу көзделуде, нәтижесінде қамтамасыз ету деңгейі 76% (478 ЕМ) құрайды.

2018 жылы 24 елді мекенге дамыту және құрылыс салу сызбасын, Көкшетау қ. бойынша 2 ЕЖЖ және Ерейментау қ. ЕЖЖ әзірлеу көзделуде, нәтижесінде қамтамасыз ету деңгейі 79,8% (502 ЕМ) құрайды.

2019 жылы 24 елді мекенге дамыту және құрылыс салу сызбасын, Көкшетау қ, Щучинск қ, Ақкөл ауданы Домбыралы а. ЕЖЖ әзірлеу көзделуде, нәтижесінде қамтамасыз ету деңгейі 83,6% (526 ЕМ) құрайды.

2020 жылы 25 ЕМ бойынша дамыту және құрылыс салу сызбасын, Көкшетау қ, Ақкөл ауданы Талқара а. ЕЖЖ әзірлеу, Степногорск қ. және Жақсы а. бас жоспарын түзету көзделуде, нәтижесінде қамтамасыз ету деңгейі 87,5% (551 ЕМ) құрайды.

Жалпы 2017-2020 жж. 94 бас жоспар мен дамыту және құрылыс салу сызбасын әзірлегенде, қамтамасыз ету деңгейі 87,5% (551 ЕМ) құрайды.

Мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау

2012 – 2015 жылдар аралығында заңнама, сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласындағы ҚНЖЕталаптарының сақталуына 2435 тексеріс жүргізілді, жіберілген бұзушылықтар үшін 1075 жеке және заңды тұлғалар жауапкершілікке тартылды, анықталған бұзушылықтар мен ескертулерді жоюға 394 ұйғарым берілді, жалпы сомасы 89,9 млн. теңге айыппұл салынды.

2014 жылы көрсеткіштердің төмендеуі 2014 жылғы 2 сәуірден бастап 2015 жылғы 1 қаңтарға дейін шағын және орта бизнес субъектілерін тексеруге мораторий енгізілгеніне, жоспарлы тексерістер тәжірибесінің тоқтатылғанына байланысты. Егер 2012 және 2013 жылдары 41 және 222 жоспарлы тексеріс жүргізілген болса, 2014 жылы олардың саны – 4.

80-кесте –Өткізілген жоспарлы тексерістер туралы ақпарат

	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.	2015 ж.	2016 жылғы 9 ай
ҚМЖ сапасын тексеру өткізілді, бірлік	347	1209	357	522	340
Әкімшілік жауапкершілікке жеке және	368	449	142	116	70

заңды тұлғалар тартылды, бірлік.					
Анықталған ақауларды жоюға нұсқамалар берілді, бірлік.	101	181	53	59	112
Айыппұл салынды, млн. теңге	20,6	35,2	8,3	25,8	19,6

Басқарманың маңызды функцияларының бірі болып сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласындағы сараптама жұмыстарын және инжинирингтік қызметті жүзеге асыру құқығына сарапшыларды аттестаттау болып табылады.

81-кесте – Лицензиялау және аттестациялау туралы ақпарат

	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.	2015 ж.	2016 жылғы 9 ай
Лицензия алуға өтініштер қарастырылды, бірлік.	822	343	378	391	148
<i>Лицензиялар берілді</i>	56	125	64	99	30
<i>Лицензиялар қайта рәсімделді</i>	690	139	33	52	21
Сарапшыларды аттестаттауға өтініштер қарастырылды, бірлік.	512	174	116	127	188
<i>Олардың ішінде сарапшылар аттестатталды, адам.</i>	194	77	68	70	66

2012 жыл және 2013 жылғы қаңтар айында құрылыс-монтаж жұмыстарын жүргізуге 688 рұқсат берілді. 2013 жылғы ақпан айынан бастап хабарлау тәртібі енгізілді, осылай 2013-2015 жылдары құрылыс-монтаж жұмыстарын жүргізудің басталуы туралы 1841 хабарлама қабылданды.

2015 жылғы 1 қаңтардан бастап ҚМЖ жүргізудің басталуы туралы хабарламаны өтініш білдірушілер электронды түрде рұқсаттар мен хабарламалар мемлекеттік ақпараттық жүйесі арқылы жібереді.

2015 жылы облыс аумағында салынып жатқан объектілер сапасын бақылауды күшейту және құрылыс саласындағы нормативтер бұзушылықтары анықталған жағдайда шара қолдану бойынша жұмыс жоспары әзірленді. Техникалық және авторлық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардың жауапкершілігіне ерекше көңіл бөлінеді.

Сондай-ақ ғимараттар мен құрылыстарға халықтың шағын мобильді тобы қолжетімділігіне қатысты құрылыс объектілеріне ерекше назар аударылды.

Құрылыс

Облыста тұрғын үй құрылысының дамуы «Қолжетімді тұрғын үй - 2020». Бағдарлама шеңберінде жүзеге асырылады.

Соңғы 4 жылда 2012 жылдан 2016 жылдың 10 ай көрсеткіші бойынша облыста барлық қаржыландыру көздері бойынша 1361,9 мың шаршы метр тұрғын үй енгізілді, оның ішінде халықтың есебінен 861,587 мың шаршы метр тұрғын үй пайдалануға берілді, мемлекеттік қаржы есебінен 123,9 мың шаршы метр тұрғын үй пайдалануға берілді.

82 кесте – Ақмола облысында 2012-2016 жылдар (қаңтар-қазан) аралығындағы құрылыстың дамуының негізгі көрсеткіштері.

Көрсеткіштердің атауы	2012	2013	2014	2015	2016 (10 ай)
Құрылыс жұмыстарының көлемі, млн. теңге	75 429	68 682	83 222	91488,2	85668,6
Тұрғын үйді енгізу, мың шаршы метр	249	259	268	282,059	303,856
Оның ішінде: Арендалық тұрғын үй, мың шаршы метр	11,22	15,787	3,826	5,666	7,147

Өңірлер бөлінісінде енгізілген тұрғын үй алаңы бойынша негізгі бөлігі облыс орталығы мен астанаға іргелес аудандарға тиесілі: Көкшетау қаласы, Целиноград, Аршалы және Бурабай аудандары.

83 кесте –2012-2016 жылдарға тұрғын үй енгізу (қаңтар-қазан). Ақмола облысының қалалары және аудандардың кесіндісінде мың шаршы метр.

Қала/аудан	2012 ж	2013 ж	2014 ж	2015 ж	2016 ж. (10 ай)
Ақмола облысы	249,5	259,1	267,9	282,059	303,856
Көкшетау қ.	60,6	102,8	102,7	124,352	101,875
Степногорск қ.	1,6	2,1	2,0	2,134	1,656
Ақкөл	4,2	7,0	7,5	7,622	6,054
Аршалы	17,5	19,0	15,3	17,214	22,603
Астрахан	0,8	0,9	0,9	1,033	1,074
Атбасар	4,0	5,7	19,2	4,0	3,611
Бұланды	4,0	4,7	4,7	16,292	3,880
Бурабай	19,2	17,2	14,1	4,751	25,477
Егіндікөл	0,8	0,2	0,5	0,178	0,218
Еңбекшілдер	1,2	1,3	1,3	1,203	1,080
Ерейментау	3,2	3,3	3,3	3,399	3,514
Есіл	7,3	2,3	1,0	3,959	8,062
Жақсы	1,0	1,8	2,0	1,225	1,243
Жарқайың	3,0	7,1	1,6	7,196	1,617
Зеренді	5,9	7,7	3,6	3,695	3,476
Қорғалжын	3,0	3,1	3,7	3,312	3,544
Сандықтау	1,4	1,9	1,4	1,454	1,298
Целиноград	107,3	65,5	77,4	73,460	108,057
Шортанды	3,5	5,5	5,6	5,580	5,517

2012 жылдан бастап облыста арендалық тұрғын үйлердің құрылысы басталды. 2012 жылдан 2016 жылдың 10 айы бойынша пайдалануға берілген арендалық тұрғын үйдің жалпы ауданы 43,6 мың шаршы метрді құрады (84 кестені қараңыз).

84 кесте – Арендалық тұрғын үйді енгізудің аудандар бойынша көрсеткіші 2012-2016 жылдар мың шаршы метр (қаңтар-қазан).

Қала/аудан	2012 ж	2013 ж	2014 ж	2015 ж	2016 ж. (10 айы)
Арендалық тұрғын үй	11,2	15,8	3,8	5,666	7,147
Целиноград	2,9	0,0	0,0	0,0	3,522
Бурабай	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Сандықтау	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Есіл	2,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Жарқайың	0,0	4,1	0,0	0,0	0,0

Ақкөл	0,0	3,0	3,0	0,0	0,0
Көкшетау қ.	0,0	7,9	0,0	3,726	0,0
Атбасар	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0
Зеренді	0,0	0,0	0,0	1,94	0,0
Аршалы	0,0	0,0	0,0	0,0	1,248
Шортанды	0,0	0,0	0,0	0,0	2,377

Тұрғын үйлерді пайдалануға берумен қатар облыста әлеуметтік нысандар салынуда (85 кестені қараңыз.).

85 кесте – 2012 – 2016 жылдар бойынша әлеуметтік нысандарды пайдалануға беру.

	2012	2013	2014	2015	2016
Орта білім беретін мектептер, оқушылық орын	2 300	2 816	840	1304	1780
Мектепке дейінгі мекемелер, орын	650	1 540	380	420	280
Емханалар, койкалар	-	-	-	-	70
Дәрігерлік-амбулаториялық мекемелер, бір аусымда	-	795	140	175	300

Байланыс және коммуникация

2015 жылы байланыс қызметінің көлемі 9773,3 млн. теңгені құрады және 2013 жылмен салыстырғанда 17,5%-ға өсті. Өсу - Интернет желісі (43,5%-ға), қызметі көлемінің өсуіне, кабельді инфрақұрылым бойынша бағдарламаларды тарату бойынша қызметтерге, сымсыз желілер бойынша және спутник арқылы (2 есе), деректерді беру бойынша қызметтерге (16%-ға) байланысты.

Байланыстар қызметін көрсету көлемінен - 72% , халыққа көрсетілетін қызметтерді құрайды. 2013-2015 жылдар аралығында халыққа байланыстар қызметінің көлемі 15%-ға өсті және 7000,4 млн. теңгені құрайды. Байланыстар қызметі құрылымында едәуір үлесі - Интернет желісі қызметі (42%), жергілікті телефон байланыстары қызметтері (27,6%) және қалааралық және халықаралық телефон байланыстары (13%) бар.

2015 жылы белгіленген телефон желілерінің саны - 225,5 құрады (2013 ж. - 0,7%-ға төмендеген). Барлық телефон желілері цифрлы телефон станцияларына ауыстырылған.

Соңғы үш жылда белгіленген интернет абоненттерінің саны 24%-ға өсті. 2015 жылы 96,9 мың бірлікті құрады. 2013 жылмен салыстырғанда 100 тұрғын үйге кең жолақты интернет белгіленген абоненттер тығыздығы 3 бірлікке өсті және 13 бірлікті құрады.

Білім беруді дамудың қоғамдағы заманауи шарттарының бірі халықты заманауи телекоммуникация мен ақпараттандыру көздеріне қол жеткізуі болып табылады.

Қазіргі уақытта қажетті дағдылардың бірі қажетті дағдылар үшін қызметтерді алу мүмкіндіктері, мемлекеттің халыққа ұсынатын, жұмысқа орналастыру, компьютерлік техникамен пайдалана білу бос уақытын ұйымдастыру болып табылады.

Сандық сауаттылық – ақпараттық-коммуникациялық технологияларды күнделікті және кәсіби қызметті адамның пайдалана білуі. Ақпараттық технологиялардың жұмыс дағдыларының артуы ақпараттық барлық қоғам үшін ашылуын жоғарлатады.

Қоғамды сандық сауаттылық дағдыларына оқыту 6 дан 15 жас аралықта білім беру мекемелерінде жалпыға міндетті білім беру стандарттарына білім беру деңгейлеріне сәйкес жүргізіледі.

2016-2017 оқу жылында білім беру мекемелерінде жалпыға міндетті білім беру стандарттарына сәйкес 6 дан 18 жас аралығындағы 114 695 адам оқытылуда. Білім беру стандарттары бойынша колледждерде 20 983 студент оқытылуда.

Сондай-ақ, өткен 2015-2016 оқу жылында 16 дан 25 жас аралығында 21 481 адам оқытылды және шығарылды, олардың 6 784 студенттер.

Кезінде компьютерлік (сандық) сауаттылық 16 дан 74 жас аралығындағы халықты «2007-2009 жж.ақпараттық теңсіздік төмендеуі» бағдарламасы аясында жүргізілді. Бағдарлама шеңберінде 33 063 адам оқытылды, олардың 4611 мемлекетті қызметкерлер. 2009 жылдан бастап бағдарламаны қаржыландыру тоқтатылды.

Осыған байланысты, 2012 жылдан бастап компьютерлік сауаттылықты арттыру курстары жергілікті бюджеттің есебінен жүргізілуде. 2012 мен 2015 жылдар аралығында 120 618 адам оқытылды. 2015 жылы 10 200 адам оқытылды.

Халықты базалық компьютерлік дағдыларға оқыту мақсатында, білім басқармасы оқу бағдарламасын әзірледі, оқытушылар құрамы, компьютерлік сыныптар базасында жалпы білім беретін мектептер үшін оқыту анықталды. Оқыту семинарлары базалық форматта және негізгі оқу жоспарының орындалуымен орта мектептерде оқыту сыныптарында практикалық сабақтар ұйымдастырылады. Семинар өткеннен кейін тыңдаушыларға куәлік беріледі.

Ақмола облысында 2011 жылдың қорытынды бойынша компьютерлік (сандық) сауаттылық деңгейі 48,7% құрады. Қазақстан Республикасының көлік және коммуникация министірлігі (ары қарай ҚР ККМ) компьютерлік сауаттылықтың деңгейі 50% қол жеткізу үшін Ақмола облысында 2012 жылы оқыту жоспары 29 529 адам санына жеткізілді. 2012 жылы базалық компьютерлік сауаттылық дағдыларын 31 645 адам алды, неден керек, компьютермен қолдау облыста халықтың 50,4% оқытылды.

АКТ-ны үй шаруашылығында пайдалану туралы стагагенттіктің социологиялық зерттеулерінің нәтижесінде саланың динамикалық дамуы расталды: 2015 жылы – Ақмола облысы қала халқының 76,6% және ауылда тұратын халқының 70,9% 6-74 жас аралығында компьютермен қолданса, бұл 2012 жылы көрсеткішті, яғни 4%-ға және 16,5%-ға өскенін көрсетеді. 2015 жылы облыс халқының компьютерлік (цифрлы) сауаттылығының жалпы деңгейі 16-74 жас аралығында 60,4%-ға дейін төмендеген (2013г. – 65,4%), 16-74 жас аралығында интернет желісі көрсеткіштерінің үлесі - 62,4% құрады.

2015 жылы компьютерлік (цифрлы) сауаттылығының деңгейі бойынша

пайдаланушыларды бөлу келесі сипатта: тәжірибелі пайдаланушы – 7,1%, кәдімгі пайдаланушы – 66,9%, жаңа бастаған пайдаланушы – 26%.

Соңғы 5 жыл бойы халықты компьютерлік (цифрлы) сауаттылықты арттырудың курстары қайта қалпына келтірілді. 90 мыңнан астам адам дәріс алды. Алайда, халықтың жалпы санынан компьютер тұтынушылардың үлесі 6-74 жас аралығында төмен.

86-кесте – Байланысты дамытудың негізгі көрсеткіштері

Көрсеткіштің атауы	2013	2014	2015
Байланыс қызметінің көлемі, млн. теңге	6077,3	6616,7	7000,4
100 тұрғынға арналған белгіленген телефон желілерінің тығыздығы, бірлік	30	30,1	30,5
100 тұрғынға арналған белгіленген кең жолақты интернет абоненттерінің тығыздығы, бірлік	9,8	11,5	13

Ақмола облысында үй жағдайында ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану бойынша статистикалық тексеру көрсеткендей 6-74 жас аралығында халықтың компьютерлік (цифрлы) сауаттылық деңгейі 60%-ға (2014 ж. – 64,4%, 2013 ж. – 63,2%) төмендегенін көрсетті, бұл республика бойынша төмен (74,2%).

Қоғамды сандық сауаттылық дағдыларына оқыту 6 дан 15 жас аралықта білім беру мекемелерінде жалпыға міндетті білім беру стандарттарына білім беру деңгейлеріне сәйкес жүргізіледі.

16 дан 74 жас аралығындағылар үшін компьютерлік сауаттылық деңгейін арттыру үшін базалық жалпы білім беретін мектептерде компьютерлік сыныптарда сандық сауаттылық курстары білім басқармасымен ұйымдастырылып өткізілді. Халықты сандық сауаттылық дағдыларына білім басқармасымен оқыту жүргізілмейді, өйткені оқытуға қаржыландыру бөлінген жоқ.

Көлік

Көлік, облыста әлеуметтік-экономикалық дамуда маңызды рөл атқарады. Аймақтың географиялық орналасуы, астанаға жақындығы, сондай-ақ ірі көліктік дәліздердің қиылысында орналасуы өнімнің жоғарғы көліктік әлеуетін қамтамасыз етеді.

Облыс жоғарғы көлік желісіне ие. Барлық аудан орталықтары облыс орталығы – Көкшетау қаласымен көлік байланысымен қамтамасыз етілген.



20 сурет - Ақмола облысының көлік жолдары Картасы

2013-2015 жж. көлік саласында негізгі көрсеткіштердіңөсуіне қол жеткізілді.Жүк айналымы талданатын кезеңде 4,2%-ға өсті.Жолаушылар айналымы6,7%-ға өсті.

Автомобиль көлігі және жол

Облысында автомобиль көлігімен жолаушыларды тасымалдау тұрақты 212 бағдарларда жүзеге асырылады, оның ішінде қалаішілік – 63, қаламаңдық – 31, облысішілік қалааралық – 59, ауданішілік – 33, облысаралық – 19 және халықаралық бағдар – 7.

524 елді мекендерінің 100 адам көлемінен жоғары тұрақты жолаушылар тасымалдарымен 408 немесе 77,9 % қамтылды.

2016 жылы 78 % - жоспарлы көрсеткішке қол жеткізу үшін қосымша 12 елді мекен автобус хабарламасымен қамтылған, 2020 жылға 100 % қамту жоспарланған, ол үшін қосымша 116 елді мекенді тұрақты автобус хабарламасымен қамту қажет. *(Көрсеткіш елді мекендердің саны 100 адам көлемінен жоғары халықтың күнделікті төмендеуі табиғи урбанизация процесстерін ескере отырып тұрақты болып табылмайды).*

Қазіргі таңда барлық аудандық орталықтары және Степногорск қаласы облыстық орталықпен және ҚР астанасы Астана қ. тұрақты жолаушылар тасымалымен қамтылғанын ескеріп, осы көрсеткіштің орындалуы, тұрақты қала маңындағы және ауданішілік автобустардың қатынасын ұйымдастыру есебінен қамтылуы мүмкін.

Ақмола облысында 3 автовокзал (Көкшетау қ., Щучинск қ., Степногорск қ.) 2 автостанция (Атбасар қ., Макинск қ.), 4 жолаушыларға қызмет көрсету пунктері (Ерейментау қ., Ақкөл, Астраханка а., Степняк қ.), 2 автостанция консервацияда (Зеренді а., Қорғалжын а.).

87 кесте – Облыстың елді мекендерінің автобус қатынасымен 2013 - 2016 (қаңтар-қыркүйек) жж. қамтылу серпіні

№	Аудан атауы	2013 ж.	2014ж.	2015 ж.	2016 ж. қаңтар-қыркүйек	Серпін (2013-2016 жж.)
1	Ақкөл ауданы	56%	58%	67%	67%	11%
2	Аршалы ауданы	61%	61%	64%	71%	10%
3	Астрахан ауданы	67%	67%	73%	79%	12%
4	Атбасар ауданы	85%	85%	89%	96%	11%
5	Бұланды ауданы	80%	84%	84%	87%	7%
6	Бурабай ауданы	95%	95%	90%	89%	-6%
7	Егіндікөл ауданы	30%	30%	30%	44%	14%
8	Еңбекшілдер ауданы	66%	66%	66%	65%	-1%
9	Ерейментау ауданы	73%	73%	77%	77%	4%
10	Есіл ауданы	90%	100%	100%	100%	10%
11	Жақсы ауданы	96%	96%	96%	96%	0%
12	Жарқайың ауданы	59%	59%	59%	76%	17%
13	Зеренді ауданы	75%	75%	71%	71%	-4%
14	Қорғалжын ауданы	58%	58%	67%	67%	9%
15	Сандықтау ауданы	73%	73%	73%	75%	2%
16	Целиноград ауданы	68%	68%	68%	70%	2%
17	Шортанды ауданы	52%	52%	63%	67%	15%
18	Степногорск қ.	100%	100%	100%	100%	0%
19	Кокшетау қ.	100%	100%	100%	100%	0%
	Барлығы	73%	74%	75%	78%	5%

Қазіргі уақытта облыстың автовокзалдар мен автостанциялар бірыңғай белгіленген талаптарға және стандарттарға сәйкес келтіру бойынша жұмыстар жүргізілуде. Алдағы 2 жылдың ішінде Көкшетау қаласы автовокзалының ғимаратын күрделі жөндеу бойынша жобаны жүзеге асыру жоспарланып отыр. Басқа аймақтарда автовокзалдар мен автостанцияларды НҚА сәйкес келтіру бойынша іс-шаралар жоспарлары әзірленді.

Тасымалдаушылармен тұрақты автобус маршруттарында қатыстырылған жылжымалы құрамын жаңартуын ынталандыру мақсатында, 2014 ж. шарт талаптарында тасымалдаушымен автобустар мен шағын автобустар дер кезінде жаңартқан жағдайда, шарт мерзімі 10 жыл болуы көзделген.

Қазіргі уақытта жылжымалы құрам тұрақты маршруттарда жұмылдырылған, шамамен 700 бірлікті құрайды (автобустар және шағын автобустар), олардың үлесі көлік құралдарын пайдалану мерзімі 12 жылдан астам 37,7% құрайды.

10 қаланың ішінен, облыста орналасқан 9 (Ақкөл, Көкшетау, Щучинск, Атбасар, Степногорск, Ерейментау, Державинск, Есіл, Ерейментау) ресми такси тасымалдауларымен қамтамасыз етілген.

Соңғы 3 жылда салада айтарлықтай оң өзгерістер болды (88 кестені қараңыз).

88 кесте - Дамуының Негізгі көрсеткіштері автомобиль көлігі Ақмола облысының 2013-2016 (қаңтар-қыркүйек) жж.

	2013	2014	2015	2016 ж. қаңтар- қыркүйек
Жүктерді тасымалдау, млн. тонна	121,5	121,3	120,3	87,9
Жүк айналымы, млн. ткм	4768,1	4996,4	5010,5	3608,7
Жолаушыларды автобус көлігімен тасымалдау, млн. адам	1604,5	1723,9	1729,5	1279,9
Автобус көлігінің жолаушылар айналымы, млн. жкм	6816,8	7247,6	7274,9	5463,8

Ақмола облысында 2016 жылы автомобиль жолдарының ұзындығы 7890,5 км-ді құрады, соның ішінде 2260,5 км – республикалық маңызы бар жолдар, 5630 км жергілікті маңызы бар жолдар болып табылады (89-кестені қараңыз).

89 кесте - Ақмола облысының автомобиль жолдарының ұзындығы

Ауданының, қаланың атауы	Республикалық маңызы бар				Жергілікті маңызы бар			
	оның ішінде қабат бойынша				оның ішінде қабат бойынша			
	барлығы	қатты	гравий ное	топы рақ	барлығы	қатты	гравий ное	топыр ақ
Ақкөл	164	164	0	0	386,6	243,4	143,2	0
Аршалы	85	82	3	0	281,5	108	173,5	0
Астрахан	119	119	0	0	358	112	246	0
Атбасар	121	121	0	0	364,1	166	198,1	0
Буланды	25,5	25,5	0	0	315,3	163,7	151,6	0
Бурабай	171	171	0	0	475,6	255,9	219,7	0
Егіндікөл	0	0	0	0	234,5	14	220,5	0
Енбекшілдер	99	99	0	0	513,8	230,8	283	0
Ерейментау	196	194	2	0	287,2	66	221,2	0
Есіл	193	162	5	26	207,6	70	137,6	0
Жақсы	143	139	4	0	277,9	72,5	205,4	0
Жарқайын	110	110	0	0	333,2	89,5	241,4	2,3
Зеренді	313	313	0	0	597,2	307,7	289,5	0
Қорғалжын	108	52	45	11	205	87	118	0
Сандықтау	68	68	0	0	367	102	265	0
Целиноград	184,5	184,5	0	0	205,1	134,1	68	3
Шортанды	62	62	0	0	218,4	107,4	111	0
Степногорск қ.	0	0	0	0	2	2	0	0
Астана қ.	98,5	98,5	0	0	0	0	0	0
Облыс бойынша барлығы	2260,5	2164,5	59	37	5630	2332	3292,7	5,3

Облыс бойынша 12 ауданда облыстық және аудандық маңызы бар жолдарының жартысында қатты төсемелер жоқ, бұл аудан арасындағы көліктік байланысты ұйымдастыру кезінде қиындық туғызады. Ал Егіндікөл, Ерейментау, Жарқайын, Сандықтау аудандарында қатты төсемесі бар

облыстың және аудандық маңызы бар жолдардың үлес салмағы 30%-дан аспайды.

Ахуалы жақсы және қанағаттанарлық болып табылатын автомобиль жолдарының ұзындығы 2013 жылы 60%-дан 2015 жылы 66%-ға дейін өсті, осы кезеңде 337,8 км автомобиль жолы жөнделді. 2016 жылға арналған жоспарлық көрсеткіш 66,6% болып табылады, яғни 2016 жылдың 1 қарашасына дейінгі жағдай бойынша бұл көрсеткішке қол жеткізілді. Ахуалы жақсы және қанағаттанарлық болып табылатын жергілікті маңызы бар автомобиль жолдарының ұзындығы 3749,6 км болып табылады (66,6%).

Қазіргі уақытта жол құрылысы саласында автомобиль жолдарын жөндеудің, қайта құрудың және нығайтудың дәстүрлі әдістерімен қатар ғылым мен техниканың соңғы жетістіктері негізінде негізделген жоғары жол жүру қарқындылығы бойынша барлық талаптарға жауап беретін жаңа технологиялар пайда болды.

Автомобиль жолдарын қайта құру, жөндеу және пайдалану талаптарына жауап беру деңгейі ең жоғары технологиялардың бірі «Салқын регенерация әдісі» (ресайклинг) болып табылады. Ағымдағы жылы осы технологияны пайдалану арқылы ұзындығы 14,4 км-ді құрайтын «Новочеркасское – Егіндікөл - Жантеке» автомобиль жолының учаскесі орташа жөндеуден өтті. Бұл әдіс жолды алдын ала фрезерлеу және жылжыту жолымен топырақты, тас материалдарын, асфальт түйіршіктерін тұтқыр материалдармен бекітуді (тұрақтандыру) қарастырады, Бұл арқылы материалдарды көп үнемдеуге болады. Бұдан басқа, ескі төсемені бұзу жаңа жарықшақтардың пайда болу көзін жояды. Ескі төсемені кәдеге жарату талап етілмейді. Ағымдағы жылы жалпы ұзындығы 165 км-ді құрайтын жергілікті маңызы бар автомобиль жолдарын жөндеу жұмыстарына жобалау-сметалық құжаттама әзірленді.

Сондай-ақ, елді мекендерді өтетін жергілікті маңызы бар автомобиль жолдарын жарықтандыру жұмыстарына ерекше көңіл бөлініп жатыр. Бүгінгі күні 27,3 км жол жарықтандырылды, алайда, 53,7 км жолды жарықпен жабдықтау керек. Елді мекендердің көшелік-жол желілеріне жөндеу жұмыстарын жүргізуге жобалау-сметалық құжаттаманы әзірлеген кезде көзделген жұмыстардың бірі жолдарды жарықпен жабдықтау болып табылады.

Темір жол көлігі

Облыс дамыған темір жол желісіне ие. Көкшетау қаласы арқылы 4 тармақтық темір жолы өтеді. Облыстареспублика бойынша ең жоғары темір жол тығыздығы – 1000 км² шаршы аумаққа 10,66 км (ҚР бойынша орташа – 5,53).

2016ж. Ақмола облысының жалпы пайдаланудағы темір жолдардың пайдалану ұзындығы 1513,5 км құрады.

Әуе көлігі

Көкшетау қаласының әуежайы халықаралық әуежай мәртебесі бар және барлық халықаралық талаптар мен ИКАО 1-ші санатына сәйкес.

2010-2013 жж. бойынша республикалық бюджет есебінен ұшу-қону жолағына және әуевокзалын қайта құру бойынша жұмыстар жүргізілген.

Әуежайдың өткізу қабілеті сағатына 200 жолаушыны құрайды, бір мезгілде 8 әуе кемелерін қабылдай алады (әуе кемелерінің барлық түрлері).

2014 жылдың қорытындысы бойынша «Көкшетау Авиакомпаниясы» АҚ 9 713 жолаушылар жіберілді, бұл 2013 ж. деңгейінен (5 604) 173,3% - ға көп. Өздігінен ұшу саны 483 бірлікті құрады, бұл 2013 ж. қарағанда 63 бірлікке артық.

Қазіргі уақытта Алматы және Ақтау қк. хабарламалар ұйымдастырылған.

Алайда, қазіргі уақытта әуерейстерінің аз саны мен әлсіз жолаушылар ағының ескерсек әуежай толық емес қуаттылықта жұмыс істеуде, соның салдарынан әуежайдың қызметі тиімсіз болып табылады.

Осыған байланысты, РФ қк. (Москва, Санкт-Петербург) жаңа рейстерді ашу бойынша жұмыс жүргізілуде.

SWOT-талдау

Мықты жақтары	Мүмкіндіктері
<ul style="list-style-type: none"> □ Ақпараттық қоғамның дамуы □ Астанаға жақындығы және негізгі тасымал дәлізінің қиылысында орналасуы (Алматы-Екатеринбург, Астана-Петропавловск автожолдары, Достық – Ақтоғай – Саяқ – Мойынты – Астана – Петропавловск – Ресей теміржолы дәлізі); □ ИКАО-ның барлық талаптарына сәйкесетін халықаралық әуежайдың болуы; □ тұрғын үй құрылысына инвестиция көлемінің өсуі. 	<ul style="list-style-type: none"> □ Өңірдің тұрғындарының ақпараттық технологияларды пайдаланудағы қызығушылығы; □ Алматы-Екатеринбург, Астана-Петропавловск көлік дәліздері бойынша көлік ағынының өсуі, Достық – Ақтоғай – Саяқ – Мойынты – Астана – Петропавловск - Ресей теміржолы дәлізі; □ көлік және қызмет көрсету саласында шағын және орта бизнестің дамуы.
Әлсіз жақтары	Қауіп-қатерлер
<ul style="list-style-type: none"> - Оқытушылардың кәсіби дайындығының төмен деңгейі; - инфрақұрылым объектілері тозуының жоғары деңгейі; - жолдардың төмен тығыздығы және жақсы жағдайдағы жолдардың салыстырмалы үлесінің төмендігі; - теміржол паркі жылжымалы құрамының тозуы; - Көкшетау қаласындағы халықаралық әуежай жүктемесінің аздығы. 	<ul style="list-style-type: none"> □ Халықпен электрондық мемлекеттік қызметтерді алу мүмкіндігінің болмауы; □ заңсыз таксистердің кесірінен ресми тасымалдаушылар тиімділігінің төмендігі; □ автомобиль жолдары техникалық ахуалының одан әрі нашарлауы.

Инфрақұрылымдағы проблемалар:

Ақмола облысының сәулет және қала құрылысы саласындағы **негізгі проблемалық мәселелері**, аудандар және қалалар әкімдіктерінің жаңа қала құрылысы құжаттамаларын (бас жоспарлар, даму және құрылыс сызбалары, ПДП), облыстың елді мекендерін жеткіліксіз қаржыландыруы болып

табылады. Бюджеттік кодекске сәйкес қала құрылысы құжаттамасын әзірлеу, аудандар және қалалар бюджеттері есебінен жүзеге асырылады.

Аталған проблеманы шешу үшін мыналар қажет: ҚР Құрылыс және ТКШ істері агенттігінің 2011 жылғы 29 желтоқсандағы № 536 бұйрығы қабылданды және «Қазақстан Республикасында қала құрылысы жобаларының құрамы, әзірлеу тәртібі, келісу және бекіту туралы нұсқаулық» ҚР ҚН қабылданды және қолданысқа енгізілді (ҚР ҚН 3.01-00-2011- бұдан әрі ҚН). ҚР 4.1.3.1.3-тармағына сәйкес қала құрылысы жобаларының тапсырыс берушілері ретінде жекелеген жағдайларда, аймақтардағы жергілік атқарушы органдармен келісе отырып, қала құрылысы жобаларын әзірлеуді қаржыландыру үшін қаражаты бар заңда және жеке тұлғалар іске кірісуі мүмкін.

Қала құрылысы құжаттарын әзірлеу кезінде аталған нормативті есепке ала отырып, елді мекендер аумағын игеру тиімділігін арттыру мақсатында, бизнесті дамыту мүддесіне жеке инвестицияларды аталған мәселені шешуге тарту ұсынылады.

Құрылыс индустриясындағы негізгі проблема ретінде, білім беру, денсаулық сақтау және мәдени-спорттық объектілер құрылысына қазіргі заманғы талаптарды қанағаттандыратын сапалы жобалардың жоқтығын, жеке құрылыс аудандарындағы инженерлік-коммуникациялық инфрақұрылымдарды дамытуға және жайғастыруға қаражаттың жеткіліксіздігі, ауылдық жерлерде сумен жабдықтаудың орталықтанған көздерін салу қажеттігін атап өту қажет.

Көлік саласында негізгі проблемалар мыналар:

- НҚА, заңсыз тасымалдаушыларды бақылауды күшейту бөлігін жетілдіру қажеттігі, қазіргі уақытта оның таралуы ресми тасымалдаушылар жұмысының тиімділігін айтарлықтай төмендетуде;

- Ұйымдаспаған көлеңкелі жолаушыларды және жүктерді тасымалдаудың болуы, ауданшілік автобустар қатынасының нашар дамуы.

Тұрғын-үй-коммуналдық шаруашылық

Ақмола облысының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығын дамыту «Өңірлерді дамытудың 2020 жылға дейінгі» бағдарлама аясында жүзеге асырылуда. Негізгі мақсаты – халықты сапалы коммуналдық қызметтермен қамтамасыз ету.

Облыстың тұрғын үй қорының жалпы көлемінің (15,936 млн. кв.м) 47,07% – қала, 52,92% – ауылдық елді мекен. Халықтың тұрғын үймен қамтамасыз етілуі облыс бойынша бір адамға шаққанда 21,6 м², оның ішінде қалалық елді мекенде – 22,9 м², ауылдық елді мекенде – 20,5 м².

90 кесте – 2015 жылы Ақмола облысының қалалар мен аудандар бойынша тұрғын үй қоры

	барлығы, мың кв.м	Қалалық елді мекенде		Ауылдық елді мекенде	
		мың кв.м	Салыстырмалы үлесі, %	мың кв.м	Салыстырмалы үлесі, %

Ақмола облысы	15936,1	7 502,6	100	8433,5	100
Кокшетау қ.а.	3328,1	3 116,0	41,5	212,1	2,5
Степногорск қ.а.	1376,7	1 323,2	17,6	53,5	0,6
Ақкөл	552,1	321,2	4,3	230,9	2,7
Аршалы	689,1	-	-	689,1	8,2
Астрахан	560,7	-	-	560,7	6,6
Атбасар	1102,0	699,2	9,3	402,8	4,8
Бұланды	622,3	321,8	4,3	300,5	3,6
Бурабай	1521,8	935,1	12,5	586,7	7,0
Егіндікөл	119,8	-	-	119,8	1,4
Еңбекшілдер	324,4	78,8	1,0	245,7	2,9
Ерейментау	625,0	307,6	4,1	317,4	3,8
Есіл	593,6	252,1	3,4	341,5	4,0
Жақсы	385,5	-	-	385,5	4,6
Жарқайын	328,8	147,6	2,0	181,2	2,1
Зеренді	767,4	-	-	767,4	9,1
Қорғалжын	205,1	-	-	205,1	2,4
Сандықтау	455,3	-	-	455,3	5,4
Целиноград	1760,4	-	-	1760,4	20,9
Шортанды	618,0	-	-	618,0	7,3

Абаттандыру деңгейі бойынша Ақмола облысы орташа республикалық деңгейден төмен. Облыс бойынша орта есеппен барлық тұрғын үй қорының 0,5%-ы су құбырымен, 53,3%-ы канализациямен, 63,2%-ы орталықтандырылған жылумен, 86%-ы ыстық сумен, 70,5%-ы ванна немесе себезгімен жабдықталмаған.

91 кесте – 2013-2015 жылдары Ақмола облысы тұрғын үй қорының абаттандырылуы, %

жалпы аумақтың үлесі:	2013			2014			2015		
	барлығы	қала	село	барлығы	қала	село	барлығы	қала	село
Сумен қамсыздандырылған	99,5	99,6	99,4	99,9	100	99,9	100	100	100
Канализациямен қамсыздандырылған	46,7	67,5	27,5	51,6	68,7	37,3	55	69	43
Орталық жылумен қамсыздандырылған	36,8	62,1	13,5	31,1	59,7	7	32	60	7
ванна/ душпен жабдықталған	29,5	54,9	6,1	29,8	54,2	9,2	32	54	12
Ыстық сумен қамсыздандырылған	14	27,7	1,4	9,4	20,3	0,2	11	20	2
Газбен қамсыздандырылған	99,9	99,8	99,9	98,6	97,1	99,9	98	97	100

2015 жылдың қорытындысы бойынша облыста 127,7 мың тұрғын үй бар: 43,88 – қалалық елді мекенде, 83,84 – ауылдық елді мекенде. Көппәтерлі тұрғын үй саны – 30230 бірл. (23,6%), жекеменшік үй саны – 97496 бірл.

(76,5%). Ескі және апаттық тұрғын үй саны – жалпы аумағы 28,6 мың кв.м 269 бірл., онда 1586 адам тұрады.

Басты перспективаға арналған міндет тиімді пайдалану және жаңғырту арқылы қолда бар тұрғын үй қорын сақтау болып табылады.

Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру

Энергия үнемдеу бойынша шаралар бүгінгі күні өнеркәсіпті, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылықты және көлік секторын жаңғыртудың негізгі құралдарының бірі болып табылады. Энергия үнемдеу бойынша шаралардың табысты іске асырылуы энергетикалық және экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етеді, сондай-ақ Ақмола өңірі экономикасының бәсекеге қабілеттігін арттырады.

Ақмола өңірінің энергия тұтыну құрылымында 33%-ы өнеркәсіп секторына, оның ішінде энергетика, 22% көлік секторына, 11,2% халыққа, 12,3% ауыл шаруашылық секторы және 20,5% экономиканың басқа салаларына тиесілі.

Осылайша, Ақмола өңірінің энергия тұтыну құрылымына жасалған талдау энергия ресурстарының негізгі тұтынушылары өнеркәсіп секторы, оның ішінде электр және жылу энергиясы өндірісі екендігін көруге болады.

Тұрғын үй секторы шамамен электр энергиясының 11,2%-ын және берілетін жылу энергиясының 61%-ын тұтынады.

Тұрғын үй қорының 93,5% тиісті жағдайда, 5,4%-ы жөндеуді қажет етеді, 1,1%-ы апаттық жағдайда.

Ақмола өңірінің коммуналдық секторындағы инженерлік тораптардың тозу деңгейі келесідей:

Жылумен қамсыздандыру: 49%-ы нормативтік жағдайда және 51%-ы жөндеуді қажет етеді. (Жылу торабының жалпы ұзындығы - 751,4 км).

Электрмен жабдықтау: 44,2%-ы нормативтік жағдайда және 55,81%-ы жөндеуді қажет етеді. (Электр желісінің жалпы ұзындығы - 821,3км).

Газбен жабдықтау сұйытылған газ арқылы жүзеге асырылады.

Бюджеттік секторда энергия үнемдеу әлеуметтік маңыздылығымен, қаржыландырудың жетіспеушілігінен маңызды орын алады.

Ақмола облысының қалаларындағы бюджеттік ұйымдарда жарықтандыру 100% энергия үнемдеуге ауыстырылды.

Ақмола облысында көше жарықтандыру желісінің жалпы ұзындығы 696,1 км, оның ішінде қалалық елді мекендерде - 357,82 км, оның 93,1 м энергия үнемдеуіш шамдармен, облыстық маңызы бар қала Көкшетауда – 118,7 км, оның ішінде 27 км энергия үнемдеуіш шамдармен.

Өңірде энергияны үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру бойынша жұмыстардың жүргізілуін ескерсек, осылайша 2013 жылы Ақмола облысының 2013-2015 жылдарға арналған энергия үнемдеудің кешенді жоспары қабылданып, іске асырылуда. Ағымдағы жылы 2016-2020 жылдарға арналған энергия үнемдеудің жоспары әзірленді.

Электрмен қамсыздандыру

Ақмола облысының елді мекендерін электрмен жабдықтауды үш электр желісі компаниясы жүзеге асырады: «АЭҮК» АҚ, «Көкшетау Энерго», «Энергопромкомпани» ЖШС.

«АЭҮК» АҚ қызмет көрсету аумағына Ақмола облысының 14 ауданы (Ақкөл, Аршалы, Астрахан, Атбасар, Бұланды, Егіндікөл, Ерейментау, Есіл, Жақсы, Жарқайың, Қорғалжын, Сандықтау, Целиноград, Шортанды) кіреді, желі ұзындығы - 21698 км, оның ішінде әуе желісі - 21604,7 км, кабельді желі – 93,3 км. Сондай-ақ акционерлік қоғам балансында 3748 қосалқы станция бар. «АЭҮК» АҚ кернеуі 110, 35, 10, 6 және 0,4 кВ электр желілері бойынша қуат береді.

«Көкшетау Энерго» ЖШС Еңбекшілдер, Бурабай, Зеренді аудандары мен Солтүстік Қазақстан облысының 5 ауданының электр желісі бойынша қызмет көрсетеді. «Көкшетау Энерго» ЖШС кернеуі 220, 110, 35, 10, 6 және 0,4 кВ электр желілері бойынша қуат береді. Желі ұзындығы - 17 108 км-ді құрайды, оның ішінде 16782,1 км - әуе желісі, 325,9 км - кабельді желі. Сонымен қатар серіктестік балансында 3144 трансформаторлық қосалқы станция бар.

«ЭнергоПромКомпани» ЖШС қызмет көрсету аумағына Ақмола облысының 3 ауданы: Зеренді, Бурабай, Атбасар аудандары кіреді. «ЭнергоПромКомпани» ЖШС кернеуі 220, 110, 35, 10, 6 және 0,4 кВ электр желілері бойынша қуат береді. «ЭнергоПромКомпани» ЖШС кернеуі 10 және 0,4 кВ электр желілері бойынша қуат береді. Желі ұзындығы 90 121 км-ді құрайды, оның ішінде 16782,1 км – әуе желісі, 325,9 км – кабельді желі. Сонымен қатар серіктестік балансында 31 трансформаторлық қосалқы станция бар. Электр желісінің (0,4 кВ) жалпы ұзындығы - 18 533,8 км, желілердің тозуы - 60%.

Объектілерді дайындау электр желісі компаниялардың есебінен жүзеге асырылады.

Жылумен қамтамасыз ету

2015 жылдың қорытындысы бойынша облыста жылу беру көзінің саны 413 бірлік. Жылу және бу торабының ұзындығы - 951 км. Жалпы ұзындықтағы ескі тораптардың үлесі - 22,2%.

Облыста орнатылған қазандық (энергия қондырғысы) 994 бірлік. Соңғы 3 жылда жылу энергиясын пайдалану көлемі азайды: 3336 мың Гкал-дан 3187,6 мың Гкал-ға дейін. Жылу энергиясын пайдаланудың төмендеуі кәсіпорындардың коммуналдық қажеттілігінің төмендеуі нәтижесінде болды (өсуі 10,3%).

Тораптарды жаңғырту және жабдықтау есебінен облыста тораптардығы жылу шығынын 12,9%-ға дейін төмендетуге қол жеткізілді.

92 кесте – жылумен қамсыздандырудың негізгі даму көрсеткіштері

	2013	2014	2015
Жылумен қамсыздандыру көзінің саны, бірлік	427	420	413
Орнатылған қазандар (энергия қондырғыларының)	963	966	994

саны, бірлік			
Жылу торптарының ұзындығы, км	900,6	911,3	951
Берілген жылу энергиясы, мың Гкал	3 336,7	3 187,6	3 187,6
халыққа	1 029,7	1 344,3	1344,3
кәсіпорындардың коммуналдық қажеттілігіне	910,8	817,3	817,3
1000 тұрғынға шаққанда орташа тәуліктік берілетін жылу, Гкал	3,8	5,0	5
Жылу шығыны, мың Гкал	460	400,7	400,7

Облыс бойынша 4 бірлік қуаты 100 Гкал-дан жоғары жылумен қамсыздандыру көзі бар: үшеуі Көкшетау қаласында («Көкшетау Жылу» ШЖҚ МКК) және біреуі Степногорск қаласында (Степногорск ЖЭО). Қуаты 100 Гкал-дан төмен қазандықтар саны 409 бірл., өндірілетін барлық жылу энергиясы көлемінің 59,1%-ы қуаты 100 Гкал-дан жоғары қазандықтарға тиесілі. Тұрғын үй қорының орталық жылумен қамтамасыз етілуі 2015 жылы 32%-ды құрады: қалалық елді мекенде – 60%, ауылдық елді мекенде – 7%.

Сумен қамтамасыз ету

Өңірде сумен қамсыздандыру саласын дамыту Өңірлерді дамыту бағдарламасы аясында жүзеге асырылуда. Негізгі мақсаты – халықтың сапалы ауызсуға қолжетімділігін қамтамасыз ету.

Сумен қамсыздандыру саласында облыс бойынша 2015 жылдың қорытындысы бойынша 114 кәсіпорын қызмет көрсетеді: 23 бірлік қалалық елді мекенде және 91 бірлік ауылдық елді мекенде.

Облыстағы сумен қамсыздандыру торабының ұзындығы 5 487,2 км-ді құрайды. Сумен қамсыздандыру торабының жалпы ұзындығының 1198,2 (21,8%) км ауыстыруды қажет етеді.

Сондай-ақ 2013-2015 жылдары облыста 381,5 км су құбыры торабы ауыстырылды. 284,7 км су торабы жөнделді. Су құбыры тораптарын жаңғырту және жөндеу бойынша атқарылған жұмыстардың нәтижесінде учаскелердегі апаттар санын 42%-ға төмендетуге жол жеткізілді (891-ден 375-ге дейін).

93 кесте – су құбыры салынымдары жұмысының негізгі көрсеткіштері

	2013	2014	2015
Кәсіпорындар мен олардың бөлімшелерінің саны, бірлік	114	121	114
Су құбыры ораптарының ұзындығы, км	4 914,9	5 173,9	5 487,5
Ауыстырылған тораптар, барлығы	231,5	120,1	29,9
Жөнделген тораптар, барлығы	136,9	112,7	35,1
Тұтынушыларға берілген су - барлығы	33 648,8	35 976,9	35 743,9
халыққа	13 430,3	14 926,6	13 776,3
Коммуналдық қажеттіліктерге	2 526,9	2 690,4	2 701,4
өндірістік қажеттіліктерге	12 095,3	12 820,8	13 081,0
басқаға	5 596,3	5 539,1	6 185,3
Тораптардағы апаттар саны, жағдайлар	891	915	375

Облыс бойынша сумен қамсыздандырудың орталықтандырылған жүйесімен 367 (58,3%) елді мекен қамтылған. Халықтың орталықтандырылған суға қолжетімдігі - 80,1%: қалалық елді мекенде – 82,6%, ауылдық елді мекенде – 78,2%. Есепке алу құралдарымен қамтамасыз етілуі 94%-ды құрайды. Су құбыры жүйесінің орташа есеппен тозуы 44-%.

Жыл сайын облыстағы сусорғы станциялары 50 млн. куб м су көтереді: шамамен 28% - жерасты су көзелірен, 70% - жерүсті су көздерінен. Бір тұрғынға шаққанда орташа тәуліктік қажеттілік 55,6 литрды құрайды. өңір бойынша бөлікте ауызсудың орташа тәуліктік тұтынуының айырмашылығы айтарлықтай. Көкшетау, Степногорск қалалары, Ерейментау, Есіл, Жақсы, Зеренді, Қорғалжын, Сандықтау аудандарында орташа тәуліктік тұтыну орташа облыстық мәннен артық болса, Бұланды, Астрахан, Егіндікөл, Жақсы аудандарында орташа тәуліктік су тұтыну орташа облыстық мәннен 4 есе төмен.

Облыстық барлық аудандары су тазарту салынымдарымен қамтамасыз етілмеген. Су тазарту салынымдары арқылы көтерілген судың шамамен 42%-ы өтеді. Облыстағы су тазарту салынымдарының саны 33 бірлік. Ақкөл, Аршалы, Бұланды, Егіндікөл, Жарқайың, Қорғалжын, Шортанды аудандары су тазарту салынымдарымен қамтамасыз етілмеген.

Су бұру

2015 жылдың қорытындысы бойынша облыста су бұру салынымдарының қызметін қамтамасыз ететін кәсіпорындар мен оның бөлімшелерінің саны - 25 бірлік. Оның ішінде қалалық елді мекендерде 14 бірл., ауылдық елді мекендерде – 11 бірл. Канализациялық тораптардың ұзындығы 953,8 км-ді құрайды. Канализациялық тораптардың жалпы ұзындықтың 77%-дан астамы (734,9 км) қалалық елді мекендерге тиесілі. Ауылдық елді мекендердегі су бұру тораптарының ұзындығы тораптардың жалпы ұзындығының 218,9 км (22,9%). Канализациялық тораптардың басым бөлігі Көкшетау, Степногорск қалалары мен Атбасар, Бұланды, Целиноград, Шортанды аудандарында. Облыстағы 230,7 км канализациялық торап ауыстыруды қажет етеді.

Облыс бойынша су бұрудың орталықтандырылған тораппен 27 елді мекен қамтамасыз етілген. Ал тазарту салынымдары тек Көкшетау, Степногорск, Щучинск қалалары мен Қосшы және Ақмол селоларында ғана бар. Қалған елді мекендерде ағын сулар табиғи сүзу аймақтарына құйылады.

94 кесте 2013-2015 жылдары канализациялық салынымдар жұмысының негізгі көрсеткіштері

	2013	2014	2015
Канализациялық тораптардың ұзындығы, км	940,1	966,1	953,8
өткізілген ағын су, мың куб. м	11 875,8	11 683,3	12 384,7
Толфқ биологиялық тазарту жолымен тазартылған ағын су, мың куб. м	8 813,9	9 143	9 861,9
Су бұру тораптарындғы апаттар саны, бірл.	27	19	47

2015 жылы облыстағы канализациялық салынымдар арқылы 12 384,7 мың куб. м ағын су өткізілді. Толық биологиялық тазарту жолымен 9 861,9 мың куб. м ағын су тазартылды.

Тұрғын үй қорының орталықтандырылған су бұрумен қамтамасыз етілуі 2015 жылы 55%-ды құрайды (2013 ж. – 46,7%): қалылық елді мекенде – 69% (2013ж. – 67,5%), ауылдық елді мекенде – 43% (2013 ж. – 27,5%).

Газбен қамсыздандыру

Бұған дейін облыста 26 елді мекенде 1600-ден астам көпқабатты тұрғын үйді қамтамсыз ететін 450-ден астам ГТҚ, 154 км торап жұмыс істеді. Қазіргі уақытта Көкшетау қаласындағы 227 үйді қамтамасыз ететін 93 ГТҚ жұмыс істейді. Кварталішілік газбен жабдықтау торабының ұзындығы - 52,5 км. 20,2 км – коммуналдық меншікте, тораптардың тозуы - 84%, 32,3 км – жекеменшікте, тораптардың тозуы – 84%.

Есепке алу құралдарымен жабдыкталуы - 100%.

Облыста негізінен баллондық газбен жабдықтау. Газ баллон пайдалану тұрғын үйлерде өрт қауіпсіздігін төмендетеді.

SWOT-талдау

Күшті жақтары	Мүмкіндіктер
<ul style="list-style-type: none"> - мемлекеттік қолдау; - ТКШ мінсіз сапасына жорағы сұраныс; - сараланған тарифтерді қолдану. 	<ul style="list-style-type: none"> - энергия- және ресурс үнемдеу іс-шараларын өткізу; - ТКШ МЖӘ дамыту; - сапалы коммуналдық қызметтер көрсету, активтерді жаңалау және энергия- және ресурс үнемдеу технологияларын пайдалану; - ТКШ автоматтандыру; - бірыңғай деректер орталығын құру.
Әлсіз жақтары	Қауіп-қатерлер
<ul style="list-style-type: none"> - инфрақұрылым объектілері тозуы деңгейінің жоғарылығы; - тазарту құрылыстарының жоқтығы; - қолда бар қорларды тиімсіз пайдалану; - біліктілігі жоғары кадрлардың жоқтығы; - ТКШ объектілері тозу дәржесінің жоғарылығы; - есепке алудың, мониторингтің және бақылаудың қазіргі заманғы технологиясының жоқтығы, автоматтандырылған жүйенің жоқтығы; - жеке инвесторлар үшін ТКШ саласының тартымсыздығы; - әлсіз материалдық-техникалық база; - бірыңғай деректер орталығының жоқтығы; <p>□ өңірдің энергия тапшылығы.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - энергияресурсты жоғалту деңгейінің жоғары болуы, халық үшін тарифтің артуының салдары ретінде; - тозу деңгейінің жоғары болуынан жабдықтардың қатардан шығуы; - ТКШ саласына қазіргі заманғы технологияларды пайдаланудың жоқтығы салдарынан қоршаған орта ахуалының нашарлауы.

Саланың проблемалары:

ТКШ саласындағы қарым-қатынастардың жетілмегені;
иесі жоқ электрмен-, сумен жабдықтау желілерінің болуы;
жеке меншік иелерінің ықшам аудандар ішілік желілерге қызмет көрсетуі;

ТКШ автоматтандыру;

Электр жабдықтау желілерінің тозуы;

аймақтағы энергия тапшылығы;

Облыс бойынша су құбыры желілерінің техникалық жай-күйі өзекті болып калуда. Тозу дәрежесі жоғары болуына байланысты, мемлекеттік коммуналдық кәсіпорындардың арнайы техникаларын және жабықтарын ауыстыру талап етіледі.

Су тарту саласындағы проблемалық мәселелер, желілер мен құрылыстардың тозуы болып табылады. Облыстың кәріздік желісі жалпыұзындығының 24% ауыстыруды қажет етеді. Қалалар мен ауылдарда тазарту құрылыстарының жоқтығы өзекті проблема болып табылады. Ағынды суларды сүзгілеу алаңына жіберу қоршаған ортаға елеулі зиянын тигізеді.

Газдандыру саласындағы проблемалардың бірі көпқабатты үйлерді, 1500-ден астам көпқабатты үйді газмен жабдықтау қалпына келтіру болып табылады.

БАҒЫТ: Экология және жер ресурстары

Қоршаған ортаның жағдайы

Атмосфералық ауаның сапасы

2015 жылдың қорытындысы бойынша республикалық деңгейде стационарлық көздерден шығатын, атмосфералық ауаға шығарындылар бойынша Ақмола облысы 10 орында (2014ж – 8 орын).

Орташа есеппен алғанда стационарлық көздерден атмосфераға шығатын ластаушы заттардың шығарындылары 115,7 кг тең және осы көрсеткіштер бойынша біздің өңір ҚР өңірлерінің арасында 10-орында алып отыр.



Сурет - 2015 ж. ҚР өңілері бөлігінде стационарлы көздерден атмосфераға шығатын ластаушы заттардың шығарындылары, мың. тонна



Сурет- 2015 ж. халықтың әсерінен, стационарлы көздерден атмосфераға шығатын ластаушы заттардың шығарындылары, кг

2012-2015 жж. Атмосфераға ластаушы заттардың жалпы шығарындылары 105,7 мың тоннадан 85,6 мың тоннаға дейін азайды (солтүстік макроөңірдегі облыстар арасында 2-орын).

Соңғы алты жыл ішінде өңірдегі шығарынды көздердің саны өсуге бет алғаны байқалады. 2012-2015 жж. Аталған көрсеткіштер 1,4 есеге артты, 10,6 мың бірліктен 14,8 мың. бірлікке дейін артты.

Ақмола облысының ең көп ластанған аумағы Степногорск, Көкшетау қалалары және Бурабай, Есіл және Зеренді аудандары болып табылады, оларда облыс бойынша атмосфераға шығатын барлық шығарындылары шамамен 56% пайызды көрсетіп отыр.

2015 ж. аталған стационарлық жүйелерде Көкшетау қаласының атмосфералық ауасында ластанудың аз деңгейі байқалуда. Қаланың ауасы көбіне азот диоксидімен ластанған болып отыр.



23 сурет – 2014 ж. ҚР қалаларындағы атмосфераның ластану индексі (АЛИ)

Өңірдегі ластаушы заттардың негізгі шығарынды көздері жылу энергетикасының мекемелері мен автокөліктер болып табылады.

Атмосфераны ластаушылардың ірі стационарлық көздері: Степногорск ТЭЦ ЖШС «Джет-7» және «Көкшетау Жылу» ШЖҚ МКК.

Соңғы үш жылдың ішінде жеңіл автокөліктердің саны 143,3 мың бірлікке 2012 жылы 23,8% артты. 2015 жылы 177,4 мың бір. артты. Қазіргі уақытта 80% облысымызда автокөліктердің көпшілігі 10 жылдан астам 167,8 мың бір., немесе 94,6%, барлық автомобилдер бензинмен жүреді.

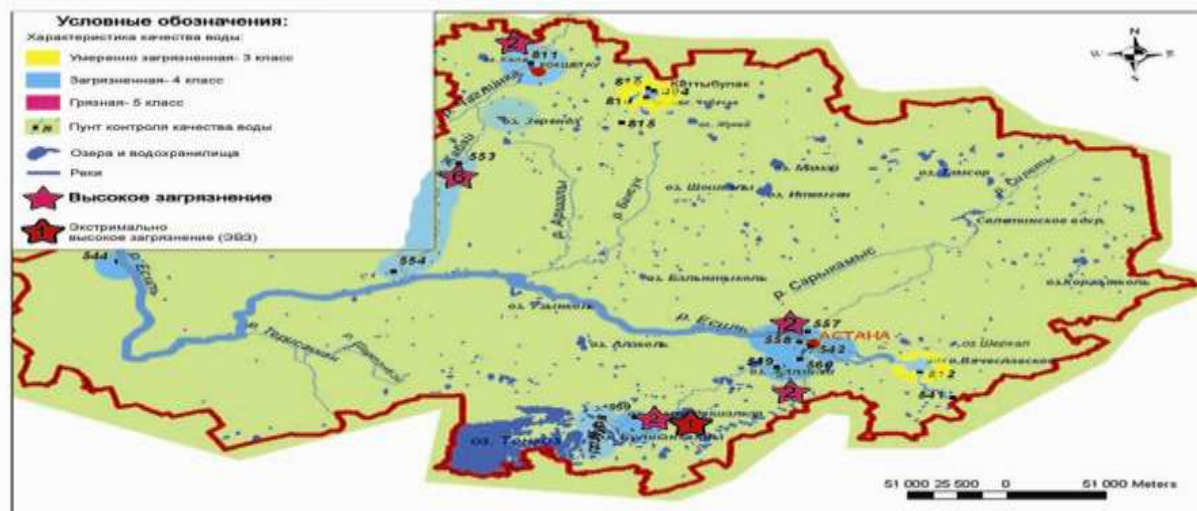
Сол кезде қоршаған ортаны қорғауға табиғат пайдаланушылардың шығындары ҚР басқа өңірлерімен салыстырғанда төмен болып қала бермек. 2015 жылы Ақмола облысындағы мекемелер мен ұйымдардың қоршаған ортаны қорғауға шығындары 10 003,4 млн. тенгені құрады (ҚР өңірлері арасында 7 орын). Құрылымдағы шығын 4% атмосфералық ауаны және климатты қорғауға, 3,5% - ағынды сулармен ластанудан су көздерін қорғауға, 5,2% - қалдықтармен жұмыс жасауда басқаруға, 12,2% - топарықты алыпқа келтіруге және қорғауға, жер астындағы сулар мен жер бетіндегі су көздерін қорғауға, 75% - қоршаған ортаны қорғау бойынша басқа да қызмет түрлеріне.

Су ресурстарының жағдайы

Ластанған ағынды сулардың төгінділері 2013 жылдан 2015 жылға дейін 12900 тоннадан 10635 тоннаға төмендеді, (8910 тонна 2014 жылы).

ҚР ЭМ «Казгидромет» РМК мәліметі бойынша 2015 ж. су объектілеріндегі су сапасы мынадай түрде бағаланып отыр: су «бірыңғай ластану деңгейі» - Есіл өз., Ақбұлақ, Беттыбұлақ өз., Вячеславское су айдыны, Нұра-Есіл каналы, Сұлтанкелді, Зеренді, Қопа, Қарасу көлдері; су «жоғары ластану деңгейі» - Нұра, Сарыбұлақ, Жабай өзендері, Бурабай, Үлкен Шабакты, Щучье, Кіші Шабакты, Сұлукөл көлдері.

Сондай-ақ Ақмола облысының аумағында мынадай су объектілерінде жоғары ластану және экстремальды ластанулар тіркелген: Сарыбұлақ, Ақбұлақ, Беттыбұлақ, Жабай өзендері, және Сұлтанкелді, Қопа көлдері.



21 сурет – Ақмола облысының жер бетіндегі су сапасының мінездемелері

2015 ж. Щучье – Бурабай курортты аймақта Үлкен Шабакты және Кіші Шабакты көлдерінде жоғары ластанулар байқалды.

Ормандарды, жануарлар әлемін қорғау және ұдайы өсіру

Ақмола облысы әкімдігінің ведомстволық мемлекеттік орман қорының аумағында ағаштармен жабдықталған жерлердің жалпы көлемдері 220,6 га құрайды. Орманмен қамтылғаны 2,6% га.

2015 жылы орман шаруашылығы мекемелерімен орман екпелерін отырғызу 1300 га жүргізілді, оның ішінде облыстық бюджет есебінен 825 гектарға, мемлекеттік органдардың ақылы қызметтерді көрсетуінен түскен қаражат есебінен 87 гектарға және орман пайдаланушылардың есебінен 388 га жүргізілді.

Өңірдің керемет фаунасы мен флорасын қорғау және сақтап қалудағы маңызды рөл ерекше қорғалатын табиғи аймақ болып отыр.

Ақмола облысының аумағында ірі мемлекеттік қорықтардың бірі – Қоғалжын қорығы орналасқан. Оның жалпы көлемі 281,0 мың га, оның ішінде орманмен жабдықталғаны – 1263 га.

Сондай-ақ Щучье ауданының аумағында «Бурабай» мемлекеттік ұлттылтық табиғи паркі (бұдан әрі – МҰТП) орналасқан. Оның жалпы көлемі 129,5 мың га, оның ішінде орманмен жабдықталғаны – 78,8 мың га.

Зеренді ауданының аумағында «Көкшетау» МҰТП орналасқан, оның жалпы көлемі 47,6 мың га, оның ішінде орманмен жабдықталғаны — 37,9 мың га.

2011 ж. Бұйратау табиғи паркін біріктіру нәтижесінде, Белодымовск және Ерейментау зоологиялық қорығымен «Бұйратау» МҰТП құрылды. Оның жалпы көлемі 60,8 мың га тең, оның ішінде орманмен жабдықталғаны – 37,9 мың га.

Сондай-ақ облыс аумағында Шығыс мемлекеттік табиғи қорық (зоологиялық), Бұланды мемлекеттік табиғи қорық (зоологиялық), Атбасар мемлекеттік табиғи қорық (зоологиялық) орналасқан.

Өндіріс қалдықтары мен ҚТҚ-н кәдеге жарату және көмуге байланысты проблемалар

Облыс аумағында жиналатын өнеркәсіптік қалдықтар оларды қайта өңдейтін кәсіпорынның болмауына байланысты кәдеге жаратылмайды. Қалдықтарды сақтайтын 4 орын бар: олардың үшеуі «Қазақалтын» АҚ (Степногорск қ.) қарамағында және біреуі – «Васильковский КБК» АҚ (Көкшетау қ.). «Степногор тау-кен химия комбинаты» ЖШС кәсіпорынында полиметалл кендерін және технологиялық ерітінділерді байыту кезінде радиоактивті қалдықтар түзіледі.

Степногорск қ. 25 км жерде уран өндірісінің радиоактивті қалдықтарының ең ірі қалдық қоймаларының бірі орналасқан. Радиоактивті ластанудың әсер ету қауіпі тек жақын жатқан елді мекендерге ғана емес, сол сияқты ластанудың кең ауқымды таралу қауіпі бар. Жалпы Степногорск қ. аумағында қала маңы елді-мекендерімен (Пригородный, Ақсу, Кварцитка, Заводской а.) бірге радиоактивті ластанудың әсер ету қауіпі аумағында 70 мыңға жуық адам өмір сүреді.

Облыста 2015 ж. коммуналды қалдықтарды жинау және шығару бойынша 34 кәсіпорын.

Қалдықтарды сұрыптау, кәдеге жарату және депонирлеуді 2015 ж. 26 кәсіпорын жүзеге асырған.

Қалдықтарды өңдейтін зауыттың жоқ болуына байланысты облыс аумағында коммуналдық қалдықтарды өңдеу жүзеге асырылмайды. Қазіргі таңда облыста барлық 547 қатты тұрмыстық қалдықтар полигонынан тек 33 полигон заңдастырылған. Заңдастырылмаған аудандық және ауылдық қоқыс тастайтын жерлер экологиялық нормаларға сәйкес жайғастырылмаған, қалдықтарды жинау технологиясы бұзылған. Бұл өңірдегі экологиялық жағдайдың нашарлауына, аумақтың қоқысқа толуына алып келеді.

Жер ресурстары

Ақмола облысының жер қорының жалпы ауданы 1.11.2016 ж. жағдайы бойынша 14 621,9 мың га құрайды.

Облыс жер қорының жалпы құрылымында ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер 73,7% немесе 10782,2 мың га, елді-мекендердің жерлері - 1325,4 мың га (9,1%), өнеркәсіп, көлік және байланыс, қорғаныс және өзге ауылшаруашылық емес тағайылымдағы жерлер - 144,9 мың га (1%), ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерлері - 472,2 мың га (3,2%), орман қоры жерлері - 573,8 мың га (3,9%), су қоры жерлері - 199,4 мың га, босалқы жерлері - 1 122,8 мың га (7,7 %) құрайды.

01.11.2016 ж. жағдай бойынша ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер құрамында ауылшаруашылығы алқаптары 99,8 % немесе 10762,9 мың га құрайды, соның ішінде егістіктер - 53,1 % (5714,3 мың га), залежь - 3,7% (394,9 мың га), шабындықтар - 1,4 % (155,2 мың га), жайылымдар - 41,8 % (4493,4 мың га).

Облыс бойынша бонитеттің орташа балы 37 құрайды.

Жер өңдеу саласында басты проблемалардың біреуі жерлердің азаюы болып табылады.

Мемлекеттік жер кадастрінің жүргізетін мамандырылған ұйымның ақпаратына сәйкес, 2015 жылдың 1 қаңтары бойынша 13 179,7 мың га ауылшаруашылық алқаптары тозуына жатады, соның ішінде ұсақ тасталған жерлердің аумағы 2 390,8 мың га құрайды, тұздалғандар - 1 556,7 мың га, сортаң - 3 186,2 мың га, шайылғандар - 562 мың га, азғандар - 9,6 мың га, тым ылғалданғандар - 164,5 мың га, батпақталғандар - 115,6 мың га.

Ауылшаруашылық жерлерінің 76,3% (8230,0 мың га) шамасында мемлекеттік емес ауылшаруашылығы заңды тұлғаларының пайдалануында. Шаруа қожалығын жүргізу үшін азаматтардың жерлері ауылшаруашылығы жерлердің құрамында 23,4% (2525,9 мың га) құрайды. Бақшылық немесе саяжай салу үшін азаматтар жерлерінің үлесі 6,9 мың га (0,06%) құрайды.

2016ж. шаруа қожалықтарына бекітіп берілген жерлердің ауданы 2015 жылмен (2444,5 мың га) салыстырғанда 81,4 мың га (3,3 %-ға) өсті. Шаруа қожалықтардың елеулі өсуі Аршалы (12,5 мың га), Ерейментау (46,0 мың га), Енбекшілдер (20,4 мың га) аудандарда.

2016ж. облыс бойынша мемлекеттік емес ауылшаруашылық заңды тұлғалардың жері 2015 жылмен салыстырғанда 136,4 мың га (1,7 %-ға) артты.

Мемлекеттік емес ауылшаруашылық заңды тұлғалардың 8214,2 мың га ауыл шаруашылығы алқаптарынан егістіктер 4479,8 мың га, жайылымдар – 3339,0 мың га құрайды.

Агроқұрылымдардың ауылшаруашылығы жерлерінің артуы Ақкөл (43,3 мың.га), Астрахан (13,6 мың.га), Бурабай (10,3 мың.га) Бұланды (13,2 мың.га), Енбекшілдер (8,7 мың.га), Ерейментау (12,6 мың.га), Есіл (16,8 мың.га), Жақсы (8,8 мың.га), Жарқайын (5,5 мың.га), Қорғалжын (5,7 мың.га) аудандарында орын алды.

Соныме бірге 2015 ж. салыстырғанда бұл санат жерлерінің ауданы Аршалы (9,7 мың га), Сандықтау (4,7 мың га), Целиноград (5,6 мың га) аудандарында төмендегенін атап өткен жөн.

Мемлекеттік ауылшаруашылық заңды тұлғалар жерлерінің аумағы 19,4 мың га құрайды.

Облыс аумағында республикалық бюджет қаражаттарынан 2012-2014 жылдары **11178 мың га** жалпы ауданда **ауылшаруашылығы айналымына тартылған ауылшаруашылығы жерлерін нақты түгендеу³** жүргізілген.

Түгендеу нәтижелері бойынша ауылшаруашылығы тағайындалымындағы пайдаланылмайтын **1110,3 мың га** (2012 жыл - 530,9 мың га, 2013 жыл - 406,2 мың га, 2014 жыл – 173,2) жер анықталды (с.і. егістіктер – 613 мың га, егіндіктер – 490,2 мың га).

Деректер бойынша пайдаланылмайтын жерлерге келесі шаралар қолданылады:

- сот тәртібінде жалдау шарттарын бұзу, шешімнің күшін жою арқылы **264,7 мың га** жер мемлекет қарауына қайтарылды;

- **642,6 мың га** ауданында жерлерді пайдалану жаңғыртылды;

- жерлерді пайдалану және қорғауды бақылау басқармасының жұмысында **79,5 мың га** ауданға материалдар бар, олар бойынша **61,6 мың га** ауданда жерлерді нысаналы тағайылымы бойынша пайдалану туралы жазбаша ескертулер берілген;

- **120,8 мың га** жер учаскелері кепілде болып табылады(тыйым салумен, банкроттық рәсімі).

Тиімсіз пайдаланылып жатқан жерлерді қайтару жұмыстарын өткізу барысында ауылшаруашылық жерлерін меншік иелері және жерді пайдаланушылар тарапынан пайдаланбау мерзімдерінің ұзақтығына байланысты оларды мемлекеттің меншігіне көрсетілген себептермен қайтару

³Анықтамалық: 2012 жылы Ақкөл, Астрахан, Бурабай, Бұланды, Қорғалжын, Есіл, Целиноград аудандарында 2013 ж. Аршалы, Еңбекшілдер, Ерейментау, Жақсы, Шортанды аудандарында, 2014 ж. Атбасар, Егіндікөл, Жарқайың, Зеренді, Сандықтау аудандарында, Көкшетау, Степногорск ққ.

мүмкіндігін қамтамасыз ету бөлігіндегі жер заңнамасының жетілмегендігі орын алып отыр.

Сонда-ақ ауылшаруашылық жерлерін пайдаланушы жер учаскесін пайдаланатын ең қысқа мерзім тиімсіз, оны қайтару шарттары орын алу үшін 2 – 5 жылдық кезең өту керек.

Сонымен қатар, мемлекет меншігіндегі жер учаскесінің меншік иесі жерді пайдалану кезінде кепіл беру бойынша меншік иесінің келісуі күшін жойған.

Сонымен қатар, жерді пайдалану құқығымен берілген көптеген жерлер банк және басқа да несиелік ұйымдарға меншік иесінің яғни мемлекеттің келісімінсіз кепілге салынады, бұл жергілікті атқарушы органдар тарапынан бақылаусыз жағдайға әкеледі.

Өңірдің жер ресурстарын тиімді пайдаланылуы

Өңірдегі жер ресурстарының тиімді пайдаланылуы мақсатында, 2016 жылдың 10 айы бойынша 236 мың га жерде 294 жоспардан тыс тексеріс шаралары өткізілген және жалпы ауданы 185 мың га жерде 224 жер заңнамасы нормаларын бұзушылығы анықталған. Осы бұзушылықтар бойынша 120 әкімшілік істер қозғалған (107 әкімшілік айыппұл жалпы сомасы 13 065 360 теңге және 13 ескерту түріндегі әкімшілік жаза).

Негізгі жер заңнамасының бұзылуы осы баптар бойынша жіберілді:

-136 бабы бойынша ҚР ӘҚБҚ (*Жерге мемлекеттік меншік құқығын бұзу*) айыппұл сомасы 6 999 300 теңге 30 субъектілері әкімшілік жауапкершілікке тартылды, жалпы алаңы 606 мың га;

-137 бабы 1-тармағы 2-тармақшасы бойынша ҚР ӘҚБҚ (*Жеке және заңды тұлғалардың жер учаскесіне тиісті құқық беру туралы өтініш хаттарын (өтініштерін) қараудың белгіленген мерзімдерін бұзу*) айыппұл сомасы 127 260 теңге 2 субъектілері әкімшілік жауапкершілікке тартылды;

-138 бабы бойынша ҚР ӘҚБҚ (*Арнаулы белгілерді жою*) айыппұл сомасы 84 840 теңге 4 субъектілері әкімшілік жауапкершілікке тартылды, жалпы алаңы 394 га;

-337 бабы бойынша ҚР ӘҚБҚ (*Жерді бұлдіру*) айыппұл сомасы 180 285 теңге 3 субъектілері әкімшілік жауапкершілікке тартылды, жалпы алаңы 2,7 га;

-338 бабы бойынша ҚР ӘҚБҚ (*Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерді ұтымсыз пайдалану немесе пайдаланбау*) айыппұл сомасы 5 408 550 теңге 67 субъектілері әкімшілік жауапкершілікке тартылды, жалпы алаңы 167 мың га;

-339 бабы бойынша ҚР ӘҚБҚ (*Жер учаскелері меншік иелерінің және жер пайдаланушылардың жер учаскелерін пайдалану жөніндегі міндеттерді орындамауы*) айыппұл сомасы 265 125 теңге 14 субъектілері әкімшілік жауапкершілікке тартылды, жалпы алаңы 42 мың га.

Қазақстан Республикасы Жер Кодексінің 92,94-баптарының шеңберінде жалпы ауданы 183 мың га құрайтын аумақтағы жер учаскелерін нысаналы мақсатта пайдалану қажеттілігі туралы 148 нұсқама берілген.

Қазіргі таңда, 5 004 350 теңге көлеміндегі әкімшілік жаза бойынша ерікті түрде мемлекет қорына төленді, қалған 4 157 160 теңгекөлеміндегі айыппұл бойынша сот орындаушыларына мәжбүрлеп төлету жұмыстары жүргізілу үстінде.

ҚР Салық Кодексінің 387-бабына сәйкес, 2015 жылы және 2016 жылдың 10 ай ішінде 186 субъектілерін жалпы көлемі 497 мың га ауыл шаруашылық мақсатындағы пайдаланылмай жатқан жерлеріне салық мөлшерін 10 есеге ұлғайту үшін мемлекеттік кірістер Департаментіне ақпарат бағытталған.

Осы анықталған бұзушылықтардың нәтижесінде, ауыл шаруашылығы мақсатындағы пайдаланбау немесе жерді ұтымсыз пайдалануына байланысты 81,3 млн. тг. астам жоғарлату ставкалары қолданылды. Қазіргі уақытта 47,7 млн. тг. жергілікті атқарушы органдардың және қалалардың бюджет кірісіне түсті.

SWOT – талдау

Күшті жақтары	Мүмкіндіктері
<ul style="list-style-type: none"> □ облыс аумағындағы тұрақты экологиялық аухуал; □ ластаушы ағын сулар тастандысының азаюы; □ ерекше қорғалатын аумақтардың болуы. 	<ul style="list-style-type: none"> □ қайталама өңдеу мен қалдықтарды кәдеге жаратуды енгізу; □ азаматтарда табиғат ресурстарын пайдалануға қатысты саналы қатынас қалыптастыру; □ су үнемдеуші технологиялар енгізу; су шаруашылық объектілерін қайта құру, жаңғырту, күрделі жөндеу; желілердегі су шығынын азайту.
Әлсіз жақтары	Қауіп-қатерлер
<ul style="list-style-type: none"> □ қоршаған ортаны қорғауға табиғат пайдаланушыларының төмен шығын деңгейі; □ жоғары ластаушы су объектілерінің болуы; □ ҚТҚ өңдеу бойынша кәсіпорындардың болмауы; □ радиоактивті қалдықтарды сақтау қоймасының болуы. 	<ul style="list-style-type: none"> □ өнеркәсіптік, уыттық және тұрмыстық қалдықтардың жиналу үрдісі жалғасуда; □ стационарлық шығарды көздері санының ұлғаюы; □ автокөлік құралдары санының ұлғаюы.

Экологиялық сала проблемалары:

- Стационарлық шығарынды көздері санының өсуі.
- Қозғалмалы көздерден шығарындылардың өсіп келе жатқан саны.
- Табиғатты пайдаланушылардың қоршаған ортаны қорғауға шығындардың төмен деңгейі.
- Жоғары ластаушы су объектілерінің болуы.

- ҚТҚ өңдеу бойынша кәсіпорындардың болмауы.
- ҚТҚ заңдастырылған полигондарының аз үлесі.
- ҚТҚ көптеген полигондарының ҚР табиғатты қорғау заңнамасының талаптарына сәйкес келмеуі.
- Радиоактивті қалдықтарды сақтау қоймаларының болуы.
- Жер заңнамасының жердің меншік иелерінің және жерді пайдаланушылардың а/ш жерлерді пайдаланбау мерзімінің ұзақтығы бөлігінде оларды көрсетілген негіздер бойынша мемлекет пайдасына алып қою мүмкіндігін қамтамасыз ету үшін жетілмегендігі.

БАҒЫТ: Мемлекеттік қызметтер

Қолданыстағы Тізілімге сәйкес жергілікті атқарушы органдармен көрсетілетін мемлекеттік қызмет түрлерінің саны 173 түрді құрайды, оның ішінде 65 түрі «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорация (бұдан әрі – Мемкорпорация) арқылы, 90 түрі «Электрондық үкімет» порталы арқылы көрсетіледі.

Облыс әкімдігі мемқызметтердің стандарттары мен регламенттерін сақтауға, көрсетілетін қызметтерді алушылардың ақпараттандырылуын қамтамасыз етуге, қызметкерлердің біліктілігін арттыруға, «Электрондық үкімет» порталы, Мемкорпорация арқылы көрсетілетін мемқызметтерді көбейтуге бағытталған жұмысты тұрақты негізде жүргізеді.

Мемлекеттік қызметтер 17 басқармамен, 19 аудан (қала) әкімдіктерімен, сондай-ақ жеке бөлімдермен, білім беру ұйымдарымен, ауыл, кент, ауылдық округ әкімдерінің аппараттарымен көрсетіледі.

2016 жылғы 01 қазандағы жағдай бойынша көрсетілген мемлекеттік қызметтердің саны 2 507 мың қызметті құрады, оның ішінде Мемкорпорация арқылы көрсетілген мемлекеттік қызметтердің саны – 83 мың, қағаз нысанында – 1 414 мың, электронды түрде – 1 010 мың.

2013 жылы 2 166 мың, 2014 жылы 3 004 мың, ал 2015 жылы 2 986 мың мемқызмет көрсетілгенін атап өту қажет.

Барынша сұранысқа ие мемқызметтер денсаулық сақтау саласында – «Дәрігердің қабылдауына жазылу», «Дәрігерді үйге шақыру».

Мемқызмет көрсету саласындағы айтарлықтай жақсаруы, мемлекеттік органдар қызметінің тиімділігін жыл сайынғы бағалаудың нәтижелерімен расталады. Атап айтқанда, 2015 жылғы қорытындының негізінде осы бағыт бойынша әкімдікті бағалау 100 мүмкіншіліктен 76,35 балды құрады (республика бойынша орташа балл – 59,9), 2014 жылы 100 мүмкіншіліктен 82,89 балл (республика бойынша орташа балл – 53,9), 2013 жылы 100 мүмкіншіліктен 80,62 балл. Әкімдікпен мемлекеттік қызметтерді көрсету бойынша орташа тиімді деңгейге қол жеткізілді.

2016 жылдың 1-тоқсанында аудандар, Көкшетау және Степногорск қалалары әкімдерінің аппараттарында мемлекеттік қызметтерді көрсету мәселелерін үйлестіретін құрылымдық бөлімшелер құру жұмысы аяқталды.

Азаматтардың қызмет сапасымен қанағаттану деңгейін арттыру, мемқызметтерді дамытудың негізгі бағыттарының бірі болып саналады.

2016 жылғы ақпанда ресми жарияланған мемлекеттік қызметтер көрсету сапасына жүргізілген қоғамдық мониторинг нәтижелерінің негізінде, 2015 жылдың қорытындысы бойынша Ақмола облысы әкімдігінің мемлекеттік көрсетілетін қызметтерімен қанағаттануы орташадан жоғары деңгейде – 10-нан 8,3 немесе 83%.

Облыс әкімдігі мен ҚР Премьер-Министрінің арасында 2016 жылға арналып жасасқан Меморандумға сәйкес, жергілікті атқарушы органдармен көрсетілетін мемлекеттік қызмет көрсету сапасымен қанағаттану деңгейіне қол жеткізу жоспарланды – 84%.

Қазіргі кезеңде алға қойылған мақсаттарға қол жеткізудің ұтымды ұқтималдылығы орташадан жоғары.

Қазіргі уақытта, Мемкорпорацияның құрылуына байланысты мемлекеттік көрсетілетін қызметтердің регламенттеріне тиісті өзгерістер енгізу жұмысы жүргізілуде. 2016 жылғы қаңтар-қыркүйекте 62 мемлекеттік көрсетілетін қызмет бойынша өзгерістер енгізілді.

2016 жылдың 9 айында «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметтерді көрсету саласындағы заңнамасын сақтау мәселесі жөніндегі бақылаулы іс-шаралардың 2016 жылға арналған жоспарын бекіту туралы» Ақмола облысы әкімдігінің 28.04.2016 № А-6/198 қаулысына сәйкес, Ақмола облысы әкімі аппаратының мемлекеттік қызметтерді ұсынуды талдау бөлімімен 22 бақылаулы іс-шара өткізілді (2016 жылға барлығы 28 бақылаулы іс-шара жоспарланды).

2016 жылғы 01 қазандағы жағдай бойынша мемлекеттік көрсетілетін қызметтердің стандарттары мен регламенттерін сақтау мақсатында, мемлекеттік қызметтерді көрсету сапасының мәселелеріне қатысты 485 семинар-кеңес, «дөңгелек үстелдер», брифингтер, конференциялар өткізілді және бұқаралық ақпарат құралдарында мемлекеттік органдар қызметшілерінің 1065 сөз сөйлеулері ұйымдастырылды.

Меморгандардың кінәсі бойынша мемлекеттік қызмет көрсетудің белгіленген мерзімдерін бұзушылықтардың саны – 8 (01.10.2015 - 9), есептік кезеңге мемлекеттік қызмет көрсету мәселелері бойынша арыздардың саны – 1 (01.10.2015 - 0). Мемлекеттік қызмет стандарттары нормаларының бұзылуына жол берген барлық кінәлі қызметшілерге қатысты тәртіптік сипаттағы шаралар қолданылды.

Мемқызметтер көрсету мәселелері бойынша халықтың қол жетімділігі және ақпараттандырылуы мақсатында, барлық мемлекеттік мекемелерде көрнекі ақпаратымен стендтер орналастырылды (стандарттар, өтініштердің үлгілері және т.б.).

Сонымен қатар, мемлекеттік көрсетілетін қызметтердің стандарттары мен регламенттері, сондай-ақ мемлекеттік қызмет көрсетудің тәртібін регламенттейтін өзге де нормативтік құқықтық актілер жергілікті атқарушы органдардың ресми интернет-ресурстарының «мемлекеттік көрсетілетін қызметтер» тарауында орналастырылды.

Мемлекеттік қызмет көрсету сапасын арттыру жұмысы жалғастырылатын болады.

SWOT-талдау

КҮШТІ ЖАҚТАРЫ	ӘЛСІЗ ЖАҚТАРЫ
<p>1. ұсынылатын мемлекеттік қызметтердің сапасын ішкі бақылау;</p> <p>2. мемлекеттік қызметтерді көрсету мерзімдерінің сақталуы бойынша ақпараттық жүйелерге («ХҚКО» АЫЖ, «Е-лицензиялау» МДБ) мониторинг;</p> <p>3. мемлекеттік қызметтерді көрсетудің тәртібі туралы көрсетілетін қызметті алушылардың ақпараттандырылуын арттыру іс-шаралары (семинар-кеңестер, дөңгелек үстелдер, брифингтер, БАҚ-тарда МО қызметшілерінің сөз сөйлеулері).</p>	<p>1. ауыл, ауылдық округ әкімдерінің аппараттарында, жеке бөлімдерде ЭҚАБЖ (электрондық құжат айналымы) болмауы;</p> <p>2. мемқызметтердің регламенттерін әзірлеу орталықтандырылмаған;</p> <p>3. байланыс арналарының өткізу қабілеттілігінің төмендігі;</p> <p>4. мемлекеттік қызметтерді көрсету мәселелері бойынша сертификаттардың болмауы.</p>
ҚАУІП-ҚАТЕРЛЕР	МҮМКІНДІКТЕР
<p>1. қағаз түрінде келіп түсетін мемлекеттік қызмет көрсету мерзімдерінің бұзылуын бақылау мүмкіндігінің болмауы.</p>	<p>1. барлық мемлекеттік көрсетілетін қызметтер бойынша ақпараттық жүйелерді орнату (мемқызмет көрсету сапасын бақылау үшін);</p> <p>2. байланыс арналарының өткізу қабілеттілігін арттыру;</p> <p>3. қызметкерлермен мемқызмет көрсету барысындағы түйткіл мәселелер бойынша семинарлар өткізу;</p> <p>4. мемлекеттік қызмет көрсету мәселелері бойынша нормативтік-құқықтық базаны жетілдіру;</p> <p>5. мемқызметтерді алу мәселелері бойынша халықтың ақпараттандырылуын арттыру.</p>

Бағыт бойынша түйткіл мәселелер:

1. Ауыл, ауылдық округ әкімдерінің аппараттарында, жеке бөлімдерде ЭҚАБЖ (электрондық құжат айналымы) болмауы;
2. Мемқызметтердің регламенттерін әзірлеу орталықтандырылмаған;
3. Сервердің баяу жұмыс істеуі, egov.kz, elicense.kz веб-порталдардың жұмысындағы ақаулар мен қателер

3. НЕГІЗГІ БАҒЫТТАР, МАҚСАТТАР, МІНДЕТТЕР, НЫСАНАЛЫ ИНДИКАТОРЛАР, ТІКЕЛЕЙ НӘТИЖЕ КӨРСЕТКІШТЕРІ ЖӘНЕ ҚОЛ ЖЕТКІЗУ ЖОЛДАРЫ

1-бағыт: Өңірлік экономиканың дамуы Өңірлік макроэкономика

Мақсаты – Өңір экономикасының тұрақты дамуы

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
1	Жалпы өңірлік өнімнің нақты көлем индексі	ресми статистикалық деректер	%	104,9	101,9	100,6	100,8	102,2	102,9	103,0	ЭБЖБ, барлық бағыттар
2	Жан басына шаққандағы ЖІӨ	ресми статистикалық деректер	мың теңге/адам	1428	1523,3	1622,2	1732,2	1874,9	2044,6	2233,9	ЭБЖБ, барлық бағыттар
3	Жергілікті бюджетке салықтық және салықтық емес түсімдердің өсу қарқыны	ҚР Қаржы министрлігінің ведомстволық есептілігі	%	116,3	109,6	105,6	106,0	106,3	106,7	107,1	ЭБЖБ, ҚБ, МКД, аудандық, қалалық әкімдіктер
3.1.	салық түсімдері		%	115,5	109,1	106,0	106,2	106,5	106,9	107,2	ЭБЖБ, ҚБ, МКД, аудандық, қалалық әкімдіктер
3.2	салықтық емес түсімдер		%	139,0	121,7	91,1	100,5	101,0	101,5	102,0	ЭБЖБ, ҚБ, МКД, аудандық, қалалық әкімдіктер
83	Жалпы өңірлік өнім көлемі*	ресми статистикалық деректер	млрд. теңге	1051	1121	1194	1277	1486	1661	1873	ЭБЖБ, барлық бағыттар

Өнеркәсіп

Прембула: Өнеркәсіп өңір экономикасы үшін маңызды рөл ойнайды. Соңғы жылдары өнеркәсіпте негізгі көрсеткіштер өсуінің оң үрдісі байқалуда. 2009-2014 жж. үшін өнеркәсіптік өндіріс құрылымындағы өңдеуші өнеркәсіптің меншікті салмағы 67%-дан 71%-ға дейін өсті. Өңдеуші өнеркәсіптегі еңбек өнімділігі 2,25 есе өсті. Сонымен бірге салада өндірістік қуаттардың толық жүктелмеуіне, айналым құралдарының жетіспеушілігіне, негізгі қорлар мен технологиялардың ескіруіне байланысты өндірілетін өнімдердің бәсекеге қабілетсіздігіне және т.б. байланысты бірқатар проблемалар бар. Осыған байланысты 2016-2020 жылдары перспективада тағам өнімдерін өндіруді,

құрылыс материалдарын өндіруді, машина жасауды, химиялық өнеркәсіпті дамыту есебінен бәсекеге қабілеттілікті көтеру басымдықта болады.

Мақсат – Облыс өнеркәсібін дамыту

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
4	Өңдеу өнеркәсібіндегі өнім шығарудың нақты көлемінің индексі	ресми статистикалық деректер	алдыңғы жылға %-бен	109,0	107,9	102,0	103,3	103,3	103,5	104,0	КӨБ
5	Өңдеу өнеркәсібіндегі еңбек өнімділігі	«ИИДМБ көрсеткіштері» статистикалық бюллетені	мың АҚШ долл.	18,7	14,2	19,3	20,3	21,0	22,0	23,0	КӨБ
84	Өңір экспортының жалпы көлеміндегі шикізат емес тауарлардың көлемін экспорттау үлесі	ресми статистикалық деректер негізінде ЖАО есептері	%	41,7	45,3	43,0	45,0	47,0	48,0	50,0	КӨБ
85	Өнеркәсіптік өндіріс құрылымындағы өңдеуші өнеркәсіп үлесі *	ресми статистикалық деректер	%	71,5	69,0	69,1	69,5	70,0	70,5	71,0	КӨБ
86	Өңдеуші өнеркәсіптің жалпы қосымша құнының алдыңғы жылға %-бен ұлғаюы*	ресми статистикалық деректер	%	107,0	107,9	103,0	103,0	103,0	103,0	103,0	КӨБ

Қол жеткізу жолдары:

- өнеркәсіпті әртараптандыру және бәсекеге қабілеттілікті көтеру бойынша стратегиялық және жедел іс-шаралар әзірлеу;
- мыс-молибден, темір және полиметалл кендерінің жаңа кенорындарын игеру есебінен өнеркәсіптік өнімдер өндірісі көлемінің өсуі;
- болат алумен және әр түрлі салада қолдануға жарамды прокаттаумен темірден тұратын кенді қайта өңдеудің толық кешенінің құрылысы;
- облыс аумағында агроөнеркәсіптік кластерді құру және тиімді дамыту бойынша шаралар әзірлеу;
- АӨК шикізаттық базасын нығайту үшін сүт және ет мал шаруашылығын қарқынды дамыту;
- дән өңдеу бойынша өндірушілердің бәсекеге қабілеттіліктерін көтеру үшін жағдай жасау (өнімдерді өлшеп орау бойынша қазіргі заманғы технологияларды енгізу, сауда брендтерін құру, дәнді дақылдарды терең қайта өңдеу бойынша шығарылатын өнім ассортиментін кеңейту);
- ауылшаруашылық өндірушілер үшін қаржы ресурстарының қолжетімділігін көтеру;
- жергілікті азық-түлік тауарларының өткізуді кеңейту үшін жағдай жасау;
- кадрлардың кәсіби деңгейін көтеру;
- Өнімділік-2020 бағдарламасы арқылы қолданыстағы өндірістерді жаңғыртуды қолдау;
- Өнімділік-2020 бағдарламасына қатысу үшін жобаларды қаржыландыру, құжаттама дайындау тәртібі бойынша түсініктеме жұмыс;
- Өнімділік-2020 бағдарламасымен қолдау көрсетілген өндірістер мониторингі;

- шығарылатын ассортиментті кеңейту бойынша икемді өндірістерді құру мақсатында қолданыстағы өнеркәсіптерді жаңғырту және машина жасау өнімдерінің жаңа түрлерін игеру;
- салалық көрмелер, форумдар және семинарлар шеңберінде саланың алдыңғы қатарлы технологияларын ілгерілету;
- Экспорттаушы-2020 бағдарламасы арқылы экспорттаушыларды қолдау;
- бағдарламаға қатысу үшін жобаларды қаржыландыру, құжаттама дайындау тәртібі бойынша түсініктеме жұмыс;
- Экспорттаушы-2020 бағдарламасымен қолдау көрсетілген өндірістер мониторингі;
- жоғары қосылған құны бар машина жасау өнімдерін өндіру бойынша жаңа қазіргі заманғы кәсіпорындар құру;
- өнеркәсіптік өндірістің энергия тиімділігін мониторингтеу және талдау, өңірдегі баламалы энергетиканы дамытуды одан әрі қолдау;
- Индустрияландыру картасы, Өнімділік-2020, Экспорттаушы-2020, Бизнесінің жол картасы-2020, Өңірлерді дамыту-2020 бағдарламалары арқылы салада инвестициялық жобаларды жүзеге асыру бойынша жобаларды қолдау;
- қолданыстағы шағын және орта кәсіпорындарда шығарылатын өнім тізбегін кеңейту және тапсырыс беруші мен өндіруші арасында оффтэйк-шарттарды жасауда жәрдем көрсету арқылы ірі кәсіпорындар жанында ілеспелі өндірістерді құру.
- ірі жүйе құрушы кәсіпорындардың жанында ілеспелі өндірістерді құру үшін тауарлар тізбесін қалыптастыру.
- облыс әкімдігі, ұлттық компаниялар, жүйе құрушы кәсіпорындар, жер қойнауын пайдаланушылар арасында жергілікті қамту мәселелері бойынша меморандумдарды жасауда жұмысты күшейту.
- бизнес-форумдарды, диалог алаңдарын, жергілікті өндірушілерді, оның ішінде, «Қазақстандық қамту» интернет-порталының артықшылықтары туралы семинарларды өткізу. Қазақстандық өндірушілер үшін ортақ логотип орнату бойынша жұмыс жүргізу.
- мемлекеттік сатып алуда, жүйе құрушы кәсіпорындар сатып алуларында, ұлттық компанияларда жергілікті қамтудың дамуына мониторинг жүргізу.

Металлургия

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Жау апты орын даушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
4.1	Металлургиялық өнеркәсіптің нақты көлемінің индексі	ресми статистикалық деректер	%	133,0	135,5	106,0	107,0	107,0	110,0	112,0	КӨБ
5.1	Металлургиядағы еңбек өнімділігі	«ҮИИДБ көрсеткіштері» статистикалық бюллетень	мың АҚШ долл.	16,5	5,8	17,2	17,5	18,0	21,0	25,0	КӨБ
4.7	Металл кендерін өндіру нақты көлемінің индексі	ресми статистикалық деректер	%	86,7	108,0	102,0	103,0	105,0	107,0	108,0	КӨБ
4.8	Дайын металл бұйымдар өндірісінің нақты көлемінің индексі	ресми статистикалық деректер	%	129,8	82,6	102,0	103,0	104,0	104,0	104,0	КӨБ

Қол жеткізу жолдары:

- өнеркәсіпті әртараптандыру және бәсекеге қабілеттілікті көтеру бойынша стратегиялық және жедел іс-шаралар әзірлеу;
- мыс-молибден, темір және полиметалл кендерінің жаңа кенорындарын игеру есебінен өнеркәсіптік өнімдер өндірісі көлемінің өсуі;
- болат алумен және әр түрлі салада қолдануға жарамды прокаттаумен темірден тұратын кенді қайта өңдеудің толық кешенінің құрылысы;
- облыс аумағында агроөнеркәсіптік кластерді құру және тиімді дамыту бойынша шаралар әзірлеу;
- Өнімділік-2020 бағдарламасы арқылы қолданыстағы өндірістерді жаңғыртуды қолдау;
- Өнімділік-2020 бағдарламасына қатысу үшін жобаларды қаржыландыру, құжаттама дайындау тәртібі бойынша түсініктеме жұмыс;
- Экспорттаушы-2020 бағдарламасы арқылы экспорттаушыларды қолдау;
- бағдарламаға қатысу үшін жобаларды қаржыландыру, құжаттама дайындау тәртібі бойынша түсініктеме жұмыс;
- Экспорттаушы-2020 бағдарламасымен қолдау көрсетілген өндірістер мониторингі;
- Индустрияландыру картасы, Өнімділік-2020, Экспорттаушы-2020, Бизнесінің жол картасы-2020, Өңірлерді дамыту-2020 бағдарламалары арқылы салада инвестициялық жобаларды жүзеге асыру бойынша жобаларды қолдау.

Машина жасау

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
4.2	Машина жасау нақты көлемінің индексі	ресми статистикалық деректер	%	94,4	101,7	95,0	101,0	102,0	102,0	102,0	КӨБ
5.2	Машина жасау саласындағы еңбек өнімділігі 2012 жылға	«ҮИИДБ көрсеткіштері» статистикалық бюллетень	%	61,3	64,8	94,0	103,0	105,0	108,0	112,0	КӨБ

Қол жеткізу жолдары:

- өнеркәсіпті әртараптандыру және бәсекеге қабілеттілікті көтеру бойынша стратегиялық және жедел іс-шаралар әзірлеу;
- Өнімділік-2020 бағдарламасы арқылы қолданыстағы өндірістерді жаңғыртуды қолдау;
- Өнімділік-2020 бағдарламасына қатысу үшін жобаларды қаржыландыру, құжаттама дайындау тәртібі бойынша түсініктеме жұмыс;
- Экспорттаушы-2020 бағдарламасы арқылы қолдау көрсетілген өндірістер мониторингі;
- шығарылатын ассортиментті кеңейту бойынша икемді өндірістерді құру мақсатында қолданыстағы өнеркәсіптерді жаңғырту және машина жасау өнімдерінің жаңа түрлерін игеру;
- агроөнеркәсіптік кластерді дамыту шеңберінде саланың дамуына жәрдемдесу;
- Индустрияландыру картасы, Өнімділік-2020, Экспорттаушы-2020, Бизнесінің жол картасы-2020, Өңірлерді дамыту-2020 бағдарламалары арқылы салада инвестициялық жобаларды жүзеге асыру бойынша жобаларды қолдау;
- жаңа өндірістер құру есебінен өндіріс көлемін ұлғайту;

- өндірістік инфрақұрылымды дамыту (тәжірибелік-конструкторлық бюроларды, ҒЗИ, тәжірибелік-зерттеу орталықтарын және т.б. дамыту);
- кадрлардың кәсіби деңгейлерін көтеру.

Химиялық өнеркәсіп

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
4.3	Химиялық өнеркәсіп өнімінің нақты көлемінің индексі	ресми статистикалық деректер	%	78,3	145,0	90,0	106,0	106,0	106,0	106,0	КӨБ
5.3	Химиялық өнеркәсіптегі еңбек өнімділігі	«ҮИИДБ көрсеткіштері» статистикалық бюллетень	%	47,9	125,5	110,0	110,0	116,0	125,0	140,0	КӨБ

Қол жеткізу жолдары:

- өнеркәсіпті әртараптандыру және бәсекеге қабілеттілікті көтеру бойынша стратегиялық және жедел іс-шаралар әзірлеу;
- кадрлардың кәсіби деңгейлерін көтеру;
- Өнімділік-2020 бағдарламасы арқылы қолданыстағы өндірістерді жаңғыртуды қолдау;
- Өнімділік-2020 бағдарламасына қатысу үшін жобаларды қаржыландыру, құжаттама дайындау тәртібі бойынша түсініктеме жұмыс;
- Өнімділік-2020 бағдарламасы арқылы қолдау көрсетілген өндірістер мониторингі;
- салалық көрмелер, форумдар және семинарлар шеңберінде саланың алдыңғы қатарлы технологияларын ілгерілету;
- Экспорттаушы-2020 бағдарламасы арқылы экспорттаушыларды қолдау;
- бағдарламаға қатысу үшін жобаларды қаржыландыру, құжаттама дайындау тәртібі бойынша түсініктеме жұмыс;
- Экспорттаушы-2020 бағдарламасы арқылы қолдау көрсетілген өндірістер мониторингі;
- Индустрияландыру картасы, Өнімділік-2020, Экспорттаушы-2020, Бизнесінің жол картасы-2020, Өңірлерді дамыту-2020 бағдарламалары арқылы салада инвестициялық жобаларды жүзеге асыру бойынша жобаларды қолдау.

Өзге металл емес минералды өнімдер өндірісі

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
4.4	Өзге металл емес минералды өнімдер өндірісі көлемінің нақты көлемінің индексі	ресми статистикалық деректер	%	123,3	125,8	100,0	105,0	110,0	110,5	111,0	КӨБ
5.4	2012 жылдың деңгейіне өзге металл емес минералды өнімдер өндірісіндегі еңбек өнімділігі	ресми статистикалық деректер	%	175,4	154,1	154,1	164,0	183,4	207,2	238,3	КӨБ

87	Құрылыс индустриясы саласында өнім экспортының 2012 жылдың деңгейіне өсуі	ресми статистикалық деректер	%	103,8	198,0	376,0	400,0	420,0	450,0	500,0	КӨБ
----	---------------------------------------------------------------------------	------------------------------	---	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-----

Қол жеткізу жолдары:

- өнеркәсіпті әртараптандыру және бәсекеге қабілеттілікті көтеру бойынша стратегиялық және жедел іс-шаралар әзірлеу;
- цемент шикізаты кенорны базасында жаңа цемент өндірісін құру;
- кадрлардың кәсіби деңгейлерін көтеру;
- Өнімділік-2020 бағдарламасы арқылы қолданыстағы өндірістерді жаңғыртуды қолдау;
- Өнімділік-2020 бағдарламасына қатысу үшін жобаларды қаржыландыру, құжаттама дайындау тәртібі бойынша түсініктеме жұмыс;
- Өнімділік-2020 бағдарламасы арқылы қолдау көрсетілген өндірістер мониторингі;
- салалық көрмелер, форумдар және семинарлар шеңберінде саланың алдыңғы қатарлы технологияларын ілгерілету;
- Экспорттаушы-2020 бағдарламасы арқылы экспорттаушыларды қолдау;
- бағдарламаға қатысу үшін жобаларды қаржыландыру, құжаттама дайындау тәртібі бойынша түсініктеме жұмыс;
- Экспорттаушы-2020 бағдарламасы арқылы қолдау көрсетілген өндірістер мониторингі;
- Индустрияландыру картасы, Өнімділік-2020, Экспорттаушы-2020, Бизнесің жол картасы-2020, Өңірлерді дамыту-2020 бағдарламалары арқылы салада инвестициялық жобаларды жүзеге асыру бойынша жобаларды қолдау.

Тамақ өнімдері өндірісі

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
4.5	Тамақ өнімдері өндірісі көлемінің ФКИ	ресми статистикалық деректер	%	115,0	113,9	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	КӨБ

Қол жеткізу жолдары:

- өнеркәсіпті әртараптандыру және бәсекеге қабілеттілікті көтеру бойынша стратегиялық және жедел іс-шаралар әзірлеу;
- облыс аумағында агроөнеркәсіптік кластерді құру және тиімді дамыту бойынша шаралар әзірлеу;
- АӨК шикізаттық базасын нығайту үшін сүт және ет мал шаруашылығын қарқынды дамыту;
- дән өңдеу бойынша өндірушілердің бәсекеге қабілеттіліктерін көтеру үшін жағдай жасау (өнімдерді өлшеп орау бойынша қазіргі заманғы технологияларды енгізу, сауда брендтерін құру, дәнді дақылдарды терең қайта өңдеу бойынша шығарылатын өнім ассортиментін кеңейту);
- ауылшаруашылық өндірушілер үшін қаржы ресурстарының қолжетімділігін көтеру;
- жергілікті азық-түлік тауарларының өткізуді кеңейту үшін жағдай жасау;
- кадрлардың кәсіби деңгейлерін көтеру;

- Өнімділік-2020 бағдарламасы арқылы қолданыстағы өндірістерді жаңғыртуды қолдау;
- Индустрияландыру картасы, Өнімділік-2020, Экспорттаушы-2020, Бизнесің жол картасы-2020, Өңірлерді дамыту-2020 бағдарламалары арқылы салада инвестициялық жобаларды жүзеге асыру бойынша жобаларды қолдау.

Жеңіл өнеркәсіп

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
4.6	Жеңіл өнеркәсіп өнімінің нақты көлемінің индексі	ресми статистикалық деректер	%	141,6	86,8	101,0	101,0	102,0	102,0	102,0	КӨБ
5.5	Жеңіл өнеркәсіптегі еңбек өнімділігі, алдындағы жылға	«ҮИИДБ көрсеткіштері» статистикалық бюллетень	%	100	79,9	102	102	103	104	104	КӨБ

Қол жеткізу жолдары:

- өнеркәсіпті әртараптандыру және бәсекеге қабілеттілікті көтеру бойынша стратегиялық және жедел іс-шаралар әзірлеу;
- Өнімділік-2020 бағдарламасы арқылы қолданыстағы өндірістерді жаңғыртуды қолдау;
- Өнімділік-2020 бағдарламасына қатысу үшін жобаларды қаржыландыру, құжаттама дайындау тәртібі бойынша түсініктеме жұмыс;
- Экспорттаушы-2020 бағдарламасы арқылы қолдау көрсетілген өндірістер мониторингі;
- шығарылатын ассортиментті кеңейту бойынша икемді өндірістерді құру мақсатында қолданыстағы өнеркәсіптерді жаңғырту және машина жасау өнімдерінің жаңа түрлерін игеру;
- агроөнеркәсіптік кластерді дамыту шеңберінде саланың дамуына жәрдемдесу;
- Индустрияландыру картасы, Өнімділік-2020, Экспорттаушы-2020, Бизнесің жол картасы-2020, Өңірлерді дамыту-2020 бағдарламалары арқылы салада инвестициялық жобаларды жүзеге асыру бойынша жобаларды қолдау;
- жаңа өндірістер құру есебінен өндіріс көлемін ұлғайту;
- өндірістік инфрақұрылымды дамыту (тәжірибелік-конструкторлық бюроларды, ҒЗИ, тәжірибелік-зерттеу орталықтарын және т.б. дамыту);
- кадрлардың кәсіби деңгейлерін көтеру.

Ауыл шаруашылығы

Мақсат – Агроөнеркәсіптік кешен субъектілерінің бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін жағдайлар жасау .

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлшем бірлігі	2014ж.	2015ж.	2016ж.	2017ж.	2018ж.	2019ж.	2020ж.	Жауапты орындаушы
				есеп	есеп	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
7	Ауыл шаруашылығының негізгі капиталына салынған	ресми статистикалық мәліметтер	%	116,3	88,5	175,0	100,7	101,0	102,0	103,0	АШБ

	инвестициялар көлемінің нақты көлем индексі										
8	Тамақ өнімдері өндірісінің негізгі капиталына салынған инвестициялар көлемінің нақты көлем индексі	ресми статистикалық мәліметтер	%	122,2	43,8	125,0	100,1	100,2	100,5	101,0	АШБ
9	Ұйымдасқан шаруашылықтарда ірі қара малдардың және ұсақ қара малдардың үлесі	ҚР АШМ-нің ведомстволық есептемесі	%								АШБ
9.1	ірі қара мал		%	37,3	40,6	39,1	40,0	41,5	42,0	43,0	АШБ
9.2	ұсақ қара мал		%	21,9	21,1	22,1	22,3	22,4	22,5	22,6	АШБ
10	Тұқымдық түрлендіруге қатысатын ірі қара малдың және ұсақ қара малдың үлесі	ҚР АШМ-нің ведомстволық есептемесі	%								АШБ
10.1	ірі қара мал		%	24,7	30,3	33,0	31,5	31,8	32,2	32,5	АШБ
10.2	ұсақ қара мал		%	0,6	1,0	1,7	1,3	2,0	2,6	3,3	АШБ
11	Мерзімі бұзылып берілген субсидиялардың үлесінің төмендеуі	ҚР АШМ-нің ведомстволық есептемесі	%	0	0	0	0	0	0	0	АШБ

* - Субсидиялау қағидаларында элиталық тұқымдарды субсидиялау тоқтатылды, 2015 жылдан бастап тек 1-көбейтілген тұқымдар мен бірінші ұрпақты будандар субсидияланды.

Қол жеткізу жолдары:

- ылғалды ресурсты сақтау технологиясы бойынша өсірілетін егіс алқаптарын ұлғайту;
- заманауи агротехнологияны жаппай енгізу;
- ауыспалы егіс жүйесін енгізуді экономикалық ынталандыру;
- облыстың АШТӨ арасында ғылыми негізделген ауыспалы егісті енгізудің экономикалық пайдасы бойынша жоспарлық және мақсатқа бағытталған жұмыстарды жүргізу;
- жабдықтарды лизинг арқылы сатып алу бағдарламаларына қатысу үшін фермерлердің кеңес беру қызметтерін қамтамасыз ету;
- мал азықты өндіретін өндірістерді құру;
- элиталық – тұқым өсіру шаруашылықтардың санын арттыру.

Шағын және орта бизнес, сауда-саттық

Преамбула: Шағын және орта бизнес экономиканың негізгі секторларының бірі болып табылады, оның есебінен өңір перспективада түбегейлі жаңа даму деңгейіне шыға алады. Қазіргі уақытта шағын және орта бизнес саласының әлеуеті толық қолданылмайды. Бүгінде салада облыстың жұмыспен қамтылған халқының 32,5%-ы жұмыс істейді, ал ЖІӨ-дегі сала үлесі 23,3% құрайды 2010-2014 жж. шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері шығарған өнім көлемі 14%-ға өсті. Саланың негізгі проблемалары ШОК көп субъектілерінің сауда саласында, ауыл

шаруашылығында шоғырлануы, білікті кадрлардың жетіспеушілігі, қаржы ресурстарының қолжетімсіздігі және т.б. болып табылады. Сала дамуының 2016-2020 жж. басымдықтары жаңа өндірістерді қолдау, өңірдегі бизнес ахуалды жақсарту, білікті кадрларды даярлау және т.б. болады.

Мақсат – Өңірде шағын және орта бизнесті дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасау

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
12	Тіркелген жалпы көлемдегі шағын және орта кәсіпкерліктің қолданыстағы субъектілерінің үлесі	ресми статистикалық деректер	%		82,4	81,9	82,4	83	83,7	84,4	КӨБ
13	Бөлшек сауданың нақты көлемінің индексі	ресми статистикалық деректер	%	105,0	95,6	100,0	101,0	102,0	103,0	104,0	КӨБ
14	Сауда алаңы 2000 шаршы метрден кем емес сауда объектілерінің санын ұлғайту («Бөлшек сауда» қызметі түрімен)	ресми статистикалық деректер	бірл.		1	0	0	0	0	1	КӨБ

Қол жеткізу жолдары:

- РКП-мен ШОБ дамыту проблемалары мен перспективаларын талқылау және ұйымдастыру;
- «Бизнестің жол картасы-2020» бағдарламасы шеңберінде өндірістерді жаңғыртуға және кеңейтуге бағытталған жаңа инвестициялық жобаларды жүзеге асыру;
- әкімшілік кедергілерді, бюрократиялық рәсімдерді жаңылдету және жаңа кәсіпорындар жолында кәсіпкерлік қызметті реттеудің «үздік практикаларын» қабылдауға жәрдемдесу арқылы барлық кәсіпорындар үшін тең жағдай құру;
- кәсіпкерлермен түсіндіру семинарларын, тренингтер, «дөңгелек үстелдер» өткізу, шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері үшін буклеттер және әдістемелік құралдар шығару. Облыстың барлық аудандарында және қалаларында тұрақты негізге жұмыс істейтін кәсіпкерлік мектептерін ашу;
- «Бизнестің жол картасы-2020» бағдарламасы шеңберінде кәсіпкерлердің біліктілігін көтеру.

Өңіраралық ынтымақтастық

Мақсат – Басқа өңірлермен өңіраралық қатынастарды нығайту

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
15	Басқа өңірлерге жөнелтілген өндірілген өнім көлемі (жұмыскерлер саны 50 адамнан астам өнеркәсіптік кәсіпорындар)	ресми статистикалық деректер	мың теңге	44911921	62359708	101101290	220067368	243271410	257867694	273339756	КӨБ

	бойынша)											
16	Резиденттерден сатып алынған тауарлардың жалпы қарағанда басқа өңірлерде сатып алынған тауарлардың үлес салмағы (жұмыскерлер саны 50 адамнан астам көтерме кәсіпорындар бойынша)	ресми статистикалық деректер негізінде ЖАО есептері	%	64,47	43,6	44,0	50,0	55,0	60,0	65,0	КӨБ	

Қол жеткізу жолдары:

- облыста автомобиль және темір жол көлігінің инфрақұрылымын жетілдіру және дамыту;
- қазақстандық өндірушілерді және өнеркәсіптік өнімдердің тұтынушыларын қолдаудың қолда бар құралдарын жетілдіру.

Инновациялар және инвестициялар

Преамбула: Инвестицияларды тарту және инновацияларды дамыту өңірдің экономикалық дамуының негізгі құрамдастарының бірі болып табылады. 2003-2014 жж. ішінде негізгі капиталға инвестициялар көлемі 1,1 есе өсті. Солтүстік макроөңір өңірлері арасында Ақмола облысы жан басына шаққанда негізгі капиталға инвестициялар көлемі бойынша бірінші орын алады. Пайдалану бағыттары бойынша инвестициялардың негізгі бөлігі өңдеуші өнеркәсіпке, көлікке және қоймалауға, ауыл шаруашылығына жұмсалады.

Соңғы 6 жылда өңірде инновациялық белсенділік деңгейі 1,2-ден 7,3%-ға дейін өсті. Алайда, бұл көрсеткіш орташа республикалық мәннен (8,1%), сондай-ақ Солтүстік макроөңірдің басқа аудандарының мәндерінен төмен қалып отыр. Осыған байланысты 2016-2020 жылдарға саланы дамытудың басымдықтары ауылшаруашылық өнімдерді өңдеуге, өңдеуші өнеркәсіпке және ШОБ-ке инвестициялар тарту үшін тартымды жағдайлар құруға бағытталады.

Мақсат – Өңірде инвестициялық ахуалды жақсарту, капитал салу үшін жағдай құру.

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
17	Жан басына шаққандағы негізгі капиталға салынған инвестициялардың 2015 жылға өсу қарқыны	ресми статистикалық деректер негізінде ЖАО есептері	%	-	100,0	100,0	101,0	107,6	110,9	114,3	КӨБ
18	Негізгі капиталға инвестициялардың жалпы көлеміндегі сыртқы инвестициялардың үлесі	ресми статистикалық деректер	%	4,6	7,6	5,0	5,5	6,0	6,5	7,0	КӨБ

19	Шикізаттық емес секторының негізгі капиталына салынған инвестицияның 2015 жылға өсуі (мемлекеттік бюджеттен инвестицияларды қоспағанда)	ресми статистикалық деректер негізінде ЖАО есептері	%		100,0	103	105	108	112	115	КӨБ
88	Әзірленген құжаттамаларға оң қорытындыларды алған МЖӘ жобалардың санын көбейту және олар бойынша конкурсты жариялау	МЖӘ жобалары бойынша конкурстық құжаттамаларға оң қорытындыларды алған жобалардың саны (жыл сайын кемінде)	бірлік	-	-	5	5	5	5	5	ЭБЖБ, барлық облыстық басқармалар, қалалар мен аудандардың әкімдері
20	Жұмыс істеп тұрған кәсіпорындардың ішіндегі инновациялық белсенді кәсіпорындардың үлесі	ресми статистикалық деректер	%	7,3	6,8	7,5	7,7	8,5	12	14	КӨБ
21	Жалпы өңірлік өнімнің жалпы көлеміндегі инновациялық өнімнің үлесін ұлғайту	ресми статистикалық деректер негізінде ЖАО есептері	%	3,2	1,2	3,4	3,5	4	4,5	5	КӨБ

Қол жеткізу жолдары:

Басымдық секторларға инвестициялар тартуға жәрдемдесу

– етті, сондай-ақ сүт пен сүт өнімдерін өндіру және өндеуді дамыту үшін стратегиялық инвесторлар тарту;

– экономиканың басымдық секторларында якорлық инвесторлары бар бірлескен кәсіпорындар құру (ГМК, агроөнеркәсіптік кешен, машина жасау, құрылыс материалдары өнеркәсібі, химиялық өнеркәсіп, туризм және т.б.).

Еркін экономикалық және индустриялық аймақтарды дамыту

– Бурабай ЕЭА қызметін талдау;

– облыс әкімінің қатысуымен жиналыста ЕЭА қызметін қарастыруға материалдар әзірлеу.

Инновацияларды дамыту институттарын қолдау

□ Жаңа бизнес-бастамаларды қолдау;

□ Қолданыстағы кәсіпорындарды жаңарту;

□ Индустриалдық кәсіпорындардың кадрлық әлеуетін күшейту.

Аумақтық (кеңістіктік) дамыту

Прембула: Аумақтық (кеңістіктік) дамытуоның тұрақтылығын қамтамасыз ететін халық қоныстануының тірек орталықтар, шағын қалалар мен моноқаланың дамытуға бағытталатын болады.

Мақсат - Экономикалық өсуінің орталықтарын дамыту

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014ж.	2015ж.	2016ж.	2017ж.	2018ж.	2019ж.	2020ж.	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
89	Халық санының өсуі/азаюы	ресми статистикалық деректер негізінде	%	100,1	100,1	100,1	100,1	100,0	100,0	99,9	ЭжБЖБ
90	Жоғары даму әлеуеті бар ауылдық елді мекендер санының ұлғаюы	ЖАО есептері	бірл.	166	168	170	172	174	176	180	ЭжБЖБ
91	Жан басына шаққанда негізгі капиталға инвестициялар (Өңірлерді дамытудың бағдарламада көзделген қаражат шеңберінде)	ЖАО есептері	мың теңге								ЭжБЖБ
91.1	моноқала			53,1	22,9	9,4	7,2	2,3	2,3	2,3	
91.2	шағын қалалар			44,0	330,5	330,5	330,5	330,5	330,5	330,5	
92	Халықтың саны										
92.1	агломерацияда			1011,0	1025,4	1021,9	1052,1	1083,2	1115,5	1192,2	
92.2	моноқалада			68,6	68,9	69,1	69,3	69,6	69,8	70,0	
92.3	шағын қалаларда			136,6	137,1	137,9	139,5	140,1	140,6	141,5	
92.4	тірек ауылдық елді мекендерде			43,9	45,1	45,6	46,5	47,4	48,3	49,2	
93	Қалаларда орталықтандырылған қол жеткізу:										ЭжБЖБ, ҚБ
93.1	сумен жабдықтау	ҚР ҰЭМ ҚТКШЖРБК ведомстволық есептілігі	%								ЭжБЖБ, ҚБ
	моноқала			84,1	84,4	84,4	84,5	84,6	84,7	85	
	шағын қалалар			69,7	69,9	70,1	70,2	70,3	70,4	71	
93.2	су бұру		%								ЭжБЖБ, ҚБ
	моноқала			84,1	84,4	84,4	84,5	84,6	84,6	84,7	
	шағын қалалар			26,4	26,5	26,5	26,6	26,6	26,6	27	
94	Жалпы ұзындықтан жаңғыртылған желілер үлесі	ҚР ҰЭМ ҚТКШЖРБК ведомстволық есептілігі									ЭжБЖБ
94.1	жылудымен жабдықтау		%								ЭжБЖБ
	моноқала			6	6	6	6	6	6	6	
	шағын қалалар			6	6	6	6	6	6	6	
94.2	газбен жабдықтау		%								ЭжБЖБ
	моноқала										
	шағын қалалар										
94.3	электрмен жабдықтау		%								ЭжБЖБ
	моноқала			1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	
	шағын қалалар			1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	

Қол жеткізу жолдары:

Пауылдық жерлердегі өмір сүру деңгейін жақсарту бойынша іс-шараларды жүзеге асыру жолымен ауылдық тірек елді-мекендерді дамыту бойынша, ауылда жұмыстар үшін, әлеуметтік және инженерлік инфрақұрылымды дамытуға кәсіби білікті кадрлар тартуға жұмыстар жүргізу;

□ моноқала мен шағын қалалардың экономикалық мамандандыруларын ескере отырып (ерекеттегі салаларда жаңа қайта өңдеулерді игеру, экономиканың жаңа салаларын құру);

□ қала құрастырушы өнеркәсіптер айналысында жобаларды дамыту, балама өндірістер мен «зәкірлі» инвестициялық жобаларды құру және дамыту, моноқалада бұрынғы мамандандырылуын қалпына келтіру;

□ шағын қалаларда және тірек ауыл елді мекендерде өндірістерді орналастыруға арналған жаңа арнайы және индустриалды алаңдарды құру;

□ Индустриялық-инновациялық дамытудың 2015-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы мен «Бизнестің жол картасы – 2020», «Агробизнес 2020», «Көрсетілетін қызметтер саласын дамыту 2020», «Өңірлерді дамыту 2020» бағдардамаларының тетіктерін қолданумен өңдеу кәсіпорындар құру, инфрақұрылымды дамыту, шағын және орта бизнесті қолдау.

Бағыт 2: Әлеуметтік сала

Білім беру

Преамбула: Өңірдің білім беру жүйесін дамыту сапалы білім берудің қолжетімділігін көтеруге, барлық балалар мен жастар үшін тәрбиелеу мен білім берудің тең шарттарын қамтамасыз етуге, ақпараттық технологияларды енгізуге, білікті мамандар даярлауға бағытталатын болады.

Мақсат – Білімнің сапасы мен қолжетімділігін жақсарту

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпараткөзі	Өлш. бірл.	2014 ж.	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағал ау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
22	Жұмыс істеп тұрған авариялық және үш ауысымдық мектептер саны	ҚР БҒМ әкімшілік деректер	бірл.	0	1/0	1/5	1/6	0	0	0	ББ
23	Жаратылыстану-математика пәндері бойынша мектеп бітірушілердің арасында білім беру бағдарламаларын табысты (өте жақсы/жақсы) меңгерген оқушылардың үлесі	ҚР БҒМ әкімшілік деректер	%	52,9	52,7	52,8	52,9	53,0	53,1	53,2	ББ
24	Мүмкіндіктері шектеулі балалардың жалпы санының ішінде балалардың инклюзивтік біліммен қамтылуы	ҚР БҒМ әкімшілік деректер	%	29,3	35,4	37,1	39,0	41,8	45,3	50,4	ББ
25	Балаларды (3-6 жас) мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен қамту	ҚР БҒМ әкімшілік деректер	%	88,1	91	95,4	97	100	100	100	ББ
25.1	оның ішінде жеке меншік мектепке дейінгі ұйымдар желілерін дамыту есебінен			13,7	16,5	17,4	17,9	17,8	18,6	19,2	ББ
27	Мемлекеттік тапсырыс бойынша техникалық және кәсіптік білім беретін оқу орындары түлектері мен оқуды аяқтағаннан кейінгі	ҚР БҒМ әкімшілік деректер	%	57,3	57,5	58,0	60,0	61,0	62,0	65,0	ББ

	бірінші жылы жұмысқа орналастырылғандарының үлесі										
29	Типтік жастағы (14-24 жас) жастардың техникалық және кәсіптік біліммен қамтылу үлесі	ҚР БҒМ ведомств олықесеп тілігі	%	18,9	16,4	16,8	17,0	17,2	17,5	17,8	ББ
30	Мемлекеттік желілер нормативіне сәйкес жалпы орта білім беру ұйымдарының жұмыс істеуін қамтамасыз ету	ҚР БҒМ ведомств олықесеп тері	%	94,1	93,9	94,1	94,1	94,1	94,1	94,1	ББ

Білім беру жүйесін дамыту бойынша қол жеткізу жолдары:

- мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының желілерін дамыту: келесілер есебінен 12 939 жаңа орын енгізу: құрылыс, бұрын жекешелендірілген балабақшалар ғимараттарын қайтару, жеке тұрған балабақшалар ғимараттарын босату, мектептердің және білім берудің басқа ұйымдарының жанынан шағын-орталықтар ашу, жеке меншік шағын-орталықтар ашылуы, жеке меншік балабақшалар ашылуы, балабақшалар ашуға жарайтын басқа ғимараттар мен аумақтарды беру, мектепке дейінгі жастағы балалар үшін қосымша топтар ашу және кеңейту. 2011-2020 жылдарға арналған Ақмола облысындағы мектепке дейінгі білім беру объектілерін енгізудің бекітілген Кезеңдік жоспарының шеңберінде білім беру базасында қысқа мерзімде болуға. Сонымен қатар мемлекеттік емес мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуға мемлекеттік білім беру тапсырыстарын орналастыруды жалғастыру.

□ 2020 жылға дейін ШЖМ қайта құру жоспарына сәйкес бастапқы, негізгі орта және жалпы орта білім берудің білім беру бағдарламаларын жүзеге асыратын шағын кешенді мектептерді қайта құру жолымен білім беру ұйымдарының желісін оңтайландыру;

□ мектепке дейінгі ұйымдардың топтарындағы топтасуды азайту;

□ педагогикалық жұмысшылардың кәсіби біліктілігін арттырудың жаңа үлгілерін әзірлеу:

- мектептерге лингафонды-мультимедиялық кабинеттер алу;
- мектептердің физика, химия, биология кабинеттеріне құрал-жабдықтар алу;
- облыстың мемлекеттік білім беру ұйымдарына оқулықтар, оқыту-әдістемелік кешендер алу және жеткізу;

□ қазіргі заманға сай жабдықталған білім беру-тәрбиелеу кеңістігі: білім беру кеңістігін және оқу үдерісін жаңадан ұйымдастыру, жалпы білім беру мекемелерінің қазіргі заманғы оқу-материалдық базасын дамыту, жалпы білім беру мекемелері негізінде мәдени-сауық орталықтарын құру, қолайлы, денсаулық сақтайтын оқыту ортасын қамтамасыз ету;

□ облыстың барлық қалаларында және аудандарында білім беру мекемелерінде инклюзивті білім беруді енгізу практикасын кеңейту;

□ өңірлік тапсырыс және кадрларды даярлауды нысаналы қаржыландыру жүйесін дамыту:

- ауыл үшін кадрларды нысаналы келісімшарттық даярлау (мектепке дейінгі ұйымдар үшін педагогтер), өткір талап етілген мамандықтар бойынша оқыту;
- кадрлар дайындау үшін жұмыс берушілермен келісімшарттар жасау;
- білім беру басқармасының ірі жұмыс берушілермен өзара ынтымақтастық жөнінде меморандумдарға қол қоюы;
- ТжКБ білім беру мекемелерінің жұмыс берушілермен ары қарай жұмысқа алуымен кәсіби тәжірибеден өтуге 3 жақты келісімшарттарға қол қоюы.

- кадрларды даярлауға өңірлік тапсырыс беруді және мақсатты қаржыландыру жүйесін дамыту:

- ауыл үшін кадрларды мақсатты келісім-шартты даярлау (мектепке дейінгі ұйымдар үшін педагогтарды), өткір сұранысқа ие мамандықтар бойынша оқыту;
- жұмыс берушілермен кадрлар даярлауға келісім-шарттар жасасу;
- білім басқармасының ірі жұмыс берушілермен өзара ынтымақтастық туралы меморандумдарға қол қою;
- әрі қарай жұмысқа орналастырумен кәсіби тәжірибеден өтуге жұмыс орындарының беру туралы жұмыс берушілермен және ТЖКБ оқу орындары 3-ші тарапты келісім-шартқа қол қою.

- ТЖКБ инфрақұрылымын дамыту: Көкшетау, Степногорск және Атбасар қ. жатақханалар салу, Көкшетау және Степногорск ққ., Бурабай, Аршалы, Ерейментау және Шортанды аудандарындағы ТЖКББ оқу орындарының ғимараттарына күрделі жөндеу жүргізу, Көкшетау қаласында 600 орынға арналған әрбіреуі 200 орындық 2 жатақханасы болатын тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық колледж құрылысы, ТЖКББ ұйымдарын жалпы білім беру пәндері бойынша жаңа модификациядағы пәндік кабинеттермен қамтамасыз ету, арнайы пәндер кабинеттерін қазіргі заманғы жабдықтармен жарақтандыру.

- кәсіптік бағдарлау мәселелері бойынша оқу орындары мен кәсіпорындар арасындағы өзара іс-қимылды ұлғайту, негізгі және қосымша білім беру бағдарламаларын қалыптастыруда жұмыс берушілердің қатысуы, ТЖКББ материалдық-техникалық базасын дамыту.

- өндірістік оқыту шеберлерінің және арнайы пәндер оқытушыларының қалалық, аймақтық және республикалық деңгейдегі қазіргі заманғы кәсіпорындар мен ұйымдарда тағылымдамадан өтудің тұрақты жұмыс істейтін жүйесін құру.

- өңірлік еңбек нарығында сұранысқа ие кәсіби білім беру бағдарламаларын тартымдылығын арттыру, жұмысшы, техникалық мамандықтарды жылжыту, дуалды оқытуды енгізу.

Денсаулық сақтау

Преамбула: Ақмола облысының әлеуметтік-экономикалық дамуы үшін денсаулық сақтау саласын дамыту басымдығы мемлекеттік саясаттың азаматтардың денсаулығын сақтауға және нығайтуға, азаматтардың өмір ұзақтығын ұлғайтуға бағытталуымен шартталған.

Мақсат – Денсаулық сақтау жүйесін дамыту және халықтың денсаулық жағдайын жақсарту

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014 ж.	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
95	Тұрғындардың өмір сүру ұзақтығының болжамы	ресми статистикалық деректер негізінде	жас	69,82	70,6	70,8	71,0	71,2	70,0	70,2	ДСБ
31	100 мың тірі туылғандарға шаққандағы аналар өлім-жітімін төмендету	ҚР ДСӘДМ ведомстволық есептілігі	100 мың тірі туылғандарға шаққандағы саны	16,9	25,9	15,2	14,8	14,7	14,6	14,5	ДСБ
32	1000 тірі туылғандарға шаққандағы балалар өлім-жітімін төмендету	ресми статистикалық деректер негізінде ЖАО есептері	1000 тірі туылғандарға шаққандағы саны	9,4	8,48	8,3	8,2	8,1	8,0	7,9	ДСБ

33	100 мың тұрғынға шаққандағы жаңадан пайда болған қатерлі ісік аурулардан болатын өлім-жітімді төмендету	ресми статистикалық деректер негізінде ЖАО есептері	100 мың тұрғынға шаққандағы саны	125,7	124,91	124,9	124,8	124,7	124,6	124,5	ДСБ
34	15-49 жас ерекшелігі тобындағы адамның иммун тапшылығы вирусының таралуы, 0,2-0,6 % шегінде	ҚР ДСӘДМ ведомстволық есептілігі	%	0,09	0,102	0,14	0,18	0,22	0,275	0,29	ДСБ

Қол жеткізу жолдары:

□ ресурстарды денсаулық сақтаудың барынша өткір мәселелерін шешуге шоғырландыру: қан айналым ауруларынан, туберкүлезбен және онкологиялық аурулармен аурушандықты азайту, сондай-ақ ана мен бала өлімін төмендету:

- 2011 ж. (%) адамды қамти отырып 6 түр бойынша (қан айналым жүйесі, онкопатологиялық, глаукома, есту, ауруларының, эндокриндік және инфекциялық ауруларды – В және С гепатиттері ерте анықтау) скрининг жүргізу (пр. 010 РБ);
- бір жасқа дейінгі балаларды тегін медикаменттермен және арнайы тағаммен 100% қамтамасыз ету;
- анемияның алдын-алу және емдеу мақсатында екіқабат әйелдерді құрамында темір-йод бар препараттармен 100% қамтамасыз ету;
- диабетке қарсы препараттар сатып алу;
- артериялық гипертензия, жүректің ишемиялық аурулары бар науқастарды жеңілдіктік негізде дәрілік препараттармен 100% қамтамасыз ету;
- созылмалы бүйрек жетіспеушілігі бар науқастарды және бүйрек алмастырудан кейінгі науқастарды дәрімен қамтамасыз ету;
- вакцинамен басқарылатын инфекцияларға жол бермеу мақсатында алдын-ала екпемен 100% қамтамасыз ету;

□ ТМККК аясында сатып алынатын препараттардың жалпы көлемінде отандық препараттардың үлесін көбейту:

- АИВ жұқтырғандарға антиретровирус препараттарын сатып алу;
- В және С вирустық гепатиттері бар науқастардың емделуіне препараттар сатып алу;
- туберкүлезге қарсы препараттар сатып алу;
- диабетке қарсы препараттар сатып алу;
- онкогематологиялық науқастарға химиялық препараттар сатып алу;
- гемофилиямен ауыратын науқастарға қанның ұю факторларын сатып алу;
- миокардтың өткір инфарктімен ауыратын науқастарға тромболиттік препараттар сатып алу;
- амбулаториялық деңгейде дәрілердің тізімін кеңейту үшін препараттар және орфандық препараттар сатып алу.

□ АМСК объектілерінің материалдық-техникалық базасын нығайту (пр. 038 РБ);

□ ТМККК аясында медициналық көмек көрсету үшін мемлекеттік тапсырысты жүзеге асыратын жеке меншік медициналық ұйымдардың санын көбейту;

□ стационарлық көмекті қолдану деңгейін төмендету;

- медициналық ұйымдар желісін мемлекеттік нормативке сәйкестендіру;
- арнайы көмек көрсететін денсаулық сақтау ұйымдарының материалдық-техникалық базасын нығайту;
- облыстың медициналық ұйымдарында көрсетілетін жоғары маманданған медициналық көмектің түрлерінің тізімін кеңейту;
- облыс стационарларында қалпына келтіруші және реабилитациялық төсек-орындар санын көбейту;
- геронтологиялық көмекті дамыту;
- стационарлар жұмысының тиімділігін қамтамасыз ету, соның ішінде диагностика мен емдеу протоколдарына сәйкестікті қамтамасыз ету (пр. 010 РБ);
- төсек-орын қуаттылығын халықаралық стандарттарға сәйкестендіру;
- телемедицинаны және ақпараттық технологияларды дамыту, қазіргі заманғы диагностикалық зерттеу орталықтарын құру, денсаулық сақтау үшін мамандандырылған бағдарламалық қамсыздандыруды, с.і. емделушінің электрондық картасын және т.б. енгізу:
 - денсаулық сақтау ұйымдарын медициналық кадрлармен жасақтау және кәсіби біліктілік деңгейін жоғарылатуды қамтамасыз ету;
 - дәрігерлік кадрларды бекіту үшін жағдайларды қамтамасыз ету (жеңілдіктердің әлеуметтік пакеті, тұрғын-үй);
 - денсаулық сақтау менеджерлерін оқыту;
 - жалпы тәжірибелік дәрігерлердің кәсіби деңгейін жоғарылату;
 - медициналық қызметкерлерді дайындау, кәсіби деңгейін көтеру жолымен медициналық көмек сапасын жақсарту;
 - медициналық қызметкерлерді ел ішінде және шет елдерде кәсіби біліктілікті жоғарылату курстарында оқыту;
 - балаларға медициналық көмек көрсететін медициналық қызметкерлердің кәсіби біліктілігін жоғарылату.
- медициналық қызметтердің сапасын ішкі бақылау, статистика және талдау қызметтерін жетілдіру;
- пациенттерді олардың медициналық ұйымды таңдауына сәйкес ауруханаға жатқызылуын қамтамасыз ету;
- ауруханаға жатқызудың үздіксіз жұмысын қамтамасыз ету;
- дәріханалық пункттер, жылжымалы дәріханалық пункттер арқылы барлық ауылдық елді-мекендерде дәрілік құралдардың сатылуын ұйымдастыру;
- медициналық көмекке қазіргі заманғы жүгіну мәселелері бойынша санитарлық-ағарту жұмыстарын жүргізу;
- халықтың салауатты өмір сүру ұстанымдары туралы хабардылығын жоғарылату;
- салауатты өмір сүру салтын жүргізуге ынталандыру және тәуекелдің әдеттілік факторларының таралуын бағалау бойынша әлеуметтік зерттеулер жүргізу;
- оқыту мекемелерінде семинар-тренингтер, кинолекциялар, лекциялар өткізу;
- мемлекеттік ұйымдарды, үкіметтік емес секторды тарта отырып, салауатты өмір сүруді насихаттау бойынша кең көлемді акциялар өткізу;
- дүниежүзілік темекіге қарсы күн, Темекіден бас тарту күні, Алкогольді қолданудан бас тарту күні республикалық акциясы, Нашақорлықпен және есірткі бизнесімен күрестің халықаралық күні аясында жыл сайынғы акциялар өткізу;
- «Дені сау мектептер», «Дені сау университеттер» желісін кеңейту;
- ҰЕҰ арасында әлеуметтік тапсырысты орналастыру (АИВ-инфекциясының алдын-алу, репродуктивті және жыныстық денсаулықты сақтау, қауіпсіз ана атану,

отбасыны жоспарлау, кең таралған аурулардың алдын-алу, алкогольизмге және нашақорлыққа қарсы жобаларды қолдау үшін).

Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау

Прембула: Перспективада өңірлік әлеуметтік саясаттың стратегиялық бағыттары Ақмола облысының өмір сүру мен халықтың жұмыспен қамтылуының орташа республикалық стандарттарынан артта қалуын жеңу болуы тиіс.

Мақсат – Азаматтардың жұмыспен қамтылуын және тиімді әлеуметтік қорғау жүйесін қамтамасыз ету

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлшеу бірлігі	2014ж	2015ж	2016ж	2017ж	2018ж	2019ж	2020ж	Жауапты орындаушы
				есеп	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
35	Жұмыссыздық деңгейі	ресми статистикалық мәліметтер	%	4,9	4,9	5,0	5,0	5,0	4,9	4,9	ЖҚӘБҮБ
96	Әйел жұмыссыздығының деңгейі	ресми статистикалық мәліметтер	%	5,3	4,9	5,6	5,6	5,5	5,5	5,4	
97	Жастаржұмыссыздығының деңгейі	ресми статистикалық мәліметтер	%	3,0	3,0	4,2	4,0	4,0	4,0	3,9	
36	Жұмысқа орналастыру мәселесі бойынша өтінішпен жүгінген адам санынан жұмысқа орналасқандардың үлесі	ҚР ДСӘДМ ведомстволық есебі	%	98,0	96,4	76,0	76,0	76,0	76,0	76,0	ЖҚӘБҮБ
37	Жүгінген нысаналы топтардың ішінен тұрақты жұмысқа орналасқандардың үлесі	ҚР ДСӘДМ ведомстволық есептілігі	%	-	68,2	68,7	69,2	69,7	70,2	70,7	ЖҚӘБҮБ
38	Өндірістік жарақаттанушылық деңгейі (1000 адамға жазатайым оқиғалардың жиілігінің коэффициенті)	ҚР ДСӘДМ ведомстволық есебі	ед.	0,30	0,33	0,32	0,31	0,3	0,29	0,28	УИТ
39	Жергілікті атқарушы органдарымен берілген рұқсаттар бойынша тартылатын шетелдік жұмыс күшінің құрамындағы білікті мамандардың салыстырмалы салмағы (шетелдік жұмыс күшін тартуға квота бойынша)	ҚР ДСӘДМ ведомстволық есебі	%	57,3	82,8	72	72	72	72	72	ЖҚӘБҮБ
98	Анықталған бұзушылықтардың жалпы санына % еңбек заңнамасының жойылған бұзушылықтардың салыстырмалы салмағы	ҚР ДСӘДМ ведомстволық есебі	%	98,9	99,0	95,2	95,3	96,4	96,5	97,0	УИТ

99	Күнкөріс минимумы шамасынан төмен табыстары бар халықтың үлесі	Статистикалық мәліметтер	%	2,9	2,8	2,7	2,7	3,2	3	2,8	ЖҚӘБҮ Б
100	Күнкөріс минимумы шамасынан төмен тұратын халықтың жалпы санында АӘК алушыларының үлесі	Статистикалық мәліметтер	%	6,0	3,4	6,8	6,9	5,8	6	6,3	ЖҚӘБҮ Б
40	Атаулы әлеуметтік көмек алушыларының санынан еңбекке қабілеттілердің үлесі	ҚР ДСӘДМ ведомстволық есебі	%	30,7	29,4	29,0	28,0	27,0	26,0	24	ЖҚӘБҮ Б
41	Арнайы әлеуметтік қызметтер көрсетумен тартылған адамның салыстырмалы салмағы (оны алуға мұқтажды адамның жалпы санында)	ҚР ДСӘДМ ЖАО мәліметтері бойынша есебі	%	96,5	97,0	97,0	97,0	98,0	99,0	100,0	ЖҚӘБҮ Б
42	Жеке сектор субъектілерімен көрсетілетін арнайы әлеуметтік қызметтермен тартылған адамның үлесі (соның ішінде үкіметтік ұйымдармен)	ҚР ДСӘДМ ЖАО мәліметтері бойынша есебі	%	7,9	3,2	6,4	6,6	6,9	7,9	8,9	ЖҚӘБҮ Б
101	Жұмыспен қамтуға көмек көрсету үшін өтінішпен жүгінген еңбекке қабілетті жастағы мүгедектердің жұмысқа орналастырылғандардың саны	ҚР ДСӘДМ ЖАО мәліметтері бойынша есебі	чел.	671	567	560	560	560	560	560	ЖҚӘБҮ Б
62	Әлеуметтік, көлік инфрақұрылымдарының паспортталған нысандарының жалпы санынан мүгедектерге қолжетімділікпен қамтамасыз етілген әлеуметтік инфрақұрылым нысандарының үлесі	ҚР ДСӘДМ ЖАО мәліметтері бойынша есебі	%	15,0	33,8	100	100	100	100	100	ЖҚӘБҮ Б

Қол жеткізу жолдары:

□ жұмыс іздестіруде қиындыққа ұшырайтын азаматтардың әлеуметтік осал санаттарын жұмысқа орналастыру;

□ әлеуметтік ресурстарды және аумақтың басымдық қажеттіліктерін анықтау үшін әлеуметтік паспорттар мен аумақтардың карталарын құру;

□ дербес кәсіпкерлікті дамыту. Бастапқы секторда өзін-өзі жұмыспен қамтығандар үлесін төмендету және өңдеуші өнеркәсіпті және туристік кластерді дамыту арқылы екінші және үшінші секторларда өзін-өзі жұмыспен қамтығандар үлесін ұлғайту. Өндірістік капиталға және қаржы ресурстарына қолжетімділікті қамтамасыз ету;

□ шетелдік азаматтардың еңбек қызметін жүзеге асыруына квоталар бойынша ұсыныстар қалыптастыру: шетелдік жұмыс күшінің білім беру-кәсіби әлеуетіне назар аудару қажет;

□ еңбекке қабілетті жастан жоғары адамдарға күтімді ұйымдастыру, әлеуметтік қызмет көрсету, ең алдымен, стационарлық емес типтегі мекемелерінің желісін кеңейту;

□ мүгедектерге қызметтер ұсынатын, әлеуметтік қызмет көрсету мекемелерінің желісін жаңғырту, ұсынылатын қызметтер спектрін өзгерту, мүгедектерді кешенді оңалту орталығын құру;

□ әлеуметтік жауапты жұмыс берушілердің позитивті имиджін қалыптастыруға және нығайтуға жәрдемдесу, қайырымдылықты, меценаттықты және демеушілікті жүзеге асырудың үздік бастамалары мен практикаларын ақпараттық қолдау;

□ өндірісте жазатайым оқиғалардың туындау қауіп-қатерін төмендетуге бағытталған еңбекті қорғауды басқару жүйесін қалыптастыру.

Мәдениет

Преамбула: Туризм және спортпен қатар мәдениетті дамытуды өңірдің инвестициялық және әлеуметтік тартымдылығын көтерудің маңызды бағыттарының бірі ретінде қарастыру қажет. Мәдениетті, спортты және туризмді дамытудың жалпылауыш сәті аталған салалардың институционалдық (мамандандырылған мәдениет объектілерін құру) және оқиғалық толықтыру үйлесімінде жатыр (іс-шараларды сапалы дамыту).

Мақсат – Мәдени кеңістік қалыптастыру

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014 ж.	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
43	1000 адамға шаққанда мәдениет ұйымдарына келушілердің (келулердің) орташа саны:	ресми статистикалық деректер	адам								МБ
43.1	кітапханалардың			352,4	352,5	352,6	352,7	352,8	352,9	353,0	МБ
43.2	театрлардың			92,5	92,6	92,7	92,8	92,9	93,0	93,1	МБ
43.3	мұражайлардың			282,9	283,0	283,3	283,4	283,5	283,6	283,7	МБ
43.4	концерттік ұйымдардың			47,5	47,6	47,7	47,8	47,9	48,0	48,1	МБ

Қол жеткізу жолдары:

□мәдени-сауық инфрақұрылымды жаңғырту: туристік аймақтарда мамандандырылған мәдениет объектілерін құру, апаттылардың орнына мәдени объектілер салу, мәдениет үйлерінде/клуб типіндегі мекемелерде күрделі жөндеу өткізу, мәдениет объектілерінің желісін кеңейту. Мүмкіндігі шектеулі адамдарға арналған арнайы мәдениет объектілерін ашу. Өңіраралық фестивальдер, байқаулар, конференциялар және т.б. өткізу. Іс-шараларды өткізуде жаңа, интерактивтік нысандарды қолдану;

□оқиғалық экономиканы дамыту: халықаралық және өңіраралық іс-шаралар, туристік кластердің жаңа орталықтарында әр түрлі фестивальдер өткізу, аумақтың оқиғалық маркетингін қалыптастыру және жүзеге асыру, интерактивті мәдениет аймақтарының технологияларын пайдалану, Ақмола облысының әр түрлі мәдениет кешендерін қамтитын бағдарлама-бағдар әзірлеу және жүзеге асыру.

Дене шынықтыру және спорт

Преамбула: Дене шынықтыру және спорт саласын дамыту халықты тұрақты түрде спортпен шұғылдануға тарту, азаматтарға өмір ағымында оңтайлы қимыл белсенділігін ұстап тұруға мүмкіндік беретін жағдайлар жасауға бағытталады.

Мақсат – Дене шынықтыруды және жаппай спортты дамыту

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014ж	2015ж	2016ж	2017ж	2018ж	2019 ж	2020ж	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	

44	Дене шынықтырумен және спортпен шұғылданатын азаматтарды қамту	ҚР МСМ ведомстволық есептілігі	%	23,0	24,8	25,5	26,2	27,2	28,5	30,0	ДШСБ
45	Балалар мен жас өспірімдер жалпы санына қатысты 7 пен 18 жас аралығында балалар-жас өспірімдер спорт мектептерінде және спорт клубында дене шынықтырумен және спортпен шұғылданатын балалар мен жас өспірімдерді қамту	ҚР МСМ ведомстволық есептілігі	%	11,7	13,6	13,7	14	14,2	14,5	13,3	ДШСБ

Қол жеткізу жолдары:

□ халықтың әр түрлі қабаттары мен жас санаттарының жаппай спортпен және дене шынықтырумен шұғылдануы үшін инфрақұрылымды дамыту: спорт залдар және жасанды жабыны, көше жаттықтырулары бар қазіргі заманғы спорт алаңдарын салу, дене шынықтыру-сауықтыру кешендерінің желісін дамыту (бассейндер, теннис корттары, шаңғы базалары, мұзайдындар), спорт құралдарын, жабдықты, әсіресе ауылдық жердің спорт залдарында сатып алу;

□ дене шынықтыру және спорт саласын кадрлық қамтамасыз ету: білім беру мекемелері саласында мамандар даярлау, өңір үшін спорттың барлық түрлері бойынша (теннис, шорт-трек, конькимен сырғалау спорты, жүзу, велоспорт, керлинг) жаттықтырушы-оқытушы құрамды ұлғайту;

□ халықтың әр түрлі санаттарын спорттың жаппай түрлерімен айналысуға қосу, жас санаттары бойынша жарыстар ұйымдастыру.

Ішкі саясат

Преамбула: Облыс аумағында ішкі саясатты жүзеге асыру жаңа қазақстандық патриотизмді қалыптастыруға бағытталатын болады.

Мақсат– Халықтың бірлігін қамтамасыз ету және қазақстандық патриотизмді қамтамасыз ету

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бір.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Жауапты орынд.
				есеп	баға	жос пар	жос пар	жос пар	жос пар	жос пар	
102	Мемлекеттік саясаттың негізгі басымдықтарының жүзеге асырылуын оң бағалайтын халық үлесі	ЖАО деректер	%	71	74	76	79	83	86	89	ІСБ

Қол жеткізу жолдары:

□ халықтың кең ауқымына «Қазақстан - 2050» Стратегиясының, стратегиялық бағдарламалық құжаттардың негізгі басымдықтарын түсіндіруге бағытталған ақпараттық-насихаттау іс-шаралар кешенін, идеологиялық жұмыстарды ұйымдастыру және өткізу. Азаматтық қоғам институттарымен ынтымақтастықты кеңейту. Жаңа қазақстандық патриотизмді қалыптастыруға бағытталған қоғамдық-саяси іс-шаралар кешенін ұйымдастыру және өткізу.

Жастар саясаты

Преамбула: облыс аймағындағы жастар саясатын жүзеге асыру жастар ұйымдастықтары қызметін белсендіру арқылы аймақтағы әлеуметтік-экономикалық дамытуға тартуға бағытталатын болады.

Мақсаты – Жастарды аймақтық әлеуметтік-экономикалық дамыту жұмыстарына қатыстыруды қамтамасыз ету

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бір.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Жауапты орынд.
				есеп	баға	жос пар	жос пар	жос пар	жос пар	жос пар	
26	15-28 жастағы жастардың жалпы санындағы NEET үлесі (NEET – ағылш. Not in Education, Employment or Training)	Ресми статистикалық мәліметтер	%	4,9	6,0	6,0	5,9	5,8	5,7	5,6	ЖСМ Б
28	Мемлекеттік жастар саясатының жүзеге асырылуы бойынша 14 пен 29 жас аралығындағы халықтың қанағаттандырылу деңгейі	ҚР БҒМ және ЖАО әлеуметтік зерттеу-інің нәтижелері	%	43	45	46	47	48	49	50	ЖСМ Б

Қол жеткізу жолдары:

- аймақтық ЖОО-да дайындалған және жастар ортасында білікті жұмыскерлерді тарту үшін жағдай жасау арқылы мамандарыңызды орында ұстап қалу;
- ашық дәріс банктері, семинар мен шеберлік-сыныптарын ұйымдастыру арқылы жастардың қажетті мамандандырылған қызметкерлерін (жаңашыл, креативті, тапқырлы, коммуникативті, белсенді) дайындау;
- облыста жастармен жұмыс жасайтын мамандардың біліктілігін арттыру арқылы жастар саясатын жүзеге асыруды қамтамасыз етуде кадрларды жетілдіру;
- облыстың әлеуметтік-экономикалық және қоғамдық-саяси өміріне жастарды араластыру.

Діни ахуал

Преамбула: Діни саладағы ақпараттық-түсіндірме жұмыстары дәстүрлі конфессиялардың рөлін нығайтуға, толеранттылық ұстанымын бекітуге, конфессияаралық қатынастар саласында жүргізіліп жатқан мемлекеттік саясатқа халықтың жалпы сенімділік деңгейін арттыруға бағытталады.

Мақсат

 – Этносаралық және конфессияаралық келісімді сақтау және нығайту

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014ж.	2015ж.	2016ж.	2017ж.	2018ж.	2019ж.	2020ж.	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
103	Конфессияаралық қатынастар саласында мемлекеттік саясатты оң бағалайтын	ЖАО деректер	%	80,0	83,0	80,7	81,5	82,0	82,5	83,5	ДІБ

	халықтың үлесі											
--	----------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Қол жеткізу жолдары:

- халықтың әр түрлі санаттары арасында түсіндірме жұмыстарын жүргізу;
- үлестірме материалдарын, басылымдарын әзірлеу;
- облыс өңірлерінде профилактикалық жұмыстар жүргізу.

Туризм

Прембула: Туризм саласын дамыту қалалық та, ауылдық та тұрғындарды жұмыспен қамтуды шешуге жәрдемдесетін факторлардың біріне айналады, себебі жаңа жұмыс орындарын құруға әкеледі. Мультипликативті әсерді ескеріп, туризм Ақмола облысында саланың өзінде де, сондай-ақ туристік өнімді қалыптастыратын ілеспе салаларда да (магистральді және қалалық көлік, сауда-саттық, мәдениет, денсаулық сақтау, спорт мекемелері, тамақ және жеңіл өнеркәсіп, тұрмыстық қызметтер кәсіпорындары, фермерлік шаруашылықтар және т.б.) жаңа жұмыс орындарын құруға жәрдемдесуі мүмкін. Облыста туризмнің сәтті дамуының алдын ала анықтаушы факторы туристердің қуатты ағынын туындататын астананың жақындығы болып табылады.

Мақсат – Ақмола облысының туристік әлеуетін жүзеге асыру

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014ж	2015ж	2016ж	2017ж	2018ж	2019ж	2020ж	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
46	Өткен жылмен салыстырғанда ішкі туризм бойынша орналастыру орындарымен қызмет көрсетілген келушілер санының өсуі (резиденттер)	ресми статистикалық деректер негізінде ЖАО есептері	%	99,2	91,6	107	111,0	102,0	107,0	108,0	ТБ
47	Өткен жылмен салыстырғанда сырттан келу туризмі бойынша орналастыру орындарымен қызмет көрсетілген келушілер санының өсуі (резиденттер емес)	ресми статистикалық деректер негізінде ЖАО есептері	%	147,7	58,7	105,0	109,0	101,0	105,0	106,0	ТБ
48	Өткен жылмен салыстырғанда тәулігіне ұсынылған төсек санының өсуі	ресми статистикалық деректер негізінде ЖАО есептері	%	73,3	98,8	108,0	110,0	102,0	106,0	107,0	ТБ

Қол жеткізу жолдары:

әлемдік стандарттарға сәйкес келетін жаңа демалыс инфрақұрылымын қалыптастыру:

- Ақмола облысының туристік кластерін қалыптастыруға халықты, серіктес қалаларды, өнеркәсіптік құрылымдарды, бизнес-құрылымдарды белсенді тарту;
- аудандар мен қалалардың туризм және демалыс индустриясын дамытудың орта мерзімді жоспарларын әзірлеу. Бюджеттік қаражаттар есебінен де, әлеуетті

инвесторларды тарту арқылы да іс-шараларды жүзеге асыру бойынша қажетті қаржыландыру деңгейін қамтамасыз ету;

- оқиғалық туризмді ілгерілету, қыста және жазда 5 мың көрерменге дейін тартумен ауқымды іс-шаралар өткізу үшін (фестивальдер, көрмелер, жәрмеңкелер, гала-концерттер, шоу-бағдарламалар ұйымдастыру) ЩБША-нда көп функционалды форум-орталық құру;

- бірегей табиғи ресурстарды ауқымдырақ және ғылыми зерттеу үшін (емдік лайлар, йодтық-бром тұздықтары, радон, минералды сулар, климаттық және фитотерапия және т.б.) және Қазақстанның емдік орындарында кеңінен қолдану үшін «Қазақстанда шипажайтану институтын құру» жобасын жүзеге асыруды жылдамдату;

- аудандарда және қалаларда туризм бойынша үйлестіру кеңестерін құру және оның тиімді қызмет етуін қамтамасыз ету;

- қоғамдық бірлестіктермен және ҮЕҰ-мен туризм мәселелері бойынша өзара әрекеттесу;

- өңірде жаңа туристік бағдарлар әзірлеу;

- басымдық кластерлерген тікелей шетелдік инвестицияларды нысаналы тарту.

□ қазіргі заманғы халықаралық талаптарға жауап беретін инфрақұрылым қалыптастыру:

- Астана-Бурабай бағдары бойынша жылдам электрліктердің қосымша рейстерін енгізу және Омбы-Бурабай жылдамдық бағдарын ашу мүмкіндіктерін іздеу;

- қызметтердің барлық түрлерін, с.і. жылдам тамақтану пунктерін, түнейтін жерлерді, автокөлік үшін ТҚКС, суық және ыстық сумен жабдықтауы бар типтік санитарлық тораптардың болуын ескеріп, жол мағы сервистері үшін ұлттық стандарттар енгізу;

- Зеренді, Сандықтау, Қорғалжын аудандарының негізгі танымал экскурсиялық бағдарларында жол инфрақұрылымын құру – жабдықталған және қауіпсіз, минимум сервисі бар (дәретханалар, электр энергиясы, қаламен байланыс, демалыс және сауық орындары, тамақтану және түнеу орындары) тиісті жолдар, паркингтер, кемпингтер, мотельдер, тұрақтар;

- Астана-Бурабай-Көкшетау барлық бағдарын 3G форматты сенімді әрі тұрақты ұялы байланыспен, сондай-ақ ЩБША аумағында ұлттық телеарналардың сапалы таратылуымен қамтамасыз ету;

- Щучинск қ., Бурабай е., Кенесары а., Ақылбай а. бойынша қамтылмаған тұтынушыларды орталықтандырылған сумен жабдықтауға қосу. Қатаркөл а. су өткізу желілерін реконструкциялау және Бурабай көліне құятын Қатаркөл к. маңында орналасқан барлық денсаулық орындарын орталықтандырылған сумен жабдықтауға қосу;

- тұрғындардың кәсіпкерлік және әлеуметтік бастамаларын жүзеге асыру үшін жағдай жасау: коммерциялық инфрақұрылымды дамыту.

□ туристік даму процестерін кәсіби кадрлармен қамтамасыз ету.

□ туризм үшін мамандар даярлайтын ЖОО оқу бағдарламаларын қайта қарау (шетел тілдерін міндетті оқу) және жетекші оқу орталықтарының студенттерін ЩБША объектілерінде тағылымдамадан өту үшін жолдау.

□ туристік объектілер мен оқиғалардың брендтерін қалыптастыру және тиімді ілгерілету:

- толық түсті жолбасшыларды, буклеттерді, аңдатпаларды, шетел тіліндегі арнайы туристік карталарды әзірлеу және тираждау;

- туристік ақпарат орталығын құру.

□ туристердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету:

- құтқару қызметтерін құру;

- ЩБША көлінде, Үлкен және Кіші Шабактыда, Зеренді көлінде жаңа қайық станцияларын құру және жарақтандыру.

Үш тілдікті дамыту

Прембула: Өңірде үш тілдікті дамыту саясаты тілдерді оқыту инфрақұрылымын кеңейтуге және дамытуға, мемлекеттік тілде оқытындар санын көбейтуге, сондай-ақ терминология және ономастика саласында проблемаларды шешуге бағытталатын болады.

Мақсат - Өңірде үш тілдікті дамыту

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014 ж.	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	Жауапты орындаушы
				есеп	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
49	Мемлекеттік тілді меңгерген ересек тұрғындардың үлесі	ЖАО ведомств олықесептері	%	60	62	64	66	69	72	75	ТДБ
50	Ағылшын тілді меңгерген ересек тұрғындардың үлесі	ЖАО ведомств олықесептері	%	4,5	5	6	7	8	9	10	ТДБ
51	Үш тілді меңгерген ересек тұрғындардың үлесі(мемлекеттік, орыс және ағылшын)	ЖАО ведомств олықесептері	%	3	3,5	4	4,5	5	5,5	6	ТДБ

Қол жеткізу жолдары:

□ Зеренді, Еңбекшілдер, Жақсы және Бұланды аудандарындағы тілдерді оқыту орталықтарының материалдық-техникалық базасын жаңарту;

□ Жақсы, Бурабай, Жарқайың, Бұланды, Астрахан, Еңбекшілдер, Аршалы және Бұланды аудандарында ономастикалық жұмыстарды жүргізу;

□ «Тілдер туралы» ҚР Заңының талаптарын сақтау нысанына тұрақты тексерулер мен рейдтер жүргізу.

Бағыт 3: Қоғамдық қауіпсіздік және құқық тәртібі

Прембула: Ақмола облысының аумағында халықтың тіршілік қызметінің қауіпсіздігін көтеру өмір сапасын көтерудің маңызды факторларының біріне айналады. Халықтың тіршілік қызметінің қауіпсіздігі қоғамдық тәртіпті кешенді қамтамасыз ету,нашақорлықтан сақтандыру және жол жүрісі қауіпсіздігін көтеру тиімділігін арттыру есебінен қамтамасыз етіледі.

Мақсат - Халықтың тіршілік қызметінің қауіпсіздігін көтеру

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014 ж.	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
Мақсатты индикаторлардың базалық тізімі бойынша											
52	Көшелерде жасалған қылмыстардың үлес салмағы	ҚР БП ҚСАЕК ведомств олық есептілігі	%	10,5	7,4	11,8	11,6	11,4	11,2	11,0	ПД
53	100 зардап шеккен адамға шаққандағы	ҚР БП ҚСАЕК	%	13,0	11,4	13,6	13,4	13,2	13,0	12,8	ПД

	жол-көлік оқиғаларынан қайтыс болғандар санын төмендету	ведомств олық есептілігі										
54	Жас өспірімдер жасаған қылмыстардың үлес салмағы	ҚР БП ҚСАЕК ведомств олық есептілігі	%	3,9	2,1	2,7	2,6	2,5	2,4	2,3	ПД	
55	Бұрын қылмыс жасаған адамдардың қылмыстарының үлес салмағы	ҚР БП ҚСАЕК ведомств олық есептілігі	%	8,4	6,2	39,0	38,8	38,6	38,4	38,2	ПД	
Нашақорлыққа және есірткі бизнесіне қарсы күрестің 2012-2016 жылдарға арналған салалық бағдарламасының көрсеткіштеріндекомпозициялауына байланысты												
104	Зиянды тұтынумен және есірткіге тәуелділікпен наркологиялық есепте тұрған адамдар саны	ҚР ДӘДМ ведомств олық есептілігі	100 мың тұрғы нға шаққанда адам саны	164,8	143,9	111,9	110,5	109,0	108,0	107,0	ДСБ	
105	Есірткінің заңсыз айналымымен байланысты қылмыстық ісі үшін қылмыстық жауапкершілікке тартылған тұлғалар санының өсуі	ҚР БП ҚСАЕК ведомств олық есептілігі	адам	*	292	295	301	306	311	315	ПД	
106	Есірткі қылмыстарының жалпы санынан анықталған есірткі өткізумен байланысты не откізу мақсатындағы қылмыстар үлесі	ПД есептілігі	%	86	88	88,9	90,7	91,2	90,9	92,3	ПД	
107	Алынған есірткі саны	ПД есептілігі	кг	209	358	684	328	331	335	340	ПД	
107.1	оның ішінде героин			23	4	1	1	1	1	1		
108	Нашақорлықтың және мінез-құлық ауруларының алдын алу жөніндегі бағдарламаларды іске асыратын жалпы білім беретін мекемелердің үлесі	ЖАО ақпараты	%			61	71	81	91	100	ББ	
56	Төтенше жағдайларға қарсы іс-қимыл инфрақұрылымының қамтамасыз етілу деңгейі	ЖАО есептері	%		39	50	60	72	82	93	ТЖД	

Қол жеткізу жолдары:

- көше қылмысының алдын алу және азаматтардың қауіпсіздігін көтеру, с.і. жол-көлік жарақатының алдын алу мақсатында бейне бақылау жүйесін дамыту;
- есірткі тұтынуға қарсы іс-қимылды күшейту;
- облыстың жол желілерінде ЖКО шоғырлану ошақтарын жоюды қоса алғанда, жолдардың аса қауіпті учаскелерінде жол қауіпсіздігін көтеру бойынша іс-шараларды іске асыру.

□ қанағаттандырылғы емес, апатты ахуалдағы гидротехникалық құрылыстарды жөндеу бойынша іс шараларды өткізу (сел және су тасқынына қарсы тұру инфрақұрылымымен қамтамасыз етілу деңгейін арттыру мақсатында);

□ сел және су тасқыны нәтижесінде су алу қаупі бар аумақтардағы елді мекендерді инженерлік қорғау бойынша іс шараларды атқару (сел және су тасқынына қарсы тұру инфрақұрылымымен қамтамасыз етілу деңгейін арттыру мақсатында);

□ шет елді мекендерде өз еркімен құрылған өртке қарсы құрылымдарды құру бойынша ісшараларды атқару (өртке қарсы инфрақұрылыммен қамтамасыз етілу деңгейін арттыру мақсатында).

Бағыт 4: Инфрақұрылым

Байланыс және коммуникациялар

Прембула: Байланыс пен коммуникацияның дамыған желісінің болуы өңір дамуының міндетті нақыштарының бірі болып табылады. Сондықтан 2016-2020 жылдарға саланы дамыту басымдықтары байланыс инфрақұрылымын және ақпараттық коммуникациялық инфрақұрылымды дамытуға бағытталады.

Мақсат – Байланыс және коммуникацияларды дамыту

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014 ж.	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
57	100 тұрғынға телефон байланысының тіркелген желісінің тығыздығы	ресми статистикалық деректер	бірл.	31,1	30,4	30,6	30,4	30,2	30,0	28,8	Әкімдік, байланыс операторлары
58	Интернетті пайдаланушылардың үлесі	ресми статистикалық деректер	%	76	73,5	78,4	79,6	80,4	81,5	82,6	Әкімдік, байланыс операторлары
59	Халықтың цифрлық сауаттылығының деңгейі	ресми статистикалық деректер	%	64,4	60,0	69	72	76	80	80	Әкімдік, мүдделі басқармалар

Қол жеткізу жолдары:

Қазақтелеком АҚ телекоммуникациялық желісін дамыту жоспарында көзделген:

- 4608 порттық GPON жабдығын орнату;
- бірлік шағын ауданынан Красный Яр ауылына 384 нөмірлі абоненттік сыйымдылықтың мультисервистік қолжетімділік жабдығын көшіру және сызықтық шаруашылық салу;
- Көкшетау қ. Көктем шағын ауданынан босатылатын 640 нөмірлі абоненттік сыйымдылықтың мультисервистік қолжетімділік жабдығын Көкшетау-2 стансасына көшіру, сызықтық желіні дамыту;
- 4846 абонентке бөлгіш талшықты оптикалық желі құрылысы;
- халықтың цифрлік сауаттылығы деңгейін арттыру үшін цифрлік сауаттылық курстары жүргізілетін болады;
- 6-15 жастағы балаларды цифрлік сауаттылық дағдыларына үйрету білі беру мекемелерінде жалпыға бірдей білім стандарттарына сай жүргізілетін болады;
- 16-74 жастағы халықты цифрлік сауаттылық дағдыларына үйрету білі беру мекемелерінде жалпыға бірдей білім стандарттарына сай жүргізілетін болады;

- білім беру басқармасымен жыл сайын қызметті үйлестіруге үренудің жоспар-кестесі дайындалатын болады.

Құрылыс

Прембула: Өңірде бұрынғысынша халықтың баспанаға жоғары қажеттілігі сақталуда. Осыған байланысты 2016-2020 жж. саланы дамытудың басымдығы халықты баспанамен қамтамасыз ету және әлеуметтік әрі инженерлік инфрақұрылым салу болады.

Мақсат – Баспанаға қолжетімділікті қамтамасыз ету және құрылысты дамыту

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014ж	2015ж	2016ж	2017ж	2018ж	2019ж	2020ж	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
60	Құрылыс жұмыстарының нақты көлемінің индексі	ресми статистикалық деректер	%	116,1	106,1	103,1	103,1	103,3	103,6	103,6	ҚБ
61	Пайдалануға берілген тұрғын үйлердің жалпы ауданы, мың шаршы метр	ресми статистикалық деректер	мың шаршы метр	267,9	282,1	302,2	250,0	335,7	467,7	-	ҚБ

Қол жеткізу жолдары:

- несие қаражаттары, инвесторлар, мемлекеттік бюджет есебінен инвестициялық жобаларды одан әрі жүзеге асыру;
- жалдау, ипотекалық баспана салу, инженерлік-коммуникациялық инфрақұрылымды дамыту жолымен баспана қолжетімділігін қамтамасыз ету;
- облыс қалаларының және елді мекендерінің қала құрылысы жобаларын әзірлеу бойынша жұмыстарды жалғастыру.

Жолдар және көлік

Прембула: Көлік облыстың әлеуметтік-экономикалық дамуында маңызды рөл атқарады. 2010-2014 жылдар аралығында көлік саласында негізгі көрсеткіштердің өсуіне қол жеткізе алды. Жүк тасымалдауы талданып отырған кезеңде 26,8% - ға, жүк айналымы - 76,6% өсті. Тасымалданған жолаушылар саны 7 254 млн. адам, көліктің жолаушы айналымы 40% - ға өсті. Саланың негізгі проблемалары болып қанағаттанғысыз жай-күйі және автомобиль жолдарының өткізу қабілетінің төменділігі, тасымалдаушылардың компанияларының физикалық жағынан тозған активтері, жолаушыларға қызмет көрсету сапасының төмендігі және т. б. табылады. Сондықтан саланы дамыту 2016-2020 жылдарға қазіргі заманғы автомобиль жолдарды құрастыру мен жаңғыртуға, тасымалдаушылардың материалдық-техникалық базасын жаңартуға, елді мекендерді көлік хабарламасымен қамтылуына ықпал етуге және т. б. бағытталатын болады.

Мақсат – Көлік инфрақұрылымын дамыту

№	Нысаналы индикаторлар	ақпарат көзі	Өлшем бірлігі	2014ж.	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	Жауапт. орындаушы
				есеп	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
63	Жаксы және қанағаттанарлық жағдайдағы аудандық маңызы	ведомстволық есептілік ҚР ИДМ	%	65	66	66,6	67,1	70,3	71,3	72,4	ЖКЖАЖБ

	бар автомобиль жолдарының үлесі	автожол Комитетті										
64	Жолаушылар автокөлігі қатынасымен қамтылмаған елді мекендер үлесі	ведомстволық есептілік ҚР ИДМ көлік комитетті	%	26	25	22	18	12	6	0	ЖКЖАЖБ	

Қол жеткізу жолдары:

- қаржыландыруды көбейту есебінен жергілікті маңызы бар жөнделген жолдардың ұзақтығын жыл сайын ұлғайту.
- жергілікті маңызы бар жолдарды салу, жөндеу кезінде жаңа технологияларды енгізу.
- жолдарды жөндеу үшін жаңа жобаларды әзірлеу бойынша жұмыстарды жалғастыру.
- жолдарды ұстау және ағымдағы жөндеу бойынша нормаларды қатаң сақтау.
- тұрақты республикаішілік (қала маңы, ауданаралық, ауданішілік) автобус бағдарларын ұзарту және жаңаларын ұйымдастыру.
- таксомоторлық тасымалдау нарығын дамыту және елді мекендерді ресми такси тасымалдаушыларымен қамтамасыз ету.

Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық

Преамбула: Соңғы 6 жылда салада оң тұсына өзгерістер болды. Мемлекеттік бағдарламалар шеңберінде тұрғын үй қорын жаңғырту, электрмен жабдықтау, сумен жабдықтау, жылумен жабдықтау, су бұру желілерін жөндеу және жаңғырту іске асырылуда, орталықтандырылған газбен жабдықтауды қалпына келтіру бойынша жұмыстар жүргізілуде. Сонымен бірге саланың негізгі проблемасы инфрақұрылымның жоғары тозуы болып табылады. перспективада саланың дамуы ТҮКШ объектілерін жаңғыртуға және ТҮКШ автоматтандыруды енгізуге бағытталатын болады.

Мақсат – Халықты сапалы коммуналдық қызметтермен қамтамасыз ету.

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014 ж.	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
65	Күрделі жөндеуді талап ететін кондоминимум объектілері үлесінің төмендеуі	ҚР ҰЭМ ҚТКШЖ ЖРБК ведомстволық есептілігі	%	5,5	5,4	5,4	5,4	5,3	5,2	5	ЭТҮКШБ
66	Қалаларда орталықтандырылған қолжетімділік:	ҚР ҰЭМ ҚТКШЖ ЖРБК ведомстволық есептілігі									ЭТҮКШБ
66.1	сумен жабдықтау		%	82,1	82,5	83	84	85	86	87	ЭТҮКШБ
66.2	су бұрумен жабдықтау		%	57,8	57,9	58	59	60	61	62	ЭТҮКШБ
67	Ауылдық елді мекендерде орталықтандырылған қолжетімділік:	ҚР ҰЭМ ҚТКШЖ ЖРБК ведомстволық есептілігі									ЭТҮКШБ
67.1	сумен		%	57,5	57,8	58	58,5	59	62	69	ЭТҮКШБ

	жабдықтау										
67.2	су бұрумен жабдықтау		%	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	ЭТҮКШБ
68	Жалпы ұзақтықтан жаңғыртылған желілердің үлесі:	ҚР ҰЭМ ҚТКШЖ РБК ведомстволық есептілігі									ЭТҮКШБ
68.1	жылумен жабдықтау		%	7	8	9	10	10	10	10	ЭТҮКШБ
68.2	газбен жабдықтау		%	69	100						ЭТҮКШБ
68.3	электрмен жабдықтау		%	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	ЭТҮКШБ
109	Жалпы жаңғыртылған желілердің ұзақтығы:	ҚР ҰЭМ ҚТКШЖ РБК ведомстволық есептілігі									ЭТҮКШБ
109.1	жылумен жабдықтау		ш			60,1	67,6	75,1	75,1	75,1	ЭТҮКШБ
109.2	газбен жабдықтау		ш								ЭТҮКШБ
109.3	электрмен жабдықтау		ш			156	156	156	156	156	ЭТҮКШБ

Қол жеткізу жолдары:

ТҮКШ қызметінің тиімділігін көтеру:

- ТҮКШ саласында қарым-қатынасты реттейтін нормативтік-құқықтық базаны жетілдіру;

- коммуналдық секторды жүйелі түрде мониторингтеу (коммуналдық секторды түгендеу және облыс қалалары мен аудандарында коммуналдық сектордың инженерлік желілері мен объектілерін паспорттау, коммуналдық сектордың күйі туралы бірыңғай электрондық деректер қорын құру);

- кондоминимум объектілерін басқару органдарының және пәтер иелерінің жауапкершілігін көтеру.

Облыста ТҮКШ объектілерін жаңғырту:

- «Өңірлерді дамыту» бағдарламасы шеңберінде ТҮКШ объектілерін жаңғырту;
- сумен жабдықтау объектілерін жаңғырту;
- су бұру объектілерін жаңғырту;
- электрмен жабдықтау объектілерін жаңғырту;
- жылумен жабдықтау объектілерін жаңғырту;
- газбен жабдықтау объектілерін жаңғырту.

Мақсат – Энергетиканы дамыту

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014 ж.	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	Жауапты орындаушы.
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
6	Өндірілген электр энергиясының жалпы көлеміндегі энергияның жаңартылған көздерінен өндірілген электр энергиясының үлесі	ҚР ЭМ ведомстволық есептілігі	%	0,2	9,7	12	12	26	26	26	ЭТҮКШБ
110	Ішкі өңірлік өнімнің энергия сыйымдылығының	ресми статистикалық деректер	2000 ж. бағада тнэ мың.	0,45	0,39	0,624	0,611	0,598	0,585	0,573	ЭТҮКШБ

	көрсеткіші*		АҚШ долл.								
--	-------------	--	--------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Қол жеткізу жолдары:

- Даму мақсатында Энергияны үнемдеудің 2016-2020 жылдарға арналған кешенді даму жоспары әзірленген.

коммуналдық шаруашылық, өнеркәсіп, ауыл шаруашылығы, көлік, құрылыс, бюджеттік және тұрғын үй саласы сияқты салаларда энергия үнемдеу шараларын өткізу жоспарланып отыр. Жаңғыртылатын энергия көздерін пайдалана отырып объектілерді салу ескерілген. Өнеркәсіп, коммуналдық және ауыл шаруашылық салаларында инвестицияларды салу жоспарланған.

Бағыт 5: Экология және жер ресурстары

Прембула: Ақмола облысының ұзақ мерзімді перспективасында экологиялық саясаттың стратегиялық мақсаты табиғи жүйелердің тұтастығын және тұрақты даму, халықтың денсаулығын нығайту және экономиканың бәсекеге қабілеттілігін және аумақтың экологиялық тартымдылығын көтеру шартымен аумақтың экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін оның тіршілікті қамтамасыз ету функцияларын қолдау болып табылады.

Экология

Мақсат – Экологиялық қауіпсіздікті және қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014 ж.	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
69	-Су шаруашылығының (су шаруашылығының объектілері) және гидромелиоративті жүйелермен жабдықтардың негізгі капиталына мемлекеттік емес инвестициялардың нақты көлемі индексі*	ҚР АШМ ведомстволық есептілігі	%	-	-	-	-	-	-	-	ТРТП РБ
70	Орман шаруашылығының негізгі капиталына инвестициялардың нақты көлемі индексі	ҚР АШМ ведомстволық есептілігі	%			82,7	101,2	101,7	0	0	ТРТП РБ
71	Ағаш егу шаруашылығы плантациясының негізгі капиталына мемлекеттік емес инвестициялардың нақты көлемі индексі *	ҚР АШМ ведомстволық есептілігі	%	0	0	0	0	0	0	0	ТРТП РБ
72	Жануарлар дүниесін қайта өндірудің негізгі капиталына тартылған мемлекеттік емес инвестициялардың нақты көлемінің индексі *	ҚР АШМ ведомстволық есептілігі	%	-	-	-	-	-	-	-	ТРТП РБ
73	Пайда болған тұрмыстық қатты қалдықтарды кәдеге жарату үлесі	ЖАО ведомстволық есептері	%	0	0	0,15	0,15	0,15	0,19	0,22	ТРТП РБ

74	Облыстардың, республикалық маңызы бар маңызы бар қалалардың, астананың халқын қалдықтарды жинау және тасымалдау бойынша көрсетілетін қызметтермен қамту	ЖАО ведомстволық есептегі	%	44,0	44,4	44,5	45	46	47	48	ТРТП РБ
75	Экологиялық және санитариялық қағидалар талаптарына сәйкес келетін тұрмыстық қатты қалдықтарды орналастыру объектілерінің үлесі (орналастыру орындарының жалпы санынан)	ЖАО ведомстволық есептегі	%	5,85	6,21	6,76	7,31	7,86	8,41	8,96	ТРТП РБ
76	Ластаушы заттардың нормативті көлемі:	ҚР Энергетиками ні ведомстволық есептілігі	млн. тонна								ТРТП РБ
76.1	- атмосфераға шығарындылар			0,095	0,094	0,093	0,091	0,091	0,091	0,091	ТРТП РБ
76.2	- су объектілеріне төгінділер			0,009	0,009	0,009	0,008	0,008	0,008	0,008	ТРТП РБ
77	Жергілікті атқарушы органдардың қарамағында орналасқан мемлекеттік орман қоры аумағында орманмен жабылған алқап ауданы **	ҚР АШМ ведомстволық есептілігі	мың га	220,049	220,082	220,182	220,232	220,282	220,332	220,382	ТРТП РБ
78	Жергілікті атқарушы органдардың қарамағында орналасқан мемлекеттік орман қоры ауданында 1 орман өртінің орташа ауданы **	ҚР АШМ ведомстволық есептілігі	га	8,7	2,4	15	10	9,5	9	8,5	ТРТП РБ

*-аталмыш нысаналы индикаторлардың мәндері Қазақстан Республикасының Ауылшаруашылық министрлігі тарапынан аталмыш нысаналы индикаторларды санау әдістемесі әзірленгеннен кейін қосылатын болады

Қол жеткізу жолдары:

□ экологиялық қауіпсіз технологияларды қолданып жергілікті табиғи және энергетикалық ресурстарды пайдалану тәжірибесін кеңейту;

□ ресурс, энергия немдеу әдістерін жетілдіру, қалпына келетін энергия көздерінің, қалдықсыз өндірістер мен технологияларды пайдалану;

□ табиғатты қорғау саласына инвестициялар тарту, негізінен, облыс кәсіпорындарының өзіндік қаражаты есебінен;

□ газ-көлік инфрақұрылымын және газ-моторлық отын нарығын дамыту, автомобильдерді газ отынына көшіруді ынталандыру;

□ экологиялық бақылауды және экологиялық мониторингті кеңейту, жобалардың экологиялық сараптамасын жетілдіру;

□ облыстың ірі су қоймаларын тазарту және жеткілікті тазартылмаған сулардың жербеті су объектілеріне тасталуын азайту: Есіл, Сарыбұлақ, Жабай ө., Нұра-Есіл арнасы, Сұлтанкелді, Көпе к. және ЦБША к;

□ барлық су жинағыштарды бақылау-өлшеу аппаратурасымен жабдықтау, тұрмыстық және өнеркәсіптік ағындардың нормативтік деңгейлерге сәйкестігіне бақылауды күшейту;

□ қалдықтарды басқарудың өңірлік бағдарламасын әзірлеу: инновациялық бағыттағы инвестициялық жобаларды жүзеге асыру арқылы қалдықтарды қайта өңдеу және кәдеге жарату нарығын дамыту; өнеркәсіптік ұйымдардың және ауылшаруашылық өндірісінің қалдықтарын қайта өңдеу, ҚТҚ-ды екінші шикізат ретінде кәдеге жарату және пайдалану, жинақталған қалдықтардан қоршаған ортаға теріс әсерді жою; түзілу көздерінде қалдықтарды бөліп жинауды жаппай енгізу; ҚТҚ қолданыстағы полигондарын қайта құру және ҚТҚ қабылдау, сұрыптау, қайта өңдеу және көмудің күрделі инфрақұрылымы бар санитарлық ережелердің қазіргі заманғы талаптарына жауап беретін жаңаларын салу.

Жер ресурстары

Мақсат – Жерлерді тиімді пайдалану

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014ж.	2015ж.	2016ж.	2017ж.	2018ж.	2019ж.	2020ж.	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
79	Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жердің ауыл шаруашылығы айналымына тартылған үлесін ұлғайту	ЖАО ведомстволық есептері	%			1,4	1,0	1,0	1,0	1,0	ЖҚБ
80	Жыртылған жер құрамындағы ауыспалы егіс үлесі (ауыспалы егіс алқабы)	ЖАО ведомстволық есептері	%	4,4	4,5	4,50	4,56	4,61	4,65	4,72	АШБ, ЖПҚББ
81	Табиғи жайылымдық жерлердің құрамындағы жайылымдық ауыспалы егістің үлесі (азықтық ауыспалы егіс)	ЖАО ведомстволық есептері	%		0,042	0,042	0,045	0,048	0,051	0,054	АШБ, ЖПҚББ

Қол жеткізу жолдары:

□ Қазақстан Республикасының жер заңнамасына өзгерістер енгізу бойынша тиісінше ұсыныстар енгізу;

□ кейіннен ауылшаруашылық айналымына тарту мүмкіндігін қамтамасыз ету үшін ауылшаруашылық мәнде пайдаланылмайтын жерлерді қайтару бойынша жұмыстарды белсендіру.

Бағыт 6: Мемлекеттік қызметтер

Мақсат – Мемлекеттік қызметтердің сапасын және қолжетімділігін қамтамасыз ету.

№	Нысаналы индикаторлар	Ақпарат көзі	Өлш. бірл.	2014 ж.	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	Жауапты орындаушы
				іс жүзінде	бағалау	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	жоспар	
82	Жергілікті атқарушы органдармен көрсетілетін мемлекеттік қызметтерді көрсетудің сапасымен қанағаттану деңгейін арттыру	МҚІЖҚА ведомстволық есептілігі	%	94	83	84	85	86	87	88	Облыс әкімінің аппараты

Қол жеткізу жолдары:

- мемлекеттік қызмет көрсетудің сапасын ішкі бақылау;
- «Электрондық үкімет» және Мемкорпорация арқылы көрсетілетін мемлекеттік қызметтерді арттыру;
- көрсетілетін қызметтердің мерзімдерін бұзушылықтар бойынша «ХҚКО» АБЖ мониторинг;
- көрсетілетін қызметті алушылардың арыздарына жедел ден қою, мемқызметтерді көрсету құзыретіне жататын мемлекеттік органның қызметшілеріне тиісті шара қолдану;
- мемлекеттік қызметтерді көрсету саласын үйлестіру жөніндегі құрылымдық бөлімшелерді құру мәселесін пысықтау;
- ауыл, ауылдық округтер әкімдерінің аппараттарында электрондық құжат айналымын енгізу;
- көрсетілетін мемқызметтерді бақылау үшін, барлық меморгандарда ақпараттық жүйелерді орнату.

4. ҚАЗЖЕТТІ РЕСУРСТАР (АДЖ жүзеге асыру бойынша іс-шаралар жоспарына сәйкес)

млн. теңге

Бағыт атауы	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл	2019 жыл	2020 жыл	Барлығы
Экономика	86657,240	82253,234	29980,280	23750,398	482511,576	705152,728
<i>Мақсат</i> – өңір экономикасын тұрақты дамыту						
<i>Мақсат</i> – облыс өнеркәсібін дамыту	69265,800	63558,600	6300,000	-	459340,000	598464,400
<i>Мақсат</i> – агроөнеркәсіптік кешен субъектілерінің бәсекеге қабілеттіліктерін арттыру үшін жағдайлар жасау	12996,968	11785,232	17820,568	17857,494	17857,494	78317,756
<i>Мақсат</i> – өңірде шағын және орта кәсіпкерліктің дамуы үшін қолайлы жағдайлар жасау	3199,910	5312,282	5313,882	5328,882	5314,082	24469,038
<i>Мақсат</i> – басқа өңірлермен өңіраралық байланыстарды нығайту						
<i>Мақсат</i> – инновацияның дамуы және инвесторлар үшін тартымды жағдайлар жасау						
<i>Мақсат</i> – экономикалық өсуінің даму орталықтары	1194,562	1597,120	545,830	564,022	-	3901,534
Әлеуметтік сала	28844,360	30074,798	16750,146	17105,515	13038,427	105813,246
<i>Мақсат</i> – білім сапасы мен қолжетімділігін жақсарту	6526,400	7972,154	6961,903	7014,173	7730,901	36205,531
<i>Мақсат</i> - денсаулық сақтау жүйесін дамыту және халықтың денсаулық жағдайын жақсарту	17073,887	15292,502	4513,197	4677,418	-	41557,004
<i>Мақсат</i> - жұмыспен қамту және азаматтарды әлеуметтік қорғаудың тиімді жүйесін қамтамасыз ету	112,649	93,985	93,867	93,867	-	394,368
<i>Мақсат</i> - өңірдің тарихи-мәдени мұрасын сақтау	728,800	617,200	532,100	540,000	540,000	2958,100
<i>Мақсат</i> - дене шынықтыру және бұқаралық спортты дамыту	3717,017	5313,555	3934,079	4028,654	4028,654	21021,959
<i>Мақсат</i> – халықтың бірлігін қамтамасыз ету және қазақстандық патриотизмді нығайту	499,000	514,900	478,900	508,300	539,700	2540,800
<i>Мақсат</i> – жастардың өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуына қатысуын қамтамасыз ету	135,681	213,763	179,712	185,054	140,567	854,777
<i>Мақсат</i> – этносаралық және конфессияаралық келісімді сақтау және нығайту	3,000	3,000	3,135	3,276	3,276	15,687
<i>Мақсат</i> – Ақмола облысының туристік саласын дамыту	6,482	6,934	7,420	7,939	8,495	37,270
<i>Мақсат</i> - өңірдегі үштілділікті дамыту	41,444	46,805	45,833	46,834	46,834	227,750
Қоғамдық қауіпсіздік және	131,422	145,237	70,760	72,812	74,957	495,188

құқық тәртібі						
<i>Мақсат</i> - халықтың өмір сүру қауіпсіздігін жоғарылату	131,422	145,237	70,760	72,812	74,957	495,188
Инфрақұрылым	25506,368	39249,360	19465,450	10684,030	13868,337	108773,545
<i>Мақсат</i> – байланыс пен коммуникацияны дамыту						
<i>Мақсат</i> – тұрғын-үйдің қолжетімділігі мен құрылыстың дамуын қамтамасыз ету	10289,487	18690,463	12296,617	6081,442	10163,889	57521,898
<i>Мақсат</i> –транспорттық инфрақұрылымды дамыту	6942,689	10243,142	3235,307	2991,523	2704,448	26117,109
<i>Мақсат</i> –халықты сапалы коммуналдық қызметтермен қамтамасыз ету	8274,192	10315,755	3933,526	1661,065	1000,000	25134,538
<i>Мақсат</i> –Энергетиканы дамыту						
Экология және жер ресурстары	912,100	1157,220	1086,700	1105,800	1105,800	5367,620
<i>Мақсат</i> - экологиялық қауіпсіздікті және қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету	912,100	1157,220	1086,700	1105,800	1105,800	5367,620
<i>Мақсат</i> – жерді тиімді пайдалану						
Мемлекеттік қызметтер						
<i>Мақсат</i> – мемлекеттік қызметтердің сапасы мен қолжетімділігін арттыру						
Барлығы	142051,490	152879,849	67353,336	52718,555	510599,097	925602,327

Бағдарламаны жүзеге асыруға республикалық және жергілікті бюджеттердің қаражаты, сондай-ақ инвесторлардың жеке қаражаты бағытталады

млн. теңге

Қаржыландыру көзі	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл	2019 жыл	2020 жыл	Барлығы
Республикалық бюджет	34640,483	37503,256	17047,534	11551,966	13113,665	113856,904
Жергілікті бюджет	28282,207	40817,993	27004,202	24149,989	21118,632	141373,023
ҚР заңнамасымен тыйым салынбаған басқа көздер	79128,800	74558,600	23301,600	17016,600	476366,800	670372,400
Барлығы	142051,490	152879,849	67353,336	52718,555	510599,097	925602,327

Бағдарламаны қаржыландыру көлемі Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес сәйкесінше қаржы жылына республикалық және жергілікті бюджеттерді бекіту кезінде нақтыланатын болады

ПАЙДАЛАНЫЛАТЫН ҚЫСҚАРТУЛАР ТІЗІМІ

АӘК – Атаулы әлеуметтік көмек
БРҮҚ – 4 елден топ: Бразилия, Ресей, Үндістан және Қытай
ЖҚҚ – Жалпы қосылған құн
ШҚО – Шығыс Қазақстан облысы
ЖӨӨ – Жалпы өңірлік өнім
ІД – Ішкі істер департаменті
ТЖД – Төтенше жағдайлар департаменті
Бірл. - бірлік
ТҮКШ – Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық
ӨНЕ – Өнертабыс
БАИ – Байланыс және ақпараттандыру инспекциясы
НКИ – Нақты көлем индексі
ЖАО – Жергілікті атқарушы орган
ШОБ – Шағын және орта бизнес
ҒЗТКЖ – Ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстар
ҮЕҰ – Үкіметтік емес ұйымдар
ПҮ – Пайдалы үлгі
ӨҮ – Өнеркәсіптік үлгілер
СЖ – селекциялық жетістіктер
СҚО – Солтүстік Қазақстан облысы
БАҚ – Бұқаралық ақпарат құралдары
ӘКК – Әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорация
ТБ – тауарлық белгілер
ТжКБ – Техникалық және кәсіптік білім беру
СҚБ – Сәулет және қала құрылысы басқармасы
МҚБ – Мұрағаттар және құжаттама басқармасы
ІСБ – Ішкі саясат басқармасы
ДІБ – Дін істері жөніндегі басқарма
ДСБ – Денсаулық сақтау басқармасы
ЖҚБ – Жер қатынастары басқармасы
МБ – Мәдениет басқармасы
ЖҚӨБҮБ – Жұмыспен қамтуды және әлеуметтік бағдарламаларды үйлестіру басқармасы
ЖСМБ – Жастар саясаты мәселелері басқармасы
ЕИБ – Еңбек инспекциясы басқармасы
ББ – Білім беру басқармасы
КӨБ – Кәсіпкерлік және өнеркәсіп басқармасы
ТРТПРБ – Табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы
ЖКАЖБ – Жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары басқармасы
ТДБ – Тілдерді дамыту басқармасы
ҚБ – Құрылыс басқармасы
АШБ – Ауыл шаруашылығы басқармасы
ТБ – Туризм басқармасы
ДШСБ – Дене шынықтыру және спорт басқармасы
ҚБ – Қаржы басқармасы
ЭБЖБ – Экономика және бюджеттік жоспарлау басқармасы
ЭТҮКШБ – Энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық